

تیکست

و شروع کرنین ره خنه یی

عبدالرحمن بامهرنی

تیکست و شروفه کرنین ره خنهی

حكومة تا هدرئما كوردستاني
وهزاره تا رهوشه نيبيري و لاوان
ريشه بهريا گشتي يا راگه هاندن و چاپ و بهلافكرني
ريشه بهريا چاپ و بهلافكرني - دهوك

- نافي پەرتووکی: تیکست و شروقه کرنين رهخه يی
- نفيسەر: عبدالرحمن بامەرنی
- بابەت: ئەدەب
- ديزاينا نافەرۆکی: رهشاد بييجرمانی
- ديزاينا بهرگی: گوهدار سه لاهه دين
- قهواره: ۱۵ سم × ۲۲ سم
- ژمارا لاپەران: ۲۶۰ لاپەر
- زنجيره: ۱۱۸
- تيراژ: ۵۰۰ دانە
- نرخ: ۳۰۰۰ دینار
- چاپا ئيکی
- هژمارا سپاردنی: ۲۰۹۳ ل ساللا ۲۰۱۴
- چاپخانا پارێزگه ها دهۆکی - دهۆك، كوردستان

ماڤين چاپي دپاراستينه بۆ ريشه بهريا مه و خوداني پەرتووکی ©

ٲٲٲٲ و
شروٲه كرٲٲ ره ٲنهٲٲ

عبدالرحمن بامهرٲٲ

ناقەرۆك

- ۷ پېشگۆتن
 ۱۲ جزبه چوون د شعرين (محسن قوچان) ى دا
 ۲۹ مەندوبون و زىندىبون د شعرا (تو، ئەو شانە نشينا داگير كرى)
 ۴۲ بەرزەبون د (شەف و شەراب) ى دا و چەند پرسين دى
 ۵۷ خواندەنەك بو شعرا (ئەو زەلامى.. بەرى دوو دەققا ل ئيشكى زقرى)
 ۷۱ وئەين شەرى دەهەلبەستا (بىدەنگيا ھەواريان) دا
 ۷۹ پەيوەنديا دناقبەرا خواندەفاى و دەقى دا شەرەكا (مەھاباد ھەمىد) وەك نمونە
 ۸۸ دەما شاعر ل نىقا جەستەبى خوە بى دى دگەریت شەمال ئەرزى و
 مەريوان سەندى وەك نمونە
 ۹۷ خواندەنەكا كورت بۆسى تىكستين (قىناع) كرى دوو شيعر و پەخشانەك
 ۱۰۲ شوكرى ئىسماعيل و پروسا داھينانى
 ۱۰۵ ماسكين شاعرا و (سەبرى نەھلى)، نمونە!
 ۱۰۹ ھاىكوپين شەمال ئاكرەى
 ۱۱۳ مەقبولبەت د شعرين (شەعبان سەلیمان) ى دا
 ۱۱۶ وەزىفەيا شەرى د دەقەكى (رزگار سوبجى) دا
 ۱۲۰ زمانى دەربرينى و شەرەكا (خەليل عەبدولغەفور) وەك نمونە
 ۱۲۴ جوانى و كریتيا دەقى و شەرەكا (ھەوار كەمال) وەك نمونە
 ۱۲۷ دەما خاندەفا دىتە خودانى دەقى شەرەكا (مەلەفان بارانى) وەك نمونە
 ۱۳۱ دياردە و كارتيكرنا وان ل سەر شەرەكا (بەشیر مزورى)
 ۱۳۴ ھەناسەبين (تريفادوسكى)
 ۱۳۷ تەكنىكا دەربرينى د شەرەكا (جەمال چەلكى) دا
 ۱۴۱ ھونەرى بېر كرنى د دەقەكى (دلدار مەھمەد) دا
 ۱۴۵ شەرەكا عاشقانە ب قەلەمى (كاوہ ئاكرەى)
 ۱۴۹ تەوزيفكرنا فالاهىي د شەرەكا (زنارى عەدنانى مەلەبى) دا
 ۱۵۳ بېرىن عەشقى ددەقەكى شەرى بى (ھەسەن سەليقانى) دا
 ۱۵۷ خالد عەلى سەليقانى و كودين وى بين شەرى

- ۱۶۰ حسین شاکر چاوان کوچهری د شعره کا خوه دا وینه دکهت
- ۱۶۴ نهم چاوان تامی ژ شعری ووردگرین دهقه کی (نهمحمد جاسم) نمونه
- ۱۶۸ مههدی بامهرنی و رح وهک کهرهستهیهک بو نفیسینا شعری
- ۱۷۱ وینهیی شعری ددهقه کی (ههیفادوسکی) دا
- ۱۷۵ فهگیران و دهقه کی (عسمهت نهلعوسمانی)، وهک نمونه
- ۱۷۹ شعره کا (فههیل محسن) و شهفایهت وهک نمونه
- ۱۸۳ تهوزیفکرنا جوانیی د شعره کا (حدهسن فهتاح) دا
- ۱۸۶ پیشهسازیا وینهی د نمونه کا (دیار عهبدولعهزیز) دا
- ۱۹۱ نهو چ تشتت (سندس مههدی) مژویل دکهن؟
- ۱۹۴ پروسا گهورینی د شعره کا (سندس نهیلی) دا
- ۱۹۸ تیروژکی عهشقی لدهف (شیلان عهبدولمهناف)
- ۲۰۱ خهرییی د شعره کا (قیان حهمید) دا
- ۲۰۵ نهو تشتین (عارف حیتوی) مژویل دکهن!
- ۲۰۹ غاندیی کولهوار و زیندیکرنا دهقی
- ۲۱۲ فهگیران د شعره کا (قادر حهسدن) دا
- ۲۱۶ بوچی نهم شعران دنفیسین و (قههره مان سه رگهلی) وهک نمونه
- ۲۲۰ لوقمان ناسیهی و لیگه ریان ل (خو)!
- ۲۲۳ لیگه ریان د شعره کا (مهسعود خهلهف) ی دا
- ۲۲۹ هاجانی و شعرا سترانکی!
- ۲۳۲ زمانی دهربرینی د شعره کا (ههقال فندی) دا
- ۲۳۶ هزرخان چاوان یاریان ب زمانی دکهت!
- ۲۳۹ ناشتی گرمافی و هونه ری فهگیرانی
- ۲۴۲ کراسکرنا وینهیی شعری و (ئاواز نهیلی) وهک نمونه
- ۲۴۵ رهنگفه دانا پیراتی د شعره کا (نهمحمد بالایی) دا
- ۲۴۹ نهمحمد یاسین چاوان کهرب گرتی دبیت!

پیشگوټن

هوزانقانی ژ هەر کهسه کی دی زیده تر باوهری ب وی جیهانی ههیه، یا نهو تیکستی خوه تیدا زیندی دهیلیت. دی جیهانی ژی دا ههست ب گفاشتین دهره کی ناکهت و چ بهای ژی بو دهمی و وان عرف و عاده تان نا دانیت، بین دهووربه رین وی بو خوه ژ هزر و فهریزا بیروباورین خوه، بو خوه کرینه پیروزی و ل سهر پریقته دچن.

هوزانقان دهما دکه فیتنه بن باندورا نفیسینا دهقه کی نوی، ههست ب چ نه زمونین پیش وهخت ناکهت هندی ههست ب وی چه ندی دکهت کو نه دهقی وی دی بیته جهی لیژفرینی و دی (واقعه کی) نوی دروست کهت. هوزانقان ههمی تشته کی دینیت و دا بشیت وان ههمی تشتان ژی گیانی و رحی بدهتی، ل بهر کرنه کا نوی دگهریت و نه ده بهر کرنا ههنی ژی، نهو وینه یه نه نه فین ژ سحرا خه یالا خوه بو کهر دکهت و دکهته بهر فه و سهروسیمایه کی دی بی دپه خشیت و ژقی هه فکیشه بی ژی، نهوا دنابقهرا هوزانقانی و تیکستی دا دهینه دیتن، هندهک ژ ساخله تین ساحریانه د خودی شاعری دا دهینه دیتن، تا بشیت دهقی خوه د قابله کی چیکری و نه بی سروشتی دا بینته بهرچاڤا. ژ بهر کو د بنه رت دا، سحر و

شعر ژى ب دوو دهسته خويشكان دهينه ناسكرن يان كو ههردوو ژ دايكويين ئيك مالبيچيكن. ژفى روانگه‌ى ژى ئه‌گه‌ر سحر پيرابوونهك بيت و شيا بيت هه‌ر ژ نه‌زهل سه‌رنجا خه‌لكى بو خوه راكيشا بيت، شعر ژى بهه‌مان روانگه‌ى، خه‌لكه‌ك بخوه فه حيه‌تى كويه و سه‌رنجا وان بو خوه ئينايه، شعر جوداتر ژ سحرى ئه‌فا ب كرياتى نه‌هيه‌ته نمايشكرن، ب خه‌يالى دهينه‌ته ده‌ربرين و ژبه‌ر هندی ژى هه‌ر دوو ئيك رويى ئيك دراقن و بتنى زمانى شعرى يه رويى ويى جودا دكه‌ت و جوان ده‌يليت.

ئه‌گه‌ر ل كومه‌لگه‌ه‌ى خوه يى كوردى ژى سه‌ح بكه‌ين، كومه‌لگه‌ه‌ه‌كه كه‌فته‌يه دبن گه‌له‌ك كاريگه‌ريان فه و ئه‌فه همى گفاشتئين ميشكى خه‌لكى نه‌شيايى خوه ژ بن ده‌رباز بكه‌ت، هوزانقان د تيكستين خوه دا، بزافا قى گوه‌ورينى دكه‌ت و ل جيهانه‌كا دى و ژيانه‌كا دى و به‌ركنه‌كا دى دگه‌ريت، كو ئيكسه‌ر باندورا خوه ل سه‌ر ميشكى خه‌لكى بكه‌ت نه‌ك بتنى بيسته (واعز) و ئه‌فه يه ژى زينديبوونا هوزانقانى رادگريت و ريژى ل هه‌بوونا وى دگريت، بتاييه‌ت پشتى سه‌ره‌لدانا سالا ۱۹۹۱ ى كو روى ل به‌ر دنيا ره‌وشه‌نبرى و هزر و فه‌له‌سه‌فه و گوه‌ورينى و روژنامه‌گه‌ريى هاتيه‌ فه‌كرن و خه‌لكى ده‌ست ب ژيانه‌كا دى يا به‌رنگه‌كى فه‌كرى تر كرى و تا خوه رادده‌يه‌كى ژ دنيا ئه‌فسانه‌وى، دوير بيخيت.

ره‌نگه‌ ژى پسياه‌ك لده‌ف هنده‌ك كه‌سان دروست بيت و بيژن چ گريڤدانا شعرى ب گوه‌ورينا كومه‌لگه‌ه‌ى فه هه‌يه، بو به‌رسفا قى پرسى ژى دى بيژين، ئه‌ركى شعرى ئه‌و نينه كو جاره‌كا دى دوره‌يلى بنقيسيته فه، به‌لكو مفا وه‌رگرتنه ژ دوره‌يلى بخوه و دوره‌يل ژى برامانا پروسه‌يه‌ك

به‌رده‌وام د لښینی دا و کهس نه‌شیت براوه‌ستینیت. راسته دښت مفای ژ رابردوی وهریگرین، بهس نایت ئه و مفا وهرگرته کوپیا وی رابردوی بیت، لښیره ژی زمانی شعری روله‌کی کاریکر ل سهر بنیاتی عه‌قلی و هزری هه‌یه. ئه‌فا شعر لدویف دگهریت ژی، تشتین نه‌دیارن و ئه‌و دنیایه یه یا هیشتا د چ که‌رنه‌فالان دا نه‌هاتیه نمایشکرن، شعر ل سهر وان تشتین گریډای زهنیه‌تی دنښیسیت.

ئه‌ډ گوتارین مه‌دیافین جودا دا نفیسین و فه‌کولین ل سهر کرین، ههر ئه‌و زهنیه‌ته یا شاعر مژویل کری و ههر ئه‌و بیده‌نگیه یه، یا مه‌مه‌رم پی‌ه‌ی کو بینینه زمان و بیخینه سهر روپه‌لین کاغه‌زی و به‌رچاډ بکه‌ین. هوزانفانین مه‌تا چ رادده د کومه‌ل‌گی‌خوه دگه‌ن و دگه‌ل پیتقاژویا وی دده‌نه ری و چندند شیاینه ستیرکا خوه‌ل په‌یدابوون و دامه‌زراندنا جفاکه‌ک مه‌ده‌نی بگرن و چندند ل هنگافتنا فی‌نامانجی، د سهرکه‌فتی بوینه.

دشان شروه‌کرین ره‌خنه‌ی دا، مه‌چندین ده‌قین شعری وه‌ک نمونه بو‌بابه‌تی‌خوه ده‌ست نیشان کرینه و مه‌قیایه، گریډانه‌کی په‌یدا بکه‌ین و زیده‌تر بزاین نفیسه‌رین مه‌و به‌هره‌مه‌ندین مه‌و بیرکه‌رین مه‌و هزرمه‌ندین مه‌چندند دگه‌ل گوه‌ورینا کومه‌ل‌گه‌ی نه‌و چندند خوه‌بخودانی وی‌دزانن. هنده‌ک ژقان نفیسینان ژی، وه‌ک گوشه‌کا حه‌فتانه ل روژناما وار و ل بن‌ناقی (زمانی قه‌له‌می)، ههر ژماری من‌بابه‌ته‌ک ده‌ست نیشانکریه و من‌شعره‌ک وه‌ک نمونه بو‌وی‌بابه‌تی وهرگرتی یه. مه‌رهما من‌ژی بقان‌بابه‌تان، نه‌ز بره‌نگه‌کی ره‌خنه‌ی ل سهر بابه‌ته‌کی راوه‌ستم، کو هوزانفانی گرنگی نه‌دا‌بیتی و نه‌گهر گرنگی دا‌بیتی ژی، کا چندند شیایه ل سهر راوه‌ستیت و چندند شیایه داهینانی تیدا بکه‌ت. ئه‌ډ راوه‌ستیان و

شروقه کرنین هه نی ژى، هه ر ئىك جوداتر، ده رگه هه كه بو هه ر كه سى
 هه ز بكه ت داهینانى بكه ت و بتایه ت نه قین هه ست دكه ن ل به ر
 هه لپژارتنا بابه تان ناسى دمین و دیسان دهه ر ده رگه هه كه سى ژى دا، نه
 كه سین شعری دنقیسن و داهینانى دكه ن، دشین تیكه لی باخچه یین نوی،
 تیكه لی به ربه رین نوی، تیكه لی ریچه یین نوی یین شعری ببن، كو رهنگه بالا
 وان بو نه هاتبیه كیشان و پینه قیت ژى بخواندنا وان، دى تشتین جوان و
 جوانر نقیسیت و نافراندنى تیدا كه ت.

بو هه لپژارتنا بابه تین خوه ژى من په نا بریه به ر گه لهك خواندانان و بو
 هه ر خواندنه كى ژى من هه ولدایه، كاكله كى وهك هزر، بیروكه
 وه ر بگرم. زیده تر ژى نهو هزر و به ریخودانین هه نی، لایه نه كى
 شروقه كارى بخو قه دگریت و من هه ولدایه، زومى بیخمه سه ر هندهك
 لایه نین قه شارتنى د شعری دا، كو هوزانفانى چ ژ ئاگه هى یان بى ئاگه هى،
 شعرا خوه ل سه ر وى بیروكه بى دارشتى یه.

خالا دى یا من دقیت د قى پیشه كى دا به حس بكه م، نهو هوزانفانین
 من بو فان گوشان ده ست نیشانكرین ل سه ر چ بنامایین ریكخه ستى
 نه بوینه، زیده تر نهو دهقن یین ب به رچاقین من كه فتن یان سه رنجا من
 راكیشاین یان ژى نهو تشتى من بو بابه تى خوه ده ست نیشانكرى، دناو
 وان دهقین شعری دا هه بویه.

مه رهم ژفان نقیسینان ژى، زیده تر من قیایه خوه به رده مه ناو نه زمونا
 هندهك شاعران دا و بریا خواندنین خوه یین شروقه كارى ره خه نى د
 دهقین وان دا، بزاین ته كنیكین وان یین شعری چ بوونه و تا چ راده
 شیاینه سه ربورا خوه و نه زمونا خوه یا مه عریفى داریزنه دهقین خوه و

ديسان ٺو دهڦين وان نڦيساين، چهند دهڦين سه ركه فتي بو نه و سه ركه فتن ڙي ب راما نا زينديووني و زيده تر من ڦيايه، ڦان دهقان بهراورد بگهم و بگهمه نمونه يهك زيندي بو وان دهسته واژه بين يان وان بيروكه بين يان ته كنيڪين شاعر د دهڦين خواه دا بكار دئينيت. ڙلايه كي ڦه شاعر بخوه مفاداري ٺيڪي بيت ڙڦان خواندنان و خوانده ڦا ڙي زيده تر ل دهڦين شعري ٺاشنا بيت و ٺه گهر خهله كه كا لاواز يان خهله كه كا بهرزه بووني دنافه را شاعري و خوانده ڦاي دا هه بيت ڙي، هينگي خوانده ڦا ڙي چ حوڪمين ڦه بري (موتله ق) ل سه ر شاعري نادهت و دي ٺو بخو دهڦين زيندي ڙ دهڦين لاواز و مري، جودا كه ت.

جزبه چوون د شعرین (محسن قوچان) ی دا شعرا (کول) وهك نمونه

دبیت نهوا من مهروم پی هه ی نهز بابه تی خو ه ل سهر بنفیس م زیده تر
نیژیکی وی جزبه چوونی بیت نهوا سوفی و مریدین شیخان پی دچنه
دجیهانا دی دا نهوا بناقی جیهانا (غیب) ی دهیته ناسکرن، جزبه چوون
ژی ب وی رامانا نهز تیدگه هم، جوړه خو ه ژبیره کرنه کا روحی یه و
دهرکه تنه ژ جانی، مروڅ ژ دنیا داری و هه ستداری فاری دبیت و مروڅ و
دهرون و گیانی خو ه بتنی دمین گیانه کی رویت و روپس و نهو مروڅی هه
ژ بن هه می گفاشته کی دهر دکه ښیت، دفی حاله تی ژ ی دا هه می نه ندامین
مروڅی یین هه ستدار و نه هه ستدار دکه ښه دبن کاریگه رییا فی جزبه بوونی
دا و نه څ هه می نه ندامین هه دبلندترین گوپیتکا خو ه یا هلفریانی دانه و
دی هزرکه ی تو یی ل پیس دیمه نه کی ژ فلمه کی (نه کشن) یان بره ننگه کی
دی بیژم، مروڅ نه نارامیه کی دهه ستان دا دبینیت، مروڅ ب فیریانه کی
دحه سیت کو ژان لفی مروڅی هه پهیدا دبن، نه څ ژانین هه نی ژ ی چ ژ
دهر برین وی بیت یان رهفتارین وی یان ژ ی نه نارامی و نیگه رانیا وی و
تا نه گهر نهو تشتی وی بقیت دهر بریت ژ ی و نهو شیوازی نهو پی تشتی

خوه سدراف دكەت، گەلەك جوداھيا خوه ھەيه دگەل كەسانە كى دى و
 ب ھەمان دەربرين و رەفتار، بەلى شىوازە كى نەرمتر و ئارامتر، ئەفە ئەگەر
 ئەو جزیبە چوونا ھەنى بو حالەتى نقيسينى بهيتە تەوزيفكرن، لى ئەف
 جزیبە چوونا ھەنى ژى دەررامبەر دا ئەو تامەيه كو جوداھيه كى ددەتە
 بەرھەمى وى و رەفتار و دەربرين وى، ھەر ئەفە ژى بويه كو بو ھەمى
 كەسان يا ب سانەھى نەبيت بگەھنە فى حالەتى.

ژبەر كو (جزیبە چوون) حالەتەكە و دكەفیتە دجیھانە كا بەرزە دا،
 ناخفتن و بەحسكرون ژى ل سەر دى تشتە كى گەلەك ئالوز بیت و دشیان
 دا نینە برەنگە كى ديار كرى بهيتە بەحسكرون، ژبەر كو چ سنورین دەست
 نیشانكرى بو نین و ب لایەنى (و ھەم) د ھەمان دەمدا پەيوەندیا وى ب
 جیھانا مە فە ھەيه و ھەر ئەفە يە ژى بمن وەرە كو پەيوەندیا وى
 برەنگە كى ديار و نەديار دەيتە ھەست پيكرن، يانكو جزیبە چوون تەعبیر ژ
 دنیایە كا دى و مەعرفەيه كا دى دكەت ئەگەر جزیبە چوونى وەك ئەدەب
 ژى وەر بگرىن، دى بینین زیدەتر دپروسا ویتە كیشانى و ھەلفریانی دا خوه
 دینت، تەعبیر ژ حالەتەكی دكەت، ئەو ژى دەر كەتتا مروفي يە ژ
 جەستەيى مروف تیدا خوه ھەست و خوین دینیت.

بوچی محسن قوچان من ھەلبژارت ژ ناڤا شاعرین دى بین دەفەرى؟
 دیت ئەفە بەرسفا گەلەكان بیت و ھەر كەسى فى نقيسينى بخونیت و
 دیت ئەز بخوه ژى ھندەك جار بگومان بكەم كو قوچان نەشیايه
 برەنگە كى پیدفى مفای ژفى جزیبە چوونى وەر بگرىت، لى مە چ نمونین باشتر
 نەبوینە كو شیاين فى شىوازى ژبیر چوونى بگەنە دخزمەتا داھینان و
 نقيسينى خوه دا، براستی ھەر كەسى خاندەڤایى شعری بیت یان

دويفچوونا شعري بکەت و بەرھەمی ڤي ڤه ڤهري ڤي ڤي شعري بخوينيت، دي ڤي چەندی زیدەتر ژ ھەر کەسە کي دي د شعري ڤوچانی دا ھەمبەست کەت و بينيت.

— کۆل، — ناڤي شعره کا محسن ڤوچانە د کوفارا پەيف ژمارە ٦١ دا ھاتبە بلاڤکرن، من ئە ڤ شعره وە ک نمونە بو ڤي بابەتي ڤو ھەلبەرتي بە دا کو نڤيسينا ڤو ڤي زەنگين بکەم، لدوور وي جوري پەيوەندي ئەوا شاعر ب شيوازي ڤو ڤي نڤيسيني ڤي زیدەترین خانەڤاي لدوورين ڤو ڤه ڤه دکەت و ئەو چ نهيئي بە ڤوچانی نەچار دکەت ڤي (جزبوچووني) جوداتر ژ شاعرين دي ڤي ڤه ڤهري دنڤيسينا شعري ڤو ڤو ڤو بکار بينيت. نڤيسەري رەخنەگر ئەمین عەبدولقادر بو ڤي چەندی ديڤيڤيت: (ھوزانقان ھولددەت گريڤانە کي دنابەرا تشتيين نە وە ک ھەڤدا پەيدا بکەت دنابەرا جيھانا ڤو و جيھانا ڤه رە کيدا کو بگەھيتە جو رە ھەڤسەنگيە کي دنابەرا ھەردوو جيھانان دا، ژبو ڤه ديتنا خو جھيا ڤهروني)، ديسان نڤيسەري رەخنەگر عەبدولموتەليب عەبدوللا ژي ديڤيڤيت: (ھەوہسا نڤيسيني جو رە کە ژ نە عەقلانە تي کو ھەم نڤيسەري و ھەم خەيالا زمانی ملکە چي فەزايە کي دکەت کو ب فەزايان نڤيسيني ڤه ڤي نە ناڤکرن). نڤيسەري عيراقی ڤي بناڤ و دەنگ دکتور عەلي لوەردی ژي ديڤيڤيت: (داهينان سيفەتە کي سەرە کي بە کو ژيانا شارستانی ژ ژيانا سەرەتايي يا مروڤي جودا دکەت، ژيانا سەرەتايي ژيانا ليکچوون و داوبارە کرنی بە، ژيانا شارستانی ژي داهينانی بخوڤه دگريت). رەخنەگر نعمت الله حامد نهيئي ژي گوته ک ڤي دەربارەي دا ھەيە و ديڤيڤيت: (ھەمی جو رين خواندني تا راددەيە کي زور ڤيکەفتن و دان و ستانندنە کە دنابەرا عەقلي

داهینەر و خه‌یالا داهینەر دا و پشکدارکرن ژى فاکتوره‌کى گرنه‌گه ژبو نه‌مریى دتیکستی دا).

کۆل، ههر وه‌کو ئەم ل سهر راهاتین، بو کولی حه‌یوانی ده‌یت، چیل و گول و ده‌واران، ئەڤ حه‌یوانی هه‌نی ژى زنده‌تر چ یاسا و ريسا لده‌ف نین و هه‌ک ئەم دکورده‌وارى دا ل سهر هه‌یوین، تا مه‌گوتنه‌ک هه‌یه بو ئەو که‌سین چ تشتان ژیک نه‌ فاقیرن و باشیى و خرابى ژ ئیک جودا نه‌که‌ن کورد بو فانه‌ دبیزن (ما تو حه‌یوانى)، يانکو جیهانه‌ک جوداتر ژیا هزرکرنى و بیرکرنه‌فه‌یى، یا دروستتر ده‌ما مروڤ هنده‌ک ژ مروڤایه‌تیا خوه ژ ده‌ست دده‌ت، ئەز ل باوهرم ژى ئینانا فى (کول) ى هه‌ دڤى شعری دا کو شعر هه‌می فه‌گیرانا راستیا وان تشتانه‌ ئه‌وین دکۆلى فه‌ رویدده‌ن، هه‌فه‌رکرنه‌کا نه‌ راسته‌وخویا شاعری یه‌ بو ئاشکه‌راکرنایان به‌راوردکرنای دوره‌پله‌کى ئە‌گه‌ر چ یاسا و ريسا نه‌ما، ژیان وه‌ک یان ناڤ کۆلى لیده‌یت.

به‌رى بچینه‌ ئینانا هنده‌ک راستیین دناڤ فى کۆلى دا رویدده‌ن، دى ل وى ئە‌گه‌رى فه‌کولین یین شاعر نه‌چار کرى بیته‌ به‌شه‌ک ژ فى کۆلى هه‌ دا بشیت فه‌گیرانه‌کا دروست یا واقیعه‌نه‌ بو مه‌ بقه‌گوهریت و ئە‌گه‌ر دحاله‌ته‌کى جزبه‌چوونى ژى دا نه‌بیت، نه‌ یا راهاتى یه‌ مروڤه‌ک بشیت وى ژيانا دکۆلى فه‌ ده‌یته‌ پریقه‌برن به‌روڤاژى که‌ته‌ دناڤ واقعی مروڤ ژيانا خوه‌ ل سهر دبه‌ن، ههر وه‌کو نفیسه‌ر (توانا ئە‌مین) د په‌رتوکا خوه‌ یا مه‌نفا و خویندنه‌وه‌ دا دبیتیت: (ئه‌گه‌ر به‌رزه‌بوون به‌شه‌کى مه‌زنى هه‌می سه‌فه‌ران بیت، ئە‌فه‌ بو هنده‌ک نفیسه‌ران فه‌دیتن به‌شه‌کى مه‌زنى هه‌می سه‌فه‌ره‌کى یه‌)، ئەڤ فه‌دیتنا شاعری مه‌ دڤى گه‌شته‌یا د (جزبه‌چوونا) خوه‌ دا دیتى، به‌روڤاژیکریه‌ ناڤ دروه‌پلى ئە‌م تیدا دژین بیى گوهرین و

دهستکاری، هەر وهك ئەم ل سەر ههيوين، مەرهما شاعری ژى هەر ئەو بويه (شاعر) بشیت پيامه كى بقی بەروفاژيكرنى بگههينت و مه ل وان ريسا و ياسايان هايدار بگهت، كا دورهيلى ئەفرو چ ژ مه دخازيت.

هەر ژ دهستپيكا قى شعری قوچانى قيايه مەرهما خوہ ژ ئينانا ديمەنى (كۆلى) ديار بگهت و ئەو مەرهما وى پيههى دههقههركر نه كيدا بەرچاڤ بگهت، دەما ديپتيت:

هزرپن مه و سمپن ههسپى ل بايى بەزى
ژ ههلا دهفى دوزههينه، دههرفوكن

قوچانى دفى وينەى دا دوو تستان نيژيكي ئيك دگهت، (هزرپن مه) مەرهما وى ئەم كورد، يانكو يى رهخههيه كى ل كومهلگههى خوہ و رهوشه نيرپن خوہ و ههههى تاكه كى كورد دگريت كو ئەم نه بوينه خودان بير كرهههيه كا ئافا، ئەم نه شيانەه بريارپن خوہ بهزر كرن و پلان دارپن، ئەم نه شيانەه هزرپن خوہ بو داهينانە كا نوى بكاربين، شاعرى ههولدا يه دفى دهستپيكا دا مه بكيشيته بابهته كى كو وهك پيشه كيهك ئەم بچينه ددورهيله كيدا، ئەگەر نه شاعر دشيا بقى وينەى مەرهما خوہ ههههى سه راڤ بگهت، دەما ديپتيت: (هزرپن مه و سمپن ههسپى ل بايى بەزى)، يانكو هزر كرن مه نه يا تهنهروسته و تشتى بلهز بهيت مروڤ نه شيت بيخهته دخزمهتا خوہ دا، ئينانا سمپن ههسپى بەزى ژى هەر ئەفه بويه كو (ههسپ) نيشانا هيرى و لهزاتى يه و دغار دانا وى دا مروڤ نه شيت سمپن وى ببينيت، هەر چهندهه پرئقههچوونا ههسپى نهخاسمه د حالهتى غاردانى

دا، مروڦ دښت ب ئاسانی سمین وی بینیت، ژبه ر هندی ژى خانده فا نه چاره لښى وینهى نه راوه ستیت و زیده تر بچیته دناڦ ناخی شاعری دا، بتایهت کیښانا ښى تابلوی وهك به ریخوه دانا پیښه کیا فلمه کی به کو بینه ری بخوه ښه گریدهت و بی بزایت دی نافر وکا فلمی به ره ښ چ ښه چیت، لی پیښه کیهك ب وی رهنگی به کو هه می هونه رین فلم سازی تیدا هه بن و بینه ر ژ به ریخوه دانا وی په شیمان نه بیت، نفیسینا زمانى ښى ده قى شعی ژى ل سهر بنه مایى بیره اتان و ښه گیرانى هاتیه دانان، هه ر وه کو - میلان کونډیرا - دبیژیت: (هه ستین تاکه که سی ل سهر بنه مایین بیره اتان دهینه دامه زراندن، بیره اتن بخوه ژى ل سهر بنه مایین زمانى دراوه ستن). هه ر لدوور تیورا ره نگښه دانی ژى نه گه ر به حسی قوتابخانه یا (هونه ر بو جښاکی) بکه یین، کو نفیسهر نه وزاد عه بدوللا دپه رتو کا خوه یا بناښى (نایدولوزیا) دا دبیژیت: (نه ښ قوتابخانه به گرنگی دده ته هندی کو هونه ر و نه دهب په یامه کا جښاکی یا هه ی و پینښى به نه دهب نامراهك بیت بو گهورینا کومه لى).

بوچی ده قى شعی؟

هه لیژارتنا من بو ده قه کى شعی جودا تر ژ هه ر تشته کى دی بو جزبه چوونى، ژبه رکو خواندنا هه ر ده قه کى شعی یى نوی ښه دیتنا دیمه نه کی جودا تره ژ نه وین که قینه بهر چاقین مروښى و نه و تشین مروښل سهر راهاتى و هیویى. نه م دناڦ ده قین شعی دا جیهانهك تایهت ب خودی شاعری ښه دینین، جیهانهك نه گه ر مروڦ دناڦ دا بچیته خارى بتنى بو خه ونین شاعری هاتیه سنوردار کون و گه لهك جاران دی هه ست که ی

کو نه و جیهانا هه نى بو وى شاعری یا بهرته نگ بویه و فیایه په یقین وى
خوه ل سنوران بدهن و ههست ب بیننه کا دى بکهن، کو نه و بتنى یى لى
بالا دهست بیتن. لقیره ژى دا بریكا خواندنا وى دهقى شعری دخودیى
شاعری بگه یى، دى دنیا په ك دى دنا فى دنیا یى دا بینى كو گه له ك ژ
هزر كرنا مرو فان زیده تر بیت و هه ر چه نده دبهرهت دا نه و دنیا په دنا ف
(واقع ی) دا ژ تشتیى گه له ك بچویكه و هه مى دشیان ببین! دهقى شعری
ژى جودا تر ژ هه ر ژانره كى دى یى نه ده بى شاعر د نفیسینا وى دا
دكه فینه دحاله ته كى نه یى سروشتى دا، رهنگه نه فیه ژى هه مى كه سان نه
وهر گریت بین شعری دنقیسن و نه فى نمونا من وهر گرتى ژى فى چه ندی
دسه لمینیت.

نقیسه ر نومید بى نیاز دپه رتوكا خوه یا بنا فى (چاو خشانىك به سه ر
وه رزى سه هولبه نداندا) دبیژیت: (شاعر هه ر ژ دلى زمانى كومه لگه یى
دهست دده ته لقینین خوه و شاعر هه ر ژ دلى كومه لگه یى ژى، زمانى
خوه د نافرینیت)، لقیره ژى رویدانین شعری نه و تشتن بین گریدای وان
هه مى تشتیى د (كولى) فه دهینه رویدان، دا بزاین نه و چ جورى
بوونه وهرانه یان هه ر وه كو شاعر دبیژیت (هه بویان) ه دفى كولى فه و
ره فتارین وان چاوانه و نه و چاوان ژ ده رفه دگه هن، هزرین وان بیر كرنا
وان! چ ریسا و یاسا هه نه، دى هه ولدهین چه ند كوپله یه كان ژ شعری
به رچا ف كه یین.

كول دادگه ها بى توره یه

شهرم دپه رین قومارى دا یا فه شارتى

.....

باژیږی کره تبه رکهک

ژ سولینین ژبن پین خه مین باژیږی دزین

ثافی فه دخوت و

سه ریّ خوه ب ریژ ثافا دشوت

.....

ل فی کولی ل پرچی گری مه زن کیلای

کادی جگارا سهر ژیدکته

.....

دمهمله که تا فی کولی دا، ته ژ حاکمن

.....

نه گهر لغان نمونین سه ری بزقرین دی پیناسه یه کا باش ژ فی کولی
 وهرگرین کو تا رادده یه کی بهس بیت کو نه م بزاین ژیان دفی کولی فه
 چاوانه. د نمونا ئیکی دا شاعر شهرمی ب ریسا و یاسایان فه گریددهت،
 گوتنهک عه ره بی ژی هه یه وهرگیوانا وی بو کوردیی دبیتیت: (نه گهر تو
 شهرم نه که ی ههر تشتی ته بقیت بکه). د نمونا دوی دا شاعری بی
 دهسته ه لاتی کولی بهرام بهر بوونه وه ره کی دی کو ژوان زال ده ست ترن
 نه و ژی مروفن ئینایه، ده ما دبیتیت (باژیږی کره تبه رکهک)، نه فه دناؤ
 کورده واریی ژی دا ههر هه بویه، کوردان پیروزیین خوه هه بویه و شیخ و
 مشایخین خوه هه بویه و بریز و قه در ل وان سه حکریه و ههر تشتی وان
 ب بها بو خوه دزاین، نه گهر نمونه کی بو فی تبه رکی و پیروزیی ژی

بهرچاڻو ڪدم، (جاره ڪي شِيخ فریدڪه ته دیف ڪه سه ڪي را و ژبه ر
 خرابیه ڪي تف دکه ته ناڻو سهر و چاڻین وی و دهما ٺهو ڪه سی هه دز فریته
 گوندي خوه و پسیار ژیده یتنه کرن، ٺهو دیبیزیت شیخی ب ٺه زمانی خوه
 بی پیروز تف کره من)، ٺهڻو نمونا من ژي بتنی بو دیار کرنا راستیه ڪي یه،
 بو بی دهسته لاتیا کوردان بهرام بهر رویدانان و مه ب دههان نمونین ژفی
 رهنگی هه بویه ڪو تا نوکه ژي ل سهر زاری خه لکی دهینه ڦه گوهاستن.
 دهما شاعر لغیره دیبیزیت (باژیر بی کریه تبهرك)، دهیت و یتدیه ڪي دی
 دروست دکهت ڪو خزمه تا ڦی بیروکه بی بکهت و ڦی راستی ب
 سهلینیت ٺهو ژي ل سهر ژيانا دڦی ڪولی ڦه دهینه سهر برن، دهیت ناڻو
 ریژا باژیری و بهرمايکی دگهل وی ٺاڻی دکه ته نمونه و دا بهایی بده ته وی
 تبهرکی ژي دیبیزیت، ٺهڻو بوونه وهرین دڦی ڪولی ڦه بڦی ناڻو ریژی سهری
 خوه دشون. دغونا سی دا شاعر زوما کامبرا خوه بهرهڻو ژینگه هی ڦه
 دبهت و جهی ڪولی دیاردکهت (ل ڦی ڪولی ل پرچی گری مهزن
 ڪیلائی)، ٺهڻو تابلویه گهلهك و یتدیهین بچویك بخو ڦه دگریت (ڪول، پرچا
 گری، گری مهزن و ڪیلان)، ٺهگه ر ژ پرچا گری دهست پینکهن دی
 زانین ڪو رهخ و دورین گری و بتایهت سهری گری ههمی شینکاتی بویه
 و زیده تر ژي ٺهڻو شینکاتیه بو فریزه دی دهیت، هدر ڪه سی ل ژيانا بهیاری
 بی شاره زا ژي بیت دی زانیت ڪو زیده تر ٺهڻو گیایه نیزیکترین نمونا گیاین
 بهیاری یه بو رهنگی پرچی بهیت و ٺهڻو گیایه ژي بی قایمه و زوی هشك
 ناییت و گهلهك بلند ناییت، گری مهزن ژي ٺامازهیه ڪه بو هه بوونا چهند
 گرین بچویکتر، ڪیلان ژي ب وی رامانی یا هاتی ڪو ڪول ل سهری
 گره ڪی بی هاتیه دروستکرن، ژفی تابلویی دیار دبیت ڪو ٺاڻاهی ل

جبهه كې گهلهك جان، ژینگه هه كا پاڅر هاتيه ئاڅاكرن، هدر نهفه ژى بويه شاعرى ځيايى زومى بيخنه سهر، دا بشيټ نهو تشتى دناڅ كولى دا هدى بهروفازى كهته بهر چاڅين مه كو ئم لى هايدار بين، دوما ديټرټ (كادى جگارا سهر ژيدكهت)، يانكو نهڅ بوونه وهريڼ دڅى كولى فه دژين چ گرنكى ب تهندروستى و ژينگهها خوه نادهن و هدر جهى مروڅ بو دروستكرنا فى كولى هلبژيريت، دى نهو وهك خوه ژيانا خوه بهنه سهر، دوينى دوماهى دا ژ نهوين من بهرچاڅكرين شاعرى ځيايه شيوازى ژيانى و ريڅگرتنى دناڅ فى كولى فه ديار بكهت كا ب چ شيوهيه (دمهمله كهتا فى كولى دا، تهڅ حاكمن)، نهگر دمهمله كهته كى دا كو شاعرى ځيايى نهغهست فى نمونهي بيخيته دخزمهتا شعرا خوه دا كو همدى حاكم بن، يانكو كهس كيمايى بو كهسى نادانيت، كهس ريڅى ل كهسى ناگريت، كهس لدويڅ بيروكهيا كهسى ناچيت و گوهداريى بو ناكهت، نهغه ژى بنتى ل ياسا دارستانى دهيت و هدر نهغه ژى بويه نهو مهره ما شاعرى بي برييا څان گيانه وهران ئاشكرا بكهت.

نهڅ سهرهلبوونا تشتين نوى و هزكرن بو ديتنا يان ئافاهيه كى نوى بو فى دنيايى و بو باژيرى مروڅى و گوندى مروڅى و نهخشه يى هزركرن و ههستكرن و جوانى و كريتى و رهشيني و گه شينيا مروڅى، بكارئينانا خه يالى بو دروستكرن و داهينانين نوى، همدى پينگاڅن بو زينديبوونا دهقى شعرى و مانهڅهيا باندورا وى ل سهر ههستين خهلكى و بهرده و اميا وى د زينديكرنا مروڅايه تى و جيهانيبوونى دا، كو هدر نهڅ تشتين هه نى نه مروڅى دكيڅسته خواندنا هدر دهقه كى شعرى و گهلهك جارن ژ ناڅى شعرى يان ناڅى شاعرى يان ژ خواندنا دهقى شعرى مروڅ هز دكهت دوى جيهانا

تایبەت دا بمینیت و هەر ئەفە ژێ بویه کو من هەزکری هەوایی خاندەفا
دگەل خوێ راکیشمە دفی جیهانا نوی دا، کو بن وەرە دی گەلەک تشتین
نوی و داهینانین نوی بینین، کو رەنگە ل پێش خوێ مە ئەو تشتین هە
نەدیتن.

شاعر گەلەک ب روونی دچیتە دناؤ وی تشتی دا بی ژ ئەنجامی نقبیسینا
فی شعری ژ خەیا لا وی و ب جزبەچوونا وی سەراڤ بوی، شاعر گەلەک
جاران بو دیارکرنا راستیەکی وینەیین خوێ لیکدانی دوی و سی و هەندەک
جاران فی وینەیی لیکدانی دەهی ژێ دکەت، ئەفە ژێ ئەو قەبارەیه کو
هەز دکەت هەندەک وینەیان ژ هەندەکیی دی زیدەتر بکەفنه بن زوما کامیرا
وی و ئەف وینەیه ب کوالیتەکا گەلەک باش بهینە کیشان، هەر وه کو
دیتریت:

ئەف هەبویه

ژ بلی سکسی چ کار نینن، ئەف دبه تالن

چ راستیا کەت روی وانا

سەرك بادا

بی باوهری

رهقه سهری

پهژیکه که دناؤ هه میادا

شاعری دفی کولپلهیی شعری دا زوما وینەیی خوێ فراوانتر لیکریه و
دیمنەک بەرفەرەت دایه ئەو تشتی دفی کۆلی فە هەدی (هەبویهک)، لقیه

په یفا هه بویهك دئینیت، ئەفه ژى بو بوونه وهرى دهیت و رهنگه وى
 ئەنقهست گيانه وهر نه ئینابیت ژبه ركو گهلهك جورین گيانه وهران یین
 ههین و ئەف گيانه وهرین ههنى ژى دئاستین جودادانه، هندهك ژوان ب
 رهفتارین خوه ژ یین دن باشترن، لی ئەف هه بویین دفی کولی فه دژین ههر
 وهكو ئەو دیار دکهت ژبلی خوشیین خوه یین زك و بن زكا تشتهك دی
 نزانن. ئەفه ژى بو نه هزرکونا وان دزفریت، ههر تشتی مروفی بی هوش
 بکهت ژى مروف نه شیته ههستیین خوه بکار بینیت و شاعری دفی وینهى
 دا تشتهك دژى نازراندی یه دهما دبیزیت: (چ راستیا کهت روی وانا)،
 یانکو وان ئەو شیان هه نه هزرین خوه بدهنه کارى رهفتارین خوه باشتر
 لیکن، لی شاعر فی وینهى لجهك دی قفل دکهت و دبیزیت (رهفه
 سهرى)، ئەف رهقه سهریا ههنى ژى بتنى بو نه هزرکونا مروفی دهیت و
 مروف بزانبیت بی دروسته یان نه بی دروسته و ههر چ بیروکه یه ژى بیت،
 لی ژ کله رهقیا خوه مروف نه هیته خارى، هینگی ئەنجام ژى بدویف دلی
 مروفی نابن، لی شاعر لقیره بتنى نه راوهستیایه و دبیزیت (پهژیکه که دناؤ
 ههمیادا) یانکو ئاریشه نه بتنى کهسه که کو بهیته گهورین یان پشت
 گوهخستن، بهلکو ههمی پیکفه نه و گهورینا ههمیان ژى رهنگه یا ب
 سانه هی نه بیتن.

مه ودا بی دهسته لاتا شعرى گهله که و بتایبته ئەگه ر شاعر خودی
 پاشخانده کا ره و شه نیری و مه عریفی بیت و سه ربور د نفیسینا شعرى دا
 هه بیت، ژ دهر ئەنجامی فان سه ربوران ژى دی بینی شاعر برهنگه کى شیتانه
 و ب جزیه چوون و تژی عهشق و جوانی و سحریت حوکمی خوه به لافه
 دکهت و دهسته لاتا خوه ل سه ر خوینده فایى شعرى دهیلت، دده قین

فه كرى ژى دا نه ؤ دهستهه لاتا هه نى زېده تر يا روهن و ناشكه را يه،
 خاندۀ فان دبته شهيدايى و ښه پښ شعري و ههز دكهت بښه پښ دريژ دگهل
 دا ههلبكښيت، ژبه ركو د نه ساس دا كښانا فان وښه پښ شعري د
 فهزايه كى جوان و جياواز دا هاتينه بهرده سكرن نه وى خاندۀ فال سهر
 راهاتى و هيوپى، هه وه كو (نهمير حسين ره حيم) دپه رتوكا خوه يا بناقى
 فهلسه فهى سياسى نه ريستوتيليس دا دبښت: (دا كو سروشتى
 بهخته وهرى ژ تامى جودا بكهين، پيدفى يه نأفريه كى ل لايه نى دهر ونى
 بدهين و هيزن وى ديار بكهين، نه ؤ هيزن هه نى ژى به شهك ژى دنأفبه را
 هه مى بوونه وهران دا هه فبه شن وه كو تواناسازى و خوراگرى و
 گه شه كرنى، كو مروؤ و روهك و نأهل تيدا به شدارن).
 د وښه يه كى دى بى فى شعري دا قوچانى دبښت:

خودى نه كهت....!

دهرى كولى هه ب په قيتن

فايروسى هه ل وه لاتى مه به لاف ببيتن

نه ؤ فايروسه دى فان كوردپن ژ بى دهوله تى

بووينه چر كونه....

نه فان كوردپن بفيل و دفال فه گرتن

پاشى دى كى نيره موكين فى وه لاتى

ژ سكسى تير كهت

ژ خواندنا مروقی بو دهقی فی شعری و نهو تشتین دکولی فه دهینه کرن و دهینه رویدان، شاعری ههمی ب مدهبست ئیناینه و زوما کامیرا خوه دایه سهر گهلهک فه گیرانان کو خاندۀفا بشیت وهک بینهر ژی تام و خوشیی ژفان دیمهنان وهر بگریت، دهه مان دهم دا بیافهک بو خاندۀفایی خوه هیلایه کو نهوی ژی به شداری شعرا خوه بکته و چ بهه فیه ر کرنی بیت یان ههر ئیک وهک خوه خواندنهک هه بیت و بهروفاژی که ته دورهیلی ئەم کورد تیدا دژین و ل سهر رابورین. دفی کویلهیی شعری دا ب هوستایانه وینه هاتینه کیشان و شاعر بی هوشداریه کی ددهتن، هه فیه ر کرنه کی دگهل دوو تشتین زیندی بو نه فرویا ته کنه لوژیایی و جیهانیوونی دگهل نه هنر کرنی و خو بهردان بدهست قه ده ری و لیگه ر یانا خوشیان دکتهن، پینه فیت ژی نه گهر مه بهرده و امی بو بدهسسته ئینانا فان خوشیان هه بن، هینگی ئەم دی بینه که سین نه بهر هه مهینه ر و نه فرو ژیان و روژه فا ئەم تیدا دژین نه گهر ئەم که سین بتنی مشه خور بین، دی ههر چافی مه ل دهستی خه لکه کی دی بیت و شاعری نه ف دیمه نه ب دهوله تبوونی فه گریدایه، کو خه و نا ههر کورده کی یه و ب راشکاوانه دیبژیت، دهوله تی کار بو دفت و شاعر بی مه ژ کاره ساته کی هایدار دکته، نه گهر هات و مه بیر کرنه فه یه کا دی یا ته ندروست بو نه کر و ئەم ژ خه و نا خوه یا حیشتی هشیار نه بوین.

ژفی که رنه فالی دفی دهقی شعری دا ب بهر چافی مه که فتی (نه گهر ئەم فی شعری وهک که رنه فال وهر بگرین)، ئەم ب سهر راستیه کی هه لدین کو رهنگه گهلهک کهس بو وی چهندی دچن کو شعری په یاما خوه یا ژ دهست دای، ههر وه کو په یامی ب تشته کی جهگیر و نه لف ناس بکه ن!

ئەفە ژى دىيىت بو تىگەشەشتا وان بو جورى ڧى ڧەيامى ڧەگەریت، ژبەر کو
 پەياما شعری بخو، خوہ دگەل کەتواری و روزەڧى ڧى دگونجىنىت، پەيام ئەو
 گوتارا مەعريفى و ڧەلسەڧى و زمانى يە يا شاعر د سىاقى رستەى دا
 برەنگە کى سحرى و کەرنەڧالى پەردەپوش دکەت، يانکو دەڧى شعری چ
 دوماهى نىنن و ئەگەر هات و ھەر دەڧە کى شعری دوماھىەک بو هاتە
 دانان، ئەڧە ھىنگى مرنا وى دەڧى دەيتە راگەھاندن، ھەر وە کو مە ئاماژە
 بو دای، دەڧ کەرنەڧالەك زىندى يە چ ژ ھلفريانا سوتنا عشقى بيت يان
 جوانى ڧى و بەھرەمەندى ڧى يا ژى ھەست و ھەستدارى ڧى، ئەڧ کەرنەڧالى ھەنى ڧى،
 ئەگەر ژ رەنگەھانا وى ڧى نڧىسىنى پەيدا بيت ژى بەلکو ژ ڧەريژا روح و
 ديتن و مەعريفەيا شاعرى بخو يە رشتى يە دناڧ وى دەڧى شعری دا.
 (دریدا) دخواندنا دەڧىن ئەدەبى دا وان ھەمى بوچوونان رەتدکەت کو
 دەڧ بنیاتە کى ڧىک مانا و مەبەست بيت، بەلکو دەھمى دەڧان دا ھىزە کا
 تايبەت ھەيە کو ھىزا ھلوه شاندى ڧى. ئەگەر ل روخسارى ڧى کەرنەڧالى
 ژى بزڧرىن و ھندەك ژ وى جوانى و سحرى بەرچاڧ بکەين کا چەند
 پەيوەنديا خاندهاى ب دەڧى ڧە موکوم دکەت، دڧىت گوتنە کا (لودڧىغ
 ھىرت) بىننە زمان دەما دبىژىت: (ئىستاتىکا، برىتى يە ژ وى تىشى بنەماى ڧى
 ھەلسەنگاندن و حوکمدانى ڧىک دئىنىت دبابەت ڧى جوانى دا د ھونەرى
 دا)، يان کو جوانى دەندەك تىشتان دا دەيتە ديتن و وان تىشتان جوان
 دکەت، ئەو بخو نە دجوان بوون بەلى ھزرا جوانى يا تپدا ديار بوى.
 ديسان جوانى ب ديتنا رىالىستى ژى سالوخەتە کە مروڧ دەتە وان تىشتان
 يىن برىارى ب جوانى ل سەر دەت، جوانى بتى دوان تىشتان دا ھەيە
 ئەو ڧىن مروڧ دروست دکەت، ھىگل جوانيا سروشتى ددانیتە دوماھى ڧى

ژبه‌رکو بهزرا وی ئەو داھینانا مروڤی نینه، نفیسەر و ره‌خنګەر نعمت الله حامد نهیالی ژى دبیتت: (تیکست گازیه‌که (یان گازیکرنه‌که) و خوانده‌شان ژى به‌رسفدانا وی گازیبی‌یه). ژفان گوتن و بوچوونان ژى ره‌وشه‌نیبری و مه‌عرفه‌یا شاعری دنژینا ئافاهیى ڤى شعری دا دیار دبیت و ب وان گازیبین بریکا کیشانا وینه‌یان ئیخستینه به‌رچاڤ و ئەڤ ده‌ڤى شعری ژى ئافراندی، شاعر یى خاندەڤای نه‌چار دکەت به‌شدارى به‌رسفدانا گازیبین وی بییت و ئەو بیته به‌شەك ژ تەمامکرنا په‌یاما شعر ژبو هاتیه ئافراندن.

ژێده‌ر:

- کوفارا په‌یڤ، ئیکه‌تیا نفیسەرین کورد، ژماره ٦١
- ئەمیر حسین ره‌حیم، فەلسەفەى سیاسى ئەریستوتیلیس، سلیمانی ٢٠١١.
- ئومید بى نیاز، چاو خشانیک به‌ سەر وهرزی سه‌هولبه‌نداندا، کوفارا ناینده، لا ٢٦
- عەبدوخالیق یه‌عقوبی، ده‌نگی بلورینی ده‌ق، ٢٠٠٥ سلیمانی لا ٧٣
- توانا ئەمین، مه‌نفا و خویندنه‌وه، ژ بلاڤکرین پشکوی ره‌خنه‌ی چاودێر، ٢٠٠٨ سلیمانی. لا ٦٩
- عەبدولموتەلیب عەبدوللا ، خەبالی زمان ، دەزگای چاپ و په‌خشی سه‌رده‌م ٢٠٠٤.
- ئەمین عەبدولقادر تیکست دناڤه‌را گوتارا ره‌خنه‌یی و ریازین ئەده‌بی دا، لا ١٣٤٨ ٢٠٠٨

- د. علی الوردی، مهزلہ العقل البشری، لا ۲۲
- عبدالقادر حەممە ئەمین، کوفارا ئاینده ژماره ۳۴، تیوری
هلوه‌شانده‌وه، به‌شی دوی، لا ۷۳
- یاسین عومەر، کوفارا ئاینده، ژماره ۴۰، ۲۰۰۲ گوران و جیاوازی له
شیع ردا).
- نعمت الله حامد نهیللی، لیکولینین ویتزهی، خواندن وهک پروسه‌یا
به‌ره‌مه‌ئینانا ویتزهی (خواندن داهینانه‌کا نوی یه)، تایبەت ب
فیستە‌قالا دهوک یا ره‌وشه‌نبیری ۲.
- نه‌وزاد عەبدوللا بامەرنی، ئایدولوژیا ده‌وزانین جه‌گەر خوین ی دا،
سپیریژ، ۲۰۰۷ دهوک.

مه‌ندبوون و زينديوون د شعرا

(تو، نه‌وشانه‌نشینا داگیر کری) یا بلند مجمه‌د دا

نه‌گه‌ر ل زمانې زیندی یې کوردان فه‌گه‌رین نه‌وی تا نوکه گه‌هشتیه به‌ر ده‌ستی مه، د شعری دا زیده‌تر ژ هه‌ر تشته‌ک دی نه‌ف زیندیبوونا هه‌نی ره‌نگ فه‌دایه فه، نه‌فه ژی به‌راورد دگه‌ل نه‌وا سه‌رده‌ف چ برییا فه‌گیرانا چیروک و چیفانوکان بیت چ ژی ستران و لافزه و هه‌یران بن، ژ به‌رکو شعری گیان دایه زمانې و نه‌ف زیندیبوونا هه‌نی یا نه‌م دبیین ژی هه‌ر ژفی کرپارا داهینانی بویه. شعر ژی ب وی رامانی کو زیده‌تر ژ هه‌ر تشته‌کی دی، شاعر دشیت شیانین خوه تیدا به‌رچاڅ بکته و دیارده‌یین کومه‌لایه‌تی و سیاسی و ثابوری تیدا ب دارپژیت و کراسه‌کی نوی ل به‌ر بکته و ژفی کرداری ژی، لقین بخوه دکه‌فته زمانې.

ژفی روانگه‌ی ژی، داهینان ژناڅ کویراتیا کیشه‌یین کومه‌لایه‌تی سه‌ره‌لده‌ت و شاعر نه‌و که‌سه‌یه یې فان رویدانان د که‌ته هیتقیی داهینانین خوه و هه‌ست دکته برییا فی دارشتنا شاعریانه، یې مه‌ندبوونه‌کی ده‌ریژ دکته. شاعر و نقیسه‌ری کورد سه‌باح ره‌نجدهر، دبیزیت: (شاعر سه‌رگه‌رمیا خوه ژ سنورین جیهان بینین و بیرکرنه‌فه‌یا

خوه دهست پېدکته)، يان کو ژيگرتن و نازراندنا بابه تان و شيوازی
 نفيسينا شاعری، هه می بدن ب رهنگی ژيانا راسته قينه يا شاعر تېدا دژيت
 و نه ؤ چندا هه نی ژي ژسوز و خهونين وی بين رومانسی دویر نينه. يان
 کو نه زمونا هشيريا شاعری وهك ئهركه كي نه گوهور هه قه بنده دگهل
 کيشه بين کومه لايه تي، هه ردهم ژي نه و بياقي شاعر ژيانا خوه تېدا سه ر
 دبه ت و نه و تشتين بيرکونه قه يا شاعری مژويل دکهن، نه و بيرکرن بين
 روحی ددهنه دهقي شعری و ژفي بروکه يی ژي هشيرابوونا شاعری
 دگه هته ئاسته کی، کو شاعر بزانيت دی چاوان بابه تي شعری هه لبيژيريت
 و ژتشته کی بچويک و ئاسایی روداوه کا چاره نوسساز سه را ؤ بکته و
 لقيره ژي نه مريکونا شعری، د هه مان ده مدا زينديکونا زمانی يه کو شاعر
 د جوانکونا ئافاهيی شعرا خوه دا، رحه کی د جهسته يه کی مری دا، ساخ
 دکه ته قه.

شعره کا هوزانغان (بلند محمه د) لب نافي (تو، نه و شاننه نشينا داگير
 کری)، بو فی مدهبستی ليه ر دهستی مه يه و بزاین نه ؤ شعره دی چهند
 شيت به رسقین مه ده ت، دی هه ولده ين هنده ك وينه بيان ژي بهرچا ؤ كه ين
 و شروفه کرنی دهينی و بابه تي خوه بی زهنگين كه ين. نه ؤ شعره د کوفارا
 په يف ژماره ۵۶ دا بلا ؤ بويه و ژ لا په ره ۱۰۶ دهست پېدکته و تا
 دگه هيته لاپه ره ۱۱۳، د پتريا دهستپيکونا کوبله بين نوی دا ژفي شعری،
 شاعری په نا بريه بهر په يفا (سولتانا من) و برييا فی ئاراسته کرنی و
 ناخفتنی، شاعری وينه بين شعرين خوه هه می لدوور شاننه نشينه کا داگير
 کری کيشاينه و تشتی بالکيش دقي شعری دا، شاعری برييا فی
 شاننه نشيني و سولتانی، هه می نه و تشتين د ژيانی دا رویددهن و مرو ؤ توش

دبیتی کیشاینه د قی شعری دا. شاعری شاننه نشینهك د خه یلا خوه دا دروست کریه کو ئه وی شاننه نشینی هه می پره نسپین جیهانیوونی و پیشکفتن و عدقلیه تا سهرده مانه دناؤ دا هه بوون، لی ب قی داگیر کرنی، کهلتور و رهوشه نبیرهت و هه می رهوشت و تیتالین وی هاتینه بهرزه کرن و کهلتوره کی نوی یی نه گهور ل سهر هاتیه سه پاندن.

شعر بخوه کومه کا تابلویانه و د کهرنه قاله کی دا هاتینه نمایشکرن، کهرنه قالهك ژ کومه کا وینه بیان، وینه بین جودا، هندهك د وینی کچه کا روپس دا هاتینه کیشان و هندهك ژ ناؤ جهرگی سروشتی و د پتریا وینه بیان ژی دا، مروؤ ههست ب بیهن تهنگیا شاعری دکهت، ژ داگیر بوونا وی شاننه نشینی کو شاعری بو وهلاتی خوه کریه جهقهنگ و هه می دهرده سهری و بهدبه ختیه کی، بو وی داگیر کرنی د زفرینیت. شاعر ب هوستایانه قی وهلاتی بهه می تشته کی د شوبهینیت، ب ئه قینا خوه و دهرونی خوه و ب هه بوون و نه بوونا خوه و دیسان بههر تشتی مروقین بیرمهند ئه و تشته بو ژایانه کا نورمال بفره زانی بیت کو بهیته بهحسکرن، چ بهحسکرنه کا پوزه تیف یان نهگه تیف بیت، شاعری ب هوستایانه راکیشاینه د قی شعری دا و روح دای.

دا زیده تر ل وان تشتان بگهرین بین دبنه نه گهری نفیسینا شعری و زیندیوونا قی شعری، دی هه ولدهین زومی ل سهر هندهك ئالیین دهقی بهرفره هتر لیکهین ژ هندهك ئالیین دی و بزاین ئه و چ مهنده بوونه ل دهف شاعری هه ی تا ئهؤ دهقه هاتیه نفیسین و ئه و چ رویه جوداتر ژ مهیین خانده فا، شاعر ل جیهانی سهح دکهت و ئه و چ فهزایه شاعری دقیت شاننه نشینا خوه تیدا ئافا بهیالیت و دیسان چهند دهقی وی یی نه مر بویه و

نایا خولقاندن ددیمه نین وی دا دهیته دیتن و چه نیدن پرسین دی کو دی
کهینه بابه تی فی نفیسینی و هنده ک کوژین تار یئخینه دبن بلاجکتوری
فی شروفه کرنی فه.

شاعر برهنگی چیروکه شعر، هدر ل دهستیکا شعری همدی گریکین
ناسی ل بدر خانده فای فه دکهت و دبیزیت:

ل دیرین زه مان، هه بوو نه بوو، شاننه نشینه که هه بوو، دیوارین وی ژ
کلوخین مرو فان و قه رقه ده پین ئیتون کری، ژ که زیکیان یاران و که فلی
قاره مانان کورسی بناؤ بیو. هه موو سه رخنون لب شوروی وی دبورین، فی
شاننه نشینی، کو حهفت مل و حهفت به تهن فه گرتبون، زیچکین کمیدان
بهر بادبون و کفانین ب خوینی هونین د موزه خانین چه رخی ده هلیقری
هه فکری ل سه ر دهاته کرن، سنور بیوونه ئاخوورک و به نده رین یه مان
فه دگرتن، نارامیا شه فین فه دهر ل ژیر ره شمالین قه به دبوونه بیلا و مه زن
تیشه دهاتن فروتن، روبرین مهی و عشقی، کوچک و سه رایین شاهانه
چیکر و چیکری تیدا مهست دنفسن، ب گلواز، کنیزه ل هه موو
قولاچکین ته لاران، سه ما دکرن، ب گیان دبوون، بی دهنگی دمرن).

شاعر د پیناسه یه کا کورت دا دهیت و سالوخته تین فی شاننه نشینی دیار
دکتهت و ره سانه تیا وی دئیکته بن زوما کامیرا خوه و وینه دکتهت، کو
گه له که سان خوه کرینه قوربانی تا بقی شیوهی سنورین خوه ناسی
کرین و دیسان به حسی جوانی و قاره مانینی دکتهت کو نه فه ژ ی ئیک ژ ناؤ
و دهنگیا ههر وه لاته کی نه و جوانی و ره گه زی می ژ ی بو به رده و امیدانا

ژيانی و دهيت به حسی مه زنا هیا فی شاننه نشینی دکهت کو نه خشه یی وی گه له ک یی به رفره هبو. دفی پیناسه یی دا دز فرتنه دیروکی و نه د شاننه نشینه چاوان هاته داگیر کرن و هنده ک وینان دئینیت کا چاوان نه د شاننه نشینه هاتیه بن پیکرن و ههمی وینه یه کی ههرفاندنی و نه هیلانا ژیانی و سفاکات پی کونی، دئیخته بن زوما فی پی شه کی و دانه نیاسینی دا.

نه گه ر ئه م ل سه ر قالبی فی ده فی شعری راوه ستین و ژ دویر ته ماشا بکهین، دی بینین کو ئیک ژ لیگه ریانین شاعری یین بهرده وام داهینانی ژ بو دکهت، چه مکی گوهورینی و نافراندنی یه، شاعر ههول ددهت بهری د دهستین خوه دا داوه شینته گومه کی کو بهزرا وی یا مه ند بوی و نه د مه ند بونا هه نی ژ ی ب وی رامانی کو خه لکی ئیک پیناسه و دیتن بو دهرو بهرین خوه هه یه و بیده نگبونا هه نی ژ ی، زیده تر گریدایی هه ستین مروفی پیکفه یه و کانی نه د هه ستین هه نی چند د شین هه ستین گوهورینی بن، دا بزاین نه و چ تشته یی مه ند و نه و چ تشته شاعر مژویل کری و بهره ف نفیسینا فی ده فی فه چووی، مه نه د وینه ژ فی شعری هه لبرارتیه:

ده می ل دیوانا ته دروینم، شاننه یین له شی من،

هه موو گازی ته دکن،

لی تو خوه سنگه بی دنافا هه ستین من یین ئاریایی ده دینی،

دنافا ناگری بی یه مانی سینگی خوه ده دکه لم.

گوتین سار ل گه ل بای بلند دبوون و دنافا ده ستین

من ده دبوونه بهل.

شاعر د فې پارچه يا شعری دا ههستی خو بهرامبه ر فې شانه نشینې
 ديار دکهت کو ژ نهجامې وې داگیر کرنې، نه بتنی سنور هاتینه بهزاندن و
 وهلاتی وی دگهل دا هاتیه کافل کرن، لی بیروباوهر و پیروزی و ههمی
 رهوشت و تیتالین ل شانه نشینا وی دهاتنه پهیره و کرن بین دگهل دا هاتینه
 گوهورین، شاعر یی خو هزیا بو ره سانه تیا فې شانه نشینې رادهپلیت و
 چهند خو ه نیریک دکهت، هزرین وی دکهت، د بهرامبه ر دا بیروباوهرین
 نه گوهور دینیت و دزانت نه بتنی سنور و ناخ هاتینه داگیر کرن، بهلکو
 هزرکرن و بیرکرن ژی دگهل دا هاتیه گوهورین و دلگرانیا وی ژی ژ
 وی گوهورینې کو خه لک یی ل سهر وان بیروباوهران راهاتی و یا بویه
 نیک ژ کهلتوری وان کو نه فیه یه تشتی شاعر بی نیگه ران دبیت.

شاعری په نا بو گرتنا گه لکه وینه بیان بریه بو فې مهنده بونوی کو بویه
 نهجامې په قینا فې شعری، ههر وه کو نه وینه دتابلویان دا نه خشاندين،
 نیک ژوان وینه بیان ژی کو مروڅ بی نارامیه کی د ناخی شاعری دا بهرامبه ر
 فې شانه نشینا داگیر کری دینیت، ده ما دبیت:

د شه فیه کا دامای ده

به رما بین مه دنا فیکده هه ناسه یی دکن

ل گهل گفینا بای، هاتنا بارانی و گهر دیله بین توزی و

تیشکین روژی،

تو هه موو تشت بوی

دوو کیلا جگاران، من دوور دبت،

ل ژیر ساکوی من قه هوا خو تیکه

شارا خوه ژیکه و من ژه ناسه یا خوه پرکه.

شاعر ب راستگو یانه ههست و ده ژیکرنا خوه بهرامبر فی شانه شینی ديار دکهت، (دهما دبیزیت دگهل گفینا بای و هاتنا بارانی و گهر دیله بین توزی و تیشکین روژی)، یانکو ل ههر چار وهرزین سالی کو گهورینا کesh و هه وای، بو فی مدهرمی کریه د خزمهتا شعرا خوه دا و فیایه دگهل دا پیناسه یه کی ژی بو فی شانه نشینی ديار بکتهت کو نهؤ شعره ل ههر نالیه کی جیهانی بهیته خاندن، بریا کesh و هه وایه کی گهور، مروؤ دزانیته نهؤ شانه شینه دکه فیهته کیش نالی. نهؤ کوبله بی شعری ژی نالیه کی دی بی شعری یه کو مروؤ ههست ب نامو بوونا شاعری بکتهت کو بی ل تشته کی دگهریت ههر چهنده بی ههست ب وی تشتی دکتهت و د هه مان ده مدا خوه بیانی تیدا دبینیت و تشتی بهرده و امی ددهته شاعری کو بو نامانجه کی بژیت ژی، شاعری نهؤ شانه شینه وهک نهؤ فیداره کا خوه تهماشا کریه، هه ناسه کو ناقبره که بو ژیانی و مرنی بی دبیزیت (من ژ هه ناسه یا خوه پر بکه)، یانکو نهز بی مریمه و ژیانی بده من.

شاعر وینه گرتن

نه گهر ل دهقی شعری فه گهرین و نایا نهو وینه بین شاعری ژ بو فی شانه نشینی ب کامیره یا خوه کیشاین و نهو وینه چهنده دهر برینی ژ خودی ناخی شاعری دکهن، دی بینین کو شاعر لقیه خوه د جیهانه کی دا

دینیت و بهزرا وی وی جیهانی نه بهراهی ههیه و نه دوماهی، هەر تشتی دکهفینه بهرچافیڼ وی ژی یان گوھین وی یان بیهن و تام بکهت، دکهته ماددهیهک و قهوارهیهکی شعری ددهتی کو بدیتنا وی بی فهزایهکی نوی دروست دکهت و ئەو تشتی خەلک ل سەر راهاتی و پیروزی و پیناسه داینی، بی نیشانا پرسی و سەرسورمانی بو د دانیت، لقیڤره ئەگەر ل وان تشتین نه گوهور سەح بکهین و ئەو تشتی ئەم دینین ئایا ئەم دشین رویهکی دی جودا ژ بی وی بی خوهزایی بدهینی کو خەلک هەمی وەک مە بینن و ئەو رویه بو وان ژی تشتهکی نورمال بیت، ئەفه ژی نه بتنی بو دیتنی و ئەو تشتین دکهفنه بهر چافیڼ هەر ئیک ژ مە، بەلکو گوھلیوون و تام کرن و بیهنکرن ژی، ژبەر کو ئەم ل سەر تشتهکی راهاتینه کو چافی بتنی هەستا بینینی ههیه و چاڤ نهشیټ چ بیهنین خوش و نهخوش ژ ئیک جودا بکهت و هەر وەسان گوھی هەستا گوھلیوونی ههیه و نهشیټ تشتین جوان و کریت ژ ئیک جودا بکهت و هەر وەسان بو هەستی تامکرنی ژی، لقیڤره هەر تشتهکی ژ ئەفین چوویی تایبەتمەندیڼ خوه یین ههین و هەر ئیک ژفان هەستان ژی ناراستهیهکی خوه بی تایبەت ل سەر ههیه و شیانین گوهورینا و کالیکرنی نین، چاوان وینەگههک چەند هونەریا خوه داریزڤیته گرتنا وینی ئافی، نهشیټ چ رەنگا بو دروست بکهت چنکو ئاڤ یا بی رەنگه و هوسا بو تامی و بیهنی ژی، ژبەر کو ساخلهتی ئافی یا بی رەنگه و بی بیهنه و بی تامه. تا قیره مە هەمیان پیناسهک بو هەندەک جورین تشتان هەنه، ئەم وان تشتان وەک خوه دینین وەک ههین و ئەم نهشیانینه یان مە هەولنه دایه وان تشتان ددەرزەکا دی را بینن، یا نکو (گوهورین) یی قالبی کونکریتی خوه بی وەرگرتی و یا

داخستی یه و هەر ئیک وهك خوه دڤی چه مکی دگه هیت هەر وهك هدی،
 لی کی دشیته هزر ل گهورینی بکته بتنی نهو نه بیت یین ب بهلگه بو
 خه لکی دسهلمینیت، به لی نه ؤ تشتی هه بوی و تو هیبونی نها نهفه نه زی بو
 ته برهنگه کی دی و د کوزیه کی دی را بهرچا ؤ دکهم. هەر وه کو شاعر
 دڤی وینه یی شعری دا دبیریت:

سه حکه سیقین جنیکا خوه
 ب منفه تلو فنه
 خه ون و خه ونین من و ته
 ژیک دزیز.

نه گهر ل فی کولپه یی شعری سه ح بکه یین و بزاین شاعری چه جوره
 ته کنیکه د کیشانا فی وینه یی دا بکار ئینایه کو جوداتر بیت ژ نهو تشتین
 نه مین خاندۀا ل سهر راهاتین و هیبونی، دی بینین شاعری دیمه نه کی
 سروشتی کریه د خزمه تا ده فی خوه یی شعری دا کو د ریا وی وینه یی
 دا، په یامه کی بگه هیبینه نهو که سا وی بقیت کو د بنه رته دا نه ؤ که سانا
 هه نی کو ب نه فیندارا خوه د شوبهینیت، ههر شانه نشینا وی یا داگیر
 کری بویه و ده ما دبیرتی (سیقین جنیکا ته ب من فه تلو فنه)، یانکو نه ز
 و تو ئیک تشتین په یدا بون و گه شه کرنا مه و نه مانا مه و چاره نفیسی مه
 ئیکه، به لی شاعر دهیت و به رده وامی دده ته وینه یی دنا ؤ تابلوی دا و
 دبیریت راسته نه ز و تو ئیکین و مرن و ژیا نا مه ئیکن، لی نهفه خه ون و تا
 خه ونین مه زی ژیک د زیزن. کیشانا فی وینه یی و ئینانا جنیکی و بهری

دارا سیقی و خهونا و زیزوونی بتنی بو دیار کرنا مهرمه کی یه کو نهو
 عهقلیه تا ژ نهجامی داگیر کرنی تو توش بویی و وه کی نه خوشیه کی تو
 فه گرتی، نه ز نه دگهل وی عهقلیه تی مه و نهف وینه خزمه تا ره تکرنا فی
 عهقلیه تی دکهت. نه گهل وینه یه کی د ژی ته ماشا بکهین کا شاعری چ
 رویی دی بریکا وینه یه دا یه نهو تشتی هه ی، ده ما دفی کوبله ی دا
 دبیزیت:

ئها واهه هیلینا جاران

دبن بهلگین پایزی و ههورین نه شقی ده پوسیده یه

نه گهل لقی وینه یه سه ح بکهین، دی زانین کو شاعر یی ل پیگهوره کی
 دگرت و ب کیشانا دیمه نه کی خورستی، واته (هیلین، وه ریانا بهلگان،
 پایز و ههورین نه شقی)، هه می خزمه تا ئیک وینه دکهن، نهو ژی شاعر یی
 دگهل فی شانشینا داگیر کری هاتیه زمان و یا دروستر دگهل خه لکی
 خوه و مروئین خوه و گوندین خوه و هاوه لاتین خوه که تیه دان و
 ستاندنی و یی ب زمانی وان یی خورستی وینه یان بو بهرچاؤ دکهت و یی
 ببرا وان ل جهی وان و جهی ژ دایکبوونا وان و جهی باب و باپیرین وان
 و ره وشت و تیتالین وان دئینیت و دبیزتی ئها سه حکه نی، چه ند
 پوسیده یی پیقه دیاره و شانشین بخوه ژی ژفی داگیر کرنی نه یا رازی یه!.

په یاما ده فی:

لقیره که سی شاعر خولقی نه ری دیمه نین خوه یه و نهوی نهو شبانه
 هه نه، هندهک تشتان ب ئافرینیت و هه ر بیروکه یا هه بیت ره نگه کی دی و
 تامه کا دی و رامانه کا دی بده تی و بگهوریت و هه ر نهفه یه ژی دبیزتی
 په یاما شاعری. نه گهل وینه یین شاعری بگهرین و نهو چ دارشتنا دی یه

ئەوى دقېت كارلېكرنه كى دناڤهرا فان ههمى ههستان دا دروست بكهت،
 ئەڤه دى بېته ئەو بابەت كا ئايا دهق چەند د پەياما خوه دا يى سەر كه تى
 بويه و دهقېن نەمر و يىن كورت بين ژى ژ فى روانگه ي هەناسه بيا خوه
 دكېشن، زېدهبارى دى شىين نېزىكرىن بەرسف بو پساراً خوه بىنين، ئەو
 ژى ئەم بوچى شعرى دنقىسين و بەرسفا فى پرسى ژى رەنگه دڤى وېنەيى
 شعرى دا ديار دبېت، دەما شاعر دبېت:

ئەها مېدپا
 تو بووى سولتان
 تو بووى خەربىيا فى دلې سار
 جار جار
 من لېەر كېله كا چيايېن فەمرى
 دناڤ گورستانا سىنگى خوه دا بكه تەرم و
 روژا من بكه ئېڤار.

شاعر برىكا فى وېنەي هېزا دهقى خوه ئاشكهرا دكهت و نەمرىي
 ددەتى، ئەو ژى خوه گورىكرنه، پېنەڤىت ژى خوه گورىكرنى مەرەم ژبو
 هەنە و ئەو تشتى شاعر نەشپايى بگهوريت و شوپنەوارىن داگر كرنى
 نەهېلېت يى دبېت بلا ئەز بېمە قوربانى فى پەيامى و شاعر ددەقى خوه
 دا يى راستگويه، هەر چەندە ژ دەستپىكا دهقى شعرى تا دوماهېيى،
 شاعرى هەولدانىن كرىن كول بەر سىنگا خەلكى هەمىي راوهستىت، لى
 هەولېن وى چ پېڤنەهاتيه و بتنى يا ددەستى دا ماى و ژ پېڤمەت فى

شانه‌شینا داگیر کری بکهت، نهو ژی یی دبیژیت (دناؤ گورستانا سینگى) خوه دا بکه تهرم و روزا من بکه ئیفار)، یانکو شاعر ژ هلوپستی خوه یی نه‌هواپه‌تی ناهیتنه خار و دبیژیت، نه‌گهر مه بقیت نه‌م خو راگر بین و ره‌وشه‌نیبریته و کهلتور و بنهما و ریسا و یاساییں باب و باپیرین خوه بزقریننه فه، دقیت ههر ئیک ژ مه هه‌ولین نه‌هیلانا فان شوینه‌واران بدهت، لی نه‌و پرسا دهیتنه پیش کا نایا نه‌ؤ دهقه یی نه‌مره یان ژى کورت خایه‌نه، ههر نه‌ؤه بویه کو شاعری شیانین گهورینی فی نه‌ماین دان پیدان بخوه کری و فیایی بمرنا خوه په‌یامه‌کی بگه‌هینته خه‌لکی خوه کو دقیت هوین خوه بگهورین.

ههر لقیره (شوینهاور) دگوتنه‌کا خوه دا دبیژیت: (بریا هونه‌ری نه‌م ژ نه‌شکه‌نجا ژیانى دوبر دکه‌فین). ژفی گوتنى ژى دیار دبیت کو پیکهاتا شعری وه‌ک ههر هونه‌ره‌کی دی یی نافراندنی دگهل پیکهاتا کیشا دهرونی مروفی یه و نایا مروؤ چاوان دیارده‌یین ژ دهرفه رویددهن خاندنا ددهتی و چاوان دگهل بیرکرنه‌فه‌یا خوه تیکه‌لی ئیک دکهت، دیسان مروفی دی چ کاردانه‌فه‌یه‌ک بو وان دیاردان هه‌بیت. لقیره شاعر ل ته‌وزیفکرنه‌کا دی یا جوداتر ژ نه‌وا خه‌لک ل سهر راهاتی دده‌ته کهس و جهان و وی ته‌وزیفکرنی دده‌فی خوه یی شعری دا دنافرینیت و هه‌ولددت رویه‌کی نوی و بیرکرنه‌فه‌یه‌کا دی بده‌ته زه‌مه‌نی و ناینده‌کی ناماده بکهت، ژبه‌رکو نوکه زیده‌تر سهرده‌می بیرکرنه‌فه‌یی و ته‌کنیکی و بکویراتی لینی‌ینی به لده‌وروبه‌رین خوه و ژفی روانگه‌ی ژى، شعر بتنی خه‌یال و فه‌نتازیا نینه ههر وه‌کو نه‌م ل سهر راهاتین، ژبه‌رکو مروؤ ده‌می سهرده‌مه‌کیدا د بزاقین وی چهندی دا بوون کو دنیاى جوانتر لییکه‌ن و رویه‌کی

شارستانیتز بدہنی و ہەر ئەڤە یە ژێ ئەو نھینیا شاعر لی سنعەتکاریی
ددهقیین شعری خوە دا دکەت و ہەر ئەڤە یە ژێ ئەو نھینی کو شاعر نہ
زانیت بوچی ئەو شعری دنقیسیت.

ژێدەر:

- خالد جوتیار، شعر و تازەگەری کەلەپور، کوفارا رامن ژمارە ۱۳۰
۲۰۰۸).
- میژووی فەلسەفە، براین ماگی ژ سویدی عوسمان حەمە رەشید گورون،
سال ۲۰۱۰ سلیمانی
- سەباح رەنجدەر کوفارا ئیندە، ژمارە ۵۳ شتیك له نووسین، سالی
۲۰۰۴ ژ بلافکریین دەزگەھی چاپ و بلافکرنا سەردەم.
- کوفارا پەیف ژمارە ۵۶، ئیکەتیا نقیسەرین کورد تایی دھوکی.
- کوفارا مەتین ژمارە ۲۱۱ چریا دووی ۲۰۱۲.

به‌رزه‌بوون د (شه‌ف و شه‌راب) یّ دا و چهند پرسین دی

خاندنا هەر ده‌قه‌کی، لی‌گه‌ریانه بو وان پسارین نفیسه‌ر پی‌قه مژویل
بوی و فه‌دیتنا کاری‌گه‌ریا وان پرسان د خاندنا هەر ده‌قه‌کی جوداتر ژ یّ
دی هاتینه ئاراسته‌کرن و ده‌مان ده‌مدا، هه‌فه‌ندیان وان پرسان ب خه‌یالی
و هزریّ فه، چ‌ئهو برینین ساریژ نه‌بوی بن، ئه‌فین گری‌دایی سروشتی جه
و زه‌مه‌نیّ خودییّ ده‌قی دنا‌ف دا دژیت، چ‌ژی نه‌شرینین ده‌سته‌لاتیّ بن
یان حه‌رام‌گریین کومه‌ل‌گه‌هی و چ‌ژی ئه‌و باندوور و فشاره‌ بن، ئه‌فین
هەر کس بخوه دکه‌ته بازنه و خوه دنا‌ف دا فه‌دشیریت و خوه فه‌شارتی
ده‌ی‌لیت.

خو به‌ردان دنا‌ف (شه‌ف و شه‌راب) یّ ژ یّ دا، خاندنه‌کا ژ فی جوری یه
و خو به‌ردانه دنا‌ف ویّ دابرا‌نیّ دا، ئه‌وا شاعری دفیّ په‌رتوکیّ دا دنا‌ف
شاپه‌رین تارییّ و پی‌کیّ شه‌رابیّ دا، عه‌قل و مه‌نتقین خوه هه‌می ئی‌خستینه
دنا‌ف وه‌میّ و خه‌ونان ده، خه‌ون ژ یّ ب ویّ رامانا به‌شه‌کیّ مه‌زنیّ ژ یانی
بن، به‌ری ئه‌و ژ یانا هه به‌شه‌ک ژ مرو‌فایه‌تیّ بیت. ئه‌ف خاندنه‌ ژ ی زیده‌تر
بو دیار‌کونا به‌شه‌ک ژ ئه‌گه‌رین نه‌ینیا فه‌گه‌ریانا شاعری یه بو خودییّ

بیرهاتنیڻ خوه، کو ٺهو بیرهاتنیڻ هه، دناڻا عهقل و هزرین وی دا، هاتینه
بهرزه کرن، یان ٺهو بخو ڦی هزری دکهت.

ٺه گهر زیده تر ل وی دابرانی ڦه گهرین ٺهوا شاعری خوه پی ڙ
کومه لگه هی دوبر نیخستی، دی بینین شاعر یی دناڻا وه همه کی دا پیاسان
دکته و ٺهو دابرانا ٺه م ڙی به حس دکهین، زیده تر ٺه م به حس دوو
که لتورین ڙ ٺیک جودا دکهین! دا بشین (شه ڦ و شه رابی) بکهینه
ویستگه هه ک ڙی و پیاسه کی د خهونین شاعری دا بکهین. دڦیت ٺیک ل
راستیا خودی شاعری بگهرین و ٺهو وهما خوه دناڻا دا ڦه شارتی و یا
دوی ڙی، زمانی شاعری پی دهر برین کرین و ل جور و مارکیڻ وی
کامبره یی ڦه گهرین، ٺهوا شاعری پی وینه یین خوه بین شعری کی شاین.

زمان د شه ڦ و شه رابی دا:

ٺه گهر ل زمانی شعری ده سټیپیکهین و یاریکرن ب په یقان ڙلای
شاعری ڦه. دی بینین، زمانی شعری ههر ٺهو زمانه یه یی شاعری
زارو کینیا خوه دناڻا را دهر باز کری. ب رمانه ک دی، زمانی شعران، ڙ وی
ڙیواری هاتیه وهر گرتن، ٺهو ڙیواری باندورا خوه، سوز و عاتیفه و ههستا
نه ته وایه تی، ل سهر زهنیهت و هزرکرن شاعری هیلای، ههر چنده لیک
کشاندنه ک دهیته دیتن، داخبار بوونا نفیسه ری ب جیهانا دی، ٺهوا ب نه
ناشکرا حدز دکته خهونین خوه لی ب چه رنیت و ٺه گهر دروستتر
بیژین، ٺهوی جیهانا وی ڦیایی خهونین وی ل ویڙی بن و پیاسین وی ل
ویڙی بن، دهه مان ده م ڙی دا، ڙ بهر کو گرانیه کی ل سهر ملیڻ خوه
دینیت و ههست دکته یی گریدای کومه لگه هه ک داخستی و گریدای

داب و نه ریټین جوداتره، نه ویټ یان جرعدت ناکهت، وی دیواری
 بشکیټیت و خوه دسه ر را گاؤ بدهت. ژبه ر هندی ژی بینا شعرین وی
 گوندیاتی پیټه دیاره و نه شپایه خوه ژفی چندی رزگار بکهت و ده ر باز
 بکهت. ئەفا دناؤ فی کومه لی دا دهیته دیتن، نه بتنی نه ویټرانا شاعری یه
 بو ده ر باز بونی ژفی که لتوری، یان فی هزر کرنی، ژبه ر کو هه می نه و
 نفیسه ر و شاعر و هونه ر مه ندین دویری وه لات بوین و د که لتوره ک
 جوداتر روژانین خوه دبه نه سه ر، دبیت هنده کان ژوان زیده تر ژ بیست
 سالان ژی، جوداهیا ژیواری و هزر کرنی و ره فتار و ده برینی دیتن، لی
 ده ما دیبافی خوه دا داهینانی دکهت، نه شیټ خوه ژ که لتور و زمانی خوه
 بی گوندیاتی رزگار بکهت و ده ما هه ر که س به ره ه می وان بخوینیت، دی
 زانیت ئەف که سی هه (گوندی و سه د جار گوندی) یه.

من بهس ل مهیدانا ترینی گیروکه
 ئەز گوندیچه گوندی
 ب نفیگاسیونی ب چ دران ناکهټم!!
 ب ئیشک و کوریشکان..
 ب خانیی فلانی و بیټهټانان
 دی زوی به ره ف ته هیم. ب ۱۷

گوندیاتی ژی ب وی رامانا، دناؤ کومه لگه هه کی وهک بی مه دا و
 که سی ر روژه لات بگشتی، غه ریزه یین سکسی و به رزه بوونا دناؤ وان
 هه می نه خوشیین کومه لگه هه یین داخستی دا، مروقی ب وی ناراسته یی فه

دبهن، کو زمانی دهربرینین مروقی ژی ههمی وههم و بهرزهبوون بن و نهو جیهان بن، یا نهو بخوه خوه دووریچ دکهت و خوه دناؤ را قه دشیریت.

وینه دسهؤ و شهراپی دا:

نه گهر زمانی ل پاش خوه بهیلین و ل وینهیین شعری بگهرین، بزانی، شاعری لبن چ گفاشتن و د چ بوشاهی دا و ل چ زهمه ن و ل چ جه، وینهیین خوه کیشاینه و نهو وینهیین هه، چهند شیانیه دهربرینی ژ ههست و خواسته کین وی بکهن، دبیت زیده تر ل پیاسین شاعری و خهونین شاعری ئاشنا بین، نهوین دناؤ گه شتا خاندنا فی پهرتوکی دا ب بدرچاقین مه دکهفن.

ئیشهؤ ناهینه پیناسه کرن

بهرزهبوومه،

دناؤهرا ته و بیدهنگی و عشقی دا بپ ۷ - ۸

نهؤ وینهیین دفی پارچه شعری دا هاتینه بکار ئینان، وهك (شهؤ، پیناسه، بهرزهبوون، بیدهنگی و عشق)، ههمی وینهیین ساده نه و دههست پیکرینه، مروؤ دشیته ههر په یقه کی و وینه کی ژقان جوادتر بکاربیینیت، ههر چه نده د بهریخودانا ئیککی دا بو خاندنا فی پارچه یا شعری دئیک تابلو دا، مروؤ فی وینهی دبیینیت.

..... شهفهك تاییه ته بو شاعری و چ خوش و چ نه خوش، کهش و هه وایه کی تاییهت بی بو وی دروستگری و بی ههست دکهت خه یال

پياسان ل سهر هه بوونا وى دکهت، ههست ب هه بوونا خوه ناکهت، بى د
وههمه کى دا دژيت! بهرزه بوونا مروفي، يان دى له شى مروفي ل سهر
قايشه کانه خوشخانى بيت يان ژى دى مروفي ل پشت شمشين زيندانى
بيت، لى بهرزه بوونا وى جواديه، ل پيشى وى نهو کدش و ههوا بى بو
خو دروست کرى، نهوى ل پيش وهخت ژى دزاني دى بهرزه بيت، نهفه
ژى ژ بهدبهختيا مروفي روزهلته، دهما ته بقت بگهيه وى تشتى ته
بقت دقت ژفى کومهلگهه دهر باز بى، يان دقت کسى گو هل کپينا
هه ناسه بى ته ژى نه مينيت. وى دهى ژى ههست وهک (تشته کى بشافى
و شويستى) ليدهي. هه بوون و نه بوونا مروفي بى بهر دمينيت، نهو
خوشى و لهززه تين مروفي بخو دروست دکهت، وهمن خه يال و بهرزه
بوونه. گر تها وينديه کى بفي رهنگى ژى، ل کومهلگهه کى وهک بى مه بى
کورده وارى، گه لهک د مشنه و خوه ب کامره يا ساده، نه رزانترين
کاميره دهينه کيشان، نهف وينديه سه رنجا خه لکى زيده تر پاش دهن و
ههست و حه زين وان نا لقين، ئيک ژهر کو کومهلگهه رى ل
بهرزه بوونا ژفى رهنگى نادهت و دوو ژى هه ر کومهلگهه و بهرزه بوون
يان کو ژ هوشخو چوون و دهه ر دوو حاله تان ژى دا، خاندنه فاي ته دى
بى سنوردار کرى بيت.

نهف چهندا ل سهرى ژى ب ناشکراى ژ لايى شاعرى فه دهينه
ديار کون، دهما ديژيت:

نه زى ل تابلوپه کى دگه رم
ژ ته قنى هاتبيت چي کون..

دا زارو کینیا خوه تیدا بینم و
ئه فرویا خوب رهنگ و سیمایه ک دی
بکه م گه لهری..

بو ههر که سی لفی باژی ری!!! بپ ۱۲

لیگه ریان ل تابلویه کی ب مهرجه کی ژ ته قنی هاتیبته دروستکرن،
دوباره مه زکرننا خوه یی (زاروک)، مدهست ژی ژ دروستکرننا تابلویه کی
ژفی رهنگی، شاعری دقیت دفی وینه ی دا روی ب روی خه لکی و
کومه لگه هی بیت. یی براشکاوانه دبیزیت، ئەم پیدفی فورماتکرنی نه،
ئەم ب مهرهما وی، ئەوی گوندی و نوکه د باژی ران دا دژیت و باژی ژی
ب مهرهما (جیهانیبون، ته کنه لوژیا پیشکه فتی و فیس بوک و دیجیتال و
ئیچ دی)، د بهرامبه ردا، گوندیاتی ب مهرهما (کومه لگه هی عه شاپری و
داخستی، رهوش و تیتالین نه گهور). یان کو شاعر ژ ئە فرویا
کومه لگه هی وی تیدا نه یی رازی یه و یی دبیزیت، ئەفا ددهستی مه دا
هه ی، دگه ل ئە فرویا نوکه ئەم تیدا دژین ناگونجیت، به لکو بتنی دشیان
دایه بیته گه لهری و ههر که سی پی داخبار دشیت سه ره دانا وی بکه ت،
وه ک ههر گه لهریه کی و ئەو تشتی دناؤ دا دهیته نیشانان.

ئەوا ههر که س ژ مه هیوی، ئەو وه هم و خه یالین د شه شان دا هه ین،
د چ دهمین دی دا نینن، بتایبته ئەو شه ؤ و شه رابین شاعر ژی به حس
دکه ت، یان کو دروستکرننا که ش و هه وایه کی کو بتنی ئەو دناؤ دا بیت،
جیهانه کی بتنی خه ونین وی لی بن، جاددهیه کی بتنی ئەو پیاسان لیبکه ت.
د شه ؤ و شه رابا شاعری ژی دا، ئەؤ و پستگه هه مشه هه نه و پیشانگه هه کا

فایسبوک) کرینه دخزمه تا قیّ پارچه شعریّ دا یان کو شاعر نه شیایه نالتهرناتیفینّ خوه بیّ پیشه کی بدرچاؤ بکته، بتاییهت دهندهك نالافان دا وهك خوه نیشانندان، کو ههر دهم تاکیّ جفاکیّ وی، فیّری بهلیّ و ئه زبدهنی و ئه ز قوربان بوی و دیسان فایسبوکی کو جیهان کریه ته په و ئه و تشتیّ ب روژان و هه یقان و سالان نه دهاته فه گوهاستن، ب کلیکه کیّ تو دشییّ بدرچاؤ بکهی و دبهر فرهترین په یوه ندیکرن دا، ئه و تشتیّ ته بقیّت بگه هینی.

نایدولوزیا د شهؤ و شهرابیّ دا

نایدولوزیا وهك تیگه ه، گرنگیدانه ب دیارده یین کومه لایه تی و زانستیّ هزر و بیران. د قیّ پهرتوکیّ ژی دا، هه فرکیا خودییّ شاعری دگهل ده وروده یین خوه و ئه و ره خنه یا شاعر لقیّ نایدولوزیه تیّ دگرت، بزاقین وی نه بو دیار کرنا هزروبیرین وان ره وشت و تیتالین خه لك په یروه دکته، کارتیکرنا روییّ ویّ نایدولوزیه تیّ ل سهر ناینده ییّ پیشفه چوونا کومه لگه هیّ وی ههر وه کو د چهندين پارچه یین شعری دا، وینه یین ژفی رهنگی ب بدرچاؤ دکه فن. نه وزاد عه بدوللا بامهرنی دبیت: (نایدولوزیا نه هاتیه وهك زانست، به لکو ژماره کا هزاریه کو گریدای بهرژه وه نديت ملله ته کی و سیسته میّ سیاسی بیّ وی ملله تی یه ژ نه نجامیّ وی سیسته می، ئه و هزر و بیرو باوهره په ییدا دبن). دپارچه به کیّ دا ژ شعرا (دیوار)، هاتیه:

هندي من بیره،

ئەف دىوارە ھەرى ھەى ..

خودى دزانىت چەند چويچكان

ھېلىنېن خۆ

د فان سېفاندا ئافا كرىنە و

چەند زى ھاتىنە خرابكرن و

چەندا زى تېۆكېن خۆ تېدا فراندېنە!

ئىنانا دىوارى دقئى پارچەيا شعرى دا، مەرەم زى ئەو ئايدولوزىايە ئەوا
كومەلگەھ پەيرەو دكەت، شاعرى چ ب مەبەست چ زى بو رويى
جوانكرنا شعرا خوه پەنا برىه بەر چويچكان و ئەو تىشتى وى مەرەم پى
بەرچاڧ كرىه، يان كو بى دېئۆت، ئەف ھزرو بىرە گەلەك دكەفن، تا
دىروك زى نەشايە تومار بكەت، بتايەت دەما دېئۆت (خودى دزانىت)،
دىارە زى ئەو تىشتى نەھاتىە نقيسېن زى بو چەرخى بەرى نقيسېنى يان كو
چەرخى بەرىن دزقرىت، خودى زى دقئىرە دا ب واتايا (عالم و لغەىب)
ھاتىە كو ئەو بىتى يە ھەمى تىشتەكى پېش وەخت دزانىت. ئەگەر مەرەما
شاعرى ئەو فەگەرىانە نەبىت زى، بىتى وى دقئىت بېئۆت كو چ ھزر وەك
قى گەنى نەبوېنە تا ئەو ھزرو د چ ئاست دا زى بن، ئەو دياردەيېن يان
ئەو رەوشت و تىتالېن ھويىن ل سەر دچن، ئەو ئايدولوزىايە تا ھىن پەيرەو
دكەن، دقئىت نەمىنىت يان گوھرىن ب سەر دا بەيىن.

بو زىدەتر ئاشكرا كرن و بەرىخودانا قى ئايدولوزىايەتى زى، ھەر وەكو
دەھمان شعر دا ھاتى ل سەر زارى (حەجى عەلى)، دەما كومەكا سوفىيان
ل بەر دىوارى مزگەفتى رونىشتىن و دېئۆتى:

هه کهر مه ئەڤ دیواره نه با

پشتا خو پینقه نین و

ئەڤ روژه نه با

سینگی خو به دینی،

ئەم دا چ کهین!!؟

خاندنا ئی پارهیا شعری ب زارده ئی (حجی عهلی)، شاعر یی پیناسا
ئه گوهاسنا ئایدولوژی ته کی بو مه فه دگیریت و ئه گهرین بهرده و امیوونا
وی دناڤ خه لکی دا یان کو شاعر یی به هره کا مهزن ژ ئی دهرده سه ری بو
هزر و بیرین خه لکی فه دگیرینیت کو ئه و نه شین ره خنی بکه ن و بگرن، چ
ئهڤ ره خنه نه گرتنه ژ بی دهسته هلاتی بیت یان ههر ئه گهره کی هه بیت.
ئه گهر دویر ژ هزرا شعری به ریخوه به دین، پینه ئیت ئه ئی ژی ئه گهرین
خوه هه بوینه، ئه و ره وشا ب درێژاهیا میژوی کورد دناڤ را بورین، ئه و
دهرده سه ری کوردان دیتین، دهره به ده ری و نه خوشی و پارچه بوون و تا
دوماهی. کو دخو بخودا ئه فه هه می هاریکارن کهس ویریانی دگوهرینا تا
دهزر کرنا لادانا به شه ک ژ ئی ئایدولوژی ته تی دا نه کهت ژی. ئه گهر زیده تر
ل ئی کویله یی شعری سه ح بکهین، ئەم نزانین (حجی عهلی)، که ساتیه کا
واقعی به یان نقیسه ری وه ک سومبوله کی دناڤ ئی شعری دا ئینایه و نه
دویره ژی شاعری هه ولدابیت که ساتیه کی دروست بکهت، تا کو بریا
وی، ئه و بوشاهیا دشعرا وی دا هه ی بی نه هیلیت. ههر چه نده دئی
کویله یی شعری دا، شاعری هند سه نگ و بها ب ته کنیکا شعری نه دایه

داهینەر و خه‌یالا داهینەر دا و پشکداریکرن ژى فاکتوره‌کى گرنه‌گه ژ بو نهمیرى د تیکستی دا). هزرکرن دمرنى و چننه‌بوونى دا، کوشتنا وان ههمى خالایه کو دبنه ژیده‌رى هزرکرنى و ناراسته‌کرنا عه‌قلی دناؤ خه‌یالی دا و ب دهربرینه‌کا دى، هزرکرن دمرنى و چننه‌بوونى دا، ره‌نگکرنا ژيانى یه ب ههمى بوارین وى بین شرین و نه شرین فه. ههر نه‌فه ژى بویه، شاعری شیایی نه بتنى خانده‌فایى خوه، به‌لکو نهو دایه‌لوکا دناؤ ههمان شعری دا، کو زیده‌تر هزرکرن بو بهیته‌کرن و خانده‌فا دگهل دا، ل مه‌ترسیین وى نایدولوژیته‌تى هایدار بییت.

پرس د شه‌ؤ و شه‌رایى دا

پرس نهو نهیى و نالوزینه کو شاعری دنقیسینا ده‌قین خوه دا به‌رچافکرین و گه‌له‌ك جاران ژى دى بینین، شاعری فیايه خانده‌فای ب لیگه‌ریانا وى ل به‌رسقان، به‌شدارى شعرین خوه بکته و دپتیا پسپاران ژى دا، دبیین کو شاعر یى واقعی رته دکته و بههمى هه‌ولین خوه، چه‌پ و چیران، ره‌خنه‌یان، گله و گازندان، هه‌فیه‌رکران، کارلیکران، یى دبیزیت دهم هاتیه نه‌م خوه بگوهرین، دهم هاتیه نه‌م بزاین خوه چاوان دگهل دورهیلى نه‌فرو بگونجینین. ههر چه‌نده شاعر د جهه و زهمه‌نه‌کى نه خواستى دا، فان پرسان دئازرینیت، د شه‌فه‌کا تارى دا و دهما خه‌لك ههمى دنفستى و نهو بتنى دبندترین گوپتکا سه‌رخوشى دا، دگهل خوه و شه‌فى و نهو پیکى دناؤ دا ناینده‌ى و کومه‌لگه‌ه‌ى و خه‌ونین خوه بین پاشه‌روژى د خه‌ملینیت، دهما نه‌گه‌هیته چه نه‌نجامان ژى و گوهرینان ژ شیانین خوه مه‌نزت دبیینیت، وى پیکى دکته‌ته قورچه‌ك و دگهل خه‌یال و

وههم و پرسینِ خوه یینِ بیّ بهرسف بهریقهی پاشیلا گهوریا خوه دکهت و
بو زهمه نهک دی و جههک دی دهیلیت.

د ئالوزیا لیگهریانیّ ژی دا ههر شاعره دهیت بریا زمانی، سنوره کیّ
جوداتر ژئوا ژیان تیدا نهمای ئاشکرا دکهت، سنور ژی برامانا بهشهک ژ
یاخیوونیّ ژ کهلتوریّ ئه و دناؤ دا دژیت. یان کو ب دیتنه کا دی،
شاعری بزاف کرینه بریا رهتکرنا ئه و واقعیّ خوه دناؤ دا دبیت و
گرنگیدان بو وان پرسین وی ئازراندین، پیتاسهیه کیّ بدهته تازه گهریّ.

ل دومایا فیّ نفیسینیّ ژی، هیفی خازم نهؤ فه کولینه نه بیته
پروسهیه کا ئیک لایه نی و خاندنه کا داخستی بو ناؤ خودییّ وینه یین شعری
د شهؤ و شهرابیّ دا، ژبه ر کو ههر خاندنهک د تیکسته کی دا جوداتر،
فه گهریانه که بو یاده وهری و خهون و خه یال و شکه ستنان، کول بهرامبه ر
په نجه ریین نوی، خودییّ تیسکتی مه دناؤ کومه پرسین خوه دا دهیلیت.

ژئوده ر:

= شهؤ و شهراب، کومه له ههلبه ستین هوزانقان سه لام بالایی نه،
په رتوکه کا قه باریّ نا فین ۹ ههلبه ست ب ههردوو پیتین ئارامی و
لاتینی هاتینه نفیسین، دناؤ حه فتیّ و شهش لاپه ران دا، ل ساللا ۲۰۱۲
ل چاپخانا هاوار ل دهوکیّ هاتیه چاپکرن.

= محمد القاسمی، القراه و التاویل فی النقد الادبی الحدیث.

= دانا عهسکه ر، ره ههنده کانی دهق، له نیوان فیکرو.. ئه ندیشه دا،
۲۰۰۶ که رکوک.

= ئەمىن عبدولقادر، تېكىست دناقبەرا گوتارا رەخنەبى و رىيازىن ئەدەبى
دا، ۲۰۰۸ دەوك.

= نەزاد عبدوللا بامەرنى، ئايدولوژيا دەوزانىن جەگەر خوين دا،
۲۰۰۷ دەوك.

= نەمت اللە حامد نەبىلى، خواندن وەكو پروسەبە كا بەرھەمئىنانا واتايى
(خواندن داھىنانە كا نوى يە)، تايەت ب فېستەقالا دەوك يا
رەوشەنبىرى ۳، ۲۰۱۰ دەوك.

خواندنهك بو شعرا

(ئەو زەلامى.. بەرى دوو دەقیقا ل ئیشكى زقرى)

يا هوزانقان شوكرى شههباز

خو نياسين يان ژى ليگهريان ل خوہ. گەلەك جاران ئەقى بابەتى سەرنجا من راکيشايە، ئايا ئەم وەك هەى، بەسە كو ئەم خوہ ناس بکەين يان ژى دقیت ل خوہ يى دروست بگەرين؟ يینەقیت بو بیروکەيەکا بقى رەنگى ژى، دقیت ئەم د ناخى کەسین دى دا شارەزا بين و هەر چنەبیت مە هەقبەر کر نەك هەبیت، دەما ئەم دەیین و يیناسەيەكى د دەينە خو.

تو يى هەى يان كو ئەو ژى يى هەى و لقيرو و دا كو بشيى د وى بگەهى، دقیت بەرى بزانی تو کى و تە چ دقیت و تە دقیت چ بیژى! هەر چەندە ئەو بابەتە دى مە بەرەو هزرەکا فەلسەفى يا دویر و دريژ قە بەت و چ گریڤدای بابەتى مە ژى نايیت، بويه بتنى دى وى لایەنى بنکيشك کەين كو د شيان دا بیت بکەينە د خزمەتا بابەتى خوہ دا، كو دى بابەتى مە زیندەتر خواندنهك شلوفەکارى بیت، بو شعرهکا هوزانقان (شوكرى شههباز)، بناقى (ئەو زەلامى.. بەرى دوو دەقیقا ل ئیشكى زقرى)، كو

ئيك ژوان شعرانه، د ديوانا وي يا بناځي (كه قاله كي رويس) دا، ل سالا
۲۰۰۵ ل چاپخانا هاوار ل دهوكي هاتيه بلاځكرن.

هر ژ دهسټيكا شعري، هوزانځاني وهك پيشه كيهك زوم دايه سهر
دیمه نه كي كو ب مدهم قيايه چيروكه كي ژي دروست بكت، هر وه كو
ديټيټ: ويسكي و دويكيلا جگارا و له شي رويس ځي ژنكا هه...

ژفي وينه يي شعري يي دهسټيكي، هوزانځان يي مه د به ته جهه كي كو
كه سين رومانسي و نه ځين لدويځ خواهشيا دچن و ديسان نه ځين ريځخستنا
ژيانا خواه ژ دهست داي و زنده تر نه و كه سين لدويځ له زه ټين خواه يين
تاييه ت دچن. ويسكي برامانا سهر خوشي و مانه ځه يا دگهل خواه و گه له ك
جاران ژي بو ره ځيني ژ نازارين له شي و ژ كه سين ده ورو به ران دهيت.
دويكيلا جگاران ژي نيشانه يه كه بو جهه كي قهره بالغ و له شي رويس ځي
ژنكا هني ژي، كو شاعري گه له ك جاران ئيځخستيه بهر چاځكي كاميرا
خوه، كو نه ځ جهه وهك مه هايه كا شه ځي يه و بتني ديمه ني ئيك كچ ئينايه
بهر زوما ځي شعري، ديار دبیت كو نه و كچا هني ب سوزانيه كي ځه
ناچيت كو نمازه ب دويكيلا جگاران يان ژي هه بوونا گه له ك زه لمان و
لځيره نه و ژنا هني، دبیت سه ما كره ك بيت و ب رويساتيا له شي خواه،
چاځين هه ميان بو خواه كونترول بكت. نه گهر ل ځي ديمه ني ژي ځه گهرين
ژ هه مان شعر، دهما هوزانځان ديټيټ:

نه و زه لامي هوين دبين ب ره خ منځه

يي روپشتي

روناهي ژ ليځين وي ناگريت ژ بهر سمبلا

چاقیت وی عه‌وری ژ عه‌سمانا دزی له‌شی ژنکین رويس د خودیکارا نابینیت

بو ئاشکرا کرنا تشتین نوی و نیشان‌دانا رویّ خو، نه وهك ئه‌وی ئەم د خودیکان را دبین، دقیت مه خواندنن جوداتر هه‌بن، هزرین فه‌کری تر، پاقرتر، یا گرنگ، ده‌ما تو دناڤ خه‌لکه‌کی دی دا بی، جوداتر ژ ئه‌وی تو دناڤ دا مه‌زن بوی و دگهل دا راهاتی، دقیت ته هزر و بیر کرنین نزیکي وانه هه‌بن، دا ته شیانین خوه گونجاندنی دگهل دا هه‌بن. بو فی پینگافی ژی، دقیت نیشانا ژیرنی د سهر هندهك تشتان رابینی و هنده‌کان ژی، چاقی خوه لی بنقینی و هنده‌کان ژی بیخیه بن ره‌خنه یا خوه فه و هندهك ژی لدهف ته د په‌سهند بن. ههر چه‌نده ئەڤ چه‌ند ریژه‌که، ئەو خواندنه ده‌ما مروڤ دگه‌هپته فی وینه‌یی شعری، وهك خاندەڤا، کو هوزانقانی فیایی مه لی براوه‌ستینیت و بی مه ب که‌ساتیه‌کی ئاشنا دکهت! لیگه‌ریان ل وی که‌ساتیی ژی، نه راماڤ ژی ئه‌وه، ئەو بیژیته مه ئەڤه ئەز شیام خوه ئاشکرا بکه‌م، چنکو ئەم بی ل ده‌ستپیکا شعری و دیاره ته کنیکا شعر ل سهر هاتیه نفیسین، هه‌مان ته کنیکا فلمانه یان ژی چیروکی د شه‌قبیریان دا مه گو‌ه لیبویڤ، کول پیش وهخت، دهره‌پنه‌ر یان چیروک بیژ هندهك کاغه‌زان دکه‌ته د ده‌ستی مه دا، کو ئەمین بینه‌ر یان گو‌ه‌گرتی، نه فه‌قه‌تییڤ و ب بینه ئیخسیری حه‌ز و هزر کرنین خوه. ئەگه‌ر جاره‌کا دی و وهك خاندەڤا لقی وینه‌یی مه به‌ر چاقوکی فه‌گه‌رین، شاعری دقیت بریکا وی پیره‌می‌ری، مه ژ هندهك ره‌وشت و تیتالین داخستی ژ عه‌قلیه‌ته‌کا داخستی دهر‌باز بکه‌ت، ههر وه‌کو ئەو هزر دکهت ئەو عه‌قلیه‌تا هه‌نی ژی یا داخستی یه،

هوزانغان بو قىچەندىڭ زى، دوو دورھىلان بەرچاڭ دكەت. دەما دىبىزىت (ئەو زەلامى ھوین دىبىن برەخ من قە)، يان كو ھول يان ئەو بارە يا تىزى مرووقە و ديارە ب مەرەم ھوزانغانى دقېت بو خاندەقايىن شعرا خو، زومى بدەتە سەر وى زەلامى، ھوزانغان درىزى بقى وىنەى ددەت و ب ئىنانا قى وىنەى زى (رونھى ژ لىقېن وى ناگىت ژبەر سىمىلا)، پىشتى بەرىخودانەكا باش زى، شاعر ل سەر بى سەر و بەرى و بى دەستھەلاتيا وى زەلامى د ئاخقىت و ھەر وەكو دىبىزىتە مە، ئەڭ زەلامە نە بى قان جھانە! بى كەساتيا وى رەت دكەت، ب نەزان، كەمتەر خەم، گەمژەى و و و و و بى دەھىت قى زەلامى بو مە پىناسە دكەت، كو د خو بخو دا پىناسە كرنا قى جورە مرووقى ژ دورھىلى نوکە ئەم تىدا دژىن، نە يا دوپرە و پىدقى ناكەت بىنى ئەگەر مەرەما ھوزانغانى ب ئىنانا قى وىنەى ئەو نەبىت، كو ھەقبەر كرنەكى بدەتە دنابقبەرا دوو عدقلەتەتان دا.

ئەگەر وىنى سىمىلېن وى زەلامى بو پىناسە كرنا عدقلەتەكى بن، لى دەما ھوزانغان دىبىزىت (چاقىت وى عەورى ژ عەسمانا دى... لەشى ژنكىن رويس د خودىكارا نابىنىت). ھوزانغان بى مە ل بەرامبەر كەساتىيەكى د راوہستىنىت كو ئەو بخوہ بى پى رازى نىنە و ھەز دكەت، ھندەك ژ بىروباوہرىن خوہ ل پىشت خوہ بەھلىت و بەشدارى عدقلەتەكا دى بىت، ئەڭ وىنەىدە بىرا من ل پەرتوكا (عەلى لوہردى) د ئىنىت (مەزلە العقل البشرى)، دەما بەھسى گوندىيەكى دكەت، كو (حەلاوہ) ل دەف وى و ئەو گوندى تىدا دژىت، ژ ھەر تىشتىن خوش بو يە بو خارنى و دەما دەھىتە باژىرى، ل بەرامبەر دكانەكا بچوك د راوہستىت و دىبىنىت كو دكاندارەكى سىپىيەكا تىزى حەلاوہ و تەرازيەك بو فروتتا وى يا لىبەر

سینگی و بو ماوه کیّ درېژ بهریّ خوّه دده ته فی دیمه نی و خودانیّ دکانیّ،
 نهؤ دکانداره خو که چکه کیّ فیّ حه لاویّ ژی ناهافینه ده فیّ خوّه، هه مان
 نهؤ فه گپرا هه نیّ ژی ل دیمه نیّ فیّ زهلامی خوّه یا دبیت، نهو ژی (ژنکین
 روپس)، لثیره ژی هندهک ژویّ که ساتیا هوزانفانی فیایی دیار بکهت، کو
 د کومله گه هیّ نهو تپدا مه زن بوی، ژنکین روپس بتنیّ دخه ونان دا دهینه
 دیتن و دقیت نهو خه ونه بو نافیّ بهینه گوتن تا نهو ژنکا روپس حه لالا
 مروفی ژی بیت! د کومله گیّ هوزانفانی دا، دقا بایه، هه می رونهی
 بهینه فه مراندن و روپساتی ئیک ژ تشتین قه دهغه یه و گونه ه یا ددویف
 را، لیّ دهما ژنکین روپس ژبه ر سمیلا و چافین عه ورکی نه هیینه دیتن،
 هوزانفان بیّ دبیزیت، نهؤ عه قلیه ته نه یا فان دیمه نایه و نه فه نه نهو
 که ساتیه یا نه م ل سه ر راهاتین و دقیت نه م خوّه بگوهورین یان کو
 هوزانفان بریکا شعرا خوّه مه بهرؤ جهه کیّ فه دبه تکو بهزرا وی، نازادی
 ل وپریّ بهرقه رارتره، لیّ دهه مان ده مدا، فان هه ردوو دورهیلان، فان
 هه ردوو عه قلیه تان هه قبه ر دکهت کو نازادیّ ژی مه رج و یاسا و
 ریسا یین خوّه هه نه.

نه گه ر خواندنه کا ده ستپیکي بدهینه فیّ شعریّ و ژبه ر کو زیده تر ب
 رهنگیّ فه گپرا نیّ هاتیه نفیسین، دیّ فه گپرا نا ویّ ژی وهک چپروکهک ب
 ساناهی تر بیت و هه ر دیسان د خواندنا فیّ شعریّ و نه گه ر مروؤل میژویا
 نفیسینا شعریّ ژی نه زقریت، مروؤ دیّ زانیت د چ ده م دا هاتیه نفیسین،
 هه ر چهنده هوزانفانی هه ولدایه ب ئینانا هندهک هیمایان کو بهرگه کیّ
 نویاتیّ بده ته فیّ شعریّ و به لیّ ژبه ر کو دنیا دیتنا هوزانفانی د سنورین

باژیری وی دا بوینه و بتیّ نهو تشتین کیّم بوونه یین وی د خدیلاا خوه
 دا دروست کرین، ویتین وی ژی ژ وی چارچوڤه، دهرناکهفن.
 نهو ویتین ل سهری وهک نمونه ژ دهستیپکا شعریّ مه خواندن دابی،
 دبیت ژ جارا ئیکئیّ خاندۀفا هزر بکۀت دیّ تۀماشای فلمه کی کۀت و
 نهو فلمیّ هنیّ ژی دبیت زیدهتر بو کهسین گۀنج و سنبله هاتبیتۀ
 دهرهیتان و دیسان نه گۀر تۀماشای شعریّ همییّ بکۀین و نهو همی
 ویتۀیین تپدا هاتبیتۀ تۀوزیفکرن، همی د چارچوڤه کیدا نه و دبیت هۀر
 کهس و بیّ مانديیوون د چيروکا شعریّ بگۀهیت و هوزانفانی خوه
 بهندۀک دیمۀنان فۀ گریدا یه و زیدهتر، نهو دیمۀنین هنیّ د نهلفن. دیمۀنین
 نهلف ژی خوشیا تۀماشۀ کرنیّ د دۀنه نهو کهسیّ دخوینیت، نه گۀر وهک
 فیّ شعریّ هاتبیتۀ نفیسین، لیّ ترسا هوزانفانی و دیتنا هوزانفانی بو وان
 همی تشتین ل رهخ و دورین وی و نهو تشتین دکۀفنه بهر چاقین وی،
 نامازۀکن کو هوزانفان ژ عهقلیه تۀ گوندیّ خوه بیّ دهر باز بویه ژیانۀ کا
 جوداتر ژیا ویّ نهوا نهو تپدا مۀزن بوی و ئینانا پاسپورتا قچاغ ژی،
 نامازۀیه کو بیّ دوو دلۀ، نه گۀر بهیتۀ گرتن و بتایبۀت هوزانفان بیّ دوو
 تشتان و دوو واقعان پیکفۀه گریدۀت (کچین رويس، مهی فۀخارن، نهو
 کچکا ل کوژی روشتی و داخاز سکسی ژوی دکۀت)، د بهرامبۀر دا
 (مرنا زهلامه کی، پاسپورته کا سهخته، پولیسین فی باژیری، کرینا فالیوما
 و نه دریسئی من)، کو هه بوونا فان همی دیمۀنین هۀدفژ، نه نارامیه کی
 لدۀو خاندۀفای پۀیدا دکۀت و نهز باوهرم نه گۀر نهفۀه چيروکۀک ژی
 نه بیت! لیّ شاعری یا دیار کری کو نهفۀه تابلویۀه که، کۀرنۀفاله که. دبیت
 گۀلهک ژفان جورۀ تابلویان لدوور نهو کۀسین دهر بازی سنوران دبن کو

دیمه نین جودا و عاده تین جودا دینن! لی نایا ههمی د سهر که تی بوینه و نایا
 نه فین هه نی چ چیر و کین خوه هه نه؟ هوزانفانی هه ولدایه، وه ک تابلویه کی
 مامه لی دگه ل فی شعری دا بکه ت و کومه کا وینه بین پیکفه گریدای تیدا
 بیخته بهر چافکی کامیرا خوه.

هوزانفانی زیده تر سهنگ دایه سهر هنده ک دیمه نان، هونه ری شاعریه تا
 خوه و سنعه تکارییا خوه ههمی ژبو تهر خانگریه، کو بره ننگه کی جوان و
 لایقی خوینده فانی خوه بهر چاؤ بکه ت. نه ز باوهر دکهم ههمی نه و وینه بین
 شعری بین دفی شعری دا هاتینه تهوزیفرکن، ب سنعه تکاری هاتینه کیشان
 و هوزانفانی هه ولدایه گیانی بی ب به خشیت.

مرن دفی شعری دا

چ ژ ناگه هی یان بی ناگه هی، هوزانفانی د گه له ک وینن فی شعری دا،
 په نا بریه بهر مرنی و مرن ژی ب رامانا مرنا بله ز و مرنا هیدی، نه گهر
 ههر ژ تایتلی شعری دهست پییکهین، هوزانفان زومی دبیخته سهر
 تشته کی نه دیار و نه نیاس، نه نیاسی ژی لقییره ب رامانا هه بوون و
 نه بوونا وان ههمی تشتان ئیک بیت، دهما دبیزیت (نهو زه لامی).. بهری
 دوو دهقیقا ل ئیشکی زفری، هوزانفان وه ک راکیشانا خوانده فانی خوه،
 چه ندین تشتین هلاویستی دهیلینه پریقه و نیشانا پرسی و سهر سورمانی
 لجه دهیلیت، ههر وه کو د کومه لگه هین روژه لاتتی ژی دا، نه م ل سهر
 راهاتینه کو مرن و هه بوون و نه بوون، پیروزی نه و نه م بترس
 سه حدکهینی، لقی وینه ی ژی ههر ژ تایتلی مروؤ دشیت بهر دهوامیی بده ته
 خواندنا فی شعری و دیسان مروؤ دشیت گوهداریا وی ژی بکه ت، لی

شاره‌زاییا هوزانقانی بو وی بازنه‌یی ئەو دناؤ دا دژیت، دزفریت، کو دزانیت خه‌لکی بقی ره‌نگی پینخوشره و پیش وهخت دزانیت، بازاری تایتلین بقی ره‌نگی یی خورته لده‌ف خاندە‌فای.

ئە‌گەر ل چه‌مکی مرنی دقئ شعری دا فه‌گهرین، دقئت ل به‌راهیی بزاین مرن چیه، چه‌ند جورین مرنی هه‌نه و هوزانقانی بو خزمه‌تکرنا شعرا خوه و لی‌گه‌ریان ل که‌ساتیه‌کا نوی و هه‌قه‌به‌رکرنا دوو عه‌قلیه‌تان په‌نا بو تشته‌کی بریه کو هه‌می که‌س ژئ بترسیت و هوزانقانی قیایه د ریکا ئینانا چه‌ند وینه‌بیان دا، په‌ردی ل سه‌ر تشته‌کی راکه‌ت، کو به‌یه‌قییوون، خو نه گوهورین، نه ئارامی و عه‌قلیه‌تا که‌فن کو روژانه مه‌ گوه‌ لی‌دبیت، چه‌ند که‌س خوزین مرنی رادگه‌هین! خوزی ئەز مرابه، ئەؤ خوزیا هه‌نی ژئ بو چه‌زکرنی و دیسان بو بی ئومیدبوونی و نه‌ گه‌هشتنی و بی‌زاری و گه‌له‌ک گه‌له‌ک تشتین دی ده‌یت، کو خه‌لک هزر دکه‌ت، گه‌هشتن ب وان تشتان یا ب زه‌حه‌ته‌یان ژئ ریبا گه‌هشتنی دده‌ستین وان دا نینه. مرن بخوه، هی‌لانا هه‌می تشته‌کی یه‌ ئەوین مروؤ دگه‌ل دا دژیا، هی‌لانا خیرانی یه‌ و هی‌لانا هه‌قالی و خوشتقی و تورمی‌لی و ده‌وامی و جاددی و بازاری و هه‌ر تشتی مروؤ دزانیت به‌شه‌کن ژ ژيانا مروؤ تیدا دژیت، ئەفه ئە‌گەر مرن بیت، لی مرنی بخوه ژئ چه‌ندین ده‌ستین‌کین دی هه‌نه، مروؤ چه‌ز دکه‌ت مرنا گه‌له‌ک تشتان، دیاردان، عه‌قلیه‌تان، ره‌وشت و عاده‌تان لی‌پش مرنا خوه‌ بی‌نیت، دا ئاسوده‌ییا خوه بو ژیاننی رابگه‌هینیت، ب مرنا فان تشتان ژئ یان ئەو تشتین ئەم د هزرین خوه دا بی قیমে‌تی یان مرنی یی د به‌خشین، مه‌ ئاسوده‌ دکه‌ت کو ئەو نه‌ ئەمین ئە‌قین د مرن، هه‌ر چه‌نده مروؤ گه‌له‌ک به‌حسی مرنی دکه‌ت، لی ئایا مروؤ زوی باوه‌ر ژئ

پیدکەت، ب رمانەکا دی خو گرتنا ب ژیانێ ڤه، مرنێ ژبیرا مروڤی
دەت؟ ئە گەر ل وینەیه کێ ڤی شعری ڤه گهرین، دەما هوزانغان دبیریت:

ئەو زەلامی ھوین دبینن ب رەخ من ڤه

بی رونشتی

رونای ژی لیڤیت وی ناگرت ژ بەر سمبلا

چاڤیت وی عەورێ ژ عەسمانا دزی

لەشی ژنکیت رووس د خودیکا را نابینیت

ئەڤه ژێ ئێک ژ وان جورین مرنێ یه، ئەڤین مه بابەتی ڤه خو ل سەر
نڤیسی، ژبەر کو بهزرا هوزانغانی، ئە گەر ئەوی زەلامی ڤه نی شیاین
بەریخودانا ژنکین رووس نەما بیت، هینگی ڤه بوون و نەبوونا وی چ
بەای ڤه هەیه، ئەڤه ژێ بهزرا وی جورە کێ مرنێ یه، بەلی د هەمان دەم
دا ئەوی زەلامی ڤه نی شیاین ژیانێ ژێ هەنە، بەلی ئەو خانەیین هێرا دیتنا
ژنکین رووس ددەتی، ئەو خانەیین مرین یان کو هەندەک ژ وی وەک
جەستە بی مری یه. هوسا د وینەیه کێ دی دا هوزانغان دبیریت:

پیرەمیری ڤه بی بریت وی سبیری

ل مژویلانکا دکەن

ب چاڤا دئاخڤیت

پیتا ل سیناڤکا خو ددەت

هەکو لەشی ڤه خو بی بێزار دبینیت

(سببہرا برییا)، نیشانا پیرہ میوئی و ناٹا سال فہ چوونی یہ، دہما تہڈ پیرہ میوہ لہشی خورہ یی ہہرفتی دینیت کو ہندہک خانین وی یین تہو زہلامینیا خورہ تیدا د بینیت، یی بہرہڈ نہمانی فہ دچن، تہو ژ ژیا نا خورہ ہہمی بیزار د بیت و مرنا خورہ رادگہ ہینیت، ہہر چہندہ تہ گہر داخاز ژی بہیتہ کرن ٹایا تہ بقیت نوکہ ژیا نا تہ بستین یان نہ، دی بہرسقا وی نہ خیر بیت، لی تہو وی چہندی راناگہ ہینیت کو یی ساخہ، تہ فہ یہ ژی تہو تشتی ہوزانقانی دقیت بینیتہ زمان، کو نہ ہہر تشتی ساخ یی ساخہ و یی ساخلہ مہ، ہوسا عدقلیہ تی ژی ہہ فہر دکہت، نہ نارامی، بیزار یی و بہراوہر درکرنا ژیا نا و خہریسی. د وینہ یہ کی دی دا، ہوزانقان دبیژیت: (تہز نہ یی تہ نا مہ لقی کہر نہ قال)، تہڈ نہ نارامبوونہ یان نہ تہ نا بوون ژی ہہمان جورہ کی مرنی یہ، ہہر چاوان کو مہ ل پیشی ژی گوتی، روژانہ خہلک دبیژن تہز مرم، کو تہ فہ ژی جورہ کی مرنی یہ کو ب حہز بیت یان نہ، تہڈ داخازییا ہہنی ہندہک ژ ژیا نا وی پہر کیش دکہت.

تہو زہلامی بہری دوو دہ قیقا

ژ دہر ماخاننی قالیوم کرین

دناؤ کابینا تہ لہ فونی دا نفستی و

بہری دوو دہ قیقا ل ٹیشکی زفری

ل کولانا بہرامبہری دپری ہاتیہ نفستن

تہ درپسی من یی د بہریکی دا

ہہر چہندہ دفی وینہی دا ہوزانقان یی مرنا کسہ کی دی

رادگہ ہینیت، لی ترس ژ ناشکہ رابوونا وی کو تہ درپسی وی د بہریکا وی

که‌سی دا یه، جوره‌کی مرنی و نه نارامیی د دته وی. هه چهنده گله‌ک ویتین دی یین مرنی و رهنگین دی یین بی هیفیوونی و نه نارامیی دفی شعری دا دهینه دیتن، کو ههمی ژی بیزاریی و نه نارامیی ب خوانده‌فای د په‌خشن، وه‌ک فی وینهی (جگاره لدویف جگاری ل هنداف سهری من هه‌لامه‌تین دوکیلی نه). بهزرا هوزانقانی ژی، نه‌ف جوری فه‌گیرانی، نه‌و نه‌یتنی یه یا خاندنه‌فا دگهل خواندنا فی شعری بهره‌وامیی بی ددهت و ژلایه‌ک دبقه، هوزانقان بی فان ههمی وینه‌یان دکته د خزمه‌تا شعرا خوه دا، کو وی ب مه‌رمه‌م دقتت برییا فی فه‌گیرانی تشته‌کی نوی و ب شعرا خوه ب به‌خشیت و د ههمان ده‌مدا، په‌یاما شعرا خوه ژی ب دروستی، بگه‌هینیت.

فه‌گیران دفی شعری دا

فه‌گیران لدویف پیناسا ئینسکلویپدیا جیهانی (ویکیپدیا)، هاتیه (فه‌گیران هونه‌ری چیروک دروستکرنی یه). ژفی روانگه‌ی ژی نه‌م دشین برییا فه‌گیرانی وینان بو ههمی تشته‌کی مه‌مژویل دکته دروست بکه‌ین، نه‌م دشین وینان بو رویدانان، بو خوشیان، بو نه‌خوشیان، بو گوهورینی و ههمی تشته‌کی دروست بکه‌ین و هه‌ر نه‌ف فه‌گیرانه نه‌ ژی کو بهره‌وامیی ددهنه ژیانی و تا نوکه مروفل سهر عه‌ردی ژیانی دبه‌نه سهر. نه‌گه‌ر له‌نده‌ک وینه‌یان فه‌گه‌رین ژفی شعری، کو ژبلی جوانکرنای رویی شعری، دبیت ب راکرنا وان وینه‌یان ژی، شعر هی‌زا خوه ژ ده‌ست نه‌ دته، وه‌ک:

ٺه و بچوپکي ٺهني ٺهري دوو ده قيقا ل ٺيري

ياري ب سيتافکا خو دکر

جگاراکت کته دفرو شيت و

بو زانينا ههوه

روزي دوو پاکيتا دکيشيت

ژبلي ٺي وينه ي گهلهک وينين دژي بين سه ربه خو هه نه، ٺه گهر ژ شعري بهينه را کړن يا نه، شعر دي هه ر په ياما خو هه هينيت، لي شاعري برييا فان هه مي ٺه گيرانان، يي مه ل پيش که رنه ٺاله کي د راوه ستينيت و ٺه ٺه دوباره کړنه هه مي داينه بهر چا ٺين خانده ٺايي شعرا خو ه، کو هه مي ل جهه کي دگه هه ٺيک و په ياما شعري يي دروست دبیت، ژبه ر کو هوزانقاني هه ولدایه هه ر وينه کي جودا تر ژ يي دي، وينه بخو باخفيت و هه ر که سي ل بهر راوه ستيت، هه ست ب زينديوونه کي بکته کو وينه يي بو ٺه گيرانه کي دگه هينيت.

هشياريبون د شعري دا:

هشيار ي د شعري دا، برامانا هشياريبونا هوزانقاني کا تا چ رادده شيايه ناٺه روکا بابه تي شعري هه لبريت، دي چاوان هوزانقان شيت ژ رويدانه کي يان دروستکرنا وينه يه کي يان بابه ته کي رويدانه کا چاره نفيس ساز ٺاشکرا که ت و ژ ناٺ تشين بهرزه بوي دا ده رٺيخيت، دي چاوان شاعر تشي ژ نه ديار ٺينته بهرچاٺ. بينه ٺيٺ زي هه مي ٺه ٺ تشين ل سه ر عه ردي هه ين، ب جوره کي و دوا په يوه ندي ب ره ٺتارين مروٺان

فه ههيه، ئيك ژ فان رهفتاران و پهيوهنديان ژى، پهيوهنديا دناقبهرا مروفي و جهى دايه، ئەفه ژى پهيوهنديه كا گهلهك خورته و هدر ئەف پهيوهنديه يه ژى كو گهلهك جارن ئەف جهى ههني بو مروفي دبته ئەگهري نيهگه رانيي و خه موكيي و بيژاريي. جه و نازادي گهلهك د گرنگن كو مروف ژيانا خوه دناف دا بيه ته سهر، ئەگه هه ئيك ژ فان ههردوو يان ژى بهرههف نهبيت، ئەفه دي لهنگيي ئيخهته دناقبهرا في پهيوهنديي دا.

ئەف شعرا ل بهر دهستي مه ژى گهشته كه بو ليگهريان لفي نازاديي، ئەو نازادي دي لكيفه ههبيت و ئەو چ ناستهنگن دريا هه نازاديه كي دا، ئەف گهشته يه كو هه ر خاندهفايهك دشيت ب خواندنا في شعري ل سهر هندهك گريكين وي راوهستيت و وان هه مي تشتان ب بينيت كو هوزانفاني دفتت پهيامه كي بگههننه مه. ژ ئەنجامي خواندنا مه ژى بو في دهفي شعري، شعر بخوه پهيوهنديه كا دانه بريه دناقبهرا هوزانفاني و خواندهفاني دا، بهل پشته ئەف دهفي هه دكهفته بهر چاڤين خاندهفاني، هينگي گرانيا في باري ژ سهر ملين هوزانفاني رادبيت و بو خاندهفاني دميينيت.

ژندهر:

- شوكري شههbaz - كهفاله كي رويس، ل سالا ۲۰۰۵، چاپخانا هاوار ل دهوكي. (ئهو زهلامي.. بهري دوو دهقيقال ئيشكي زفري).

- عهبدوخالق يه عقوبي، دهنگي بلوريني دهق

- هوشياربي له شيوزي شيعري دا، نازاد ئەجهد مهحمود، كوفارا ئايدنده

ژماره ۵۳ ۲۰۰۴ سلیماني

- عبدولقادر حمه ئەمىن، كوڤارا ئاينده ژماره ٣٤، تيورى
هلوەشاندهوه
- ئەمىر حسين ره حىم، فەلسەفەى سىياسى ئەرىستوتېلىس، سەلىمانى
٢٠١١.
- توانا ئەمىن، مەنفا و خویندەوه، ژ بلاڤکریین پشکوى ره خنەى چاودێر،
٢٠٠٨ سەلىمانى.
- عبدولموتەلىب عبدوللا ، خەيالى زمان ، دەزگای چاپ و پەخشی
سەردەم ٢٠٠٤.
- د. على الوردى، مهزله العقل البشرى، لا ٢٢
- بلند باجەللان، هزراندنى شيعر و به ئاكارىکردنى رسته هو مه عريفەى
وشه. مالپەرى دەنگەکان.
- كوڤارا هەلبەست ژماره ٩ يا سالا ٢٠٠١٣ ى دا هاتيه بلاڤ کړن.

وینہ یین شعری دہہ لبہ ستا

(بیڈہ نگیا ہہ واریان) دا

یا ہہ لبہ ستقان (محمد مد علی یاسین)

کہنگی مروۓ ہست ب جوانی و تام و چیڑا شعری دکہت، دہما مروۓ خواندہ فای و ی بیت۔ شاعری راستہ قینہ ژی ٹہوہ یی بشیت پتریا خواندہ فای لدوورین خوه خر فہ کہت، نفیسینا ہہر دہقہ کی شعری ژی بخودی و ی کہسی و پاشخانہ ییا وی شاعری فہ گریدایہ، ٹہوی دہقی خوه یی شعری دنافرینیت و سنعتکاری ددروستکرنا ٹافاہی و ی شعری دا، دکہت۔ شعرا نوکہ و نوی ژی، زیدہ تر پویتہی ددہتہ ٹافاکرنا زمانی و بکارینانا وی زمانی نفیسینی، د وی دہقی دا و بہر چاقکرنا وان وینہ بیان، ٹہوین دہقی خوه یی شعری پی گہانندیہ بہر ٹیک و وہ کو شاشہ یہ کی دئیختہ سہر بہر پیرین کاغہ زئی و دوان وینہ بیان دا، خواندہ فال رامانا پدیقان دگہریت و ٹہو وینہ یین ژلای خودی تیکستی فہ، ہاتینہ ٹافراندن و فلاش باککرن۔ ٹہ گہر شعر د گہلہک قوناغان دا بوری بیت و ل دہمہ کی موزیکا شعری بو گوہین خہلکی یا خوش بیت یان دقوناغہ کی دا زمانی شعری ہاتبتہ سہر پشک کرن یان دقوناغہ کا دی دا، بابہت و

ناڤهروکا وی سهرنجا خوانده‌فای راکیشا بیت، ئەز باوهر دکهم دسه‌ر
دهمی نوکه بی پیشه‌سازی و ته‌کنه‌لوژیایی دا، وینه‌ی سهر ژ ههر تشته‌کی
ستاندیه!

ئه‌گهر ئە‌ف‌پیشه‌کیه ده‌ستپه‌که‌ک بیت بو دیار کرنا سه‌نگا وینه‌ی دشعرا
نوی دا، دی‌هه‌ولده‌ین د‌فی‌ن‌فیسینا خوه دا، شعره‌کا هوزانقان (محه‌مه‌د
عه‌لی یاسین) لبن‌نا‌فی (بی‌ده‌نگییا هه‌وارییان) هه‌لبژیرین و کا‌چاوان وی
مامه‌له‌ دگه‌ل وینه‌یی شعری کریه، وینه‌چه‌ند شیايه کارتی‌کرنی‌ل
ره‌نگه‌دانا که‌سایه‌تیا فی هوزانقانی بکه‌ت و ژیا‌نا وی و هه‌ست و
نه‌ستین وی به‌روف‌اژی سهر به‌ر په‌ران بکه‌ت یان ژی ئە‌و چ نه‌پتی و
سعه‌تکارینه، شاعری ئا‌فراندن تیدا کری و ب وی ئا‌فراندنی و
سعه‌تکاری، خوه کریه جهی پویته‌دانا مه و ههر که‌سی‌ل شعری‌ن وی
فه‌گهریت، بو جارا دوی و سی‌ژی تیر نه‌بیت یان ب سهر تشته‌کی‌نویتر
هه‌ل بیت.

ژ میژه‌یه ئەز س‌رانا هه‌بو‌نا خوه
دگه‌ل ئاوازا چا‌فین ته
بو گوهی‌بای د‌فه‌لورینم

ئه‌ف‌کوپله‌یه ژ شعرا وی یا بنا‌فی (بی‌ده‌نگییا هه‌وارییان)ه. تشتی ئەز
کی‌شایمه هه‌لبژارتنا فی کوپله‌یی ژی، ههر ئەو خوشی بوون یین من ژ فی
وینه‌یی‌ شعری وه‌رگرتین. ئا‌فراندن‌ین شاعیرانه و هه‌بو‌نا جیهانه‌کا دی و
بیده‌نگییا په‌یفا و به‌رزه‌بو‌نا دنا‌ف وینه‌ی دا، شاعری ئەم کی‌شاینه دنیا‌یه‌کا

دی یا تیکهل، دنیاہہ کا تیکهل ب حہز و خواستہ کین وی فہ! ئەڤ کوبلہ یہ
زیدہ تر بو وان کہسان خوش دەیت، ئەڤین دڤین ژ روتینا روزانہ دەرکەڤن
و خوشیی ژ ھەر ساتہ وەختہ کی تەمەنی خوە وەبگرن، خوشیی ژ
دەوروبەرین خوە و سروشتی وەبگرن، پەيامە کہ بو ئەو کہ سین حەز
دکەن دگەل ئاوازین گوھین خوە سەمای بکەن و دگەل گڤینا بای،
گرگرا عەڤرا و شریقتینا برویسیا یان دەما با دناڤ چیقڵین دار گويزان را
دبوری و رەڤینا گیران ژ عەردی دئینیت یان ھەکو سیلاڤکین بچریک ب
کەلە کین چەمان دا دەینە خاری و ئاوازین نوی ژ ی پەیدا دبەن! ئەڤ
نڤیسینە زیدە تر بو وان کہسانە یین دڤین ببنە مریدین ژیانە کا دی و
برەنگە کی دی فی گەردونی تەماشە بکەن و ل وی تشتی بگەرن یین
خەلکی نەبینایی و گوھ لینە بوین یان دناڤ دا نە ژیاين و ھەست
پینە کرین. ئەگەر لقی کوبلہیی و ھەبوونا ھوزانڤانی خوە بزڤرین، ئەو چ
جیھانە یا کلیلدای و داخستی و ئەوی دڤیت کلیلین وی بتنی دبەریکا
وی دا ھەبن و ھەر گافا وی ڤییا و حەزا وی لیدا، بو مە وینە یە کی ژ ی
دەربینیت! ژ دیتنا ئیکی دیار دبیت کو ھوزانڤانی مە ژ میژ یە ھەست
بەھبوونا خوە کری، یا راست تر ھەبوونا خوە دبالغبوونا خوە دا ددەتە
دیارکرن و ژڤی ھەبوونی ژ ی، فی بالغبوونی، دکەتە دەستپیکەک بو
قوناغا دوی ژ ژیا نا خوە، شاعره کی ھەست ب بی ئومیدی کری و ئەو
جیھانا خەونین وی بو دچن و ھیڤی و حەزین وی بو دبنە مرید، ھەمی بو
گوھی بای و وژدانا بای دەینە گوتن و ڤە گیران و زیمارا بو بای ژ ی
دەیتە گوتن، نە تشتە کی نوی یە و بەرییا وی دایکان بو کورین خوە یین
بەرزە گوتینە و بەلەنگازان بو دەربازبوونا خوە و گەنج و خورتان بو

ده زگرین خوه و کچان بو لاوکین خوه و هه ژاران بو خودیی خوه و فانه
 هممیان زیمار بو بیدهنگی گوتینه و ههوار و زیمارین وان بتنی دگدل بای
 بهریقه بوینه و بژاله بوینه. نهفه ژی وی چهندی دیار دکهت کو ههر
 کهسی نهفرو بدهنگی بلند گازی بکهت یان ههواریان را بهیلت یان
 زیماران بلورینیت، نهو ژ بی نومدیدییا وی یه و لاوازییا وی یه بو
 بوهران. بتنی شاعری مه نه بیت، ژ سهر رهقییا خوه و دلسوزییا خوه و
 چهژیکرنا خوه یا نههتیه ژ دهستان، یی بویه ههفالی بای و زیمارین خوه
 بو فه دلورینیت، تشتی وی جودا دکهت ژی دهما نهو ههواریان ژ
 بیدهنگییا خوه دکهته زیمار و بو بای دبیزیت، نهو چاقین یارا خوه دبیت
 و یی بی سیناهی نینه، یان کو نهو یی دبیزته مه، یا من جیهانهک جودایه و
 نهو جیهانه، من بو خو یا ئافراندی و بمن بتنی فه گریدایه. خوشیا فی
 ویدهی دته مامهتیا ههلبهستی دا دیار دبیت کو هوزانقان کهسه کی جودایه
 و یی شیبای تشته کی وه که سیناهییهک بو ژيانا خوه بکهته بیرهاتن و نهقیت
 کهسه کی دی ژوی زیدهتر ههست ب وی نهییتی بکهت، کو باشترین
 کهس ژی فی باوهریی بدهتی، بایه و نهو چ جار نهییا وی ئاشکرا
 نه کهت، هوزانقان براستگویانه دان پیدانی دکهت، دهما دهمان شعرا
 خوه دا دبیزیت

لغان دهمان

بتنی و بتنی بیریا ته دکهم

لغان دران

بتنی و بتنی ژ ته چهز دکهم

يان ڪو شاعر ڙ خو و وي و بيدهنگي زيدهتر تشته ڪي دي نابينيت و نهقيت هنري، د چ دا بڪهت.

(جان ليسڪور) دخواندنه ڪا خواه دا دبيژيت: (هونهرمه نند شيوازي) ژيانا خواه نا نافرينيت، بهلڪو دوي شيوازي دا دژيت نهقي پي ژيانا خواه نافراندي). نه گهر زيدهتر لفي گوتني و لفي ڪوپلهي شعري بزقيرين و سه ح بڪهين، دي بينين ڪو وينهي، بهرييا هنري راکريه يان ڪو وينهي گريدهانه ڪو روحاني ههيه بهري گريدهانا وي بو عهقلي و نهڙ روحانيا نهڙ ڙي دبيژم ڙي، زيدهتر نهڙ ڪه سين زانستي روحاني دخوين ههست پي دڪن ڪو خواه ڙ دنيايي فالادڪن و ههمي ههستين خواه بو دنيا دي تهرخان دڪن، نه گهر زيدهتر ڙي مروڙ بهس بڪهت، هندهڪ تشت يين ههين هيرا وان ڙ عهقلي و نهو تشتين مروڙ دبييت يا جودايه و مهزنزه، نهڙ چندنا هه دشعري دا تشته ڪي سهرڪه تي يه ڪو هوزانفان خواندهڙايي خواه ل گهلهڪ تشتان دزقيرينيت، چ نهو بيرهاتن بن يين ژيانا مروڙي تييدا دهريابزين يان خواندنا مروڙي بيت بو ههر بويهريه ڪي چ نهو بويهرا هه هاتبيته رويدان چ ڙي مروڙي بچاڙ ديتيبت يان ڪه تبيته بهر گوهين مروڙي! ژبهه هندي ڙي وينه دشعرا نوي دا بي زيندي يه و نهڙه ڙي نهو نهيني يه نهوا مروڙ خوشيي ڙي وهردگريت، وه ڪي ڙي ڪوپلهي:

ب بيدهنگيا ههوارين خواه

ل تاريخين روڙهه لاتان

ل ديدارا سيمائي ته

گه‌وریا زه‌مانی دهه‌ژینم

هوزانقان لقی‌ره بتنی نا راوه‌ستیت و ب ویندیه‌کی دی و ده‌برینه‌کا
جوداتر ژئه‌وا دگهل (بای) نیشا مه‌دای، پتر مه‌دگهل شعرا خوه‌دبه‌ت،
ده‌ما دبیت: (تاریتین روژه‌لاتان)، ئه‌ری ئه‌گهر روژه‌لات ژی دتاری
بن، پا‌که‌نگی روناھی هه‌یه! د دروستکرن و ئافران‌دنا ویندیه‌کی ژقی
ره‌نگی، هوزانقان بی سور ب سور دبیت، عه‌شقا من نه وه‌ک یا وه
هه‌میانه و ئه‌و په‌نجه‌ره‌یا هوین تشتان دنا‌فا شوشه‌یا ویرا دبین، په‌نجه‌ره‌یا
من یا جودایه و ژبو خاترا دیتنا وی که‌سا ئه‌و مژویل کری، دی گه‌وریا
زه‌مانی هه‌ژینیت یان کو دی ژیانی هه‌می ئیخته د راوه‌ستانی دا و
ناهیلت ژيانا ئه‌م هیوینی به‌رده‌وامی بکه‌ت. یان کو ئه‌و بی دبیته‌مه،
کو نه هین بتنی دق‌ی ژیانی دا هه‌نه و ئه‌گهر په‌یامه‌ک هه‌بیت کو ژیان تیدا
ل دو‌ماهی‌کی راوه‌ستیت، دقیت ئه‌و ژيانه هه‌ست به‌ه‌بوونا من ژی
بکه‌ت.

ئه‌گهر هویرتر لقی کوپله‌ی ژی بنیرین ژ هه‌مان شعر، ده‌ما هوزانقان

دبیت:

لفان ده‌مان

نه من سار دبیت

نه من گهرم

نه دمینم

نه ژی ده‌رم

لفان ده‌مان

بتنی و بتنی

بیریا ته دکهم

لعه دگهرم

دبیت تا رادهیه کی نهؤ کوپلهیه، بو مه نه یی خه ریب بیت و ههر
کهسی خوه ب عاشق بزانت، نهؤ دهر برینه و هزر کر نه لدهف هه بن. به لی
هوزانغان یی دگهل مه بره نکه کی دی و (چیزا قیزیاه کا) دی دهیته زمان
و یی دبیژیت، راسته نهز و هین دئیك قه فسه دا عه شقی دکهین و دگهل
بویه را و خهم و نیس و نازارین خه ریب بوونی و عه شقی و دویر که تنان
دژین، به لی نهز یی نافراندنی دعه شقا خوه دا دکهم. یی دبیژته مه، عه شق
خو گوریکر نه، ژ دهست دانه، لیگه ریانه و وه فاداریه، وه فاداریا نهو ژ ی
هزر دکهت و نهو بو دچیت، وهک یا جیقانو کانه کو قاره مانی چیروکی،
ریکین ناسی دبرین، ل چیا یین بلند و نهالین کویر و ل گه میا سیار دبو و
دهریا دبرین، شهر دگهل دیوان دکر، به رسینگا کافرین حهفت سه ر و
نهژدهها و پیرین سحرا دگرتن، نهؤ قاره مانه خودانی خوه شیر و کافلانی
خوه بو، هوزانغانی مه ژ ی خودان قه لهم و هزرین خوه یه، وینه گره کی
بره نکه کی دی یه، ل وان دیمه نان دگهریت، یین لپیش وهخت نه هاتینه
گرتن و دقیت نهو وینین ده گمه ن بو جارا ئیکه مین ب چا قکی کامیرا وی
بهینه فلاش باککرن، د وینه یین شعرا خوه دا ل وان گولان دگهریت و
پیش کی شی مه دکهت کو کهسی بهری هینگی نه دیتن و بیهنا وان
نهزانی بیت و نه هاتینه قوسانندن، بتنی جوداهیا وی دگهل قاره مانی
چیروک و چیقانو کان، ئیک دهیته گوتن و خوشی ژ ی دهیته وهر گرتن، یا
وی ژ ی دهیته خواندن و نه بتنی خوشی ژ ی دهیته وهر گرتن، به لکو
می شک ل سه ر نا قا دبیت و مروؤ هزرا داهینانی و نافراندنی دژیا نا خوه دا

په یوه نډیا د ناقبه را خوانده قای و ده قی دا شعره کا (مه اباد حه مید) وهك نمونه

خواندنا هدر ده قه کی شعری، سه فده ركه جوداتره بو جهه کی جوداتر،
په نجه ریه کا دی یه بو بهر یخودانا لایه نه کی فه شارتی ژ ژیانې، دروستکړنا
باغ و گول و گولزارانه، دروستکړنا باژیړه کی دی یه، باژیړه ژ خه یالی
هاتیه نفاقړن. کی گه شتی دوی باژیړی دا دکهت و کی دناؤ وان گول
و گولزاران دا درونیت، هوزانقان یان خوانده قان! نه فه نهو نهیینه، مروؤ
هه ر جار تشته کی شنوی په یدا بوی د شعران دا دبینیت، ژ لایه نه کی فه
هوزانقانی د قیت ژ قی جیهانا نوی دهرنه که قیت و هه ست دکهت،
تشته کی ب تهمه نی سالان ئاشکرا کر و ژ لایه نه کی ديقه، خوانده قای ب
سه ر وی گه نجینه یی هه ل دبیت و هه ست دکهت یی کیشوره کی دی
دبینیت، بقی ژی رهنکه هه قبه نډیه ک دناقبه را هوزانقانی و خوانده قای دا
په یدا دبیت. بو قی چه ندی ژی کو بزاین هه قبه نډیا دناقبه را خوانده قای و
ده قی شعری دا ل چه ئاسته، پیدقی یه نه م ل بهراهیې خوانده قای ناس
بکه ین، نهو کیه وی شعری د خونیت، که سین ساویلکه نه و خوانده قایین
بورجا و نه قین ده می خوه ب سه یرو سه مه ران فه دبورینن یان ژی

ئەكادىمىيە و رەخنەگر و ئەدىب و نڧىسەرىن مەزىن! بو ناسكرنا ڧى خواندەڧاى ژى و ژ بو تىگەھشتنا ڧى جوداھىيى ژى، ئەم نە چارىن دانى ب وى چەندى بدەين، كو ھەردوو خودان پاشماويىن خوە يىن ھزرى نە و ھەردويان دڧىت ل وى پەنجەرەيى سەح بکەن، ژ بەر كو ھەردو خودان ھەستى و دنيايى دبىنن و شروڧەكرنان وەك خوە ددەنى و ھەر دوو وەك ئىك حەز دكەن، بتتى ريىن دەربرىنا وان ژ ئىك جوداترن. ھەر وەكو سارتەر د گوتنەكا خوە دا دبىڧىت: "نڧىسەر بو خواندەڧاى ب گشتى، بو خواندەڧايەكى جىھانى دنڧىسىت، ب راستى ژى بزاف و چاڧەرىيا نڧىسەرى ئەوہ كو دگەل ھەمى مروڧايەتیی ب ئاخڧىت".

ئەگەر ئەڧە خواندنا مە بىت بو خواندەڧاى و پاشماويى وى يى ھزرى، كا چەند يى بەرھەڧە وى دەڧى شەرى ھەرس بکەت، دڧىت ل دەڧى شەرى ژى بزڧرىن و ئەو ژىوار و زمان و ڧەبارەيى شەر تىدا بلاڧە دبىت، ئەڧە ژى بو خوديى دەڧى دبىنىت و ئەو چەند شىايە دەڧى خوە بکەتە دەڧەكى جىھانى و ئەڧرو ل ڧىرە خواندەڧا خوە دناڧ وى بازىرى و گول و گولزاران دا دبىنىت و سوبەھى ل كىشورەكى دى و ل پانافەكا دى يا جىھانى، خواندەڧايەكى دى و زمانەكى جوداتر و كەلتورەكى جوداتر ب ھەمان شىوازە و ھەمان ئالاف خوە دناڧ وى دەڧى دا دبىنىت، مەبەستا من ژى ب خوە دبىتتا وى دناڧ وى دەڧى دا ئەوہ، خواندەڧا ھەست بکەت، ئەو دەڧ يى بو وى ھاتىبە نڧىساندن يان ئەو پەنجەرەيا دناڧ وى دەڧى را، بو بوبەر و وىنەيان بەروڧاژى دكەت، بو وى تىشتەك نەبىت كو جھى گومانى بىت يان كەھىت ژ يا ئەو دبىنىت و ھەست پىدكەت و ھەروو ب دەھان تابلوپان ژ ھەمان تابلوپىن د وى دەڧى دا ھاتىنە ئاڧراندن، دبىتن.

بو زیده تر روھنکرنا فیّ پھیوھندیی ژئی، مه پھنا بو دهقه کیّ شعری بریه
 ب نافیّ (بو قوتابیا من)، ژ فھاندنا ھوزانفان (مھاباد ھمید). خواندنا من
 ژئی بو فیّ دهقی، ھەر ئەؤ نھینیہ بویہ، ئەو باژیریّ ھاتیہ دروستکرن و ئەو
 گول و گولزاره نہ، کا ئایا ھوزانفانی چھند داھینان د ئافاکرنا وان دا
 کریہ و چھند شیاہ تابلوین خوہ جوان نمایش بکھت و ئەو کامیرہ یا ئەو
 وینہ بیّ فلاش باک کرین، چھند شیاہ ھدستین منیّ خواندھفا بخو راکیشیت
 و ئەز چھند خوہ دناؤ دا دبیم، کو ئەزیّ خواندھفان ھدست بکھم،
 ھوزانفانی ئەو داھینانہ ژ بو من ئافراندیہ.

ئەز نھشتو کہ کم

د بەریکا وی یا چھپیّ دا

ژ بەری تھ، ئەزا ژبەر کریم

دلیّ وی بیّ ریموت کریہ

ئەدمینہ کیّ ژ خو خلااس

تو دیّ بینی

چ نہمایہ بیژیتہ تھ

منیّ ژ ھستا ئالا کری

منیّ ئەروتی

ھەر ژ دەستپیکا ھەلبەستی، ھوزانفانا مه پھنا بریه بەر ویندیه کیّ کو د
 ناؤ کوملگھئیّ مه دا گەلەك ییّ بە لاقھ و پیناسا خوہ یا تاییەت یا ھدی،
 ھەر کھسیّ ئەؤ وینہ یە بکھفتیہ بەر چاقان ژئی، دیّ مەرھما شعریّ بو دیار

بیت، کو ویندیه کی نه لقه و چ خواندنین دی بو ناهینه کرن. هوزانغانی ژى نهؤ ویندیه ب (نه نهقهست) کریه د خزمهتا دهقی خوه یی شعری دا و دقیت دیار بکته، نقشتوکی هیژا خوه یا تایبته یا روحانی ههیه یان کو هیژه که، نه جیهانیبوون و نه پیشکه تنه نوکه و چ کهس نهشین بهرامبه وى راوهستن. د خو بخو دا، نقشتوک بو دوو مه ره مان دهینه چیکرن، ئیک بو که سین توشی نه خوشیین دهرونی دبن و جورى دوی ژ نقشتوکان بو وان که سانه، نه گهر که سه کی ل که سی دی عاشق بکن یان دوو دلا لبه ر ئیک شیرین بکن. نقشتوکا دقې دهقی شعری ژى دا، نمونا دوی یه و ئینانا خزمه تکرنا فی وینه ی، هوزانغان یی چیروکا عشقه کی بهرچاؤ دکته، کو چ دهست و چ جوانی نهشین دهرزا بیخنه وى عشقی و ژناؤ بهن. ب نیشاندانا ئیکم وینه ژ فی دهقی، هوزانغان دهر برینی ژ ههست و دهرونی خوه دکته و دقیت دهسته لاتا وى ل سهر خوانده قایی وى یا زال بیت و نهفه ژى ئیکم پینگاڤا خودانا فی دهقی یه، کو فی په یوه دنیا ل سهری مه ئماژه پیدای دناڤهرا هوزانغانی و دهقی دا، کو بینه ئیک جهسته، هیژبوونا فی هه قبه ندیی ژى، خودیی خودانی دهقی بخوه یه دگهل نهو تشتی نقیسای.

د کوپله یی ئیکى ژ فی شعری ژى، کومه کا وینه یان دکه فنه بهرچاؤ، وهک (نهز نقشتوکه کم... دبه ریکا... وی یا چه پی دا... ژ بهری ته نهزا ژ بهر کریم) و (دلی وی یی رموت کریه)، دوو تابلویین نلف، هوزانغانا مه یا دوپات دکته، وى هیژه کا تایبته ههیه، یا شیایی ههستیارترین جه، نهو ژى (دله) بیخنه بن کونترولا خوه و یا روی بروی دبیریت، نهز کونترولی ل وی دکم، ههر گاڤا من قیا یی ددهستین من دا و ژبلی من

نه‌شپت هه‌ستین خوه بو که‌سی دی ئاشکرا بکه‌ت، خو نه‌گه‌ر ئه‌وی که‌سی چ سالوخت هه‌بن ژى. (تو دى بىنى... چ نه‌مايه بپژينه ته)، پشت راستى دڤى وینه‌ی دا، مه‌سجه‌کا فه‌کرى و بى منه‌تپى يه بو که‌سا به‌رامبه‌ر، کو من هه‌مى هه‌ست و نه‌ستین وى داگير کرينه، ب تايه‌ت ده‌ما دپژيت (منى ژ هه‌ستا ئالا کرى).

بو نفيسينا ئى ده‌قى شعرى، هوزانقانا مه‌ ڤيايه گه‌له‌ک جورين وینه‌ی بيخته دخرمه‌تا ده‌قى خوه دا، ڤيايه ته‌کنیکا ده‌قى خوه ب هونه‌ره‌کى جوان و ليکدايى نيشان بده‌ت، په‌نايى ب به‌ته به‌ر دروستکرنا گه‌له‌ک جورين وینه‌ی، د وینه‌يه‌کى (درکه‌يى) دا ڤيايه ئه‌و تشتى وى مه‌ره‌م پى ب ره‌نگه‌کى دى و نخافى به‌رچاڤ بکه‌ت، هه‌ر وه‌کو د پیناسه‌يا وینه‌ی درکه‌يى دا هاتى (وینه‌یى درکه‌يى بریتى يه ژ بکارئينانا واتايه‌کا ئاشکرا ل شوينا واتايه‌کا فه‌شارتى و به‌رزه کو مه‌ره‌م پى واتايا به‌رزه‌يه). دڤى وینه‌یى درکه‌ی ژى دا، دپژت (دى بىنى ئپدى نه لیف... نه تبل.. خزمه‌تا ته‌ ناگه‌ن) يان کو مه‌سجا وى ئیکسه‌ر بو قوتابيا وى يه، ئه‌و که‌سا وى دڤيت شيره‌تا ليکه‌ت و ده‌ه‌مان ده‌مدا، يا هه‌ڤرکيى ل سه‌ر تشته‌کى دکه‌ت کو چ ژن پى قايل نابن، که‌سه‌کى دى به‌شداريى دگه‌ل وى دا بکه‌ت، کو مه‌ره‌م پى زه‌لامه، هوزانقانا مه‌ بره‌نگه‌کى فه‌شارتى يا دپژينه وى قوتابيى هه‌ر وه‌کو وى ناڤ ئيناي، ئه‌و تشتى تو پى وى زه‌لامى رازى دکه‌ی و به‌رامبه‌ر دلئ وى بخو راکيشى، ئه‌و تشت مڤايى ته‌ ناگه‌ن و نه‌گه‌ر بو ده‌مه‌کى ته‌ هزر کریت، ئه‌وى ژ به‌ر وان تشتان ئه‌وين ته‌ بو ده‌ستير داين، دى دومى کيشن، نه‌خيڤ ژبه‌ر کو هه‌ر وه‌کو د وینه‌یى پيشى دا هوزانقانى بو مه‌ ديار کرى، دلئ وى يى ريموت کره‌يه. به‌لى چ ژ

مهره م و چ ژ بی ناگه‌هی، نه‌ف وینه‌یه خوانده‌فای ب سهر نهینه‌کی هل دکهت، نهو ژی، بو دهمه‌کی، نهو کهس نه دبن کونترولای وی دا بویه و باژنله بوو، دهما دبیت (نه‌گهر بو دهمه‌کی).

ژ بو وی چه‌ندی زیده‌تر دنا‌ف خودیی فی ده‌قی و نهو ته‌کنیکا د وینه‌یین فی شعری دا هاتینه بکارئینان، فه‌کولین و هنده‌کان ژی سهراف بکهین. دی بینین، هوزانقانا مه دفی ده‌قی دا گه‌له‌ک تشت ئیخستینه زمان و ده‌قی خوه پی زه‌نگین کریه، نه‌ف تابلویین هاتینه پیشاندان، به‌سن نه‌گهر پیشانگه‌هه‌ک بهینه فه‌کرن و خه‌لک لی ته‌ماشای بکهت. وینه‌یین جوراوجورن، هنده‌ک ب کامیرا ناسایی هاتینه کیشان و هنده‌ک ژی ب کامیرا سینه‌مایی و بو درامایی ده‌ست ددهن و هنده‌کان ژی مرو‌ف دزانیت شوین تلین وی د به‌رچاقن کو ب فرچی ناسای هاتینه نه‌خشاندن. نه‌گهر فان وینه و تابلویان ههمیان ژی د ئیک تابلوی مه‌زن دا کومفه بکهینه سهر ئیک، تیکه‌لی هه‌ست و سوز و ناخی خودانا ده‌قی بکهین، دی بینین، بیی ماندیوون و خو وه‌ستاندن د نافراندنی دا، بیی خوه ل زمانه‌کی ناسی بکه‌ته خودان و وینه‌یین خوه مژه‌وی بکهت و هند د ده‌قی وی بگه‌هن و هند ل نیفا ری خوه د سهر را گا‌ف بدهن، شیايه تابلوی خوه یی دایک بینته زمان و ل سهر قه‌ره‌بالغترین سیریان نمایش بکهت و خه‌لکه‌کی لدوورین خوه خرغه بکهت. نهو هه‌شه‌ندیا مه ل سهری ژی ناماژه پیدای، نهوا دناقبه‌را نفیسه‌ری و خوانده‌فای دا پیدای دبیت. هوزانقانا مه شیايه وی پدیوه‌ندیی موکومتر لیبکه‌ت و ژ قالبی ناوجه‌گه‌ریی و نهو په‌نافا به‌رته‌نگ ده‌ریبخت و ههر که‌سی ل ههر جهه‌کی و د چ ناست دا بیت، بیته به‌شه‌ک ژ فی ده‌قی، ژ به‌رکو نهو خوانده‌فایی مه ناماژه پیدای و کا

ناستی وی ل چ رادده یه، هەر کهسهك بیت و د چ ئاست دا بیت، دشیّت
 ب بیته بهشهك ژ فی دهقی و خوه دناؤ دا ب بینیت، ژ بهر کو بابهته که و
 ههمی کهسان ههمان سوز و دلینی و ههست و سوزداری ههنه، ئەؤ دهقی
 ههنی ژى ئامازهیه که بو فی بابهتی مه ههلبژارتی ژ بو دهست نیشانکرنا
 خواندهفای ب خودیی دهقی فه و جیهانییونا دهقی. ئەقین ل خاری،
 هندهك وینهیین دینه ژ فی دهقی شعری.

ئو نه شیاپه دگهل ههوائی

لهقهکی ل سیقی بدهتن

دگهل من .. و بمن

داهینانین خویتی کرین

ئهگهل ل وینهیین فی کولپلهی تهماشه بکهین (ههوا، لهق، سیق،
 داهینان)، دی بینین هوزانقانا مه یا وینهیهکی بهرچافی خواندهفایی خوه
 دکهت، ئەو ژى چیروکا (ئادهمی و ههوائی) ههروه کو د قورئانا پیروز دا
 هاتیه فهگیران، (کا چاوان ئادهمی ل سهه خاترا ههوائی)، ههردووکان ئەو
 سیق خارن، کو خودی گوتبو ههردوو یان ناییت هین ژ وی داری بخون و
 بی ئەمریا خودی کرن و د ئەنجام دا، خودی ههروو ژ بهههشتی
 دهئییحسنت). یان کو دیارکرنا ههستهکی یه و مهسجه کا ئیکسههه کو ئەؤ
 کهسه بیی وی نهشیّت چ لقینان بکهت و ئەو بتنی یال سهه دلی وی زاله
 و خو روژانین وی ژى د هزرکرنا وی دانه، یان کو (داهینان)ین وی ژى
 ئەگهل ب هزرکرنا وی نهبن، ئەو نهشیّت ئەنجام بدهت، ئەفه ژى

نیشاناندا نمونه کا جہبہ روتا ژنانہ ل سہر رویی عہردی، کو ئە گەر ژنان
حەز کر، زەلام د بنه گوستیل د تیلین وان دا.

تو خەونەکی

سپیدی رابیت

یی د خەندقیت

بزافا روحا راستیا خو دکەت

لاشەکی هەرفتی هزار و ئیک پارچە

ئەف کارە ب تەفە ناهیت

(لوغزە کە) ئەز نەم

کەس نا فە کەت

دقی کۆپلەیی شعری دا، هوزانقان یی ب راشکاوانە دبیت، خو
ئە گەر هات و ئەز دخی دیمەنی دا نەم ژی، ئەو دیمەنی تە و وی ل ئیک
نغین و ئیک خەون کوم فە دکەت، بەلی ریمان ژی نە ئەوہ کو ئەز د
هەبوونی دا نینم یان من شوین تیلین خوہ نەبن، ژ بەر کو تو تشتە کی وەک
عەورین هاقینان، نە سیبەری دکەکی و نە ژی بارانی د بارینی، ژ بەر کو هەر
وہ کو هوزانقان دبیت، ئەو (لوغز)ە کە و کەس نە شیت گریکین وی
فە کەت، گەر ئەو بخو نە بیت.

ئەف کۆپلەیی هەنی ژی بەسە کو خواندەفا خوشبە کا تایبەت ژ فی
شعری ببینیت و ب دەهان پسیاران د سەری وی دا بچە بەینیت، کو
جارەکی دی و جارەکی دژی ل خواندنا وی بزقریت و بزانی ئەو چ گریکە
دخی شعری دا هەمی، خودانا دەقی خوہ پی بیمنەت دکەت و خوہ ب

ماموستا دزانیت و ب ههمی ویره کی و بی منه تیا خوه دبیژیت، نهو یی هه ی، دا کو ژ بن ههستین من نه دهرکه فیت.

نایا نهو چ نهینیه نهؤ زهلامه بی سرکیش و ملکه چی فان ههستان دبیت؟ بوچی نهؤ زهلامه خوه دویر دئیخیت و جارهك دی دزفریت و نهو چ ههفرکیه دناقبهرا خودانا دهقی و فی کچی دا هه ی؟ نایا نهو ره گهزی دی یه و سوزداریا عهشقا وانه و خودانا دهقی بریا فی قوتابی دقیت بیژته مه، عهشقا من ب چ رهنگان دهرز ناکه فنی! هه ر چاوا بیت نهو نه بابته فی نفیسینی یه و تشته که بخودی خودانا دهقی فه هه ی و نهمین خوانده فا، بی کرینا پلیتان، دی ل قولاچکین دهقی گهرین.

ل دوماهیا فی نفیسی ژ ی نهوا من فیایی بینمه خه بهر، کو پشتی پیلا نوبخازی، جوره دویرکه تنهك دناقبهرا خوانده فای و خودی دهقی دا دهاته دیتن و پیشوازی ب رهنگی پیدفی بو نه دهاته کرن یان خوانده فای ناسایی نه دشیا بهرده و امی دگه ل دا بکه ت. ژبو وی چه ندی کو نهؤ هه فیه ندیه یا موکم بیت و خوانده فا دگه ل دهقی بیته ئیک هه ست، دقیت شاعر و نفیسه ر بزانی د ی چاوان دهقی خوه که ته دهقه کی جیهانی و خه لك هه می و ل هه می جهان وی دهقی بخوینن و دگه ل دا بمین.

ژپدهر:

= حسین نوسمان عبدالرحمان، رولی پارادوکس ی دینکها تا وینی هوزانی دا، چاپا ئیکی چاپخانا خانی دهوک ۲۰۰۸ بپ، (۸۹).

= نهجه د چاک، کوفارا رمان، شیعی جیساوازی کوردی بو خوینهریکی نهوتوی نییه؟ ژمار ۱۸۱.

= نعمت الله حامد نهیلی، شیواز گه ری، دهوک، ۲۰۰۷.

= نزار نورمانی، خوین دهه میژا به فری دا، چاپخانا وهزاره تا پهروه رده.

= مهاباد حمید بو نهوی دی، ههلبه ست، چاپخانا هاوار ۲۰۱۳.

دهما شاعر ل نيڤا جه سته ييٰ خوه ييٰ دي دگهريت شاهال نه رزي و مهريوان سندی وهك نمونه

تشتي ژ هميان زيده تر هيژي و بهرده وامبيوني و سهر كه تني دده ته
ههر مروڤه كي، دوير بينيا مروڤي بخويه، بو وان ههمي تشتين دكه فنه
به رچاڤين مروڤي و شروڤه كرنا مروڤي بو ههر هويرده كاريه كي! كه چ
مروڤ وان تشتان ههر وه كو خوه ب بينيت و شروڤه بكهت يان وهك
خه يال هزري تيدا بكهت، خه يال ژي برامانا ڤه ديتنا كدش و هه وايه كي
نوي و بهر ڤه ره تر.

بمن وهره خه يال و راستي ههر دوول دهر وازه يه كي دگه هنه نيك، نهو
ژي نه گهر كه سي خه يالي بيت و ههر تشته كي وهك خوه و وهك وي بڤييت
بينيت، هينگي دي نهو خه يالا هه ني گه شبينه كي و ناراميه كي دته گيان
و دهروني وي كه سي و نه گهر مروڤ ژيان ب مرن خه يال بكهت و ههمي
تشته كي ب دوزه هي و به دبه ختي، ب نيگه راني و دوو دلي ههمي
بكهت، هينگي نهو ژيانا هه دي نه ناراميا دهروني ددويڤ خوه را
كيشيت! بهر وڤاژي نه گهر ژيان ب گه شبيني دناڤ خه يالي دا بهيته
وينه كرن، دي بهر ههمي وي وينه كرن ژي تشتي جوان و جوان تر بيت، نهڤ

وینه کرنا هه‌نی ژێ مه‌رهما من زێده‌تر بو که‌سێن به‌هره‌مه‌نده چ شاعر یان شیوه‌کار یان ژێ چیرۆکنقیس بن.

ئه‌گه‌ر فێ تێروانینا ل سه‌ری مه‌ ئاماژه بو دای، ل سه‌ر ئه‌زمونا دوو شاعرین گه‌نج وه‌ر بگه‌رین و بزانی دیتنا گه‌نجی بو ئاینده‌ی و خواندنا وی بو ده‌ور و به‌رین وی چاوانه و ئه‌و چاوان پێشوازیی ل راستیان دکه‌ن، چاوان که‌ش و هه‌وایه‌کی تاییه‌ت بخو دروست دکه‌ن، ژفی که‌ش و هه‌وایه‌ هه‌نی ژێ، دی هه‌ولده‌ین هه‌ده‌ک ژ نیگه‌رانیا وان بو ده‌روازه‌پێن ژیانێ، ره‌شبینی یان گه‌شبینیا وانو پاشه‌روژی، بزانی بینینا چاڤین وان بو فێ جیهانی چه‌ند قه‌تره دکه‌ن، دی زێده‌تر شێن بابه‌تی خوه سه‌راڤ که‌ین و ئه‌وی تشتی گه‌هینین یی مه‌ره‌م یی.

ئیک ژ وان قه‌له‌مێن تازه دناڤ قادا ئه‌ده‌بی دا په‌یدا بوی و مشه شعرین وی و جارنا چیرۆکین وی ل سه‌ر روپه‌لین روژنامه و کوفارین ده‌قه‌ری دا ده‌ینه دیتن (شه‌مال ئه‌رزى) یه، کو ئه‌ز باوه‌رم هه‌ر که‌سی چه‌زا دویفه‌چوونا ئه‌ده‌بیاتا ده‌قه‌ری هه‌ی و بزانی چ داهینانا نوی ده‌یه‌ته کرن، دی ئه‌ڤ ناڤه ب به‌ر چاڤان که‌فیت و بخاندنا به‌ره‌مه‌ک و دوو به‌ره‌مه‌مین وی، دی بیته سه‌رنجا وی و باوه‌رناکه‌م ییدی خوه د سه‌ر تشتین وی را گاڤ بده‌ت، که‌سی دوێ ژێ من بو بابه‌تی خوه هه‌لبه‌ژارتی و شعره‌کا وی وه‌ک نمونه وه‌ر بگه‌رم، ئه‌و ژێ هه‌لبه‌ستفانه‌کا گه‌نجه بناڤی (مه‌ریوان سندی)، کو شیاپه تاییه‌ت‌ه‌ندیه‌کی دکی‌شانا وینه‌ی دا بخو په‌یدا بکه‌ت و شعرین وی هه‌می نه‌یی و لیگه‌ریانن و مشتێ وینه‌پێن شعری نه، کو باوه‌ردکه‌م ئه‌و ئه‌ندازه‌یا ئه‌ڤ خاڤه وینه‌پێن خوه یی دکی‌شیت، ئه‌ندازه‌یه‌ک ب وی بخوه قه‌ تاییه‌ته.

شہمال ندرزی د کولہ کی ژ شعرا (شادی ب جانی من بیدخشه ..دا
ناخی دنی شاد بڑیت)، دا دیبڑیت:

ب گریانا من !!

ہہسارہ ریڑہوی زقرینا داوہتین خو ژ بیر دکھن

ب شہباشہ فہ

دہنگیڑ بہرہؤ وارگہہی مرنی بار دکھن

تہ گہر لفی وینہی سہح بکہین و سنہتکاریا شاعری بینین کا چہند
بی شارهزا بویہ دکیشانان فی وینہی دا و شروفہ کرنہ کی بدہینی و مہرہما
وی ژ کیشانان فی وینہی، دی بینین کو شاعر گہلہک شہقان ل بہرامبہر
ہہسارہ و ستیران مایہ ہشبار و دگہل کہتہ دان و ستاندنی، شاعرہ کی
عاشق و تا راددہیہ کی بی منہت یانکو ہیشہک بو ژیانہی ہہی، دہما
دیبڑیت (ب گریانا من!!) یانکو بی نازداریا بو ہہفالا خوہ دکہت و
دیبڑیت خوہ ژ من دویر نہکہ و بی دلیا من نہکہ و راجیتہ کا داخوایا
وی ہہنہ، دا بشیت وان ہہمی داخوایا ژی ب دہست خوہ فہ بینیت،
بی بہرہؤ کیشانان وینہیان فہ چووی و ہہمی جورہ کین میکروسکوبونان
بین نیخستینہ دخرمہتا فی شعری دا و بی ل بہرامبہری ستیران راوہستیایی
و تہؤ ویتی ہہ بی راکیش کریہ دفی کولہیی دا، تہو ژی، بی دینتہ بیرا
وی کو تہز و تو گہلہک ل بہر جوانی و سہما ستیران راوہستیاینہ و مہ
ہیقی و خوزی ل بہر ہہبوینہ، تہ گہر ہات و تہ داخوایین من پشت
گوہ کرن، تہو ہیقی و خوزین من و تہ بو خوہ راجاندین و تہم ب

دریژاهیا شهفان ماینه هشیار و مه تهماشای عهسمانان کری، دی بیته دره و نهبون و بییهقیبون ئەفه ژی دحالهته کی دا، دهما گریا من ریروهوی وان ههسارهیان دگهوریت.

دشعره کا خانم (مهريوان سندی) دا بناقی (من پیرسه) کو د کوفارا په یف ژماره ۶۰ دا بلاؤ بویه دبیت:

سال

وهزئی پهرموچکانه

مینا گولچکه کا به فری

د بادا شهرا با ژیانی دا دبیته تهمه

دقی کولپهیی شعری دا (خانما مهريوان) زوما کامیرا خوه ئینخستیه بهر دیمه نه کی کو ژ چندنین وینهیان پیکدهیت، کو براستی لیکدانا وان هه می وینهیان بهه فرا و دروستکرنا تابلویه کی ژی، جهی سهرنجی یه و تا ژ تهمام بوونا دیمه نی خوه پشت راست بوی کو هه می بهه فرا دشین بینه تابلو، شنوی فلاش باک کریه. ئەفه ژی سنعه تکارییا وی ددروستکرنا وینهیین شعری دا نیشان ددهت و کا چهند یا دهسته له، ئەگەر زیده تر ژی خوه بهردهینه دناؤ فی کولپهیی شعری دا، روژین سالی وهک پهرموچکین به فری ل قه له م داینه و هه ر که سهک ژ مه سالی تهمه نی خوه ب هژمارتنا روژین سال فه دزانیت و تا فی ره ئەف وینهیه بو هه می که سان دبیت تشته کی نورمال بیت، لی دهسته لی و سنعه تکاریا شاعرا مه د شهرا با ژیانی دا دیار دبیت، دهما وان پهرموچکین به فری کو هه ر ئیک سهر به خو ژ عهسمانی

بهره ژ عهردی د ماراسونه کی دا دهینه خار، لی روژین شاعرا مه ریوه وی
 هاتنا خوه بهرزه کرینه و ههمی ب ئیکجاری، کو ب نمونا گولمچکه کی یان
 لیکدانا فان ههمی په رمویچکان، گولمچکه کا به فری ژی دروست دبیت و
 لیکدانا روژان ژی ساله ک دروست دبیت، لی تشتی جیاواز لدهف شاعرا
 مه کو نه شیا به ئیک دیمه نی بچویک ژی ژوان ۳۶۶ روژان بو مه بهرچا ژ
 بکدت و بتنی و براشکاوانه دبیزیت، بورینا ساله کی لدهف وی بتنی
 دگهل پیکه کی شهرابی یه و نهجمی وی بیهوشی یه یان کو هه بوونا وان
 روژان وه کو نه بوونا وانه، بتنی زیده بوونا ساله کی یه ژ ته مه نی! ئینانا
 شهرابا ژیانی ژی ههر بو دروستکرن و بی بهاکرنا ته مه نی وی بویه
 لدویف فی شروفه کرنی و نه ههمی دزانین شهراب فه خارنه کا کحولی یه
 بو بیهوشکرن و سه رخوه شکرنا مروقی و شهرابا ژیانی ژی ب وی رامانی
 کو مروقه نه زانیت نه ژ روژیت هه چاوان دبورن و چاوان دبنه سال.
 نه گهر ل وینه یه کی دی بی ههمان شعرا کاک شه مال نه رزی فه گهرین و
 دیتنا وی بو ده ورو بهرین وی چاوانه، بزاین گه شیبینی و ره شیبینیا شاعری
 چاوانه و دیتنن وی بو ده ورو بهرین وی ب چ رهنگن و نه و ژیانی ب چ
 روی دبیت و خاندنی چاوان دده تی، ده ما دبیزیت:

بلبل ب سی وائین ئاواز خواندنی دچنه خولا دیمایا وهرزان

ههر چه نده نه ژ وینه یه دناؤ ناقاهی شعری دا دکه فیتنه بن رامانه کا
 دی، لی سعه تکاریا شاعری خنده قای نه چار دکت کو ههر وینه یه ک
 جوداتر ژ بیدی رامانا خوه و ناقاهی خوه هه بیت نه گهر هات و که تنه بهر

قهلمه می ره خنه گره کی و فیا فی نافاهی ژبه ر ئیک ببهت، هه ر وه کو مه ئه ؤ
 وئی هه نی هه لیزارتی و ئیخستیه دخزمه تا بابه تی خوه دا، ژبه ر کو
 بلیمه تیا داهینانی دوی چهندی دایه دگهل دهرئیخستنا هه ر وینه یه کی ژ
 نافاهی هه لبه سستی رویی وی نه شرین نه بیت. نه گه ر نه م ل شروفه کرنا فی
 وینه ی ژی فه گه رین فه، نه م هه می دزانین و نه م ل سه ر راهاتینه کو (بلبل)
 بو دهنگ خوشیی و ناوازین خوش جوداتر ژ هه می بالنده یین دی
 نافدارتره و خه لک ژی فی گیانه وه ری بچویک هه ر ژبو فی مه ره می
 بخودان دکهن، وینه یی شعری ته مام دبیت نه گه ر نافی (بلبل) ی هات،
 هینگی هه می که س تاییه قهنه دیا وی دزان و تشته کی نه گوهوره کو بلبل
 چ تشتین دی و کار و کریارین دی نینن ژبلی خاندنی و دهنگی خوشیی!
 لی دوبرینیا مروفی داهینه ر و سنده تکار نه وه کو مروف نالیه کی دی ببینیت
 کو خه لکی هزر لی نه کر بیت، ده ما شاعر دبیت (بلبل) ب سی واین
 ناواز خاندنی دچنه دوماهیا خولا وه رزان). نه فه ژی هه می دی دریا
 کیشانا وینه یین وی یین شعری دا ته ماشه کهین و نه وه خه یالا وی نه ؤ
 وینه یه بی مکیا ج کرین، ژ به ر کو نه وه تشتی دناف راستیی دا رویددهت بو
 مه نه بی گرنه گه، به لکو راستیه ک یا هدی کو نه وه تشتی دناف خه یالا هه ر
 که سه کی دا وه راری دکهت و خودیی مروفی بو وی خه یالی کار بکهت د
 به رامبه ر دا هیزی ب مروفی دپه خشیت، کو نه فه یا گرنه گه بو هه ر
 که سه کی ژ مه و هیشیا به رده و امیوونی دده ته مروفی.

دپارچه شعره کا خانم (مه ریوان سندی) دا مروف هه ست ب بیزاری و
 ره شینی و نیگه رانیی دکهت، بتاییهت ده ما مروف فی وینه ی دخوینیت، کو

خو دهست دانه بو قهدهری و بیزاربوونه ژ بهرگه‌ریانا مافین خوه، دهما
دبیژیت:

مش مشا دهنگی من
ل کپله کا ده‌ریایی بهیسه
من بهیله
و من نه‌به...
حه‌تا ده‌ریا پورا مه ب ههمی ره‌نگین خوه شه دکت!

ههر که‌سی لبر فی تابلوی راوه‌ستیت، تابلو دیمه‌نی ده‌ریاییه‌کا
خورته و شاعر زومی دئیخته سهر ده‌ریایی، چند وینه‌یان ته‌قلی هه‌ژ
دکته و بی‌زایا خوه لدوماهی دکته قه‌ده‌را درنده‌یا فی ئافی و دکه‌ته
وه‌غده‌را دوماهیا هه‌ناسه‌یین خوه، نه‌فه‌ژی ده‌ما دبیژیت (حه‌تا ده‌ریا مه ب
ههمی ره‌نگین خوه شه دکت)، ده‌ما مرو‌ژ خوه نقومی ئافی دکت، پرچا
مرو‌فی ئیکه‌م تشته پیشوازی ل وی نقوم بوونی دکت و بجوانترین شیوه
ده‌یتنه شه‌کرن. به‌لی دگه‌ل فی قه‌ده‌ری ژی شاعر نا راوه‌ستیت و نه‌گه‌ری
ره‌شبینیا خوه ژی بو عه‌قلی ململانی و فی هه‌فرکیی دزقرینیت، ههر
وه‌کو دبیژیت:

باژی‌ری مه‌لنگین خوه
دی‌لافا گوندی دا دله‌یزینیت!

ئەفە ژى ب وى راما نا شەكستنه كى دەھىت كو دخودىي خوه دا بو
 ھندەك ئالتەرناتىفېن دى فەدگەرىنېت، ئەو ژى مەلەلانە و ئەو ياساين
 دكەفە دېن دەستەھلاتا عەشائىرى فە، ئەگەر كەس ژى ژى بەھس
 نەكەت، ئەو كەسېن بەھرەمەندەندە بەرھەمېن خوه يېن شەئرى دا رەنگ
 دەن و پېش كۆمەلگەھى ھەمىي فە دئاخفەن، ژبەر كو ئەو دزانن، ئەون
 كەسېن مەرەم پى.

ئەگەر زىدەتر دنا فەن ھەردوو شەئران دا بچىنە خارى، دى ب سەر
 ھەفكېشەھىە كى ھەلبىن، مەلەلانە و كېشەمە كېشەك دنا فەرا شەئرى و
 شەئرى بچو دا، لىگەرىانە كا راستە و خو بو نىقا دوى ژ جەستەھى خوه پى
 بەرزە، ھەر وە كو مەرەقا نىزىكېوونا وى نىقا دى يا جەستەھى وى/وى و ژ
 دەرنەنجامى فى ھەفكېشەھى ئەو بەرھەنگارى نىگەرانى و دوو دلىە كا پى
 ئەندازە بوى و ژ ئەنجامى وى پى ئەندازەھىيا خوه ب سەر (بىنېن، بىستەن و
 زمان) وى/وى پى شەئرى دا پەحن كرى، دى بىنېن كو پترىا وىندەيان ل
 بەر فى جەستەھى ھاتىنە كېشان و يان ئامازەكن بو نىزىكېوونا فى
 جەستەھى، ئەفە ژى نە كارە كى گەلەك ب زەھمەتە وەك بېر و كە ژبەر كو
 ھەر ژ دەستېپىكا پەيدا بوونا مروفائەتېي، ئەفە ھەفكېشەھى يا بەردەوامە ھەمى
 كەس (ھەردوو رەگەز) ل نىقا جەستەھى خوه پى دوى دگەرن.

تشتى سەرنجا مروفى ژفان ھەردوو دەقېن شەئرى بو خوه دكېشېت،
 زىدەتر ژ كەسېن دەروور بەرېن خوه ھەر وە كو شەئەر ھزر دكەن و ئەو
 خوه دىبىن، ئەو پى فى بارگراىى ژ سەر ملىن خوه سست دكەن و ژ
 بەگراوھندى خوه پى ھزرى دەردىنېن، دى بىنى ئەو پى خوه روى ب
 روى مەلەلانە كى دكەن و ئەو نىگەرانى و دوو دلىا لدەف ھەمى، كو ئەو

پیش وهخت دزانن به شه کی گرنگی فی نیگه رانیا هنی بو بیده نگی عه قلی
 بهرامبدر هزر کرنی و زیندان بوونا عه قلی بهرامبدر دراوه ستیت، کو نه شیا به
 خوه بگه هیته نیفا دیا جهسته بی خوه، ههر وه کو (خانم مه ریوان)
 بر اشکاونه دیبژیت (باژیری) مه لنگین خوه.. دیلافا گوندی دا
 دله یزینیت!، ژبه ر هندی ژی ئەؤ رهنگفه دانا هندی د قالین جودا دا
 بهرچاؤ دبیت و ل هه میان ژی که سین بهر هره مهند فی باری ل سهر ملین
 خوه رادکه ن، چ ئەو دهر برینا هنی ب رهنگه کی پوزه تیف بیت یان
 نه گه تیف. ئەؤ سهر اؤ بوونا هنی ژی، ههر وه کو دیار ژ دهقه کی شعری
 بو دهقه کی دی بی شعری جودا تر دکه قیته بهر چاؤ و ئەؤ کاریگه ریه ژی،
 دکه قیته بن باندورا فهرهنگا شاعری و هوستا کاریا وی دنافا کرن و
 نژاندنا دیواری شعری دا و ئیکه م سهر که فتنا شاعری ژی بو خودی
 سنعه تکاریا وی دفی بیافی دا نشان ددهت، کا چهند خودان فهرهنگه کا
 هزری و مه عریفی یا بهر فراهه و چهند دفی مملانی دا بی سهر که تی
 بویه. ههر ئەؤ سنعه تکاریه یه ژی کو مروقی ژ مروقین دی جودا بکهت و
 ری بده تی ب عه قل وینه یین خوه بینته زمان و زمانی بکه ته که رهسته یه کی
 زیندی کو ههر دهم لدویف نویاتیان بگهریت. رهنگفه دانا ههر
 شکهسته کی ژی دهرئه نجامی نه بوونا تیگه هشتی یه دناقبه را مروقی و
 خودی مروقی دا، ئەگه ره وک شاعر و خه یال وهر بگرین، ژبه ر کو ئەو
 تیکنه گه هشتنا هنی شکهستنا جهسته یی و گیانی لدهف مروقی پهیدا
 دکهت.

خواندنه کا کورت بوسى تیکستین (قیناع) کرى دوو شيعر و په خشانهك

سى دهق، دوو شيعر و ئيك پهخشان، بارا لاپهري ۱۱ ى ژ
روژناما وار ژماره ۳۱۴ بوون. نه گهر ههر سى دهقان وهك تيكست ب
خاندنه كا هزرى و كورت، بو خوديى نهو كه سين نهو تيكسته دارشتين و
نهو ژيواري نهو كهسه دناؤ دا دژين، بكهين. دى بينين سى هزرين
هلوهر يابينه، برامانا بى نوميدى و ههقدژيى دناقهرا دوو كهساتيان دا،
ئيك نهوا خوه بى ل بهر خوديكى ديين و يا دوان ژى، نهوا خهلك بى
تهماشى وان دكهت. نه گهر ل خوديى ههر سى كهسان ژى بنيرم و
شارهزاييا من ديواري نهدهبى دا و نهو بهلاقو كين ل دهقهرى و ب
شيوه زارى كرمانجى دهر دكهفن.

بتنى من بهرهمى كاك (داهر سليقانهى) ديتى يه و ههر دوو خاتمين
دى ژى، باوهر دكهم د تهمنى گه نجاتيا خوه دابن. ههر ب خاندنا تيكستين
وان و ژلايه كى ديقه، كو نهو ناؤ بو من د نوى نه و ههر چنه بيت، نهو
ناؤ پيش وهخت ل بهر چاقين من كههى نه بوينه.

د ههلبهستا (خوديكهك ژ كهقالى بيكاسوى) يا هوزانقان (هو دا محمه د

سه عيد حهسه ن) دا هاتيه:

ههناسا من يا ديبته كه قال
د گهردهنا بالكونى دا يا بويه رستك
يا ديبژيته من... نه خوزيپن من

راگه هاندنا بى ئوميديى يان ههست ب ياخيپونى و دويركه فتنى،
نیشانين بيژايرى نه، ژ وى دورهيلى ئه و تيدا دژيت. بتايهدت دهما
ديبژيت: (ياخي بويمه، ژ وى رهنگى ته سهروچاڤين من بى بوياغكرين).
تا ڤيره، هوزانقانا ديبژته مه، ئه و دورهيلى ئه ز دناڤ دا دژيم، نه ژ
خواستنه كا منه. ههناسه كو نيژيكترين تشته بو مان و نه مانا هه ر مروفه كى.
هوزانقانى بژيرا نه، هه بوونا خوه كريبه وينهيه كى شيعرى و گريدايه ب
كه ساتيه كا نه مر فه، وهك هونه ر مهندي جيهانى بى شيوه كار (بيكاسوى)،
هه بوونا خوه بكه سه كا ياخيپوى نيشاندهت. نه گهر ل بنه كو كا رانا فان
ديران ژى بنيرين، هوزانقانى دڤيت هوشداريه كى بدهته مه كو ئه و
خه يالين ئه و دناڤ دا دژيت، زوى ئاڤا دين و نه مانا وان به رامبه ر
هونه ر مهنده كى وهك بيكاسوى رادگه هينيت، تا ئه و هونه ر مهنده ژى وى
بكه ته كه قال. بهلى ژبه ركو ئه و ل سه ر وى دورهيلى ئه و دناڤ دا نه يا
پيخوشه و خه ونيپ وى دوير ناچن، ههست دكه ت دى د موزه خانه كا
تارى فه يا هلاويستى بيت و كهس چ بهايى ب كه قالى نادهت.
نه گهر ل په خشانا كاك (داهر سليقانهى) يا بناڤى (خوه زى و خه وون)
فه گهرين و تاماشاى ديژين ئيكي بكه ين.

(وهكى همى شهفا.. ژفانى من و ههيفى بو، دال ديوانا نهمانى و
ساهى و دناؤ ستيرين گهشين شهفى دا.. ئيك و دوو بينين. لى ههيف
نهات؟! ههتا سپيدى مامل ژفانى وى.. ههر نهات؟!).

دى گهلهك هيفى و ئوميدان بينين، كو نفيسهري بخو د خهبالا خوه دا
راچاندينه. نه گهر نهم بديتنه كا بلهز ژى ل خواسته كيى وى بكهين، دى
بينين وهك ههر عاشقهكى، خودان ژفان بويه و دگهل خهيالين خوه ستير
هژمارتينه و دناؤ روناها ههيفى دا، خهونين خوه كرينه راستى! بهلى دهما
نهم دناؤ خهبالا وى يا تيكستى دا دچينه خارى، نهؤ هيفى و ئوميدان هه
نهين عشقا وينه، بتايهت نه گهر خاندنهكى بدهينه نهؤ ژيوراي نهؤ دناؤ دا
دژيت و نهم چاوان سهرهدهريى دگهل عشقى دكهين و عشق ب چ
رهنگى دهيته كرن و عاشق چاوان دگههنه ژفانين خوه. ههر وه كو نهوى
دقيت خوه برهنگهكى دى نيشا مه بدهت. نه گهر دبست وى جههك دى و
فدهر، بو ژفانين خوه ل دويراتيهكى ژيگرتبانه و دويرى چافين خهلكى!
بهلى دهما ژفانى خوه ل عهمانان ددانيت و ستيران دهلبزيريت، خهونين
وى ژ جيهانا وى يا كهسايهتى دهرباز دبن يان كو هيفى بين وى هيفى
بين كومى نه، ژبه رهندي ب نههاتنا ههيفى، نهؤ هيفى و ئوميد ليكدانى
سفرى دبن.

دهلهبستا (نهلند) يا هوزانقان (فاتيمانههد) دا، ههر ژ ديرين نيكى
ژ خاندانا ههلبهستى، هوزانقان مه دگهل خوه دبهته دنافا دوو تشتين
ههفدژ و دهمان دهمدا پيكفه پهچريمه كرى، دهما دبزييت:

لمن نه گرن
نهم دزانم گومان - تاوانه

گومانا نه هاتنا نه لندي

و بي تاواني

ل سهر كه له خي وي خوشيا

ژ نوو بشكفي

كي دي دلي في نه لندي ب

تفي خواهه ش كه ت؟

نه لندي كو چندين رمان بو دچن، هه مي ژي نيشانين هيقي، روژه كا نوي،
هزرين نوي و پاشه روژه كا گه شن. هه مي كه س چه زد كه ن گوهرينه ك نوي
هه بيت، تشتين نوي و گه شين تر هه بن! بهلكو ژ نه وا چووي باشتر بيت،
گوهرين و نه لندي كا نوي ژي بي گومان پهيدا نايبت. ناخفتنا دلغه كه را
نه ثرو دناؤ خهلكي ژي دا و هه ري ناخفتنا به لاؤ و بهينه گوتن (دي
چيبت) ه. لي هوزانقانا مه خواه بهيقيا في (دي چيبت) ه فه ناگريت،
ژبه ركو نه فه سالي ن دريژه دي چيبت و چ ديار نه؟ هه مي گومان هه ر
وه كو نه و دبينيت خهلك بتاوان ل قهلم ددهن. هه ر زوي بي ئوميديا خواه
رادگه هينيت، كو نايندي خهونين وي ل سهر ئافا بوينه و نه و ناينده ژي
پاشمايي هزرين كه فنارن، گومان ژي جوړه تاوانه كه، هه ر چنه بيت د
چاښين خهلكي دا تاوانه.

دقان نمونين سه ري دا، مروؤ دشي ت بيژيت، نه فان تيڪستان گريډانه كا
نيكسه ر بخودي خودانين تيڪستان فه هه يه. ژبه ركو د كومه لگه هه كي
وه كي بي مه بي گرتي و داخستي دا، هه ر دهم مه ل سهر زارين كه سين
دي، مه ل سهر هزرين كه سين دي، ل سهر خهونين كه سين دي، هزرين

خوه راجاندینه و نه گهر مه خهون هه بن ژى، ئەم نه شياينه ب ناشكرای
 دهربرينى ژى بكهين. ئەڤ چه ندا هه ژى دگهل رابردويى مه و وى
 پاشاوهيى هزرى يه، يى ئەم ل سهر پهيدا بوين و دناڤ دا مه زن بوين و
 بهردهوام دناڤ دا دژين! ژبه ر هندى، دوير نينه دقان هه ر سى تىكستان دا،
 ئەم د خوديى دهرونى خودانين وان دا ئاشنا بين، بهلى نه راما نا وى ئەوه
 كو نقيسنا فان تىكستان ژ چنه بوونى و خه يالى هاتبيت. ژبه ركو هه ر دهم
 ئەم هه ولددهين ئەم ب رولى نيشان دهرى رابين و دبىژين ژيان هوسانه،
 هزر كرن هوسا دههته كرن و دقيت بقى ريكى ژى بههته گوهرين. بهلى
 مخابن ئەم نه شيين خوه بگوهرين و دقان دهقان ژى دا و دگه لهك دهق و
 تىكستين دى ژى دا، (قيناع) يى دياره و نه گهر ئەم شيا بين هندهك حهز و
 خواسته كيئن خوه دارىژينه دناڤ تىكستين خوه يين نقيسى ژى دا، بهلى مه
 خوه دبن قيناعين كه سين دى فه فه شارتيه.

شوگری ئيسماعيل و پروسا داهيناني

پروسا داهيناني، گريډاي بهرفرههيا قهباري خهيالي يه لدهف هر كهسهكي و خواندنا وي كهسي بو وان ههمي نالوزي و هر تشتهكي بيركرنا وي مژويل دكهت. بهرفرههيا قهبارهيي خهيالي زي، ههمان قهبارهيي قهديتن و دوباره هنرتيكرن و تهوزيفكرن و دروستكرنا وان ههمي تشتانه، بين عهقلي مروفي پيڤه مژويل دبن و نهو تشتين دبنه نالوزي ل بهرامبهر بيركرن و قهديتن و ههمي تيهرزيني وي، لڤيره عدقل سكهيي خوه يي دروست دگريته بهر و هندهك ژفي چهندي زي، بريكا خهيالي ژ ناڤا ئيك دهيته فافيرتن و ژفي روانگهي زي، كيشهيا دناڤهرا زماني و دهربريني دا سههلدهت. دا بزاني پيگهيي خهيالي دناڤهرا كيشهيا زماني و دهربريني دا هوزانفاني چهند دراوهستينيت، دي دهقهكي هوزانفان (شوگری ئيسماعيل) بناڤي (زيمارهك لبن سيهرا دار بهرويهكي) وهگرين:

دلي من و چافين دلبهري

دناڤا ئيك نامه دا بوون

پیره میړه کی نامه فه کر و خواند د گهل خواندنې، دلې وی ژې شکه ست

هوزانغان بو فې پارچه یا شعری سی نه کته ران ده ست نیشان دکه ت،
نهو ژې هدر نیک ژ (نه ز.. بی نامه نفیسی و دلبر.. یا نامه خاندی و
پیره میړ.. نهو که سی خوه د فې نامی دا دیتی)، یانکو د فې پارچه شعری دا
هوزانغانی ژ خدیالا خوه فیایه مدسجه کی بگه هینیت و قه باره بی به رفره هیا
فهزایی مدسجا لی دهیته بلا فکرن، خوه ل چ جه و دهمان ناگریت. د فې
فهزایی به دردیایی دا، هدر که سه کی وهک وی روژه کی دلبره ک هدی و
هه ست ب شکه ستنه کی، دویر که تنه کی، ژ ده ست دانې و د نیک
نه گه هشتنه کی کریت، دشیت د زمانی دهر برینا فې مدسجی بگه هیت و
بریا پیره میړی، هوزانغان فې چه ندی دوپات دکه ت. نهو مدسجا بریا فې
نامی دگه هیت رهنکه نامه کا نفیسی نه بیت نهوا ب قه له می ل سهر
کاغزی دهیته نفیسین و که سه ک دخوینیت کو مدهم ژ که سی دخوینیت
ژې (دلبر) ا وی بخوه یه، رهنکه نهو ناما هدی به شه ک ژ خه یالی بیت و
هوزانغانی مدهم ژې بو دیار کرنا (دهم و جه) هک جودانه، دهم یانکو نهو
نامه بریا پیره میړه کی یانکو زه منی نهو تیدا د ژیت نه وهک زه منی وان
ههردوویان بویه، نهو دگنجن و پیره میړ بناؤ سال فه چوویه، جه ژې نه
هه مان نهو جهه کو د فیابایه نهو نامه بتنی ددهستی وی و دلبره وی دا
بویه، ژ بهر کو گریدای عه شقا ههردو و کانه و دهر نه نجامی فې کارلیکرنا
شاعری دنافه را زمانی و دهر برینی دا پهیدا کری، شاعری فیایه ژ زارده فې
فې پیره میړی هدی خاندن فایین فې شعری دوی نامی بگه هن و بزنان نهو
چ مدسجه فیایی دهر بازی مه بین خاندن فا بکته ت.

هوزانفانی شیایه گهلهك وینهیین جودا وهك تابلو دفی دهقی دا نمایش بکدت، ئەف وینین هەنی ژى گهلهك وینین دناؤ ئیکرا و ئالوزن، چەند دپارده و وینهیین راستهقینه ژ نیفا کومەلگههیی بهروفاژی مه دکەت و مه یین خاندەفا دئیخته دحالهتیی تیهزینی دا، بو وان هەمی دپاردان. گهلهك قولاچکین فهشارتی دناؤ فی دهقی شعری دا ب بهرچاقین مه دکەفن و بخاندنهکا ئاسایی ژى، خاندەفا دشیئت تام و چیژی ژ حالهتیی سایکولوژییی شاعری وهبرگیت، لقییه ژى هوزانفان نههاتیه هەمی فی تامی و چیژی ب زمانیی خوه وهك هوزانفان بنقیسیت، بهلكو عشقیی دکەته زمانیی فهگیرانی و گوهورینا دەم و جهی دفی پارچه شعریی ژى دا، گوهرانکاریا جهستهی، ب عشقیی دهردبریت.

لقییه ژى، جوداهیین بیروبوچوونا و دیتنا و تیهزرکرنی دناقبهرا چهمکیی زمانی و ئافاکرنا دهقی بخوه دا، گوشاریی دئیخته ل سهر مه یین خاندەفا، کو بهردهوام بین و لدویف نهینیین زمانی و خهیاالی و دهربرینی بگهرین، کاریگهریا ویی موزیکا دناؤ شعریی ژى دا هەمی، دهما ئەم دهقی هەمییی دخوینین و ئەم و دهق د ئیک چهم دا ل دیوانا ئیک دروینین و دگهل ئیک دهیینه زمان، ئەم ب سهر فهزایهکیی ئارامتز هلدین ژ ئەوا ئەم هیبوینی، کو گهلهك جاران ئەگهر شیعریهتیی دفی دهقی دل خوه ژ دەست دابیت ژى، ئەو موزیکه رحیی ددهته دهقی فه و هندەك خاندنن جوداتر بخوه فه بگرت.

ماسکین شاعرا و (سهبری نهیلی)، نمونه!

دنقیسنینا هەر شعره کی دا، ئەم ههولدهین بابه ته کی بکیشینه بهرسینگا خوه و تیکه لی خه یالا خوه یا شعری بکهین و ب (سنعه تکاریا خوه، ئەزمونا خوه یا شعری، فهرهنگا زمانی، ره وانبیزی و ته کنیکین ده برینی)، یاریان ب په یقان بکهین و وینه یین نوی بیخینه بهر چاکی کامیرا خوه و کراسه کی بکهینه بهر وان وینه یان، کول دو ماهیی ئافاهیی شعره کی ژێ دروست بیتن و ئەو شعرا هه نی دچاقین خاندەقایی دا، دسه رنج راکیش بن و خاندەقا دبه رامبه ر دا، ههست بکهت ئەو به شه که ژفی شعرا نفیسایی.

دی فی نفیسینی ژێ ته رخان کهم بو ئەو تشتین سه رنجا هه ر ئیک ژ مه رادکیشن یان ئەو تشتین مروف هه ز دکهت زیده تر ژ تشتین دی دگه ل خوه بینته زمان، مه ره ما من ژێ زیده تر ده به جانا خوه دا، شاعری دقیت خاندەقایی خوه به ره ف چ سه مت و چ ئاراسته فه بهت؟ ئایا ئەو تشتین هه نی هه ر ئەون یین دناخی مروفی دا و مروف هه ز دکهت خه لکی ژێ به شداری بکهت و زیده تر وه ک په یامه ک بگه هینته مروفایه تی یان ژێ ئەو ره نگفه دانا هه نی ماسکه کن و نه رویی راسته قینه یی ناخی مروفی یه و بتنی

داکو، رویه کیّ فہکری و خوش بده ته خه لکی و پیناسه کیّ دپشت را،
وهک پاداشت بخو وهر گریت.

دل و هزار نهیّی، ناشیّ شعره کا هوزانقان (سهبری نهیّلی) یه، نهؤ
شعره دروژناما وار دا ژماره (۷۷۱) بلاؤ بویه. هوزانقانی دئیّ شعریّ دا
ماسکهک دانایه بهر چاقینّ خو، خه لک هه می ل سهر وان تستان ییّ
ریکهفتی یه و نهو تشتیّ نهو دیبژیت، دشیتّ قان پاداشتان بخو بیّ
وهر بگریت. کهسه که (هستهینّ نه ته وایه تی لده ف هه نه، دگهل ئیش و
نازارینّ ملله تیّ خو بیر دکهت، بهره قانیّ ته خا بیّ دهستهه لاته و دژی
به رژه و هندخازا و گهنده لان دراوه ستیت). هه می نهو ساخله تینّ نایاب یین
گریدای مرو فایه تیّ و هه ستا نه ته وایه تی دبن فی ماسکی دا خر فه کرینه. لیّ
نهم هه ولناده یین که ساتیا سهبری وهک وی قیایي هه لسه نگین، بتنیّ دیّ
سه حکه یه نه زمانیّ ویّ ییّ شعری، نه زمونا وی یا مه عرفی و کا چند
شیایه وهک شاعر، ئافهییّ فیّ شعریّ راگریت و نه که فیتنه دبن فیّ
هه یه جانیّ فه، نهوا که توار ژ بیّ ئاگه هیا مرو فی تیّ که لیّ خه یالینّ مرو فی
دکته و بیّ هه ستکرن، ماسکهک دکه فیتنه بهر چاقینّ مرو فی. دپار چه یه کیّ
دا هاتیه.

ئۆمیدین مه

دناؤ پیلین شهؤ ره شاندا

دیل و بهرزه بوون

ئارمانجین مه

دناؤ زه مانئ شه مبؤز دا

ته فليهدؤ بوون

فهلسهفا سيستم و نيشتيماني مه ژي
دناقبهرا پاره و پوست و مياندا ناسي بووا!

نه گهر في پارچه شعري وه وينه وهر بگرين، شاعر ژ كه تواري تيدا
دژيت نه رازي يه، ژ بهر كو وي حهز دكر نهؤ تشتي نو كه هه ي، باشتر
پهيدا بابه، روي ب روي ره خني ل هه مي تشتان دگريت و ژ تشته كي ژي
خو ناده ته پاش. دوينه كي دي دا دبيژيت (سهري كه جهلا دچپته پاخلين
گهردهن زهران)، نهؤ كه چهلين هه ني ژي زيده تر مه رهم ژي خودان پايه و
حه فك ستورين كو دهر برينه كا شاعيرانه يه.

نه گهر ل فان وينه يان ژي فه گهرين، نهؤ گوتين هوسان ژي زيده تر
بابه تين سياسته تمه داران، سميناران و ده ما مروؤ دگهل خه لكانه كي درويته
خاري، كو سه دا سه د مروؤ دزانيت چ دان و ستاندين بو نينه و هه مي دي
دگهل بو چوونا مروفي دري كه فتي بن و كه س دژا يه تيا مروفي ناكه ت، نهؤ
وينه بي شعري نه گهر دهر برين بيت ل سه ر كه ساتي و بير كره فه يا في
شاعري، نه زمونا مه عريفي يا شاعري! نه فه به س نين بو مه يين خانه فا،
نه گهر نه م ل شاعريه تا وي بزقرين، ژ بهر كو دانانا ماسكه كي بي بدلي
خه لكي به س نينه بو شاعري بووني كو ته گه له ك كه س هه بن شعرا ته
بخوين.

ده ما نه ز دفي نفيسي ني دا به حسي ماسكين شاعري دكه م، زيده تر من
فيايه سه نكا نفيسي نا خواه بيخمه سه ر په يوه نديا دناقبهرا كه تواري و زمان
شعري دا، كه تواره كي هه ر وه كو زمان و شعر دخازيت، نه گهر كه تواري ل

سهر وی چهندي کار بکەت هەمی مروشان لېن ئیک چەترە کوم فە
بکەت، بو زمانی نینه کارتیکرنی ل دەوروبەران بکەت، بەلکو فەدیتنا
رینکین نوی یین دەربرینی نە. شاعر ژى ل وی جورە ئەندازەیی دگەریت،
کو دوو زمانان ژ ئیک جودا بکەت، ئەگەر هینگی زمانی شعری یی
خورتتر بیت ژ عاتیفی، شعر دی زیدەتر شیت پەياما خوە گەهینیت و
دچیتە دخانا خوە یا دروست دا.

هایکویین شمال ناکرهی

دهما ئەم بەحسّی شعرین هایکو دکەین ئیکسەر ئەم بەرهف هوزانقان (شەمال ناکرهی) فە دچین، هەر چەندە هەندەك هوزانقانی دى نمونین نفیسینا هایکوی ل دهفەرا مە هەنە، لی ئەز باوەردکەم فی هوزانقانی زێدەتر شیایە دفی جورى نفیسینی دا خوە بینتە پێش. ژ تایبەتمەندیین وی ژى، شعرا هایکو زوی کارلیکرنی ل هەستی خاندەفای دکەت، بکورتیا خوە و پێش کیشکرنا وینەیه کی بلەز و ژ نشکە کی فە، زمانە کی سادە و تژی، وینەیه کی روهن و بی گره و مژەوی، خالا ژ هەمی ژى سەرنج راکیشتر ئەوه، ئەف جورە شعەرە وهك تشتە کی زیندی، روحانی، ژ ناخی هوزانقانی ئیکسەر بو هەستین خاندەفای دهیتە فە گوهاستن و ژ بەر کو نفیسینا فی جورى شعری ژ (۳- ۴) ریزان نابوریت، خاندەفا خوشی و تامە کا بلەز ژى وەردگریت. ئەگەر چەند هایکویه کا ژ (سیتافکین دوھی و ئەفرو) ژ پەرتوکا (هایکو - هەلبەست) یا هوزانقانی وەربگرین، د هایکویا (خەیاڵ) دا دبێژیت:

خەیاڵا من نەفیت

ژ بیرهاتیین تە بزفیریت

له وړا نه ز چ جار نه لږی مه

نه گهر وهك وینه ل سهر فیّ هایکویې راوهستین و سه حکهینه هونه ریّ
شعری ییّ بیّ هاتیه نفیسین. هوزانقانی خهبال ئینایه بو عهشق بوونا خوه،
بو تشته کی دنافهرا وان ههردویان دا رویدا بیت، لږی ه خهبال مهسجه کا
بلهز و نارمانج بهره. ب نفیسینا فیّ هایکویې، هوزانقانی ریکا خوه
کورت فهبریه و شیایه زوی تشته کی بکه ته ددهستیّ خنده فیّ خوه دا،
بیّ دبیزیت من یا خوه دایه دهست خه یالیّ و نهو گافهك بو و رویدانهك بو
و من نه فیّ ژیّ بزفرم. لږی ه پیدفیّ چ شروفه کرنان نابت و خنده فیّ
وی ژی ناوهستیت و نهو ژی دشیتّ خه یالینّ خوه تیکه لی بیرهاتینّ خوه
بکه ت، کو ههر ئیک ژ مه هندهك ژ قولاچکان هه نه و خه یالا مه حهز
دکه ت، هنده کیّ لی بمینیت.

نه گهر زیده تر ل سهر شعرا هایکو راوهستین، بلیمه تی و ناستیّ
مه عرفی و نه زمونا شاعری گه لهك پیدفیّ یه کو هایکویه کا جوان بهیته
نفیسین. ژبه ر هنديّ ژی دیّ گه لهك جار ان هندهك هایکویان بینین کو
هه مان خوشی و تام و چیژ دناؤ دا نینه یان وینه یه کیّ لاوازه، نه م دشین
بیژین هایکو دفیّ یا نارمانجه ر بیت و زوی کارلیکرنیّ دگه ل خنده فیّ
بکه ت، نه گهر هایکویه کیّ لاوازی بیّ هوزانقانی وهر بگرین، ده ما د هایکویا
داگیر کرن) دا، دبیزیت:

ده ما تبلین من

په یاسا دنیف پؤرا ته دا دکه ن،

ته زینك له شیّ من داگیر دکه ن.

ئەگەر ل سەر فی هایکوی راوهستین، راسته وینەك جوان و عاشقانهیه،
 مەسجەكا جوانه بو كەسەكی كو حەژێكرنا خوە بو هەفالا خوە دیار
 بكدت و هەمی مەرجین هایكویی دناؤ دا هەنە و وینەكی شاعیرانە یی
 دروست و بی كیماسی یە، لی ئایا وینەیه كە كو زیندیوون تیدا بیت!
 مەرەما من ژ زیندیوونی ژى ئەوە كو مروؤ بشیت تشتەكی نوی بینتە
 زمان و هەر چەنە (پیاسه دناؤ پورا وی را، تەزینك، داگیردكەن)، كو
 ئەقە بخو وینەیین نوی نە، لی لایەنەكی لاوازیی پیتقە دیارە، ئەو ژى ژبلی
 یاریكرنا ب پەیفان، هوزانقان نەشیایە تشتەكی نوی زیدە بكدت و
 وەرگرتنا خوشیی بو مە بین خاندەفا دی خوشیە كا ریزەى بیت، ژبەر كو
 ئەگەر وینی (پیاسه دنیتف پورا وی دا) ژى قەدەر كەین، چ تشتی نوی
 ناویت و تا ناخفتن دگەل رەگەزى دی بو هەندەكان تەزنىكى ب سەر لەشى
 وان دا دینتە خار. د بەرامبەر دا ئەگەر ل هایكویەكی دی ب ناڤی
 (تسونامی)، سەح بكەین:

ل وی سپیدی

روندكین من و تە..

بۆ وان و..

بۆ دەست ژ ئێك بەردانا مە دبارین.

هایكویە كا گەلەك گەلەك جوانه و دیتنا فی هایكویی بەسە كو ئەمین
 خاندەفا تامەكی و خوشیەكی ژى وەر بگراین، وینەیه كە نە بنتی ئینانا دوو
 رویدانانە دئێك پارچە شعر دا، ئێك مروفایەتی و ئێك ژى عەشق بوونا

وی، بهلکو هیژا فی ویندی دئینانا یان گریډانا فان هەردوو بویەران دئیک دەمدا یە و پیناسە کرنا هەستین مروفی تیدا دیارە، مروڤ ئە گەر چەند بیر ل مروڤایەتیی بکەت و چەند بیر ل ئازادیی و سەربەخویی بکەت، دەمان دەمدا مروڤ خودان هەستە و کەسەکی گەلەک نازکە و لایەنەکی دی هەبە کو گەلەک جارەن ئەو سەر پشکی هەمی تشتەکی دی کریە، ئەو ژێ حەژیکرنە.

مهقبولیهت د شعرین (شهعبان سلیمان)ی دا

کهنگی شعر دی یا مهقبول بیت، دهما نویاتی تیدا هه بیت و نه گهر هه می تشت پیش وهخت هاتبته بهحسکرن ژی، هینگی دی په یاما شعری چ بیت؟ کراسکرنا تشتان یان وینه کیشان و لینگه ریان، نایا نهغه بهسن کو ئه م بشین تشته کی نوی بهرچاڅ بکهین و خه لکی پی سهرسام بکهین، نه گهر ئه م نه شیان سهرنجا خه لکی ژی ل فان تشتان راکیشین، ئه م دشین بیژینه خو ئه م یی نویاتیان دکهین! نایا نویاتی لاسایکرنا تشتین بهری خویه ب کراسکرنه کا دی و نه گهر ئه م خوه بقی چهندی رازی بکهین، ئه م دشین یی بهرامبه ر ژی رازی بکهین.

نه گهر ل ئه زمونا گه لهك هوزانفانان ژی فه گهرین، یین بوینه سیههرا هندهك هوزانفانین بهری خوه و ههز دکهن ب زمان و وینه و دیتین وان مورکهك دی و کراسهك دی بکهنه بهر شعرین خوه. گه لهك جاران ژی هندهك وینه دناؤ شعران دا ب بهرچاقین خواندهفای دکهفن، ژ سیههرا هوزانفانی بخوه دهر باز نابن و ب مه ره ما نویکرنی و داهینانی و لینگه ریان ل تشتی نوی، لی ئه و وینی هه نی ژ بلی خو بهرزه کرنا هوزانفانی، چ رامانین دی نینن و نهغه ژی سه ده مه که کو گه لهك به حس ل شعرا نوی

دهيته کرن، کو شعرهك مژهوى و ناسىّ يه بو خواندنىّ و چ تام و خوشى
تېدا نينه.

نه گهر ژفى روانگه‌ى نه زمونا هوزانقان (شه‌عبان سلیمان) بو بابه‌تىّ
خو وهر بگرين، كه چ بهر نياسبونو نى هوزانقانى، زيده تر ب كار تيكرنا
شيوازىّ خاندنا وى يه بو شعرين خواه، كو شيايه زومىّ بو شاعريه تا خواه
راكيشيت و شيايه شعرا خواه دناؤ خهلكه كى دا مه قبول بكهت. نه گهر نه
بيژين نه خير خهلكى بنتىّ فه جنقين ژ شعرا بناؤ نويخازا فيگافى هديه، دى
ناخفتنا مه بهر وفاژى دهر كه فیت، كو خاندن بخوه ژى هونه ره كه و
داهينانه كه و نهؤ هوزانقانه شيايه فى باوره يى ب زفرينته فه و شيايه فى
دوير كه فتنىّ، نه فا بناؤ شعرا نويخاز په يدا بوى، تا رادديه كى باش
فه گهرينيت.

هر چنده بابه‌تىّ من دقيت به حس بكم، نه نه وه كا وهر گرى شعرى
كى بيت و هوزانقان بو كى بنفيسيت يان ژى شعر بو جورى بيت يان بو
هميان بيت، بنتىّ يا من دقيت بينمه زمان، كا گوتنا شعرى (ئيلقا) چهند
هاريكاره كو شعر بكه فيته د قالسى خواه يى دروست دا و چهند يا
هاريكاره كو خاندنه فا ههست ب هه بونا شعرى بكهت.

ژ خاندنين من بو شعرين فى هوزانقانى جوداتر كو نهز گوهداريا
همان شعر بكم يا نهزل سهر راوه ستيايم و من ژ دهفى وى گوهليوى،
نه گهر مروؤ هه فبه ركرنه كى ژى بدهتىّ، هوزانقان هه ولددهت نهو رحا ب
شعرين خواه ب به خشيت، زيده تر بشيوى زاره كى بگه هينته گوهين
خهلكى يان كو هوزانقان بقى ته كنيكا هه نى، سه نگا خواه و سعه تكاريا
خوه زيده تر ته رخان دكهت، كو شعرا وى و گوتنا وى پيكفه ببه ئيك

رح، ئەفە ددەمە کی دا ئەگەر ئەم ل وی باوەری بین کو پیناسەبیا شعری
 لەقاندنا تشتین نه لقه و گرتنا وینەیین نوی یه، کو پیش وەخت بو مه بین
 خاندەفا ئەو وینە تشتەکی ئاسایی بن و سەرنجا مه نه راکیشابن، لی ب
 دەستکاریا هوزانقانی، ئەو وینین هەنی بۆینە تشتەکی زیندی.

هەر چەندە دبیت بهزرا گەلەك رهخهگر و شروقه کارین شعری، ئەفە
 تەکنیکا هەنی یا تەمەن کورتە، لی ئەز بخوە ب تشتەکی تەندروست دزانم
 و وەك هەر تشتەك دی، داھینانەك دی، خاندنا شعری داھینانەك زیندی یه
 و دقیت هوزانقان ل سەر شعرین خوە راوہستیت و کەنگی هوزانقانی
 زانی دگەل شعرا خوە بژیت، کەنگی هوزانقانی هەست پیکر کو ئەو
 دگەل وینەیین شعرا بین بۆینە ئیک جەستە، هینگی پەياما شعری بخوە دی
 گەھیت و گێچی مەقبولیهتا وی، فرکەکا دی ل خوە ددەت. لی ئەفە
 مەقبولیهتا هەنی ژى تا راددەکی دی ل سەر حسابا نوپکرنی دشعری دا
 بیت و تا راددەیه کی ئەو فەزایی وینە تیدا دەھیتە کیشان، دی ل بن باندورا
 ئیقاعی جھی خوە کەت، گەلەك جارن ژى جورە لاسایکرنەك د وینە ی
 دا پەیدا دبیت، کو ئەو وینى هەنی د سەر جوانیا خوە را و د سەر وی
 داھینانی را یا شاعری ب خواندنا خوە بی بەخشی، لی وینەکی نەیی نوی
 یه و زیندیبوون و رح تیدا نینە، ئەفە وەك خاندەفایەك بچوینیت یان دەما
 دکەفیتە سەر روپەلین روژنامی یان کوفارەکی.

وهزيفه يا شعريّ

د دهقه كيّ (رزگار سوبحي) دا

ويځي شعري، چهندين لايه نين خوه يين تاري و قولاچكين فهشارتي هه نه و دقيت نهو قولاچكين ههني بهينه رونكرن يان په رده ل سهر بهينه لادان و خواندين شعري ژي، ده رگه هكن بو ليك نزيكبوون و ناشنابوونا خوانده قاي و هه ژي كه رين شعري، بخودي نه زمونا ره وشه نيري و مه عريفي يا هوزانقاني فه، بتايهت ژي نه گهر نهو ده قئ شعري يي نالوز بيت و هوزانقان ژوان كه سان بيت يين ههز دكهن ياريان ب پديقان بكن و سنعه تكاربي دوينه يين خوه يين شعري دا بكن. رهنگه نه قئ چهندي ژي جوړه په يوه نديك دگهل كه ساتيا نالوزا هوزانقاني هه بيت، بتايهت نه گهر هوزانقان ژوان كه سان بيت يين كيم ديار دكهن و گه لهك وهر دگرن. هوزانقاني بغي رهنگي ژي زيده تر ههز دكهن جيهاني و ده ورو به را و نهو تشتين هزرين وي مژويل دكهن، بكنه نه يخسير و به ندين ده قين خوه يين شعري. دي بينين ژي دقان شعران دا، ليك هريان و دهسته واژه يين هوزانقاني وهك باي نه و يا نه م ژ باي فير بوين ژي، با كه سي ناس ناكهت و ههز ناكهت ژي چ سنور ژ بو هه بن.

دا بزاین ئه و چ تشتن هوزانقانی گهنج (رزگار سوچی) سهرقال دکهن
 یان ئه گهر بیژین ئه و چ تشتن هوزانقان ههزدکته بینته زمان و چ په یاما
 فهشارتی دپشت فی ئالوزی و یاریکرنا ب په یقان را ههیه، دی شعرا وی
 یا بناقی (درهوه کا سهر سپی) کو د روژناما وار ژماره ۶۳۲ دا بلاؤه بویه
 وهرگرین. دهما د وینه کی دا دبیت:

بنیره!

ژبلی کو درهوهك سهر سپی یه..
 ههر وهکی نهؤ گهر دوونه،
 ههمی تشتان دهربارهی مروژان دزانت
 لهورا وهکی وی دفت
 دزفیت..
 نه وهکی مروژان دفت!

ل بهراهیی و ئه گهر ژ تایتلی شعری دهست پییکهین، هوزانقانی (سهر
 سپی) وهك هیمایهك وهرگریه، ئه گهر زیدهتر بیژم (سهر سپی) بو گهلهك
 تشتان بکار دفت وهك مروقین سهر سپی یین تژی نه زمون و دنیا دیتی یان
 کو نهؤ که سین ههنی دهینه ریزلینان، چ ژ نه زمونا وی یا مهعریفی بن چ
 ژی ریزگرتن بو تهمهنی وان کو سپی بوونا پرچی، بو ناؤ سالبوونا وی
 نامازه یه و ههر نهؤ مروقین ههنی چ بکهن و چ شاشی ژی بکهن، پرچا
 وان یا سپی بهرچاؤ دهینه وهرگرتن. هوزانقانی ژی نهؤ سپی بوونا پرچا
 سهری ب مهردم د شعرا خوه دا تهوزیفکریه و نه بتنی وهك وینه بو شعری

وهرگرتیه، بهلکو زوم دا یه سهر فیّ پهیفیّ و رامانا فیّ پهیفیّ و بتاییدت
 ئەو چافیڤن خەلکیّ مەل فان جوره مروشان سەح دکەن، تا وی راددهی
 ئەگەر بزانیّت بیروکه یا فیّ مروفیّ هەنیّ نه یا دروسته ژى لیّ نا دته سەر
 ناخفتنا وی، ژبەر هندیّ ژى ب درهوه کا سەر سپی، شعرا خوه ناڤکریه.
 دفی وینەى دا هوزانقانی قیایه هندەك سنوران بشکینیت و هەڤبەر کرنا
 خوه دقەبارەیه کیّ مەزنتر دا نیشان بەدت، دەما دهیت و دیار دکەت کو
 تەمدن نەشیت هەمی نهیڤین ژیانى بزانیّت و ریّ رهویّ دروستیّ
 مروقیایه تیّ ل سەر پریڤه بەت. یان دفی وینەى دا دەما دبیزیت:

بنیڤره!

ل فی وهلاتی هەتکبەر

ئەم نه مروڤ دژین،

دژوین دنیڤین..

ما قەى هەر تشت مینا بەرینخودانا مروڤین سەر سپی یه؟

ما تو بیڤی

عشق، ژیان..

درهوهك سەر سپی یه و

نەشیڤین باوهر ژ درهوین سەر سپی نه کهین؟

دفی وینەى دوماهیى ژ فیّ شعریّ، زیدەتر پەردە ل سەر پەياما شعری
 هاتیه لادان، دەما هوزانقان دبیزیت (... نەشیڤین باوهر ژ درهوین سەر
 سپی بکهین). هوزانقانی چەند وینە بەرچاڤکرینه وهك (وهلاتی هەتکبەر،

نه مروڦه دژين، بهريځودانا مروڦين سهر سپي)، نهڦه وينين ههني هه مي ب
 پسياره كي ب دوماهي دهين كو هوزانقاني ب نهغهست ڦيايه پدياما
 شعري بگههيت و خواندهڦاي بهشداري ڦي شعري بگهت كو نهو دبينييت
 كومهلگهه سهر سپي يه و نهه گهلهك ريږي ل كومهلگههي خوه
 دگرين، مه گهلهك پپروزي دا يه هندهك عرف و عادهتان و تا وي
 راددهي نهه دزانين هندهك دبي كيماسي نينن ژي، لي مه سانسور بخو
 دروست كرينه و نهه نهشيپن نهڦي بگهين مه بهريځوه ژي وهرگيراندي يه.
 دڦي خواندنا شعري ژي د ابو مه دهردكهڦييت، نهگهر مه بڦييت
 كومهلگههي بگوهورين، دڦييت ل تشتيپن جوانين كومهلگههي بگهرين و
 شعر ژي هوسا ل تشتيپن جوان دگهريت و زماني شعري ژي وهزيڦهيي
 عهقلي يه دناڦه پهبوهندي و دهربرينان دا.

زمانی دہریرینی و

شعرہکا (خہلیل عہ بدولغہ فور) وہك نمونہ

شعر ژ نشکہ کیّ قہ ناہیتہ نفیسین و ہوزانغان ژی ہدر ہوسا و ژ خورایی پەیدا نابن. ئە گەر کەسە کی بقیّت شعری ژی بنفیسیت، دقیت بو ویّ شعری کار بکەت و داہیان و وینەیین جوان بتنی بەس نین، ئە گەر ہوزانغانی سنەتکاری بو دەقیّ خوہ ییّ شعری نہیبت و زمانیّ خوہییّ تایبەت نہیبت. سنەتکاری ژی وہك خەپارە کرنیّ یە بو ناؤ پەیقان، جوانکرنا پەیقان، تراشین، سەر راستکرنا رستین شعری، کو ئەو رستین ہەنی، وینەییّ شعری بکەتە دقالییّ ویّ دا و وینە بچیتە د پەروازەییّ خوہ ییّ دروست دا، کو دەما خاندەفا یان حەژیکەریّ شعری دەھیت، تام و خوشیا ژ وینەییّ شعری، ژ دەقیّ شعری دبینیت، ہەست بکەت کو شاعری گیانەك ییّ دایە دەقیّ خوہ ییّ شعری و ئەو شعرا ہە دگەل وی بزمان دەھیت.

خەپارە کرنا شعریّ نہ ب راما نا جوانکرنا شعریّ بتنیّ یە، ژبەرکو ہوزانغان دەقیّ خوہ ییّ شعری و وینەیین شعری ژ ناؤ سروشتی و ژناؤ ہەبوونیّ دەردیّخیت و ئەو سروشتیّ ہەنیّ و ئەو ہەبوونا ہەنیّ پیش

وہخت ھہبووینہ، بتنیٰ ھوزانقان بیٰ شیایی تشتہ کیٰ نہ لف ژ جھ بہت و برییا زمانیٰ دہربرینیٰ، پیژنہ کیٰ بدہتیٰ. ژیان ژی ھہر ھوسان بویہ، ھہر تشتیٰ خزمہ تکرن بو دقیت، ئەفہ وەك شعر ئەز بەحس بکہم، شعر وەك زاروکی یە، وەك زاروکہ کیٰ ساڤا و پیدفی پەرورده کرن و نازاندنیٰ و یاریکانہ، زاروڪ ژی ل بەارمبەری ویٰ ماندیوونا پیغہ دەھیتہ برن، کہنیہ کیٰ و بشکورینہ کیٰ پیش کیش دکەت.

لیگہریان ناڤیٰ شعرەکا ھوزانقان خەلیل عەبدلغەفورە، د پەرتوکا (ھزریں بیٰ سنور) دایە کو ژلایٰ کومەلا ھەلبەستقانیٰ گەنج فہ ہاتیہ چاپکرن. دیٰ ھەولدهین فیٰ شعریٰ بیخینہ بەر دەستیٰ خوہ و بزانی، ھوزانقانی چ زمانیٰ شعریٰ بیٰ دہربرینیٰ تاییەت بخو فہ ھەییہ، بزانی خەپارہ دشعریٰ دا چاوان دەھیتہ کرن و کہنگیٰ یا پیدفی یە کو ئەو شعرا ھەنیٰ نہ بتنیٰ یا مەقبول بیت ل دەف خواندەڤای دەما دخوینیت، بەلکو تەمەنیٰ ویٰ شعریٰ دیٰ چەند بیت و دیٰ چەند دەنگ فہ دەت.

ئەگەر ویتنیٰ دەستپیککیٰ بیٰ فیٰ شعریٰ وەرگرین، دەما ھوزانقان دبیزیت:

ئەو ژ میژہ بوو

بەفر ل ھیشیا وان دباری..

دناؤ ھەمی عەورا دا لیٰ دگەریا و

ھەمی فرپن بای فردکرن

دا زانی با

کا دناڤدانہ

ئان ل کولانیٰ عەسمانی بەرزەبووینہ

دقی وینهیی سهری دا، نهز بهحس ناکهم کا نهو زمانی دقئ شعری دا هاتیه بکار ئینان، باشه یان خراب؟ بهلکویا من مهرهم پی، هوزانقان چهند بی سهرکتهی بویه، کو کاریگه ری ل سهر خاندۀقایی خوه بکته ب ریبا وی زمانی. ههر چهنده نهو په یقین، دهسته واژه یین هوزانقانی بکار ئینان همی د سادۀنه و ب زمانه کی سادۀه کو تاییدت ب هوزانقانی فه هاتینه کیشان و مروۀ دشیت زوی وهربگریت، لی زیدۀتر نهۀ جورئ وینه یین شعری خاندۀقایی خوه تیر ناکهن و هوزانقان دگرتنه بهرا ته کنیکه کا ژقی جورئ، ههولدهت بهرۀ دوماهیۀ کی فه بجیت، کو زیدۀتر نهۀ جورئ ته کنیکا، بو کورته چیروکا هونه ری یا گونجایه. هوزانقانی قیایه ته کنیکه کی بکار یینیت، وهک جوره پیناسه یه کی، بهس پیناسه یهک برهنگهک دی، ژلایه کی قیایه خاندۀقایی بدۀقی خوه بی شعری فه گریدهت و دیسان نه قیایه ههر زوی پیرین ددهستی خوه دا بو خاندۀقایی ئاشکرا بکته.

دقی دهقی شعری دا هوزانقانی پهنا بریه بهر سروشتی و قیایه نهو کهسی بیرکنا وی داگیرکری دگهل خوه دا بینته زمان، دقیرۀ ژی دا هوزانقان دقیت بی بلیمهت تر بیت، نه گهر حهز بکته شعرا وی فه دانه کا زیدۀتر هه بیت، فه دانا شعری ژی ل سهر گهلهک بنه مایان خوه دگریت، زمانی شعری، نویاتی دشعری دا، مه عریفه، ئاستی زانستی بی هوزانقانی و نه زمونا هوزانقانی بخو گهلهک یا گرنهگه، ژبه ر کو دنقیسینا شعره کا ژقی رهنگی دا، مه قبولیهت دقیت کو خاندۀقا بشیت تام و چیژۀه کا خوش ژ دهقی شعری وهربگریت.

دقی شعری دا هوزانقانی گرنهگی دایه زمانی شعری و گهلهک دبینن کو زمان ژلایه هوزانقانی فه کیانه کی سهر بهخویه و دیسان هنده کیین دی

ديڙنَ زمان خوديڪا جيهانِيّ يه و لڦيڙه ڙي دهما ديڙين هدر كهسه كي
زمانِيّ خواه يي شعري هه به، نه ب وي رامي يه كو نه زمونا وي
هوزانقاني دهيت ه سنورداركون. نه فه ڙي ئيڪ ڙ تايه تمه نديين ههر
هوزانقانه كي نه، كو زمانه كي تايهت بخوه فه هه بيت ڙ بو ده بريني و ل
دوماهي ڙي، نه و زمانِيّ هه ني يه، هيڙا ده بريني ڙلايي وي شاعري فه
ديار دكهت.

جوانی و کریتیا دهقی و شعرهکا (ههوار کهمال) وهک نمونه

جوانی و نه شیرینیا ههر تشتهکی، دوو چه مکین ریژهیی نه و هیچ دهقهکی شعری ژی نینه ییّ باش بیت یان ژی گهلهک ییّ خراب بیت. ل خاندنا ههر دهقهکی شعری ژی، ئەم نه شیین بیژین ئەڤ دهقه ییّ جوانه و ئەڤی دی ییّ خرابه یان نه شیرینه و یا دروستتر دڤیت، ههر ئیک ژ مه خواندنا خوه یا تایهت بو هه بیت و ئەم دشیین هه لسه نگاندنا خوه ل سهر وی دهقی شعری بدهین، ئەو ژی لدویف پیقه ریین ههر ئیک ژ مه بو وی دهقی شعری، وهک زمانیّ دهر برینی، ئەزمونا شاعری، مه عرفه و دهسته واژه یین هوزانقانی دڤی شعری دا بکار ئینان و د چ ئاست دا بوونه و مه خاندنن خوه بو هه بن، خاندنن مه ژی دی گریڤای ئاستی بینینا مه و کارلیکا ههست و بیر کرهقه یا مه بیت، بو وی دهقی شعری ییّ ئەم ل سهر راوه ستاین و ئەم ب خاندنا خوڤه مژویل کرین.

گه میا دو ماهیک په یامبه ری ئاشتبوونا کناران، ناقیّ شعرهکا (ههوار کهمال) ه و ل کوفارا نیغین ژماری ۳ بلاڤ بویه و ژبه ر کو ئەڤ شعره یا مشتته ژ وینان و شعر بخوه ژی یا دریژه، دی ب زیده تر شیین بو بابه تیّ

نقیسینا خوه هندهك وینان ل سهر جوانی و نه شیرینیا دهقی بهرچاڤ كهین،
 مه‌ره‌ما من ژی زیده‌تر بقیّ نقیسینیّ ئەم چاوان هه‌لسه‌نگاندنیّ بکهین و
 ئەو کیش ویننه زیده‌تر سهرنجا خاندەڤای بو خو دکیشن، ئەڤه ددهمه‌کی
 دا ههر وه‌کو من ل پیشییّ گوتی، ههر ئیک ژ مه جوداتر ژ ییدی پیشهر و
 خاندنا خوه بو ههر تشته‌کی هه‌نه و بتایه‌ت ژی بو شعرى. ئە‌گەر هنده‌ك
 وینان بهر کیش بکهین، هوزانقان دبیزیت:

دی به‌لگیّ خو ییّ كهسك ل سهر به‌لگه‌کیّ زهر پرتکینم،
 دی ژ پرتین خو زارۆکه‌کیّ ئیکده‌م، د په‌نجه‌را سپیده‌هیا ویّ زاروکى
 دا، دی ئاسمانه‌کی ل دوور وه‌ریانا کولیلکین دار هه‌نارا فی باژیری فرینم

دڤیّ پارچه شعرى دا، هوزانقانی ڤیایه په‌یامه‌کیّ بگه‌هینیت، په‌یامه‌ك
 حه‌مه‌ر ژ وینه‌یان، هوزانقانی یاری ب گه‌له‌ك تشتان کریه و ژبلی کیشانا
 وینه‌ییّ خوه و دکوژیا دروست را، ب سنعه‌تکارانه ئەڤ پارچه‌یین فی
 وینه‌ی کیشاینه بهر ئیک و دوینه‌یه‌کیّ دایک دا کومڤه‌کرینه. هوزانقان ییّ
 دبیزیت، دڤیت ئەڤ جيله بهیته گهورین و زاروکىّ خوه دکه‌ته نمونه
 ئەویّ دوینه‌یه‌کیّ جوان دا ژ ئەنجامیّ کارلیکا به‌لگیّ كهسك و ییّ زهر
 دروست کری، کو ئه‌سمانه‌کیّ دی په‌یدا بکه‌ت، ئەڤ كه‌سین لقی باژیری
 دژین لب وى ئه‌سمانی، بیرکره‌کا دی بکه‌ن. جوانیا فیّ کارلیکیّ ژى نه
 بتنیّ دکریارا جوتبوونیّ دا یه وه‌ك نیر و می، به‌لکو هوزانقانی په‌نا بریه
 بهر دروستکرنا وینه‌یه‌کی ژ خوه‌زای، ژ ده‌وروبه‌رین خوه، کو دگه‌ل
 په‌یاما وی یا شعرى بگوئیت، (كه‌سك و زهر، بهار و پایز، شینکاتی و

هشکاتی، ژیان و مرن)، هوزانقانی قیایه بیژیت، ژ نهنجامی دوو بیرکرنه فهیان، مرن و ژیان، دی جیله کی دی پهیدا کهن. یان دفی وینهی دا:

هه کو من دفیا ب پهیسکا دهنگی دلویان فه بلند بیم

مروڤ نه شیت بیژیت نه وینه نه یی جانه یان ژ نشکه کی فه هاتیه کیشان، هدر که سی ل سهر فی وینهی راوه ستیت و د چ ناستی هزر کرنی و بیر کرنی دا بیت دی خوشیی ژی وهر گریت، هوسان ژی شعر جوان دهن و وینه یین شعری دهینه بهر چاڤ و خه لک هه ژ شعران دکهن ده ما وینه هه بن، رح تیدا هه بیت و مروڤ هه ست بکه ت نه و وینه یی دگهل مروڤی د ناخقییت.

دهمان دم ژی دا ده قی شعری ژ وینه یین نه شیرین ژی یا قالا نینه و دبیت هنده ک جاران په یقان جهی خوه نه گرتبیت و دبیت ژی هوزانقان نه شیبایت کوژیا کیشان وینهی دروست بینیت، هدر وه کو من ل به راهیی گوتی ژی، شعرا جوان و نه شیرین نینه، به لکو هه می ریژه ی یه و هدر ئیک وه خوه خاندنی دده تی و تامی ژی وهر دگریت. وه ک فی وینهی:

تیره مار ب سهری تلین وی فه هاتن ، و ب فه جنقینا باقین ناسمانی فه

ژئله لچون

نه شیرینیا فی وینهی، هدر وه کو نه زی خاندن هه دینم، وینی تیره ماران ب سهرین تلان فه نه شین بالا من بو خو بکیشن، دیسان باقین نه سمانی، نه شین سهرنجا من راکیشن و نه ز فی وینهی ب جوان نابینم و د فیابایه هوزانقان زیده تر ل سهر راوه ستابایه.

دهما خاندهقا دبیته خودانی دهقی شعرهکا (مهلهقان بارانی) وهك نمونه

ئه گهر هوزانقانی دهقی خوه یی شعری قفل دایی و خوه ژئی رازیگر و
گه هشته باوه ریه کی، کو ئه وه دهقی هه نی بکیږ دهیت بهیته بلافکرنی.
هینگی بی دوو دلی، هوزانقان دی وی دهقی هه نی بلافکرت و دگهل
بلافکرنی ژئی، ئه وه ژ ههست و سوز و نهستان قالا دبیت و بو هوزانقانی
ژوی دهقی، بتنی نافه دمینیت. هینگی دهقی سه رکه تی و بی نه سه رکه تی،
دمینیته ل سه ر بریارا خاندهقای، هینگی ئه وه که سی وی دهقی دخوینیت،
دی لدویف شهیدا بونا خوه ب وی داهینانی، لدویف تام و چیژ
وه رگرتنا خوه ژ وی دهقی، بریاری دهت، کا ئه وه دهق بو وی بی خوش
بو یه یان نه. ئه وه وهك خاندهقا، دهه مان ده مدا که سه کی دژی هه یه
دهیت وی دهقی دخوینیت، لی خاندن بو وی بتنی بهس نینه، به لکو ئه وه
زیده تر خوه بهر دده ته قولا چکین فهشارتی یین دهقی، ئه گهر هوزانقان
شیابیت کارلیکه کی دناقه را دهقی خوه و که سی بهرام بهر دا دروست
بکهت، هینگی مهرج نینه سهنگا بابه تی چهنه بیت یان دهق چهنه بی دریژ
بیت یان چهنه که رنه فالین وینه یان تیدا هه بن یان هوزانقانی لدویف گیولی

خوه دهقیّ خوه ناڤا کربیت، ژبه‌ر کو ئه و دیّ بچاقیّ ره‌خنیّ،
 هه‌لسه‌نگاندنه‌کا زانستیانه سه‌حکته وی ده‌قی. بو بابه‌تیّ خوه ئه‌ز دیّ
 هه‌ولده‌م شعره‌کا هوزانقان (مه‌له‌قان بارانی) بناقیّ (په‌ری یا بای)
 وه‌ربگرم کو دروژناما وار ژماره ۱۵۷۸۶ بلاڤ بویه، هوزانقان مه‌له‌قان
 ئیک ژوان که‌سانه یین من چه‌ندین ده‌قین وی خاندین و من خوشی ژی
 وه‌رگرتی، هه‌لبژارتنا من ژی بو فی ده‌قی، ئه‌و دویره‌که‌تنه یا دناڤه‌را ده‌قی
 و خوینده‌قانی دا ده‌یته دیتن، ره‌نگه هوزانقانی بوچوونه‌کا دی و تام و
 خوشیه‌کا دی بو هه‌بیت ئه‌گه‌ر ئه‌و بو من شروڤه‌کرنه‌کیّ بده‌ته ده‌قی
 خوه، لی من شروڤه‌کرنا وی نه‌قیت و ئه‌ز دیّ یا خو به‌حس که‌م.

هه‌ر روژ .....

مینا په‌ریه‌کا بای

تو ده‌زرگه‌ها من دا ناسیّ دهبوی

من تو ..... د هزراندی

د ئه‌فاندی و

مینا زارویه‌کا بیّ دای و باب

د هزریت خوه‌دا

د پیچای و د نڤاندی

ئه‌فجا خه‌ونیت من ییت گه‌هستی و

خه‌ونیت ته ییت ساڤا تیکه‌هل دهبون و

یاری دکرن

خانیکیت هیڤییان دروست دکرن و

بیردانکا من دبوو یاریستانا حزیت ته بیت سافا
و هیشتا شینواریت ته لی هه نه!..

دئی پارچی دا، هوزانقان دگهل خه یالا خوه دناخفیت، نهو تشتی
هوزانقانی ژی قیایی به حس بکته ل پشت هیمایی (په ریا بای) ناسی
کریه. جاری په ریا بای ژبلی خه یالا هوزانقانی و دهستچیکریا وی، چ
تشته کی بناؤ نه بویه و باوه رناکه م د چ نه فسانه و چیروک و چیقانوکان ژی
دا، نهؤ نافه هاتیت. چنکو لدویف شاره زایا من بتایهت بو چیروک و
چیقانوکین کورده واری، تشتی بقی رهنگی مه نه بویه.. هوزانقان دبیزیت
(هه ر روژ... مینا په ریه کا بای)، لقی ره دیار دبیت (په ریا بای)،
سالوخته که بو تشته ک دی، بو که سه ک دی و دبیت مروؤ بیت یان
خه یالا وی بیت یان بیرهاتنه ک بیت و هوزانقان ب دهر برین و کی شانان
وینین خوه نازاده. یان، (بیردانکا من دبوو یاریستانا حزیت ته بیت
سافا)، لقی ره ژی خنده فا ههست ب نه نارامیه کی ژفی ویندی دکته، نه ز
باوهرم هوزانقانی بخوه ژی ههست بقی نه هه فسه نگیی کریه و به لگه ژی
دهما هه فساری فی (په ری یا بای)، ژ دهستا دهر دکه فیت و لدوماهیی ژی
خوزیا نه زفرینا وی راده یلیت، هه ز دکته قهست بکته جهه ک دی و
شینواره ک دی و که سه ک دی.

نه ز نزام ...

کانی تو د بیردانکا کی دا

ناسی بوویه ؟

نه گهر دا خه مه كي بو وی ژى فرکه م و جگاره كي کيشم
 چنكى بى گومان نه و ژى بى په شيمان بووی
 و وه کو من نوکه بى ژ باى دترسیت
 دوینه كي دی دا:
 نه کو جاره کا دی!
 ته بکه ته پهری و دگهل خوه ته بو من ب ئینیت

يا من دقيت به حس بکه م، ههر کاره كي هه بیت شهنگشته بو گرنگه،
 شعری ژى قالبین خوه هه نه، نه و تشتی ئه م پيش کيشی خنده فايی خوه
 دکه ين گه لهك بى گرنگه مه بقیت بزاین نه م چ بگه هينينی! نایا
 دروستکرنا تابلویه كي دپهروازه يه كي جوان دا بهسه کو خه لك ته ماشا
 بکه ت؟ نه خیر چنکو خه لكی وینه بى باشتره نهك پهروازه و هوسا شعر
 ژى، خه يالا شاعری بو شاعری و نهوا هاتيه به لافكرن ژى بومه بين
 خنده فا گرنگه و دقيت هوزانغان خنده فايی خوه ژى رازی بکه ت.

ديارده و

کارتیکرنا وان ل سهر شعرهکا به شیر مزوری

دياردان، کارتیکرنا خوه يا مهزن ل سهر وینه کرنی لدهف هوزانفانان ههیه. وینه کرن بخوه ژي ههر ژ کهفن لدهف مروشان پیدابویه، دهما ژيانا خوه د شکفتان دا دبرنه سهر و وینه بو ههر تشته کی ل سهر کهفران دنوکراندن و دکیشان. دياردين دهستییکا میژویي ژي دبازنه کری بوون، گیانه وهرین کیفی، نیچیرفان و رم و نهو تشتین روزانین خوه دگهل دا دبرنه سهر، ديارده و ناتافین سروشتی و تا دوماهیي. ههر مروقه کی و لدویف پیشهیی و ناره زومه ندیبا خوه بارهك دوینه کرنا دياردان دا ههیه.

هوزانفان ژي تهخهکا گرنگن ژ فی کومه لگههی، نهو ژي دکه فنه بن کونزوللا دياردان فه و نهو ديارده د دهقین وان بین شعری دا رهنگ ددهنهفه. چاوان مروشان مفا ژ ناگری وهردگرت و نهو ناگره بو گهرمکرنی و روناهیي بکارئینان، ژفی سهرهلبوونی، ناگر بو خارنی و گهلهك تشتین دژی هاته بکارئینان، هوسان هوزانفان ژي دکه فنه دبن کارتیکرنا دياردان فه و وینه کرنا دیمه نین خوه بین شعری، ژ ديارده و رویدانین دهووربه رین خوه وهردگرن. هوزانفانی زیرهك و دهستههل ژي

ئەوھە بىي بىشيت ژ تىشتين دەوروبەرىن خوە دىمەنە كى نوى، بىبىنە كا نوى
بەرھەم بىبىت.

(ئايىنەك ژ ئەقىنى)، ئىك ژ دەقىن شعرى بىن ھوزانقان (بەشېر مزورى)
يە، دى ھەولدىن دقى دەقى دا ل چەند وىنە يە كان بگەرىن، ئەقىن دژيانا
روژانە يا ھوزانقانى دا گفاشت ل سەر وى، دەرونى وى، مېشكى وى
دروستكرين و ژ ئاگەھى بىت يان بى ئاگەھى، فان دياردان خوە د شعرىن
وى دا دىتتە فە. ھوزانقانى ديارىك دايە پېش قى شعرى و دىبىتت:
(ديارى بۆ وان چاقىن مەست و كەنيا شرىن).

مەست بوون، ئەگەر بى ھوشى بىت و چوونا ناۋ خەيالى و دورى
دورھىلى بىت، مەست بوون ئەگەر ژ دەستدانا راستيان بىت و رەقىن
بىت، ئەگەر خو بەرزە كرن بىت ژ تىشتى ھەى و دروستكرنا خەونان بىت،
مەست بوون ئەگەر بى ئاگەھى بىت و بى ئومىدى و نە ئارامى و دوو دلى
و لاوازى و خەموكى بىت، مەست بوون ئەگەر دروستكرنا رەقىنە كى
بىت ژ گفاشتتە كى. ئھا ئەفە ئەو مەست بوونە يا ھوزانقانى بى باژىرى
خو، خەلكى باژىرى خو، عاقلەند و سىياسى و رەوشەنېر و
ھزرمەندىن باژىرى خو بى تەشېھى چاقىن يارا خو كرىن. ھەر وە كول
وئى دەستېكا قى شعرى دا دىبىتت: (د مەستىيا قى باژىرىدا، بەرزە دىم
.. مەستبوونا چاقىن وى ژى بو عەشقبوونا وى دزقرىت و چەند ئەف
چاقىن ھەنى مەستت بن، ھوزانقان خوە زىدەتر نرىكى وان دىبىتت،
ژبەر كو مەستبوونا ھەنى گرېدان ب تىشتە كى فە ھەيە، كو ھەردوويان ل
سەرە رىيە كى دگەھىنتە ئىك، لى مەستبوونا باژىرى تىشتە كى نەباشە و
ئاكامىن خراب بدوىف فە ھەنە و ئەگەر ئەفە شوپھاندەك بىت، ھوزانقان

یہی پدیامہ کی برییا چائین حہز کریبا خوہ دگہہینتہ ہەر کہسی بو وی خہم
بیت و شیاہہ کللین کودین فی دہقی ہەر ژ دیاری رادہستی خاندہقای
خوہ بکہت.

ژ بہر کو فی شعری چہندین وینہیین دی دناؤ دا ہہنہ و ہہمی دکہفہ
بن فی بابہتی یی مہ بو فی نفیسی ہہلبژارتی، لی ژ بہر کورتیا نفیسینی کو
نہم نہشپین خو ژئی دہرباز بکہین، بتنی دی فی وینہی ژ ہہمان شعر
وہر گرین، دہما ہوزانقان دیبژیت:

بہرہف کنارین دوویر

سہفہرہ کا دریژ دریژ دکہن

بیناھیا من یا ب ہیفیا تہفہ پیر بووی

تہ گہر فی وینہی ژ شعری فہدہر کہین و شروفہ کرنی بدہینی،
ہوزانقان یی دیاردہ کی بہرچاؤ دکہت، پدیوہندییا دناؤہرا دوو
حہژیکہران دا. ہوزانقانی مفا ژ دیاردہ کی وەر گرتیہ کو دناؤ باژیری وی
دایہ و روژانہ ہہمی دببن، بہس کہس ہہست پیناکہت، ہندہک کہس
روژانہ یین دمرن، تہ گہر پیربوون ژئی تاییک ژمرنی بیت. ہوزانقان دیاردا
کوچ بہری بہرہؤ وولاتیین روژانافا وەر گرتیہ، ژ بہر کو زیدہتر گہنج فی
کوچہری دکہن و گہنج ژئی دبی حہز کری نین، ہندا بتنی حہژیکرن یا
ہہی و ہندان ژئی نیشانی کریہ و ہندان ژئی ہدفژین ہہنہ. تہفین چوین
ژئی گہہشتینہ پیگہہا خوہ و خوشی و لہزہتین خوہ و حہز کریین وان
لبہندہمانا وان، چاقری نہ، لی پسپار تہو چاقرییا ہہنی تا کہنگی؟ کو
ہوزانقانی برییا کیسانا فی وینہی یا فیایی دیاردہ کی بہرچاؤ بکہت و
ناریشہ کی ب نازرینیت، کو دقیت بہرسینگرتنہک بو فی دیاردا نہ جوان
بہیتہ دانان و چ دی تہخہک نہبیتہ ئیخسیری خہونین ہلاوہستی.

هه ناسه یین تریفا دوسکی

ئەم هەمی دزانین دەما مرووژ ژ دایک دبن، وەك جەستەبەكی بی ناؤ دەینە سەر رووی عەردی و دەما دمرن ژى وەك نافەكی بی جەستە باردەكن، ئەو هەفكێشە ژ كەفن وەرە دەیتە گوتن. تشتی گرنگ ژ فی هەفكێشە بی ژى ئەو، ئەوا دناقبەرا فان هەردوو قوناغان دا پەیدا دبیت، ئەو ژى رح، هەناسە و دنیا دیتنا مروو فی یە بو تشتین ل دەوروبەری مروو فی رویددەن. ئەو كەسى بشیت فی هەفكێشە دۆرست بکەت ژى و پەيوەندیا دناقبەرا هەبوون و نەبوونی دا بئێختە دقالبی وى بی دروست دا، ئەو مرووژ جیاوازه و ئەو بی بەردەوامی ددەتە گرنگیا هەبوونا مروو فی. ئەفا هەنى ژى زیدەتر ل دەو شاعران، روماننقیسان و شیۆه کاران پەیدا دبیت، دەما ب هەناسە یین خو، بریکین داھینان و بەھرەمەندییا خو، ماچا ژیانى ب جەستەى دپەخشن و رویەكی بەردەوامی ددەنە هەر تشتەكی.

هەسنایە یین تریفایى، دەقەكی شعری بی هوزانفانا خانم (تریفا دوسکی) یە و دروژناما وار ژمارە ۸۵۴ دا بلاؤ بویە، بزاین، گریڤانا فان هەناسە ییان ب هەفكێشە ییا مە فە تا چ راددە دى سەرگرت، هوزانفان

چهند شيايه جهستهی ب زمان بیخیت و یاریا ب فی جهستهی بکته،
کو لدویف ههفکیشدهیی، ئەم ههناسهیین وی بو ژیانئ ببیین، دهما دفی
ویندهی دا دبیزیت:

سهحکه گیایی ددهستین من دا چهندهی سله ژ تورهی نفستی یه
سهحکه دهریایی چ ترانان ب ماچین من دکته
سهحکه باژیری پشتا خوه دابه شعرین من
ئه ز ژی ژ دووریا ته دهو و دوشافی ټیکهل دکهم...
هندييا تورهه

دفی پارچه شعری دا گهلهك وینه هاتینه کیشان، ههر چهنده هوزانفان
دشیت ب وینه کی بنتی مەرهما دهقی خوه یی شعری بگههینیت، لی
ههبوون و کیشاننا وینهیین ټیکرا و جودا، خوشیه کا دی و تامه کا جوداتر
ددهته دهقی شعری و دهه مان دهمدا، بالکیشیا وەرگری بو دیمه نه کی
رادکیشیت کو هوزانفان ههز دکته، ههستین خاندەقای ب نازرینیت و
ب دیمه نه کی وی فیایی بکیشیت، خاندەقای ب دهقی خوه یی شعری فه
سهرسام بکته، ههر وه کو دفی پارچه شعری دا هاتی. هوزانفانی چهند
وینهیین جودا ئینایه، وهك (گیا، سلبوون، ژ تورهی نفستی)، ئەم هه می
بین راهاتین کو گیا و شوینکاتی بهردهوامیا ژیانئ نه و دهما ژنهك وی
شوینکاتی دکته دنافا دهستی خوه دا، ئەو یا مهسجا خو بو ههژیکرنی
دیاردکته. ژن ژی لقیژه ئەو کهسه یا ههژیکرنی بهلافه دکته جوداتر ژ
زهلامی، هوسان بقی ویندهی، ئەم ههست ب وی ههژیکرنی ناکهین و ئەم
ههست ب دوو دلی و نه نارامییا فی ژنی دکهین، ئەم ههست بههناسهیین

تريفایي ناکهين کو ټو شوبنکاتي دناؤ دهستين وي دا تهمري يه يان دقان ههردوو ديمه نين دي دا (دهريا دهما چ بهايي بو ماچين وي نه دانيت يان ژي ټو باژيري بهه بونا وي يا ژن بهرده واميي دده ته گهشه کرنا خوه)، لغيره هوزانغان بو ديار کرنا ههستين خوه دوو تشت زوم کرينه، ټو ژي (دهريا و باژير)، دهريا ټو جهي کو مروڤ دشيت ب نازادانه دگهل باخيت و نهينين مروفي دگهل دا دپارستي بن و ژبه ر هندی پتريا خه لکي، که سين عاشق، بههره مند حه زدکهن دهريايي بکه نه هه قالين خوه يان ټو باژيري شعران بو دنقيسيت، ټو باژيري ټو وي خهون لي چاندين و ههست دکهت شعرين وي حه ژي کرني بلاؤ دکهن و هه ميان پشستا خوه دايي و دهريايي ترانه بجه ژي کرنا وي کر، لغيره بيتراريه ک لدهف پهيدا دييت و تا فيره هوزانغان دگهل کيشانا فان وينه يان، هنده ک کليل رادهستي مهين خنده فا کرينه، کو ټم بچينه دناؤ قالاتيبا ههستين وي دا.

دوينه يي دوماهيي دا ژ في ده قي شعري، دهما ديبيژيت:

ټه ز ژي ژ دووريا ته دهو و دوشافي تيکه ل دکهم... / هنديا تورهمه، ههستين وي ب روني و ناشکه راي بو مهين خنده فا ناشکه را دبن، دهما نه ناراميا ههستين خوه ديار دکهت، کو ټه گه ر مروڤ يي سهو داسه ر نه بيت چ جاره کي فان ههردوو خارنان (دهو و دوشافي تيکه لي ټيک ناکهت، ټه فه ژي ناماژيه کن بو گوته کا مه زنان دهما ديبيژيت (ژن بي زه لام ژار دبن و زه لام بي ژن هار دبن). دفي پارچه شعري ژي دا يا من فيايي به حس بکه م، ټو ته کنیکا شاعيرانه يه يا (تريفه خاني) بکاري ناي بو ديار کرن و ينه کرنا ههستين خوه، کو وه رگر دگهل ده قي وي يي شعري بژيت و تام و خوشيي ژي وه ربگريت.

ته کنیکا دهربرینی^۶

د شعره کا جه مال چه لکی دا

جه مال چه لکی، ئیک ژ وان که سانه یین شعری دنقیسن، دیوانه کا شعری هدییه و چه ندین دهقین خوه یین شعری ل روزنامه و کوفاران بلاؤ کرینه. (دیمه کی گهش) ژى نافی ئیک ژ شعرین وی یه، دی هه ولدهین بو نفیسینا خوه ل سهر فی دهقی راوهستین، بزاین شیوازی ته کنیکی لدهؤ فی هوزانقانی چاوانه، زمانى وی یی دهربرینی ل چ ئاسته، چند شیایه خوه دگهل نه فرو، قوناغا نه فرو، شیوازی نفیسینا شعرا نه فرو بگونجینیت. فی هوزانقانی کو هدر که سی ل دیوانا وی روینیته خارى و بهرپه ریڻ شعرین وی ب قولپینیت، دی بو گه لهك تشت ئاشکه را بن، نهؤ هوزانقانه هیشتا ب ستایلی سالیڻ ههشتیان دهقین خوه سهر راست دکهت و هز دکهت تام و خوشییا وی سهردهمی، وی ته کنیکی و ب وی ریم و نافه روکی، بهردهوامی پیدهت و بهزرا وی هدر وه کو دشعرین وی دا دیار، بو وی خوشه خاندنه فایى وی وهك وی بقیّت، بمینیت.

نه گهر بهراوردیه کی د شیوازی دهربرینی یی فی هوزانقانی و نهؤ که سین شعرا نوبخاز و مژهوی نوکه دنقیسن دا بکهین، دی گه لهك خال

بومه دیار بن، کول همدوو شیوازان خالین پوزه تیف و نه گه تیف هه نه و
 دفی بیافی ژى دا، ئەزمونا مه عریفییا شاعری دشیت فان خالان جودا
 بکەت و دەقین سەرکەتی و نه سەرکەتی پولین بکەت و شعرا مه قبول و
 نه مه قبول بو خاندەفای، ژ ئیک جودا بکەت. هەر چەندە دگەل لاواز بوونا
 سنوری دناقبەرا ژانرین ئەدەبی دا، دەقین نوی و تەکنیکین نوی پەیدا
 بوینە و گەلەك جاران دی بینین ژى، ژانرین ئەدەبی گەلەك مفای ژ
 تەکنیک و بنیاد و توخمین ئیک وەردگرن، زمان ژى کو ئالافەکی گرنگی
 دەربرنی یە بنایەتی ل دەف هوزانقان، کو گەلەك زمانى بو خوه دکەنه
 هوکارەك بو نفیسینا دەقین خوه و گەلەك دەقین شعری بنافی نو یخازی و
 مژداریی دکەفنه بەرچاڤین مه، کو هوزانقان بخوه دناقرا بەرزەبویه و زمانى
 وى یی دەربرنی بو وى بو یە بەر بەستەك، کو نەشیا بیت هەر وە کو وى
 بقیت داھینانی بکەت و د ئەنجامدا، دەقی وى یی شعری ژى نه دەقەکی
 سەرکەتی و مه قبولە و ئەگەر فەکولینەك بو وى تیکستی ژى هەبیت و
 وینەیین وى بەینە شروفە کرن و سەروبن کرن، دی گەلەك لاوازی و بی
 سەروبەری تیدا بەرچاڤ بیت کو هوزانقان نەشیاپە خوه ژ بن باندورا زمانى
 دەربیتخت و رزگار بکەت، لقیڕە ژى نه بتنی دەقین وان د ئاست دا نا
 بن، بەلکو گەلەك زورداریی ژى ل زمانى دکەن، چ ب زانین بیت یان
 ژى بی ناگەهى. (جەمال چەلکى) ژى کو من بو قی نفیسینی مەرەم ب
 ستایل و تەکنیکا وى یا دەربرنی و زمانى وى یی شعری هەى، ئیک ژوان
 کەسانە یین شیاپن بازەیه کی لدوور شیوازی خوه یی دەربرنی بکیشن و
 تاییەتەندیه کی بدەنه قەلەمی خوه، هەر چەندە سەرکەتن و نه سەرکەتنا
 وى و تەکنیکا وى یا دەربرنی نه بابەتی من یی قی نفیسینی یە، بتنی یا من

مہرہم پیہدی، ہەر ہوزانفانہ کی کو بقیّت تیکستہ کی شعری بیّ جوان
 بنقیسیت، ویّین وی بین شعری دجوان و نوی و تژی رامن بن، ئەز مونا
 شاعری دناؤ را خویا بکەت، دقیت بشیّت قەلەمیّ خوہ جودا بکەت و
 شیوازیّ خوہ بیّ دەربرینیّ ھەبیت و بشیّت فی شیوازیّ ھەنیّ ب پاریزیت
 و پیش بیخیت کو شعر بخوہ نویاتیہ و لیگەریانہ ل وان تشتان بین نہ لف
 و و شاعر وان تشتین نہ لف بلقینیت و بلەقینیت، ہوزانفان بشیّت ب
 ستایلیّ خوہ نقیسینا خوہ بەرچاؤ بکەت و ب کەسیّ دی فە نہچیت، کو
 خویایہ، ہەر ہوزانفانہ کیّ خودانیّ خوہ و ستایل و تایبەتمەندییا خوہ یا
 نقیسینیّ نہبیت، نہشیّت پینگاڤین نویکرنیّ بەھاڤیژیت، ئەؤ تشتیّ فان
 پینگاڤان ژى جوان و جوانتر لیّدکەت و زیّدەتر دئینتہ پیش، ھەبوونا
 تشتەکیّ نوی و دیتنہ کا نوی و بینینہ کا نوی یە.

دیمہ کیّ گەش

دیمہ کیّ گەش

وہ کہ روزیّ

ھیدی ھیدی

شەوقا خوہ کیشا دوریت من

من ب تیژینکە کا

ھویر ھویر

ژ ھەر دوو چاڤین

تەژی خوین

زیرەفانیا وی دیمی کرم

کوی ل سہر بہ حرہ کا بی بن
ہزر یا دیڑیتہ ہزری
کا جھی من ..
شلقینا وانیزیک نیریک
یا دگہتہ من
نہ زئی تہ فہ چہ ندین سالہ
تہ فیندارم
ہزرو بیرین تہوی دیمی
ییت بوینہ نارمانج و مہرہم
من زئی ہزہ
پاشہروژی بم
مہلہ فان
سہر فی بہ حرا
ہندہ یا کویر و یا بی بن ..

هونه ری بیرکرنی

د دهقه کی (دلدار محهمه د) دا

بیرکرنه هه مروفه کی جوداتره ژ کهسی دی و نهفه ژی لدویف
کاریگه ریا کارتیکرنا ناستی وی بی معریفی و ریژا نه زمونا وی دژیانی دا
و به رفره هبونا بیافی وی بی دیتنی و خواندنا وی بو تشتان، دمنیت.
ههستا نه ته وهی ژی نه گهر لدهف هه می که سان هه بیت، بهه مان لیكدانا
مه به حس کری، دمنیتته لدویف ریژه و ناستی وی کاریگه ری نه فا
دبیرکرنه وی کهسی دا هه ی، چ نهو کاریگه رییا هه نی د چاکی
شکهستی را بیت یان بهر خودان بیت یان ژی سه رکه تن یان ژی هیفی و
نومید بن و شیوازی دهر برینی ژی ژ مروفه کی بو مروفه کی دی جودا هیا
خوه هه یه. ژفی روانگه ی ژی، زیده تر نه م دی ل سه ر دهقه کی شعری
راوه ستین، کا نه ف کارلیکا دناقهه را شعری و وینه بین شعری و حه ز و
دهر برینا بیرکرنه هوزانقانی چاوانه و کارلیکا دناقهه را ته مهنی هه ر
که سه کی دا چهنه د مهودایی خوه هه یه، کو کارتیکرنی ل سه ر شیوازی
دهر برینی بکه ت و نه ف ته مهنی هه نی نالا ف و دهسته واژه یان بو هوزانقانی
پهیدا دکه ت یان ژی نه زمون و مهعریفه یا هوزانقانی نه دژیانی دا و
سه ربورین وی نه، فی کارلیکی سه ر راست دکهن.

(ئېشانانا خرشبوونا خهونان) ناڤى ئىك ژ دهقېن شعرى بېن هوزانڤانى
 گهنج (دلدار محمدهدن)، ژ خواندنا مروڤى يا دهستپىكى بو ڤى دهڤى
 شعرى، مروڤ بهره ڤه عشقبوونى و دلدارى ڤه دچيت و مروڤ دزانيت يان
 ههست دكەت كو دهستهواڤه بېن ته مهنى ڤى كهسى، بېن ڤى شيوازى
 دهبرينى نه و نهو ههمى بير كرن و هيفى و ئوميدىن خوه دچاڤين يارا خوه
 را و خوشتڤيا خوه را دبنيست. كيشانا وينه بېن ڤى شعرى، هوزانڤانى
 بهسته كا نه ته وى كيشاينه، ڤيايه ب زمانى گهنجه كى خوين گهرم،
 گهنجه كى كو ته مهنى وى دخازيته ڤى هزى و ته مهنه كى كو ههر كهسى
 دى ل شوينا وى بيت چ كور و چ كچ، هزرين وان و باندورا دكه ڤيته
 سهر مى وان، بتنى بو ره گهزى دى يه و هز دكەن خوه بو بدهنه
 ناسكرن و بو ئىك دقه بن.

تا ڤيره نه ڤه دى خواندنا ههر كهسه كى بيت ده ما ڤى شعرى بخوينيت،
 لى دهسته لى و شيوازى دهبرينى و نهو گفاشتين هوزانڤانى دبن
 كارى گه ريبا وان دا نه ڤه دهقه نفيسى، تشته كى دى دپيژن و عشقه كا دى
 بهرچاڤ دكەن، نهو ژى دهوله تېوونه، دهوله تېوون ژى برامانا بير كرنا
 هوزانڤانى بو دهو روبه رين خوه و نه ته وى خوه و هز كرنا وى بو ئاخا وى
 و زمانى وى و كهلتورى وى نه، نه ڤه دهبرينا ههنى ژى گه لهك جوان
 دوينه بى عشقه كى و نه ڤينه كى دا هاتيه كيشان، كو بشيت
 هه ڤسه نكيه كى دناڤه را دوو تشتان دا ديار بكهت، نهو ژى ههستين وى
 بېن نه ته وايه تى و ديسان هز ين وى بو ره گهزى دى و خوشتڤيا وى كو
 دچهندين وينه يان دا، نه ڤه چهندا ههنى ب ئاشكه راي دهپته بهسكرن، كو
 دهردوويان دا، هوزانڤان دهبرينى دكەت و هيزا وينه بېن بڤى رهنگى ژى

کو دهمان دهمدا، دوو بیرکرنه‌فهیان بینته زمان، بیرکرنه‌فهیان نه‌ته‌وایه‌تی
 کو ملله‌تی وی و قوربانیدان و خدبات و شه‌هید و ههمی کاره‌ساتین ب
 سه‌ری ملله‌ته‌کی بن ده‌ست و پارچه‌گری بهین، دگهل حزای وی یا
 تاییه‌ت وه‌ک ههر گه‌نجه‌ک د ته‌مه‌نی خوه‌ دا، حزای وی بو یارا وی و
 خوشتقیای وی و هه‌قالا وی، کو روزه‌ک بهیت ههر دوو پیکفه‌ ده‌ستین ئیک
 دوو بگرن و نه‌و باخچه‌یی وان دخه‌یالا خوه‌ دا بو خوه‌ چیکری، پیکفه
 پیاسان لی بکه‌ن و پیکفه‌ ده‌ستین ئیک بگرن و عه‌شقی تیدا بکه‌ن.
 لقیره‌ ژی بیرکرن نه‌ بتنی تشته‌که و ههر که‌س دشیت لدویف
 نه‌زمون و ته‌مه‌نی خوه‌ و حه‌ز و پیدقیاتیین خوه‌ بکه‌ت، به‌لکو بیرکرن و
 شیوازی‌ ده‌برینا وی بیرکرنی ژی هونه‌ره‌که و نه‌ه‌ هونه‌ره‌ ژی ژ
 که‌سه‌کی بو که‌سه‌کی دی جودا‌هیا خوه‌ هه‌یه. نه‌گه‌ر هنده‌ک وینه‌یان ژفی
 شعری‌ پهر کیش بکه‌ین.

دی‌ که‌نگی هیی؟

ئها نه‌فه‌ گه‌نجاتیان من ژی

پلیتا سواربوونا فروکه‌یا وه‌لاتی پیراتی بری

یان ژی فی وینه‌ی:

(ما نزان‌ی؟)

ژ خه‌مین دویراتیان ته‌ دا گه‌له‌ک جاران

دناخی‌ خو‌ دا

هەر وهك شهريڤن ل وه لاتي من دهينه كرن
ئهز بخو بدهستين خو خو دكوزم

يان ژى قى وينهى:

(ما دهم نههات تو فه گهري و
ئهم ژ گونهها ژ ههڤ دويربونى توبه بكهين؟

يان ژى: تو بخودى كهى بزفره فهو
بلا خهونا ههڤديتنا مه خرش نهبيت

شعره‌کا عاشقانه

ب قه له می (کاوه ناکره‌ی)

ئیک ژوان تشتین مروشان ژ گیانه‌وه‌رین دی جودا دکه‌ت، هونه‌ره،
هونه‌ر ژ ی ب گه‌له‌ک شیواز و سیمایان دهینه بناقکرن. تشتی دقّی
نقیسینی ژ ی دا مه دقّیت به‌حس بکه‌ین، هونه‌ری ده‌برینی یه و هونه‌ری
لیکدانا په‌یقا و هونه‌ری په‌سنی و هونه‌ری ده‌ژیکرنی و وه‌فاداری یه.
ئه‌گه‌ر هوزانفانان زیده‌تر ژ هه‌ر ته‌خه‌کا دی وه‌ربگرین، وه‌ک چیروک
نقیس یان شیوه‌کار یان هونه‌رمه‌ند و سترانیژ و موزیک ژهن، هوزانفان
زیده‌تری هه‌میان شیاینه سالوخه‌تین ده‌ژیکرنی وینه بکه‌ن و ده‌برینی
خوه یین شاعیرانه، شیاینه ده‌ژیکرنا خوه نه‌بتنی بو ئه‌فینا خوه، ئه‌فیندارا
خوه ده‌ربرن، به‌لکو ده‌زکرینه خه‌لکی هه‌می، خه‌لکی ب ئاگه‌ه و یین
بی ئاگه‌ه، فیاینه هه‌می تشت، گیانه‌وه‌ران و بالنندان و سروشتی و
عه‌سمانی و خه‌یالی، فانه هه‌میان، بکه‌نه دخمه‌تا قی ده‌ژیکرنی دا. لی
پسیارا هه‌ره گرنگ ئایا هوزانفان دقّی وه‌فاداری و ده‌ژیکرنی دا د
راستگونه؟ یان ئه‌گه‌ر بره‌نگه‌کی دی بیژم، هوزانفان بغان ده‌برینان و
بغان وینه‌یین شاعیرانه هند ده‌ژیکرن بو وی یاری و وی لای هه‌نه،

هندي خواه ب داتراشينا وينهين خواه بين شعري فه مژويل دكهن! ههر چهنده كهسي دي، ئهفي مروفي بجهز و فيان بهشداري دلي خواه كرى و چهژيكرنا خواه پيك گوهارتين و دژيانا مروفي دا، پيدفي همي وهختي مروفي يه و همي چهژيكرن و ئه و هيئي و خوزيين دكهفته بهر سينگا فان مروقان، ئه و بتني بو وي/ وي بژيت و بهحس بكهت و ههناسهين خواه بو بينيت و بهت، كو ههناسه ژي نافرهكن بو مان و نهمانى. لي نفيسينا شعره كي كو وهفاداري و نهؤ چهژيكرنا بهردريابي تيدا بيت، رهنگه ژ ئهوا مه گوتي همي زيدهتر بيت و دلسوزانه تر بيت، ژ بهر كو نه گهر لايه نه كي چهژيكرني كورهي و ديناتي بيت، ئه فه هوزانقان وي ديناتي و كوراهي دادريته ناف دهفي خواه بي شعري و ئهز شيره تا ناكم كو همي چهز ژ شعري بكن و چهز ژ هوزانقان بكن، ئه فين دفين د عه شقي دا بژين! بدلي ئهز ديژم، چهژيكرنا دروست همي پارچهين له شي مروفي تيدا بهشدار بن و همي ئه ندامين مروفي دگهل دا بكهفته سه مايي، ئه و ده بريته ئه و دگهل نفيسينا ده فه كي شعري پيدا ديبت.

روژا دليني ئيك ژ شعرين هوزانقان (كاوه ناكرهي) نه، هوزانقان ب ده بريته كا شاعيرانه يا جوان، شيايه في هه فبه نديي بهرچاؤ و وينه بكهت:

(روژا دليني)...

چاڤين من

دگهل ميلي ده مژميري سه مايه

چر كينا دلي من

دگهل چر كينا ده مژميري يه

نه فہ هات روزا دلینییؑ
 نه ز نراخم دیؑ چ دیاری ته کهم
 من گولافین سوک و دکانا ههمی بهین کرن
 بیټنا پرچا ته ژ ههمی گولافان خوشتر بو
 من دیوانین ههمی ههلبه ستفانا خواندن
 دیره کا ههلبه سقیؑ نه بو ژ به سنا جوانی یا ته
 لمن ببوره جان تخی دیاریا من بو روزا دلینییؑ
 (حه شته دکهم) / سوز بیت روزه کی ل روزین خودی بی دل یا ته
 نه کهم.

دخی شعری دا، هوزانفانی دهژمیر بو ژفانه کی بکار ئینایه کو دوی
 ژفانی دا حه ژیکرنا خوه و وهفاداریا خوه بو هه قالا خوه دیار بکهت.
 میلین دهژمیری و سه مایا چاقین وی، دهما میلین دهژمیری دبزقینه کا
 بهردهوام دا، بتایهت دهما مروژی بی ل سهر ژفان بیت و چاقین مروژی ب
 وان میلان فه دی کهنگی ل سه عهتا سفری راوهستن، کو ژفانی مروژی
 ژی دهست پیدکهت یان ژی دهما شاعر چرکیتنا دلی خوه دئیخته دگهل
 چرکیتنا میلی (سانیا)، کو ب میلی لفقو دهیته ناسکرن و نه گهر مروژی
 دبی دهنگی دا بیت یان بتنی هشا مروژی ل سهر دهژمیری بیت، مروژی
 گهلهک ب هشیاری گوهل وی چرکیتی دبیت و هوزانفانی نه وهردوو
 چرکینه بو هه بونا ژینانی بکار ئینایه. هوزانفان لقی وینهی بتنی نا
 راوهستیت و ژبهر کو نه ژفانه بو وی گهلهک بی گرنکه، هز دکهت
 هه فدیتنا وی ژی ب تشتین جوان بیت، دهما بهحسی بیټن گولافا

ههڻهڻي بيٺنا پرچا ويءَ دڪهت، يان بهحسيءَ ديوانين شاعرا دڪهت و
ههڻهڻي پهسنا جوانيا ويءَ دڪهت. ههڻيڪرن بجوه ڙي هوسانه، دييت
جواني و رنديا ويءَ ڪچا ههنيءَ ب قهدهر وان وهسغان نهبيت يين ههر جار
هوزانغان ڙيءَ بهحس دڪهن، بهس ههڻيڪرن زمانهڪه و گوتن بتنيءَ بهس
نينه، نهگهر دهربرينهڪا جوان و دياريهڪا جوان و وهفاداريهڪا جوان،
دگهل دا نهبيت.

تهوزيفكرنا قالاھيى

دشعرهكا (زنارى عهदनانى مهلهيى) دا

ئەو چ تىشتە مە بەرھەۋ نەفەسىنى قە بېدەت ئەگەر ئەم ھەست ب قالاھيى بىكەين؟ ئەقە ئەو پىسار بو يا من دىمىشكى خوە دا دروست كرى دەما من شعرا (قالاھى) يا ھوزانغانى گەنج (زنارى عهदनانى مهلهيى) دخواند، كو ئەقە شعره د روژناما وار ژماره ۸۸۴ ى دا ھاتبو بەلاقىرن، دوق بىخو بو من يى گرىنگ بو، ئەو ژى قالاھى، كو برەنگەكى و دوان من خوە دەھمى وان قالاھىيان دا ددیت يىن ھوزانغانى ژى بەھس كرىن، ھوزانغان دىبىزىت:

قالاھى ژ دولكى درژت پەرداخى

پەرداخ ب سەر دا دچت

قالاھى ب مېزەيى دا درژت

ئو ھەمى ژوورا من قالا دكەت.

ئەگەر ل قى پارچە شعرا سەرى سەح بىكەين، دى بىنن، ھوزانغان يى برىيا قى قالاھى گازىھكى رادھىلىت و دەما ئەقە گازىيا ھەنى ژ دەر دورى وى دەر باز دىت، ھوزانغان ئاگادارىھكى ددەتە خاندەقايى خوە كو

په قیشکین مه ترسیه کی یی بلند دبن و رهنگه نه و په قیشکین هه نی پرچکین
شاریای ب و هشینه رهخ و دورین خوه و دبیت هه ر ئیکی ژی بارهک ژوان
چپکان بگه هیتی و نازارا وی ژ که سانه کی بو بین دی جودا تر بیت.

راوه ستیانا ل سهر ده قین شعری یان هه ر تی کسته کی، دخو بخو دا،
راوه ستیانه ل سهر وه سف و فه گیرانی نه فا دفی تی کستی هه نی دا هاتیه
بکار ئینان، نه فا روه ستیانا هه نی ژی، ئیک ژ خه سله تین خوانده فانی
هشیاره و خوانده فایی سهر پی ده ما ب له ز چاقین خوه د تی کسته کی دا
دخشینیت، پینه قیت بره کا زنده ژ زانیاری و وینه بین جوان و فه گیرانان
دی ژ ده ست وی چن، بتاییه ت گه لهک ژ هوزانغان و نقیسه ران هه ز
دکه ن تی کستین وان گریدای فه شارتنی بن. هوزانغانین زیرهک ژی نه ون
بین هه ولده ن زمانی و ته نکیکي و رهوشنیریا شیعری پیکفه گریده ن و
پینه قیت ژی نه فه ژ هوزانغانه کی بو بیدی جودا هیا خوه هه یه و نه فه ژی ل
سهر چهن دین خالان دمینیت، کو گریدای دنیا بینا که ساتیا هوزانغانی
بخوه نه و نه زمون و مه عرفیه یا وی بو تشتین ل ده ور و به رین وی رویدده ن
و دیسان بکارئینانا خه یالی دوی تی کستی دا، کو خه یال وهک نه رک
کارکر نه دنا ف جوانیان دا.

نه گه ر مه بقیت نه م خوشی و تامی ژ هه ر تشته کی، ژ زانیاری و
وینه بین شعری و فه گیرانی وه ر بگرین، بزاین نه زمون و مه عرفیه یا
رهوشه نیری یا هوزانغانی ل چ ناسته و دیسان تا چ رادده شیا یه خه یالی
دفی شعری دا بو جوانی ته وزیف بکه ت، هوزانغان دوینه یه کی دا
دبیژیت:

.. فلا

.. فلا

ڦالا..

مپزه ڦالا يه

پهرداخ ڦالا يه

دولك ڦالا يه

ژوور ڦالا يه

...

ئه ز ڙى ڦالا مه

ريژكرنا ڦان ئاڦالاهيان ئاماژه يه كن، كو ڦالاهيا وي ژ ئه گه ره كي يه كو
گونه ها وي نينه ژ بهر كو دهر دورين وي همي ب وي نه خوشي دنالن،
ڦالاهي ڙى دهر برينه كه بو نه بووني ڦه دگه ريت، نه بوون يان كو بي خه مي،
نه زانين، پوته پينه دان، بي ئومپدي، بهرزه بوون، بي هيڦيوون و هنرنه كرن
و ره ڦين ژ هه بووني و ئه و تشتي لدهرودورين وي رويددهت يان ب
رامانه كا دي ئه م دشين به حس بكن، كو ئه و تشتي ل دهر دورين وي
رويددهن بو وي نه دگرنكن، ئه ڦ نه گرنگيا هه ني ڙى ئيك رمان ددهت،
كو ئه و نه دگه ل وان تشتانه بين هه ين، چ ره ڦتار بن يان ڙى بيروبوچوون
و ره وشت و تيتال بن و ده ما هوزانقان همي تشته كي به حس دكه ت كو
ڦالاهي پيڦه ديار، هيڦگي خوه ڙى ڦالا ديينيت، ئه ڦ ڦالاهيا هه ني ڙى بو بي
دهسته ه لاتيا وي ڦه دگه ريت. د پارچه كا دي دا دبپڙيت:

ههواره..

ڦي ڦالاهي نه ز تڙى كرم

دەرگهه و په نجه رهيان څه بکن
به لکی هنده ک څا لاهی دهر بکه څیت
بچیت... به لکی منی څا لازی ب خوه را بیت..

هوزنغان د ته وزیفکرنا وینه یی څا لاهی دا، مه یین خوانده څا تیکه لی
جیهانا خوه دکه ت، نهو جیهانا ل سهر وی هاتیه سه پاندن و رهنگه وی
بخوه زی به شه ک د ناڅا کرنا وی جیهانی دا هه بیت، لی راما نا وی نهو نینه
کو نهو ژوی جیهانی یی رازی بیت و هوزانغانی دڅی ده څی شعری دا
په یامه ک څی هدی ه، نهو زی نه بتنی ره خنه یا بی بنه ما دگریت، به لکو ری کین
چاره سه ری ژی ل بهر خوانده څایی خوه ددانیت، نهو زی نه گهر هه می
تشت به ره څه چنه یی څه چوو و نه هاتنه چاره کرن، هینگی دڅیت مروڅ وان
گوهورینان ژخوه ده ست پیکه ت و ژ بازنی سنوردارگری دهر که څیت، دا
مروڅ ببسته پیشه نگی نه رازیوونی و گوهورینی و ناڅا کرنی.

بیرین عه شقی

ددهقه کی شعری یی (حه سهن سلیقانه ی) دا

ئەو ئیقارا خوه ب رهشی ره شاندى، نافی ئیک ژ شعرین هوزانقان (حه سهن سلیقانه ی) نه دکوفارا په یف ژماره ۶۲ دا هاتیه بلافکرن. ژ خواندنا مروفی یا دهستیکی بو فی شعری، هوزانقانی وینه یین خوه ژ بیرهاتین خوه پهر کیش کرینه و ب ته کنیکه کا لیكدای و جوان، هوزانقانی قیایه دهقی خوه بو لایه نه کی دیارکری یی قوناغا ته مه نی خوه تهرخان بکهت، کو د وی قوناغی دا، نه ک بتنی بو وی به لکو بو ههر که سی دی، قوناغه ک بیت، دهستیکا ژیانى و ژیان برامانا عه شقی، ههستکرن و خوشی وه رگرتن ب هه می وان تشتین مروفی ژ قوناغین دی جودا دکهن، چ یین زاروکینیا مروفی تیدا دهر باز بوین یان قوناغا پشتی ته مه نی گه نجاتی کو هنر و بیروبوچوونین مروفی به ره ف تشتین دی فه دچن، وه ک ناینده و بسپوری و زانین و شاره زا بوون. لی گه نجاتی جوداتر ژ هه می قوناغه کی، لیژفرینا بیرهاتانه و بیهغه دانا له شی و ناخی مروفی یه، کو ئەؤ ته مه نه، هیژی و هیقیوونی بژیا نا مروفی، دپه خشیت.

تشتی خوشی و تامه کا تایهت دده ته فی دهقی شعری ئەوه، دهما بیرهاتن یان ئەو وینه یین هوزانقانی کیشیانه بهرچا فکی کامیرا خوه، کو د

شيا گهلهك تشتان بگهت، لى نه هاتنه كرن، نهفه نهبتنى دگهل كهساتيا
 هوزانقانى پيدا بوينه، بهلكو هدر ئيكي گهلهك بيرهاتنين هوسا ههنه و
 گهلهك دهرهفت ژ دهست چووينه، چ نهو دهرهفتين ههني ژ نهزانين بن
 يان بي ئاگهه، يان ژى زالبوونا كهساتيا ره گهزي دي و ژيان ژى ههر
 هوسان خوشه، تو بو بگهري و بو بزاقى بگه ي و خهونان بو بنه خشيني و
 دنيايى بي جوانز بييني. هوزانقان دوينهيه كى دا دببببب:

ته ديت

نهم چهند بي ناقل بوون!!

وهك مروفا

مه بهري خو نه دا ئيك و

پا نهم بي ناقل بوون

مانه??

نهفه بي ناقليا هوزانقانى دفي دهقي دا ئينايه زمان، نه بي ناقلية كه كو
 مروفي نهزان ژ بي زانا بهيته جودا كرن، بهلكو هندهك بها و ريسا و
 ياسانه كو مروقان بو خوه دروست كرين و كرينه پهرژان و ژيان ل بهر
 خوه ئاسي كرين. مروفا بخوه دببببب سانسور ل سهر رهفتارين خوه، نه گهر
 دتهمه نه كي دي دا مروفا ههلسهنگاندني بدهته نهو تشتي ژ دهست مروفي
 چوي، مروفا بي ناقلبي بو ددانيت و ديسان نهزانينه كا هوسا، وهك وان
 دهرهفاتهانه بين بو مروفي هلدكهفن و مروفا خوه ل سهر شاش دكهت. بهلي
 دهرهفته هوزانقانى مه چ ژقان نه بوينه، بتني نزيكبووندك بو دنابقههرا وي و
 جهستهيي وي بي دوي دا. هوزانقان د پارچه كا دي دا دببببب:

ته دیت
 چاوا کولیلکین باغی مه
 یاریین خوه هیلان و
 بهزین بهر بهله کونا ته و
 دهستین خوه دریژ کرن گهردهنا ته و
 پرچا ته تاریا شهفی دزی و
 فیکرا گوتن ته:
 چهند شرینی!!

ئه گهر وهك شروقه کرنه کی بدهینه فی پارچه یا شعری، هوزانقان نهبتی لایه نه کی عشق بوونا خوه دیار دکهت، بهلکو جوانیا عهشقی دیار دکهت و سه ره رای وان ههمی سه ره ریکن قدهغه کری یین دینه بهر بهست دریکا عاشقاندا. هوزانقان ب زمانی خوه بی شعری بهره ڈ کیشانا چهند وینه یان دچیت، ئه و ژی دهما دیمه نه کی ژ بیرهاتنین خوه فه دگیریت، کو بتنی دیدارا وان، دهما ئه و دهاته د بهله کونا خانی دا و چاقین وان دشیان بدیتنا ئیک بوهوژینی بدهنه عهشقبوونا خوه. دهما دبیزیت، ئه گهر ئه ز نه شیم بهیمه دیدار ته و دگهل ته باخقم ژی، بهلکو کولیلکین باغی مه دشین پیش من فه بیژن ته، تو چهند یا شرینی یان وینه بی ره شاتیا پرچا وی، دهما ب تاریا شافی دشو بهینیت و دبیزیت: (پرچا ته تاریا شهفی دزی و).

ئه ڈ عهشقبوونا هه نی رهنگه عهشقبوونه ک نه بیت کو ب حهزا گه نجاتی و کور و کچان فه گریدا ی بیت، بهلکو ئه م دشین بیژن، کو هوزانقان

نوکه ژى یی دوی عه شقبوونی دا دژیت و نهفا نهو دبیت پیکفه گریدانا
دوو قوناغانه، ئیک بو سهردهمی گهنجاتی و جهژیکرنا وان بو جارا
ئیکهمین، یا دوی دهما نهو دقوناغه کا دی دا گه هشتینه ئیک و پیکفه نه
بیرهاتنه بو ئیک فهگیراین یان فهگیرن، کول سهر دهمانه کی مه خوزی
هه بوون و ژ نهویره کی و ژ یاسا و ریسایین ژیانی و یین عه شقی، نه گهر
مه هندهك دهرفهت ژ دهست دا بن ژى، بهلی یاسایین وی دهمی دخازته
وی چهندی.

خالد عهلى سليقانهى و

كودين وى يين شعرى

(نامه كا سېي وهك دلى ته و رهش وهك بهختى من)، ئەفە نه بتنى تايىتلى شعره كى يە، بەلكو ئەفە دەستپىكا هەفر كىه كى يە دناقبەرا دوو كەسان دا، يا دروستتر دناقبەرا دوو رەگەزان دا. ئەفە شعره ژ نفيسينا هوزانفان (خالد عهلى سليقانى) يە د روژناما وار دا هاتيه بلاقكرن. شعر بچوه ژ ۱۴ پارچەبيان پىك هاتيه و هەر پارچەيه كى ژى ژمارەك بو كرىه تايىتل. هوزانفانى دقان هەمى پارچەبيان دا قىايە دەستهلپيا خوه و سنعه تكارپيا خوه دقەهاندا شعرى دا بەرچاڤ بكهت و نه بتنى ديمەنەك يان كەقاله كى ژيانا خوه وپنه كرىه، بەلكو گەلەك جاران يارى ب پەيفان كرىه و خوه ب چ دەم و جهان فە گرینه داىه. دى هەولدهين ژقان هەر ۱۴ پارچەبيان ئىك پارچه و پارچا ژماره ۶ بو فى نفيسينا خوه يا كورت وەربگرين، دەما دپىژيت:

ئەز حەز ژ ئەگەرا ناکم

لى بەس، ئەگەر ئەز و تو بو ئىك بان

تو بیژی من هۆزان نفیساندبان؟
یان ئەفا ئەز دنفیسیم
دا پراکتیک کم ل سەر لیف و دیمان؟

(روبه‌رت فروست) دبیژیت: شعر موله‌تی دده‌ته مه ئەم تشتان بیژین،
لی دخوه بخوه دا مه دقیت ئەم تشته‌کی دی بیژین. ئەگەر ژفی گوتی فی
شعری وەر‌بگرن، شاعری ب سادە‌ی تشته‌ک دایه دەستی خوانده‌فای،
ره‌نگه تشته‌کی ب ساناهی بیت بو وی و خوانده‌فان ل چ جهان و چ
گریگان گیرونه‌بیت و نه زمان و نه کودین شعری و نه مژه‌وی و نه ئینان
و برن و ل چ به‌رزه‌کران ژی، نه راوه‌ستیت. خوانده‌فان ژی زی‌ده‌تر
دگه‌ل ده‌قین بقی ره‌نگی هه‌فدگرن و دشین خوشی و تامی وەر‌بگرن،
ره‌نگه ئەف شیوازی نفیسینی ژی هه‌می گا‌فا بی ب ساناهی نه‌بیت و
گه‌له‌ک جاران چیبویه، شاعری خوه دنا‌ف وینه‌یین ده‌قی خوه دا به‌رزه‌کریه
و تا وی راده‌ی ئەو بخو نه‌شیا‌یه هه‌می کودین شعرا خوه فه‌که‌ت.
ژبه‌رکو گه‌له‌ک وینه دده‌قین شعری دا ب به‌رچاقین مروقی دکه‌فن و
زوی خونه‌نه ده‌ست و فه‌کرنا کودین وان گه‌له‌ک دناسی نه. ئەف جوره
ده‌قین مژه‌وی و داخستی ژی، روی ل به‌ر خوانده‌فای دگرن و
خوانده‌فایی خوه چارچوفه‌دکه‌ن. به‌لی به‌روفا‌زی ئەف ده‌قین فه‌کری تر و
روه‌ن و سادە‌تر، ئەو ده‌قنه‌یین زی‌ده‌تر دشین خوانده‌فای لدوورین خوه
کومفه‌بکه‌ن. فه‌کری تر ژی، ب راما‌نا زمانی شعری بی دوی ده‌قی دا
هاتیه بکارئینان و کودین وینه بی هاتی‌نه کیشان هه‌مه لایه‌نی بن و
ناراسته‌یین جودا و ره‌هه‌ندی‌ن جودا بخوه فه‌هه‌لبگرن. کامیرا ئەف وینه‌به

پيٰ هاتينه گرتن، كاميرهيك باش و ب كواليتك باش بيت و دهه مان دهم دا، ئەو ويټه ژى ژ خه يال و بينينا خوانده قاي دويرتر نه بن، هينگيٰ خوانده قاي ديٰ شپټ خوه زيده تر دقي ده قاي دا بينيت و ديٰ وي ب ده قايٰ خوه ييٰ شعريٰ قه سه رسام كدت و دقان جوره ده قان دا، زيده تر كار ل سه ر زماني ده يته كرن و سنعه تكارييا هوزانقاني تيدا بشيوازهك كويرتره و مروفا مانديبوون و هه ستين هوزانقاني يين ئاشكه را و قه شارتي، دده قايٰ وي دا دبنييت و دخوينيت.

قه كرنا كودين شعريٰ ژى ژ خوانده قايه كي بو ئيكي دي جودا هيا خوه هه يه، ئە قه ژى لايه نه كيٰ دي يه كو هندهك ره خنه گر و تا هوزانقان بخوه ژى بگه هه ويٰ بوچوونيٰ كو بيژن، ئەم شعرين خوه بو وان كه سان دنقيسين يين تيدگه هن يان بقين تيگه هن، بو هنده كان شعر چه ند يا ئاسان بيت و زمانيٰ ويٰ ييٰ خوش و ره هوان بيت، ليٰ وه كي سياربوونا وانه ل تروميبله كيٰ و ئەو تروميبله هه نيٰ دناؤ گه ليٰ و نهال و جهين خوش و گه شتياري را ببوريت، ليٰ له ذاتيا تروميبله ئاسته نگ بيت كو سياريٰ ويٰ هه مي تشته كي نه بينيت.

هوزانقان دقيٰ شعريٰ دا، دگه ل من، ته، ويٰ، وي و مه هه ميان دناخقيت، هه ر ئيك ژ مه ژى لدويق نازكيي و بينين و خواندنا مه بو وان تشتان، خوشي و تاميٰ ژيٰ وه ردگرين. زمانيٰ شعريٰ ژيٰ ئە گه ره كه كو ئە قه تام و خوشيه زيده تر بن و كودين قايٰ شعريٰ ژيٰ ئە گه ر دئاسيٰ ژيٰ بن، ليٰ وه كو من گوتي، هه ر ئيكي ژ مه خواندنا خو بو هه يه، ئەو تام و خوشيين ئەم ژ قه كرنا فان كودده يان وه ردگرين ژي، ژ ئيكي ژ مه بو ييدي دجودا نه.

حسین شاکر چاوان کوچبه‌ریی^۶ د شعره‌کا خوه دا وینه دکه‌ت

حسین شاکر ئیک ژ هوزانقانی روژناقایی کوردستانی یه و وه‌ک ده‌هان کوچبه‌ریی کوردی و ی پارچه‌یی، ژ بارودوخی سیاسی ناله‌باری وه‌لاتی سوریا ئه‌فرو تیدا دبوری، ل باشوری کوردستانی ئاکنجی بویه. ده‌مه‌که شعرین وی ل سهر روژنامه‌یین ده‌فهری ده‌ینه بلافکرن. دی هه‌ولده‌ین، باندورا فی کوچبه‌ریی و بارودوخی سیاسی نه‌خوشی نه‌و پارچه تیدا دگوزهرینیت ل سهر می‌شک و ده‌رونی فی هوزانقانی و ره‌نگفه‌دانا فی گرژیا هه‌نی، د شعره‌کا وی دا بی‌خینه بدر قه‌له‌می خوه و بو فی ژی، مه شعرا وی یا بنافی (وه‌که‌ه‌فی)، کو دروژناما ئه‌فرو دا هاتیه بلاؤ کرن وه‌رگرتی یه.

هوزانقان د پارچه‌یه کی دا دبیریت:

هه‌ردو ئالیین من هی‌دی هی‌دی

ده‌ؤ ژ هه‌ؤ دقهرن

نی‌هی من بوویه گوله‌ک خوین

هه‌ر ئالیه‌کی من ته‌باکی وی دکشینه

کاریگه‌ریا تشتیین ل ده‌وروبه‌رین مه‌ رویدهن و کارتیکرنا وان تشتان ل
 سه‌ر خودیی می‌شک و ده‌رونی هوزانقانی و ره‌نگفه‌دانا وان تشتان دده‌قی
 وی بی شعری دا، چ‌ئو تشتیین هه‌نی، ژ لایه‌نی سیاسی و ئابوری فه‌ بیت
 چ‌ جفاکی و چ‌ ژی دلینی و دلداری فه‌ بیت و ئو تشتیین کارتیکرنی ل
 سه‌ر ده‌رونی مروقی و هه‌ست و نه‌ستیین وی دکهن، ئه‌ؤ ره‌نگفه‌دانا هه‌نی
 ژی ژ ته‌مه‌نی و ره‌گه‌زی و جه‌ و ده‌مین جودا، ده‌ینه گوه‌ورین و
 شیوازی ده‌ربرینی ژی جودایه و دمینییت ل سه‌ر وی گرانیا دکه‌قیته سه‌ر
 می‌شک و ده‌رونی وی که‌سی، ئه‌قی داهینانی دکه‌ت. هوزانقان دقی پارچه
 شعری دا مه‌ ده‌ته به‌ر دیمه‌نه‌کی کو بالکی‌شیا مه‌ ژ گه‌له‌ک تشتان دویر
 دئی‌خیت، ئه‌قین ئه‌ؤ هه‌می که‌سین هه‌نی ژ به‌ر کوچبه‌ربوین و مال و
 ملکه‌تی خوه‌ بجه‌ هی‌لین. هوزانقانی هه‌ولدایه زوما کامیرا خوه‌ ب
 ئی‌خیته سه‌ر تشته‌کی کو کاریگه‌ریا وی گه‌له‌ک مه‌زنتر بیت ژ وی
 کوچبه‌ریی، ئه‌و ژی ئه‌و هه‌فکی‌شه‌یین سیاسی یین دناقه‌را ئالیین سیاسی
 یین کوردی دا په‌یدادبن، به‌زرا وی ئه‌نجامین خراب ددویره‌ هه‌نه و
 چاوان دبیزیت: (هه‌ر دوو ئالیین من هیدی هیدی ده‌ؤ ژ هه‌ؤ دقه‌رن)، یا
 نکو هه‌ردوو ئالیین من ژئیک دویر دکه‌فن. هوزانقانی ئه‌ؤ کی‌شه بگرنگی
 وه‌رگرتی یه، کو دده‌مه‌کی دا هه‌ر دوو ئالیین وی ئیک بگرن و ئیک
 هه‌لو‌یست بن و دوزا کوردی ل پیش خوه‌ دانن، ئه‌فه‌ بخوه‌ ژی هوشداریا
 مه‌ترسیه‌کی یه‌ هوزانقانی وه‌ک هه‌سته‌کی نه‌ته‌وه‌ی دیار بکه‌ت. یان ده‌ما
 دقی پارچه‌یی ژ هه‌مان شیعر دا دبیزیت:

به‌ری من دگوت دوو سه‌رمه
 سه‌ری یه‌ک دیاره و یه‌ک گیانه

یهک ژ یه کی نه جودایه، لی مخابن نییدی دزانم سی سهری مه
هر سهری یهک سهری ژ خواه ره دکشینه.

گرتنا فی وینهی ب راشکاوانهتر هوزانقان بی رهوشا کوردستانی
وینه دکهت، کو نهفرو کوردستان بگشتی ل سهر سی زهپزان دا،
دابهشکری یه و مخابنیا خواه دیار دکهت کو نهف ههر سی لایه نه ههر نیک
ژی ل بهشه کی یان ل سهر دهفهره کی بالا دهسته و چ لایه ن ژفانه بی ل
بهرژوهوندیا خواه نادانن بو بهرژوهوندیا کوردستانا مهزن. هوزانقان
گریدانا فی وینهی ب مهترسی دزانیت بتایهت نهو وهک گه نجهک و شوینا
خهما وی بو لایه نه کی دی فه گهریت، نهو باندورا سیاسی و کوچبه ری
کارتیکرنهک دی ل سهر دهرن و بیرکونا وی کریه، کو ههمی ههستین
وی بتنی بو فی دوبرکه تنی فه دگهرن. هوزانقان فی چندی برهنگه کی دی
وینه دکهت، بی دهسته هلاتیا خواه و ملله تی خواه ل ههمی پارچه یه کی ب
کساتیا خواه دشوبهینیت، کو تهیری کهله خال عهسمانی هنداف سهری وی
چهرخان لیدهت و دقیت لاوازییا وی بخو بکه ته شیفهک، دهما دیپزیت:

قهرته ل نهسمانی من ره خهله کهک رهش دکیشه

د ناسمانی من ده ناژه نیی دکه

ل بهندا تهرمی منه

و ههر تالیه کی من قهرته له که

ل هیفیا تهرمی تالیی دنه

دڤی ویندی دا هوزانغان شیایه دڤی بارودوخی دا ئه و تشتین وی و
هزرا وی و بیر کرنا وی مژویل دکهن، بهروفاژی کهته سهر کاغدی و بو
مهیین خواندهفا دیار بکهت، کو ههفکیشهیا دناقهرا هیزین کوردی دا
مهترسی یه، ئهفه ددهمهکی دا، کو ل ههر پارچهیه کی ژ کوردستانی،
قدرتهلهک (تهیری کهلهخا) ههیه و لهیقیا نههیلانا نقشی وی یه! ددیروکی
ژی دا ب دههان و سهدان کارهسات ژلایی دهورو بهران و بناقین جودا ب
سهری کوردان هاتینه، بتنی کو کورد بوینه.

نهم چاوان تامی ژ شعری و وردگرین دهقه کی (نهمحمد جاسم) نمونه

نهم کیش شعره زیده تر خوانده فای لدوورین خوه خرفه دکهت و تام و خوشیی ب وان دپه خشیت، رهنکه ههر ئیک ژ مه یین خوانده فا جودا تر ژ که سیین دی پیشه رین خوه بو و هر گرتنا فی تام و خوشیی هه بن. نه فه ژی لدویف خواندنا مه دمینیت و ئاستی مه عریفی و نه زمونا مه بو ده و روبه رین مه و وی فه لسه فه یا دته مه نی خوه دا مه ب ده ست خوه فه ئینای. گه له ک جاران هه بویه، دناؤ ئیک شعر دا، ئیک کویله بدلی مه بویه، نه فه نه بتنی دگه ل شعری، به لکو هه می ژانرین دی یین نه ده بی و تا ستران و درامایین ته له فزیونی و فلمین سینه مای و نه فه ژی پروسه یه کا ته ندروسته و بخودی مروفی فه گریدا یه. لی هوزانغانی زیره ک، کو نقیسینا مه ل سه ر شعری و فه ریژا قه لمی یه، نه و که سه یی بشیت شعرا خوه لده ف پترترین مروؤ مه قبول بکهت و نه قین هه نی تامه کا زیده تر ژی و هر بگرن.

هه شت پیک ل بنده مانا ته، ناقی شعره کا هوزانغان (نهمحمد جاسم) ی یه، دی هه ولده یین نه و کویله یی زیده تر ره و اجا خوه هه ی، وه ک نه مین

خوانده‌فا، بو مه تام و خوشيا وى زېده‌تر و بالکيش تر بيت. هەر چه‌نده
 مەرچ نينه ئەو کۆپله‌يى بو من خوش بو کهسه‌کى دژى هه‌مان خوشى
 هه‌بيت، لى دى هه‌ولده‌ين نزيکيه‌کى په‌يدا بکه‌ين و ئەو کۆپله‌يى زېده‌تر
 رامان و جوانى و نافه‌روک و بابەت و ره‌هه‌ندين مه‌زنتر بخوه فه
 هه‌لبگریت، وه‌ر بگرين. پينه‌فیت ئەفه ژى لدويف ده‌سته‌لى و ئەزمونا
 هه‌ر هوزانفانه‌کى دميينيت و ئەو سنعه‌تکاريا دده‌قى خوه دا دکەت، کا
 چه‌ند هه‌ولدايه رحى بقی ده‌قى ب به‌خشيت و تشتى جوان و ل به‌ر
 ده‌ست جوانتر و شرينتر بکه‌ت. دپىکى دوى دا دبېژيت:

ئەز گه‌ره‌نتى دده‌م

هه‌مى روپه‌لپن دوھى

دسوتنگه‌ها هه‌ستين ئەفرودا ب سوژم

لى ئەز دترسم

بن دوکيل و ب عه‌وران فه

نويسه‌ك بن

و سوبه ل من بيارن

هوزانفان زېده‌تر ژ هه‌ر که‌سيى دى د تشتان دگه‌هن و ئەگه‌ر ئەو
 تشتين هه‌نى چ بهايى خوه نه‌بن، هه‌ر هوزانفانن چه‌ز دکەن گوهورينان
 بکه‌ن و بېژنه تشتى باش باش و بى نه باش ژى نه باش. ژيان ژى هه‌ر
 هوسان يا خوشه، ئەگه‌ر ئەم ريزى ل تشتى باش نه گرین، دياره مه‌ هه‌ستين
 مروفايه‌تى نين، ژبه‌ر هه‌ندى ژى گوته‌نه کا به‌ربه‌لاف هه‌يه دبېژيت (شرين،

وهك خهونين شاعران). هه چهنده هه ر ئيك وهك خوه سهكدهته ژيانئ،
 لئ هوزانقان بهرئخودانه كا نامو و بهروفاژئ يا خهلكئ هه به بو ئهو ژيانا
 ئهو تئدا دگوزهرينين، ئهول وئى ئالى دگهرن، بئ خهلكئ دئ چاڤئن خوه
 د سهررا دخشين و چ گرنگئئ نهدهئ. هوزانقان دئ كوپلهئ دا ب
 راشكاوانه دئتنا خوه ديار دكهت بو وان هه مئ ديارده بئئ ژيانئ كرئت و
 نه شيرين دكهن، هوزانقان ب گرتو وئنه به كئ جوان شيا به رابردوئ ب
 هه مئ دهسته هلاتئن وئ بئ عه شائري و رهوش و تئتالئن وئ بئ گه نئ
 فه د كه فاله كئ دا وئنه بكهت، هوزانقان دگهل گوهورينانه، هه ز پئش
 كه فئئئ دكهت و هه ز دكهت ژئئ گومئ دهر كه فئت ئهوا ب هه زرا وئ كو
 نه ؤ گومه ژبلي نه خوشيان چ دئ بهرهم نائئنت، دهه مان دهه مئا،
 هوزانقان بئ ترسا خوه ديار دكهت، كو دهسته هلاتهك فه شارتئ دئا ؤ وان
 رو به لان و هه ز رئن داخه سئ و كه فن دا هه به، كو رهنگه شوئنا پئنگا فهك
 بهره ؤ پئش، وئ بهره ؤ پاشتر بهن. هوزانقان ب وئنه بهك ساده و زمانهك
 خوش و سئك، شيا به دئنه كئ پئدا بكهت، كو تام و خوشيه كا تائبهت
 تئدا هه بئت. دكوپلئ هه فئئ دا ژئئ شعري دئ بئئت:

هه ز نه كه دئ بهر جانئ سنوران

هه فئكئشا مه سهر و بن كهت

ئه ز هه ر شه ؤ ماچه كئ بو ته ده نئرم

شئئدئ ژئ ماچه كا من

ل بهر په نجهرا وه دخه و چوو

خواندنا شعری، تشته کی ب خوانده‌فایّ خوه دبه‌خشیت کو هه‌ست
بکته دنیا هه‌می جهیّ وی یه، ژبه‌رکو شعر دشیت ل هه‌می جهان
بگهریت و ئه‌فیّ شعریّ ژی دخوینیت، ده‌ما گه‌شته‌دا سیار بیت و هه‌ر
گافا ئه‌و شعرا هه‌نیّ نه‌شیا کارلیکیّ دگهل هه‌ستین خوانده‌فایّ بکته،
نه‌شیت ره‌واجا خوه ژی لده‌ف وی وه‌ر بگرت.
ئه‌ف هه‌ردوو کوپله‌یین مه‌ ژفیّ شعریّ په‌رکیش کرین ژی، ره‌نگه
زمانیّ وان و نافه‌رکا وان و بالکیشیا وان زیده‌تر بیت، دبیت ئه‌فه‌ بو من
بتنیّ ژی بیت، لیّ تام خوشیان وان ب من گه‌له‌ک هه‌بوون.

مههدی بامهرنی و

رح وهك كه رهسته یهك بو نقیسینا شعری

نقیسینا شعری، پروسه یه که ژ نهجامی فه گوهاستنا دهقی ژ ئاستی روحی بو ئاستی کهرهسته ی پهدا دبیت. پتریا جاران ژی ئەڤ کهرهستی هه نی خوه ل سهر کاغهزی و لاپه ریڤ روژنامه و کوفاران دبیت. ئەگهر زنده تر به حسی فی پروسه یی بکهین، فه گوهاستنه که ژ ئاستی بیرکری بو ناڤ تیلان، فه گوهاستنه که ژ ئەزمونا معریفیا هوزانقانی بو بهرچاقین خوینده فای. هوسان ژی، ههر فه گوهاستنه ک ژ کهسه کی بو کهسه کی دی، ههر دهقه کی شعری ژ هوزانقانه کی بو ییدی جوداهیا خوه هه یه. بیرکری تیدا، دویربیین تیدا، معریفه تیدا، دهربرین تیدا، سنعه تکاری تیدا، هه بوونا رحی دوی دهقی دا. پینه فی ت ژی، شعر و روح قابله کن و ئەگهر هوزانقان نه شیا رحی ب وی شعری ب به خشیت، دی دهقه کی ساده ژناڤ تیلین وی دهرکه فی ت و ئەگهر ئەو دهقی شعری ئیکجار یی هسکاره و ساده بیت، هینگی نه شی ت دگهل خودی خوانده فای کارلیکی بکته و تام و خوشیی ب وی خوانده فای ب به خشیت.

تو دیاریه ک بوی، ناڤی ئیک ژ شعری هوزانقان (مههدی بامهرنی) یه، ئەڤ شعره دروژنامه وار ژماره (۹۴۲) ۱۵ بلاقبویه، دی هه ولدهین چهند پارچه یه کان ژفی شعری بو نقیسینا خوه وه ربگرین، هوزانقان دبیت:

من نهو لیقین هنده ساله زوها ماین، تهر کرن
 چاؤل روزین چووی نقاندن و چاقه رتی روزین خواهه شز کرن
 یان فی وینهی ژ هه مان شعر، ده ما دبیزیت:
 من رستا داخوایین خواه نارستهی ته کرن،
 چهند زوی ته بهرسف دان و چهند زوی ته ژیر دهست کرن

نه گهر ل پارچهیا نیکیّ فه گهرین، ده ما هوزانغان دبیزیت (نهو لیقین
 هنده ساله زوها ماین)، مه رهم ژفی وینهی یا دیاره و ژبه رکو گرتیه که و
 نهو بخو دشیت بهیتنه زمان، خوانده فان گهلهک ل سهر نا راوه ستیت، لیّ
 ده ما هوزانغان ته نکیدیّ ل سهر هه بوونا کاریکته ره کی دکهت کو دوخ
 تیدا دهیتنه گهورین، گهورینا دوخی ژی لقی ره نامازه بو لیقانه یان کو
 نه م دشین بیژین، نهف گهورینا په یدابوی گهلهک رمان ل پشت خواه
 هیلاننه، ده ربازوون ژ فوناغا زارو کینی، ده ربازوون ژ چاقه ریوونه کا
 دریژ یا چهند سالی، رزگار کرنا کهسه کی ژ قهیره بوونی، په خشینا هه ز کرن
 و تیر کرنا غه ریزه یا په یوه ندییه کا عه شقیّ دناقه را دوو ره گهزان دا، بقان
 هه می رمانان ژی کو خوانده فا و هه ر نیک وهک وی بقیت دشیت
 شروفه کرنا خواه بو گهورینا فی دوخی بدهت، تام و خوشیه کیّ ب
 ههست و نهستین وی خوانده فای دپه خشیت، ژبه رکو پسیار و
 سه رسورمان، لدهف وی په یداکرینه، بتاییهت ده ما دوینه ییّ دوی دا ژ
 هه مان پارچه و بو لیكدان و گه هاندن یان په چرمه کرنا دوو وینه یان پیکقه
 و نیشانانا دوو وینه یان دئیک که قال دا، تابلویه کیّ جوان و تژی رمان و

تام و خوشیبه کا تایبته بهرهم ئینایه، ئەفه دحالهته کی دا، ئەگەر ئەم
 نغیسینا شعری وەك بهرهم ل قەلەم بەدەین، ژبەرکو وەك هەر تشتەك دی،
 شعر بخوہ ژى ژ ئەنجامی، ئەزمون، رهوشه‌نبیریته، زمان، زانین،
 فەرهنه‌نگه‌كا زه‌نگین، ماندیوون، سعه‌تکاری و داهینانی پەیدا دبیت، هەر
 تشتی کار ژى بو دهیتته کرن و داهینان بو دهیتته کرن و ژ نه‌بوونی پەیدا
 دبیت، بهرهم ئینانه‌که.

دپارچه‌یا دوی دا، ئەگەر ئەو تشتی بهرچاؤ وەك رامان بدانیه
 ئالیه‌کی، هوزانغان مه‌ دبه‌ته بهر سه‌ره‌اتیه‌کی دناقبه‌را دوو که‌سین
 ئەفیندار دا. دپاره‌ ده‌مه‌ك فه‌کی‌شایه‌ تا ئە‌وه‌ ه‌ردوو ئەفینداره‌ زی‌ده‌تر نزیکی
 ئیک بوین! گه‌له‌ك جاران کور و کچ نزیکی ئیک دین، خوشتقیاتی
 دناقبه‌را وان دا دروست دبیت، بی ئیک دلنه‌خوش دین و هەر دهم
 ه‌زرین ئیک دکهن. بە‌لی دسه‌ر فی چه‌ندی ژى را، هنده‌ك تشت ب
 پیروزی، قه‌ده‌غه‌کری لده‌ف وان دمین و بتی وەك خه‌ون، خه‌یال، ه‌ز
 و هیقی و خوه‌ دوه‌ستین کو جه‌سته‌یین وان، هەر پارچه‌یه‌ کا جه‌سته‌یی
 وان نزیکی هه‌‌ه‌ بن و ئە‌وه‌ هه‌‌فکیشه‌یه‌ هەر ژ پەیدا‌بوونا ئاده‌می باب و
 ده‌رکه‌تنا هه‌وا‌یا ده‌یک ژنا‌ف په‌راسیین ئاده‌می باب هه‌یه‌ و کور و کچ،
 ه‌ز دکهن خو‌ دئیک وه‌رکه‌ن، بینه‌ ئیک جه‌سته، ژبەرکو ژ بنیات دا ئیک
 جه‌سته‌ بوینه، هوسان ژى، ژ کارلیکا گه‌ه‌شتنا فان ه‌ردو ره‌گه‌زان
 هه‌‌فکیشه‌یه‌ کا دی پەیدا دبیت ئەو ژى په‌خشینا رو‌حی یه‌ ب ئیک دوو،
 هەر ئیک ژى وەك خوه‌ فی رو‌حی دپه‌خشیت و جوانترین رو‌ح ژى ئەوه‌ یا
 هوزانغان ب شعرین خوه‌ دپه‌خشن، لی ئەو به‌خشینا هه‌نی ژى ئەگه‌ره‌ کو
 شعرا باش و یا نه‌باش ژ ئیک به‌ینه‌ جوداکرن و هوزانغانین باش پەیدا بن.

وینہیی شعری ددهقه کی (هه یفا دوسکی) دا

جیہانا شعری وە کی جیہانہ کی یە هەر وە کو دگەل نە بوونی دئاخفیت، نە بوونا هەنی ژ ی ژ جاددی دەست پیدکەت، ژ خە یالی، ژ پە یاسان، ژ باخجە ی، بیدەنگی، ژ مالی و تا ئەو تشتی دەیتە بەر گوھین مروفی ژ ی، چ مروف دناؤ دا ژ یا بیت یان نە. ئەقە هەمی کەرەستەیین شعری نە، ئەقە هەمی ئەو دەستەواژە یە نە، ئەقین ل بەر سینگا خە لکی و خە لک لیدگەرن. شعر بخو وینە یە و وینە ژ ی ژ خە یالا هوزانقانی و ژ دورھیلی هوزانقان تیدا دژیت دەیتە وەرگرتن و فە هاندن، فە هاندنە ک، زمانی خوہ هە ی و شیانین ئاخفتنی هەین، شیانین بینینی، شیانین گوھلیبوونی. وینە هوسا دەیتە پیناسە کرن، هوزانقان دقیت برییا کیشانا وینە یی خوہ یی شعری، خواندەقایی خوہ بینیتە زمان، خواندەقایی سەر سورمان بەی لیت. شعر دقیت تشتە کی پیشکش بکەت کو ژ میژە بو خواندەقایی مەرەق و نە دیتی. شعر دقیت تشتە کی ژ جەیی وی بلەقینیت کو خواندەقایی بەری وی دەمی هەست دکر ئەو تشتی هەنی یی نە لقە. هوسان ئەم دی بەرەق خواندنا ددهقه کی شعری فە چین، بنافی (پیروزی) کو ژ لایی هوزانقانا ژن (هە یفا

دوسكى) فه هاتيه نفيسين و ل كوفارا چافدير ژماره ۱۳۰ هاتيه بلافكرون.

ئه گهر هندهك وینه یان ژفی شعری پهر كیش بکهین، هوزانغان دبیریت:

دره و مهیخانه کا پیرن

هر چه نده گلهك جورین دره وی هه نه و هه می دره و ژى جهی
لاوازی و ره فینی و لدوماهی ژى راستی بهروفازی دکهن، لی دره وادفی
وینه ی دا، برهنگهك دی هاتیه وینه کرن، بویه تابلویهك، تابلویهك
هلاویستی، گریدانا دره وی ب مهیخانه کا پیر فه، ئه فه یه ئه و وینه ی
شعری، كو سنعه تکاریا هوزانغانی، دشیت بریا کیشانا وی خوینده فایی،
خوه زیده بکهت. ئه گهر زیده تر ل سهر فی وینه ی راوه ستین، گریدانا فی
وینه ی، دره وی ب مهیخانه کا پیر فه، ههر چه نده ئه م وه سان راهاتینه،
كورد دبیرن (عه مرى دره وی یی كورته)، دیسان ئه م ل سهر مهیخانى ژى
راهاتینه كو مروفی ژبیر دهن، ئه و ده ما كه سی سهر خوش، ئه و كه س دبی
هوشیاخوا دا، ئاگه می ژ خوه نه ما بیت. بی ئاگه می ژى وهك بیهوشیه کی
یه یان كو ته منی وی ناهیته نفیسین، ژبه ركو دوی جیهانی دا نازیت، ئه و
خه لك تیدا هزری دکهن، عه شقی دکهن، ژیانى دبه نه سهر و دکه نن و
دگرین و دترسن. هوسان هوزانغانى چا كى كامیرا خوه یا شعری گرتیه
مهیخانى و وینه یهك جوان كیشابه و ژى زوم کریه. دوینه یه کی دی دا،
دبیریت:

ئیدی من دفت دنازاداریا

هه ناسه کی دا بزیم

نازداريا ههناسى بخوه ويتهيه و هندهك تشت يين ههين، دجوانن و دنازكن و وهكو ديترن وهكو پهرين پيغازى نه، نه خوه ل بهر گهفين باى دگرن و نه ژى چپكين هويره بارانى. نازداريا ههناسى ژى ههر نهفه بويه، نه گهر ههناسه وهك وي پهرى پيغازى خوه ل بهر چ تشتان نه گريت، نهفه نامازيه كه، كو دقئ ويتهى دا ناراستهيا دهقئ شعرى، مه بهرهه كارليكه كئ فه دبهت، كو گريداى تهمهنى هوزانقانى يه، يا دروستتر، مه هميان خوزيين ب وي رهنگى ههنه، لئ دببت خوزيين مه زيده تر بن، نهه ب تشتين بچويك رازى نه بين و هندهك جاران نهه خوه ل بهر تشتين بچويك و ههست نازك ناگرين، لئ هيتر ائ ويتهى شعرى دوى چهندى دا يه، وهسفرن ائ ههستى ههنى ب نازداريا ههناسى فه، نهك كا چاوان نهو دئ ژيانئ تيذا بهته سهه. دوينهيه كئ دى دا ژ هه مان شعرى، هاتيه:

ل تهيسوكين مژهوى نه نيروه، نه

ههمى چاؤ دنابين نيين

ههر ئيكي ژمه خواندنين خوه بو ژيانئ و دهوروبه ران ههنه، هندهك ژ مه ب رهشبينى سههكهنى و هندهك ژى پرى ئوميدن. ژيان بخو نهنيه و بهزرا من ژيان تشته كئ بهرزويه و بتنى تيكرنا غهريزه بين نهفسى، نه گهر نهه هزرا ههنئ راستيهك ژبو ههبيت، دببت گهلهك ژ مه بهينه دادگهه كرن، ژبهركو نهه دئ ب وي چاؤى سهه كهينه دهوروبه رين خوه يين نهه دشين ب چاؤين خوه تهماشا بكهين. لئ هيتر ويتهى و جوداهيا ويتهى ژ تشتين خهلكئ ناسايى دگوتنين خوه دا بكار دئينن، گريدان يان شوبهاندا

دوو تستانه دگهل ئیکدا، دویفچوونا تشتین تهیسوک، کو نهف تهیسوکین
ههنی جارنا کهسی بهرامبهر شهرمزار دکهن و نهو تشت بخوه وهک خو
نینه، نهفی مروفی خواندن بو دای، هینگی ژی رهنگه مروف نه بتنی ل
بهرامبهر وژدانا خوه یی گونههکار بیت، بهلکول بهرامبهر ههمی نهو
کهسین لدوورین مروفی دژین و ژوان ژی، مروف بخو.

ڦه گيران و

ده ڦه کي (عسمه ت نه لعوسمانی)، وهك نمونه

ڦه گيراني گلهك جورين خوه هه نه و هه ڦه گيرانه كي زي باهه تي خوه هه يه بو گوتني، نيك ژ مه رجين ڦه گيراني زي، دڦيت دهمهك ب سه ردا چوو بيت و ديسان، نه و ڦه گيرانا هه ني دهر بريني ژ تشته كي بكه ت كو بو كه سه كي يان ته خه كا مرو فان يا گرنك بيت. هوسان ڦه گيراني زي پيشكه فن بخوه ڦه ديتي يه، پيشكه فن زي بي داهيتان و بي به هره مه ندا، دي يا كيم بيت و يا دروست نابيت.

ژڦي روانگه ي زي دي ل ده ڦه كي شعري بي هوزان فان (عسمه ت نه لعوسمانی)، بناڦي (گازيهك ژ دوير) ڦه گه رين، كو د كو فارا چاڦدي ژماره ۱۲۹ دا بلاڦ بوي. دي هه ولده ين بو نفيسينا باهه تي خوه، چه مكي ڦه گيراني دڦي شعري دا سه راڦ بكه ين و نه و په يوه نديا دناڦه را ڦه گيري و خوديي ده ڦي شعري دا هه ي و ديسان مه رهم ژ ڦه گيرانا يان زي دروست كرنا ڦي چيرو كي چبويه؟ پينه ڦيت جوانيا شعري زي ژڦي روانگه ي ديار دبيت و نه مين خوانده فا مه خواندين جودا بو هه ر ده ڦه كي هه ين، هه ر گاڦا ده ڦي شعري كه ته به ر ده ستي خوینده ڦاي و نيك خواندن بتي بو

هاته کرن، رهنګه ټو تام و خوشيا ژوی دهقی دهر دکه ټیت ژی، چه ند
متره کان ژ دویری خوه رهن نه کت. هوزانغان دپارچه په کی دا ژفی
شعری دبیت:

هه ی دویری
وه کی چایی به فری
کوپیتکی وی گرتی!
هه ی نیزیکی / وه کی دهقی
ل سهر سینگی من
خونافی گرتی..

دقی پارچه شعری دا، هوزانغان د بهر چا فکرونا دوو وینه یان دا، مه ل
بهرام بهر راستیه کی دراوه ستینیت، په یاما وی یان مه سجا وی بو کچه کی
یه، ټو کچا هه نی ژی ههر وه کو دیار به شه کی گرنګ ژ ژیا نا وی داگیر
کریه. هوزانغان فی دیمه نی هه نی ب دویراتیا وی وینه دکت، ده ما
دبیت (هه ی دویری)، لی هه فکیشیه کا دی ژفی وینه دیار دبیت، ټو
ژی دنافه را دویراتی و نزیکی دا، رهنګه ټه وه سنعه تکاریه ک بیت
ژلایی و یقه، کو وه دهر ازینکا شعری کیشا بیت و وه ده ستپیکه ک کو
ټم بیینه به شه ک ژ چیرو کا وی، ټم پسیار ژ خوه بکه ین، که نگی برولی
نیزیکی رادبیت و دیسان که نگی یا ژوی دویره. ټه ده ستپیکین هوسان
ژی بو خوانده های دگرنگن جوړه پسیار کرنه ک یان سهر سومانیه ک بهیته
نیشانان، دا حهزا خوانده های زیده تر بو خواندنا دهقی شعری ب نازریت .

هوزانغان سهرهاتيا حه ژيكر نه كي د كه ته بابه تي ده قي خوه يي شعري و
چهند بیره وهرين خوه، خهريسين خوه، نازين خوه، تنيباتيا خوه و ديسان
هندهك ژ نهينين خوه و هه قالا خوه بهرچاؤ دكهت، پينه قيت خوانده قايي
شعري ژي جوداتر ژ خوانده قايي پهرتوك و روزنامه يان، تشتهك جوداتر و
ريك و پيكتر ژ هوزانغان د قيت، بهلكو نهو خوانده قايي هه ني لهيقيا
هوزانغان يه، په يقين جوان، نافهروكه كا جوان، ديمه نين جوان وينين
جوان، تابلوين جوان و يا ژهمي ژي گرنكتر تشته كي نوي، پيشكيشي
وي بكهت، نه گهر نه، خوانده فا دي خوه دسه ر ده قي وي يي شعري دا
گاؤ دهت و نه گهر بخوينيت ژي تام و خوشي ژوي ده قي وه رنا گريت و
دبه رامبه ر ژي دا، هوزانغان بخوه ژي دي هه ست كهت، كو ژ بهر، هندهك
گفاشستان كو دهر قه ي ميشك و هزر و بيرين وي نه، نه شيابه نهوا پيدفي
دشعرا خوه دا بكارينيت و دهر بريني ژوي تشي بكهت، يي وي مه به ست
پيهي. هوزانغان دپارچه يه كي دا ديژيت:

تو دزاني نه ؤ عشقه
ب داوي نائيت و
روحا مه يا بويه هه ؤ جوت
وهره دا پرتين خو
ليك دهبه فه
گه هين خو بين وه ستياي
د هه ميژا هه فلو دا
ته نا كه بيه فه

بو سهرهلدانه کا روخاندنا

سیسته می عه شیره تی

خو به رهه ف کهینه فه..

هزرین عه شایری بین بهرتهنگ و دهسته لاتا داب و نهریتان بویه
نه گهر، کو نه و ههر دوو ژیک دویر کهفن، لی نه فه بتنی وه که گیرانا فی
سهرهاتی بهس نینه کو نه مین خوانده فا خوشیه کی ژفی دهقی شعری
وه برگین! ژبه ر بدهان چبرو کین عاشقان گوری فان داب و نهریتان
بوینه، لی هیژا فه گیرانی و سنعه تکاری دچی کرنا وی فه گیرانی دا یا
گرنگه، کو ئه م ههست بکهین، هوزانقان یی شیایی برییا فی مهسجا خوه
یا شعری، نه رازیبونا خوه ژهندهک داب و نهریتان دیار بکهت، کو تا
نوکه ژی هزرا جفاکی ل سهر کورو کچان یا زاله و چ بهای نادهنه
حهزین وان و ههلبژارتنا وان، کو نهون ژیا نا خوه و ئایندی خوه بو خو
دهست نیشان دکهن.

شعره‌کا (قه‌هیل محسن) و شه‌فافیته وهك نمونه

چیژ یان تام وهرگرتن ژ هدر ده‌قه‌کیّ شعری، بمن وهره د دوو تستان
دا دهیته دیتن، ئیک: ئەو په‌یوه‌ندی هوزانغان دناقبه‌را ده‌قیّ خوه‌ییّ شعری
و خانده‌فای دا په‌یدا دکته و یا دویّ ژی: تام وهرگرتنه ژ ستایلیّ
نقیسینا ده‌قیّ ژلاییّ هوزانغانی قه و مه‌عریفه و ئەزمو‌نا وی یا شعری و ئەو
په‌یقین هوزانغانی بکارئیناین و تا چ رادده د کیّشانا وینه‌یین خوه‌ دا ییّ
سه‌رکه‌تی بویه. ده‌قین خوش و یین زیده‌تر خانده‌فا حه‌ژیّ دکهن و تامیّ
ژپوه‌ردگرن ژی، وهك خودیکه‌کا روناهییّ دهینه نیشانان و خانده‌فا
دهمیّ دهیت و دخوینیت، تا رادده‌یه‌کیّ باش دشیت خوه‌ دنا‌ف را ببینیت و
خانده‌فا ب ویّ دیتنا یان ره‌نگفه‌دانا به‌شه‌ك ژ وی و که‌ساتیا وی ده‌میّ
ویّ شعریّ دخوینیت و خوه‌ دبینیت، حیبه‌تی و سه‌رسام دبیت.

ئه‌گه‌ر بگشتی ل سه‌ر شعرا ئە‌قرو ژی راوه‌ستین ب تایبه‌ت ئە‌فا ژلاییّ
چهند گه‌نجان قه‌ دهیته نقیسین، زیده‌تر نقیسینا شعریّ به‌ره‌ف شه‌فافیته‌تیّ و
ساده‌ییّ قه‌ دچیت، به‌لیّ ئە‌ف ساده‌یی و شه‌فافیته‌تا هه‌نی، نه‌ ب ویّ
مه‌به‌ستیّ کو شعر ره‌نگ و سیماییّ خوه‌ ییّ شعریّ ژ ده‌ست بده‌ت. ئە‌فا

من زیده تر مه رهم بیّ ئەز دقّی نقیسینا خوه دا بینمه زمان، شیوه ییّ نقیسینا
 مژەوی یه ئەقین گەلەك هوزانقانی مه خوه دناؤ را فەدشیرن و گەلەك
 جاران ئەقین هەنیّ دبیژن گرنگ نینه کی د شعرا مه بگەهیت یان نه.
 محابن، ئەو بو ویّ هزریّ دچن کو شعر بو شاعری و گوشت بو گوشت
 فروشی.

بزاین شهفافیەت دشعریّ دا چیه و لدهف خاندەفای چەندا مهقبوله،
 مه شعره کا هوزانقانیّ گەنج (فەهیل محسن) لبن ناقتیّ (شلق) بو بابەتیّ
 خوه هەلیژارتیه و بزاین فی هوزانقانی ئەمین خاندەفا چەند ب دهقیّ خوه
 بیّ شعری فە، گریداینه.

ئەفرۆ نه ئەفرۆیه

دهم نه دهمه

ئاگر د ناگری دا دسۆزیت

ئاؤ د ناقتیّ دا دخەندقیّت

با بای دگەل خوۆ دبهت

ناخ ناخیّ دکیشتیه بن خوۆ

تو ئەی مروؤ رويس مایه فە

دیّ ب چ خوۆ ستاره کهی؟

ئەگەر لقیّ پارچه یا سهری ژقیّ شعریّ سهح بکهین، هوزانقانی پهنا
 بریه بهر ته کنیکه کیّ کو وینهیین خوه دوباره کرینه، دوباره کرن ژی برامانا
 ئینانا یان کیّشانا وینهیین نزیککی ئیک ب رامانا خوه، لیّ دخوه بخوه دا ئەؤ

وینه‌یین هندی ب شاعریانه هاتینه داریتن و دخورستی دا وینه‌گره‌کی
 ناسایی نه‌شیت وینه‌یه‌کی ژفی ره‌نگی بکی‌شیت تا کامرا وی چه‌ند مارکه
 بیت و کوالیتا وی یا باش بیت، ده‌ما دفی وینه‌ی دا دبیزیت بو نمونه
 (ناگر د ناگری دا دسوژیت)، ئە‌ف جوره وینین هندی ژی زی‌ده‌تر ئە‌م
 دنقیسین خوه دوپاتی ل سەر دکه‌ین کو هوزانقان گرنگی ب
 سنعه‌تکاری د ده‌قین خوه یین شعری دا بکەت و چه‌ند ئە‌زمون و
 مدعرفه‌یا خوه یا شعری داریژیته تراشینا وینه‌یین خوه، ده‌قی وی یی
 شعری جوانتر و مەقبول تر دبیت ژلایی خاندە‌فای فه. دوباره‌کرن ژی
 لقی‌ره ئە‌و ته‌کنیکه یا من دفا به‌حس بکەم، کو هوزانقان دشیت چه‌ند
 کودین نوی بده‌ته ده‌ست خاندە‌فایی خوه و ده‌مان ده‌مدا ژ بو زه‌نگینیا
 شعرا خوه کاری ل سەر وان کودین نوی دا بکەت. یا راست ژی ئە‌ف
 وینه‌یین دفی پارچه‌یی دا هاتینه به‌رچا‌ف کرن هەمی وینه‌یین شه‌فاف و
 ساده‌نه، هەر وینه‌یه‌ک ژی ده‌سپینکا بابه‌ته‌کی یه و دفه‌خواندنا هەمیان دا،
 هوزانقان مه‌ به‌ره‌ف بابه‌ته‌کی فه دبه‌ت، کو وی فیایی چ به‌رکرن بکەته به‌ر
 شعرا خوه و چ په‌یام بگه‌هینیت، کو ئە‌و بابه‌ته‌کی جودایه ژ یی نقی‌سینا
 مه.

مینا سینا‌فکی ل شلقی بنیره هه‌کو نا‌ف
 فه‌دگه‌ریته چه‌روکا خو.

ئە‌ف وینه‌یی شلقی و ئافی، ئیک ژ گه‌له‌ک وینه‌یانه دفی شعری دا هاتینه
 کی‌شان، ژبلی کو هەر ئیک ژی جوداتر، هوزانقانی ب مەرهم ئینایه و

دڦیت په یامه کی بگه هینته مه، کو چ تشتهك یی راوه ستای نینه و نهو
لښین هدی نه ڦین ل جیهانی و لناډ سروشتی رویددهن، هدی ئاماژه په کن
بو تشته کی کو بی ئاگه هیبونا مروڤی یان مه ندبوونا هنرا مروڤی یه،
نه گهر نه م میسکی خوه نه ددهین کاری و دگهل پیڅاژی نه دینه ری،
دڦان هدی وینه یان ژی دا هوزانځانی ئیک په یام هدی، نهو ژی هسپار کرنا
مروڤی یه و دا هه څکیشه دروست بیت و په یام دروست بگه هیته مروڤی،
هوزانځانی په نا بریه بهر وینه و دهسته واژه یین ساده بو ئافاهی شعرا خوه.

ته وزيفكرنا جواني

د شعرهكا (حهسن فهتاح) دا

جواني سالوخته ته كه يان ديتنه كه مروځ بريارا جواني بو ددهت و نه ههر تشتي ب بهرچاځين مروځي بكهځيت يي جانه، (كانت) دبيځيت: (جواني نهو تشته يي مروځان كهيف خوش دكهت و زهوقا مروځي يي ځه دبيت)، نفيسهر و رهځنه گر (نهمين عهدولقادر) دبيځيت: (جواني بيرهك نينه كو څ دهرځه ي كارې هونه ري، هه بوونا خوه هه بيت). څ څي روانگه ي څي، رائيځستنا وينه يين شعري دناؤ قاليي دهقي دا، دهما هوزانځان ئافاهيي قاليي شعرا خوه ل سهر د نځنينت، پينگافه كه بهرهؤ څيانه كا دي و خولقاندا كهش و هه وايله كي، كو تيدا څيان برهنگه كي بهيته ديتن، رهنگهك بيت هه مي هه ستين مروځي تيدا ب ئاگهه بكهځن و هوزانځان رحى ب دهقي خوه يي شعري د په خشيت و بتايه تي نهو هوزانځانين شيان هه بن، دگهل وينه يين شعرين خوه بنه ئيك رح و ئيك گيان، څبه ركو رح تشته كي روحاني يه، دشيئت كارليكرني د هه ستين كه سين دي دا بكهت، شاعر څي د بزاقين بهرده وام دايه كو سنده تكاريه كا جوان بهرهم بينيت تا وي رادده ي هه ست بكهت، جوانيا وينه يين شعرا وي دي بدلي پترترين كهس بن و پترترين كهس دي بريارا جواني څ بو دهن.

ئەگەر ئەڤال سەرى پېشەكەك بېت ژ پەيوەندىا شعرى ب ھەستېن
 خاندەڤاى ڤە، دڤېت شاعر ژى بزائىت دى چاوان ڤى ھەڤگرتى و ڤان
 ھەستان دناڤبەرا دەڤى خوە و خاندەڤاى دا دروست بکەت و ئازرىت.
 دەما خاندەڤا شعره كى د خوینىت يان گوھلى دىت، ھەست بکەت يى
 دگەل تشتەكى يان بوونەوەرەكى راوەستىايى كو شىانېن گوھلىوونى و
 دىتنى و بىستى ھەنە، گەلەك جاران ژى دەما وینەيى شعرى د ئاخڤىت،
 ئەڤ ئاخڤتتا ھەنى گەلەك ئارامترە ژ ئاخڤتتا كەسانەكى كو ھەبوون و
 نەبوونا وى چ جوداھيا خوە نەبېت! ئەڤە د حالەتەكى دا، ئەگەر تېھزرىنا
 مە بو ژيانى و كەسېن دى، ل سەر بىياتى ئافرېندەرىي و داھىنانى و ژيانى
 و ھەڤالىنىي بېت، كو ھندەك مروڤان ژيانا خوە ژ بو ڤى چەندى
 تەرخانكرىە.

ژ بو پتر روھنكرن ژى، دى شعره كا ھوزانڤان (حەسەن ڤەتاح)، بناڤى
 (ئارمانج) وەرگرىن و بزائىن ئەڤ ھوزانڤانە چەند شىايە ڤى ھەڤگرتى
 دناڤبەرا دەڤى خوە يى شعرى و خاندەڤاى خوە دا دروست بکەت. د
 وینەكى دا دىبېزىت:

ھەمى ھەستېن من ژ تە دەستپېدكەن
 و ل دەڤ تە ژى بدوماھى دەپن
 و ەغەرىن تە ژ سىنگى من نا بورن

دڤى پارچە وینەى دا، ھوزانڤانى ھەولدا بە، ھەر پېنج ھەستېن خوە،
 ب ھەبوونا وى ڤە گرىبەت، يانكو ئەگەر مروڤەكى چ ژڤان ھەستان

لدهف نهبن، هينگی ههبوون و نهبوونا وی چ جوداهیا خوه دگهل ئیک نابن. بو تهئکیدکرن ژى ل سهر فی دانپیدانی و بو جوانیا وینهیی خوه یی شعری، هوزانغان یی دبیزیت ههستین من ژ ته دهست پیدکهن و لدهف ته بدوماهی دهین، یانکو دان پیدانهکا عاشقانه و تزی وهفاداریه بو کهسانهکی کو مروؤ ژیان یی ب بهخشیت و چهژیکرنا خوه بو دیار بکهتن، لی ههر ژفی وینهی نه گهر هوزانغان لقییره بتی راوهستیابا، دبیت جوره نه نارامیهک لدهف خواندهقای پهیدا بیا، ژبهرکو دا نهؤ پسیاره مینیت، نایا نهو کهسا مروؤ ههبوون و نهبوونا خوه پیقه دهیلیت، ژههژی وی چهندی یه یان نه؟ هوزانغان ههست بقی نه نارامیی دکت و بو جوانکرنا وینهیی شعرا خوه، فی وینهی بدوماهی دینیت و دبیزیت: (وهغهرین ته ژ سینگگی من نا بورن). نه گهر ل وینهکی دی تهماشا بکهین، دهما دبیزیت: (چاقین ته ههفرکی یا ستیران دکهن)، یانکو خهلك چهنل بهرامبهری ستیران د راوهستن و خهلك چهند عاشقی وانن و تهماشا دکهن، هیشتا چاقین ته بو من ژی جوانترن. یان دهما دفی وینهی دا دبیزیت: (سهرین من و ته ل سهر بالگهههکی..... خهونا ب هشیاریی فه دبینن)، یانکو چهژیکرنا مه ههردوویان تا وی رادده یه، ژبلی ئیک و دوو نهم چ خهونین دی نابینن، هشیاربوون ژى ب وی رامانی کو روژهک بهیت و نهو ههردوو تیدا چهژیکرنا خوه بکهینه راستی و ههمی دهرگههین داخستی، ل بهر سینگگی خوه فه کری بینن.

پیشه‌سازیا وینهی

د نمونه‌کا (دیار عه‌بدولعه‌زیز) دا

بهینه دنه‌ بده‌زه‌ بوونا ته‌ دا ل خو بگه‌رییم، نه‌فه‌ نافی شعره‌ کا هوزانقانی گنج (دیار عه‌بدولعه‌زیز زیوه‌ی)یه، دروژناما وار ژماره (۷۸۷) دا بلاؤه‌ بویه. هدر چهنده‌ پشتی بلاقبوونا فی شعری دروژناما نافی‌ری دا، هوزانقانی ل سهر په‌یچی‌ خوه‌ د (تورا فه‌یس بوکی) زی دا بلاقکریه و تیبنیه‌ کا بچویک وه‌ک گه‌له‌ک هه‌قالان وه‌ک کومیت من ل سهر نفیسی بو. لی من فیا وه‌ک نمونه‌ بو دروستکرن و سنعه‌تکاری دوینه‌یی شعرى دا، بو نفیسینا خوه، فی شعرى بکه‌مه‌ نمونه. هه‌لیژارتنا من زی بو بابه‌تی‌ پیشه‌سازیا وینه‌یی شعرى، هدر ژبه‌ر وی چهنده‌ی بویه کو نه‌ز بخوه ئیک ژ شه‌یدایی وینه‌یین شعرى مه و هوزانقانی زیره‌ک زی بمن وه‌ره‌ نه‌وه، یی بشیت ده‌سته‌لی و سنعه‌تکاریا خوه دوینه‌یین شعرى دا به‌رچاؤه‌ بکه‌ت، نه‌فه‌ دده‌مه‌کی دا نه‌گه‌ر نه‌م شعرا نوکه‌ وه‌ر بگرین جوداتر ژ شعرا ب کیسه و سه‌روا، کورهنگه‌ د وی ده‌می دا، سه‌رنجا پتیریا خنده‌فا بو قافیی و ریتما شعرى دچوو، لی شعرا نوکه‌ زیده‌تر خوه دوینه‌یی شعرى دا دینیت، هوزانقانی زیره‌ک زی نه‌وه‌ یی هه‌ولدده‌ت ل وینه‌یی دروست

بگهریت، ل داهینانا دروست بگهریت. وینهیی شعری ژى جوداتر ژ
 وینهیین (فوتو)، ئەو وینه یه ئەوی رح تیدا هدی و زیندی، کهنگی ئەڤ
 وینهیه ژى ب رح و زمان و گوھ و بینین دکهڤیت، دهما هوزانقان
 ههولدهت تشته کی نهلف ژ جهی وی بلهڤینیت و ئەڤا هه نی ژى ئە گهر
 سنهتکاری دگهل دا نه بیت، داهینان بتنی بهس نینه.

دوینهیه کی دا ژڤی شعری، هاتیه:

من و عهوری

تیی نافی ته و باران

ل ههڤدوو گهۆرین،

دا عهور ب دهنگی کهربی

گازی ته بکهت!

و ئەز ژى

بارانا خه ریبی لی کهم...

دڤی پارچه شعری دا، هوزانقانی ههولدايه وینهیی خوه بی شعری ل
 سهه ههڤبهندییا ههڤگرتنا دوو ماددهیان ئاڤا بکهت، ئیک ژ خه یالی و ئیک
 ژى ژ راستی. ئەڤ ههڤبهندی یه ژى داهینانه کا جوانه و هوزانقانی په نا
 بریه بهر تشته کی، کو دخه یالی دا بهیته بهحسکرن و کراسه کی نوی ل
 بهر بهیته کرن دی گه لهک جوان بیت، ددهمه کی دا کو ئەو کراسی هه نی
 ژ بهژنا وی تشتی بهیته و هوسان بو عهوران ژى، چه ند باران ژى
 بیباریت ههه خه لهک خواز یارین زینده تره ژى و ژ چه ژیکرنا وان بو بارانی

کو ب ژیدهری ژیانی بو خو دزانن، دوو روژان ل سهر ئیک باران
 نهباریت، ههمی ژی خدریب دبن و خوزیا بو رادهیلن. هوزانغان یی
 شیایی فی وینهیی خورستی یی کههی بو وینهیی شعرا خوه بکار بینیت و
 ب بهرگه کی دی ب خهملینیت و وینه بکهت و وهک فیایی بینته زمان،
 دهما دبیژیت (من و عهوری).

د پارچیه کا دی دا ژ ههمان شعر، دبیژیت:

ههر دهما ئاسۆ

سه کهراتا رۆژی دکهته داعویران

من دڤیت سینگی ته

بکهمه بالگهه و

دگه نازدارین پشیکا ب گوکا

پرچا ته

ل سهر چیمه نی سینگی خو

بکهمه چارچه ف

...

ستفانکی فهشارتنا ته ب بز دینم

هوزانغانی لدویف ئەزمون و مهعریفیهدیا خوه پهنا بریه بهر گهلهک
 وینهیان و ژوان ژی (ئاسو، سه کهرات، داعویران، سینگی ته، بالگهه،
 نازداری، پشیک، گوک، پرچ، چیمه ن، سینگ، چارچه ف، استفانک،
 بز داندن)، دقان ههر ۱۴ وینهیان ژی دا، مروڤ ههست بلیگه ریانان

دکته، ههست ب خو ماندیکرني، ههست ب نزيکبووني و نزيکبوونا
 فان وينهيان دئیک بابه تي پيکفه گریدای دا وينهيه کي شعری فهانديه،
 پينه قيت نهفا من مهره م بي بيژم، پيشه سازيا شعری بويه، پيشه سازي زي
 پيدفي ب که رهسته يين خوه ههيه، بکارئینانا فان هه می وينهيان زي
 تابلويه کي جوان دروست بويه و خنده فا دشيت ل سهر في وينه ي
 راوه ستيت و چهندين بيهنان فهدهت.
 دپارچه يه کا دي يا في شعری، دا هاتيه:

بهيله، جافين بهختي

ژ کلی بشووم...!

دا چ نه پييين دي

ل ناؤ مژيلانکين بيغه له رزي

خؤ نه فه شيرن).

يان في ديمه ني ژ هه مان شعر:

بهيله ديوارا بهه رفينم

دا چ ده مژميرا

ب راوه سيانا خؤ فه نه هه لاويسن

و چرکينا وان

ژ کوي پيده نگيا شه فا مه فه خون..

دڦي وينهي دا ئهم همي بين ل سهر تشته كي راهاتين كو دهم ژ ته مهني
ڦه دخوت و هدر ئيكي خاندنا خوه يا تاييهت بو دهمي هديه، لي هوزانقاني
خاندنا خوه يا شاعيرانه بو دهمي و دهمژميري هديه و ب وينهيه كي
شاعيرانه گوتي يه:

چرکينا وان

ژ کوي بيدهنگيا شه فامه ڦه خون..

نهوچ تشتن

(سندس مه هدی) مژویل دکهن؟

خاندنا هر دهقه کی لیگه ریانده که ل وان هه می تشتین خودانی دهقی مژویل دکهن، چ نهو تشتین هه، لیگه ریان بن یان هه می نهو تشت بن یین خه ونین وی نارام دکهن و خوزیین وان روژا، کو جارک دی، نهو و خه نین خوه تیدا بگه هنه ئیک فه. دهقین سهرکه تی ژی زیده تر نهون، یین خوانده های به شداری وان نهینی و خه ربیبیان دکهن، کو نهو ژی خوه به شهک ژ وی دهقی ببین و ههست بکه ن، جهی پیاسین وان ژی دنافا وان وینه بیان دا هه دیه، نهقین که تینه بن چا فکی کامیرا هوزانقانی، میلان کوندیرا دیبژیت (نه ده ب فاکته ری ناشکه راکرنا لایه نین فه شارتی یین مروقی یه). ژفی روانگهی ژی دی هه ولده یین ل وان لایه نان بگه رین، یین لدهف مروقی رویداین یان قیاین رویده ن و بریکا نه ده بی، یان دهقی شعری، کو بابه تی مه ل سهره، هاتینه ناشکه راکرن. دی هه ولده یین شعره کا خانم (سندس مه هدی) نهوا د کوفارا سیلافا ژماره ۶۸ دا بناقی (ژیان بو ته) هاتیه بلا فکرن و بزاین فی خانما هوزانقان، تا چ رادده شیا به وینه یین خوه یین شعری بکیشیت و بریا فی دهقی شعری، نه مین خاندن هفا تا چ رادده دی شیین بینه هه هه خه مین وی. هوزانقان دیبژیت:

ټیډی بلا بهس بیت

ټه ټرو مرن خوشترین دیاری یه

ټه گهر لقی وینهی بزفرین و ټهو په یوه نډیا دنافه را مروقی و کهسی
دی دا، دی بینین ټه ټو په یوه نډیا هه نی پیدفیه کا خوزایی یه و دقیت ههر
بوونه وهره ک ل نیفا خوه یا دی بگهریت. لی دهما هوزانقان دبیتیت (ټیډی
بلا بهس بیت)، لقیره هوزانقان مه ل بهرامبهری کیشه یه کا ټالوز د
راوهستینیت، کیشه یه ک جوره ره شیننی یه ک ټیندا هه یه و تا وی راددهی،
کو مرن ژ ژیا نا دگهل کهسی دی خوه شتر بیت بو وی یان ههر وه کو دفی
وینهی شعری دا هاتی. داخازا مرنی بخوه ژی جوره کی مرنی یه، ټه گهر
ههر بیهقیسیونه کی ټهم بمرن حساب بکهین! کهنگی مروټ خوزییا ژی
رادهیلت، دهما مروټ ههست دکت، پارچه ک ژ گیانی وی یا دهیته ژ
دهست دان یان ژ کارکهفتن، تا ټهو پارچا هه نی ژی گریدای ههستان بیت
یان ټیشانا دهورنی بیت، ټه ټو ژ کارکهفتنه ژی، ټه نجامی هه کیشه یه کا
لهنگه و پتزییا فان هه کیشه یان ژی ټه ټین دبنه بنیاتی دهقین شعری، بو
لایه نی دلداری دزفرن و نه هه ټسهنگی دفی دلداریی دا و بتاییت ټه ټو
چه نډا هه نی، د ناټه تخا گه نجان دا مشه یه، ژبه ر کو ههم سه ربورین وان
د کیمن، ههم ټهو دفی قوناغی دا دبورن و پیدفی فان جوره په یوه نډیانه و
نه مهرجه ژی پهر دهم ټهو په یوه نډی د سدر گرتی بن. ټه گهر ل فی وینهی
ژی بنیرین:

قه دهر یا هه ټرکیی دگهل هه بوونا من دکت

و گومانی د هه بوونا ته دا دکت

دڦي وينه‌ي دا، هوزانڦان يا لايه‌نه‌كي نيشا مه ددهت كو ب چاڦا
 نه‌هيتته ديتن و نه‌هيتته گوهليييون و نه‌هيتته ديتن و برييا زماني و خه‌يالي يا
 دئيتته زمان و بهزرا وئا ٺه‌و لايه‌ن ژي پوزه‌تيفه و رويي وئا به‌رچاڦي
 هه‌ي، لئا ٺه‌مين مروڦه وي روي ل پيش چاڦين خوه تاري دكه‌ين، ژبه‌ر كو
 ٺه‌و دورهيلى ٺه‌م دناڦا دا ژياني د به‌ينه سهر، دورهيلاه كه ناهيلىت ٺه‌م
 هه‌مي تشتان لبه‌ر چاڦين خوه ببينن. ره‌شيبني د هزر كرنى و دده‌بريني
 دا، مه نه‌چار دكه‌ت كو به‌ره‌ڦه هيژين نه‌ديار ڦه بچين، مه‌رج نينه ٺه‌ڦه
 هيژين هه‌نى ژي دناڦا مه بخوه دا بن يان ژي ل ده‌وروه‌ريڻ مه بن، دڦي
 حاله‌تي ژي دا ٺه‌م هه‌ولده‌ين وهك رح و گيان لڦي هه‌بوونى نه‌مين و
 وهك جه‌سته ژي ٺه‌م هه‌ست به‌ه‌بوونا خوه نه‌كه‌ين. هوزانڦان ڦي وينه‌ي
 گه‌له‌ك جوان دئيتته به‌رچاڦكي كاميرا خوه و دشعرا خوه دا ته‌وزيف
 دكه‌ت. راسته ده‌ما ٺه‌م دناڦا ده‌ڦي شعري دا دچينه خار، ٺه‌م
 بي‌هيفبونه‌كي دبينن، لئا زماني شعري ٺه‌و فاكته‌ره يه كو دهيت و برييا
 خه‌يالي ڦي هه‌فكي‌شه‌يي سهر راست دكه‌ته ڦه، ٺه‌گه‌ر لڦان هيژين ڦه‌شارتي
 بين ده‌ڦي ژي بگه‌رين، زمان ڦه‌زايه‌كي دروست دكه‌ت، ٺه‌و ژي هه‌مي
 ٺه‌و دلگراني و مژولي نه بين واقعي ٺه‌ڦرو ژن تيدا دبورن، نيشان ددهت.

پروسا گوهورینی^۶

دشعرهکا (سندس نهیلی) دا

پروسا گوهورینا دناؤ دهقیّ شعری دا، پروسه یه که دروست دبیت
دهما کردارا داهینانیّ کرداره کا تندرست بیت و شعر ژ کوراتیا ناخیّ
مروقی دهریکه فیت. ئەؤ کردارا هەنیّ ژى زیدەتر پەیدا دبیت دەما
هوزانغان و دهقیّ خوه دبنه ئیکّ جهسته و کارلیکیّ دگهل ئیکّ دوو
دکەن. دبیت لقیّره پساره ک بهیته قادیّ و بیژین، هەر دهقیّ شعری دفیّ
پروسه ییّ دا دبوریت، ژبەر کو نفیسینا دهقیّ شعری بخوه کرداره کا
داهینانیّ یه و داهینان ژى بیّ ئاگه ی پەیدا دبیت و هوزانغان بخوه
داهینه ریّ یان خولقیته ریّ دهقیّ خوه یه؟ ئەؤ پسارا هەنیّ ژى ئەو خاله یه
یا گه له ک جاران هوزانغانین مه ل سەر دهینه خاپاندن و خوه دبن
که ساتیه کا دستکرد فه نیشان ددهن و هینگیّ ژى ئەو دستکردیا هەنیّ
وهک (روبوته کی) یه، راسته دیّ شیت ب گه له ک کریار و پیرابوونان
رابیت، دبیت دهقیّ جوان و وینه یین جوان ژى بینته زمان، به لیّ دخو بخو
دا، دیّ تشته ک، داهینانه ک، دهقه ک مری بیت و نه شیت کارلیکیّ دگهل
سوز و ههست و نهستان بکهت و نهست ژى ب رامانا سوز و هزر و بیر

و خدیال. هەر چەندە دبیت ئەڤ خالا هەنێ لدهڤ گەلەك هوزانفانان هەبیت و گەلەك ژى ڤى هەڤكيشهیی ژ دەست ددەن، دەما زیدە دەستكاریی دوینەیین خوه دا دكەن یان ژى بیی ئەو هەست بکەن، ماسکە کى ل بەر چاڤین خوه ددانن و ڤى روحیتا ئەم ژى دبیزین، دناڤ دەڤین خودا دمیرین یان ژى مورکە کا لاوازیی پیڤه دەیلن.

بیدەنگى هیژا موگناتىسى یه! ناڤى شەرە کا هوزانفان (سندس نهیلی) یه دروژناما وار ژماره (۸۷۳) ى دا ل بن ناڤى بیدل، كو ناڤى وى یى خوازياره، بلاڤ بویه. ئەز شيام تا راددهیه کى ڤى کارلیکی دڤى دەڤى شەرى دا ببینم. شعر بخو مهسجه که دناڤهرا وى و وى بخو دا، دڤى شەرى دا مروڤ هەست دکەت هوزانفان یا بەرهڤ تشته کى نوى ڤه دچیت یان دڤیت بچیت، لى بەرى هەر پینگافه کى ژى یا ڤیایی برییا ڤى شەرى خوه قانع بکەت کا ڤى پینگافى بهافیزیت یان نه و دڤان چەند وینەیان دا، زیدەتر ئەڤ چەندا هەنێ دوپات دبیت، دەما دبیزیت :

ئەڤینا ته...

جاره کا دى...

که ڤلورانه کى خاپینوک...

لبەر خو کرپه

ئەگەر هوزانفانان بگشتى ب مروڤین هەست نازکتر و هەستیارتر بەدینه ناسکرن ژ کەسین دى، دى بینین هوزانفان هەردەم هەولددەن زمانى و خەيالى بکەنه مهودايهك بو کیمکرنا فشارى ل سەر هەستین خوه

و ههولددن پهنايی بو هیژین فهشارتی یین ناؤ خوب بهن و ب بلیمه تی
 و دهستهه لیا خوه بریین دهرئییخستا فان هیژان، فی مهودایی بهروفازی
 که نه ناؤ ئافهیی دهقی خوه یی شعری و ب ئەندازه یه کا جوان و تژی
 ههست و سوز، فی هیژا فهشارتی بیننه زمان. د وینه یه کی دا ژفی شعری
 هاتیه:

دناؤ هه می بهر په ریڼ

ته یین بژاله دا

دافیڼ پرچا منن

خو دبینم قاره مانا

رومانیڼ ته یین نه نفیسا یی!

وینه کی جوانه ده ما مروڤه ههست بکهت ئیک یی گرنگی دده ته مروڤی
 و سوزین وی یین عه شقی بو مروڤی دراستگونه، ئەفه ژی دیار دبیت برییا
 وان بهر په ریڼ که تینه دده ستین وی دا، کو دافیڼ پرچا خو دناؤ هه می
 بهر په ریڼ وی دا دبینیت. دافیڼ پرچی ژی زمانی عاشقانه و کور و کچ
 ههز دکهن دزمانی خوه یی ئاخفتنی دا هنده ک دهسته واژه یان بکار بینن،
 وهک (دل چاڤ، دافیڼ پرچی، بهژن و بال، لیف و ... هتد). لی هیژا فی
 وینه ی لقییره بتنی ناراوه ستیت، بتایهت ده ما دبیزیت (خو دبینم
 قاره مانا... رومانین ته یین نه نفیسا یی!)، یانکو ئەفه دوپار تکر نه که کو
 هوزانغان یا ههولددت خوه رازی بکهت کو به لی دهر گه ههک یی ل بهر
 سینگا وی فه کریه و دبیت ئاینده کی گهش بیت و خه ونین وی ل سه ر
 بینه راستی.

دقفلکرنا شعرا خواه ژى دا دگه هیتنه باوهریه کى کو ههست و سوزین
وى راستگویی یا دناؤ دا ههوى و ژبه ر هندی ژى خواه نه چار دبینیت کو
باوهریى ب فان ههستان بینیت، دهما بیژیت:

ئه فروکه دل یی بویه
په نجه ره کا هیر هیر کرى و
نه شپت هه زین من دناؤا
ده مارین خودا فه شیریت
توژى ب دوکیلا جگارا خو
من دکه یه
مى که وه کا چه نگ برى!

ئهؤ دانپیدانه و پدیاما ده قى بخواه ئیحائه که و مهسجه کا راسته و خویه ژ
ناخى هوزانقانى بو ههست و نهستین هوزانقانى بخواه.

تیرۆزگین عه شقی^۶

لدهف (شیلان عه بدوله ناف)

ههردهم ئەم بچاڤه کی نیر ته ماشای ئەدهبی دکهین و خو ئە گەر ژنه کی
ژی نفیسا بیت، ژبه رکو ژن بخو ژی یین فیروبوین بزمانی زهلامی دهربرینی
ژ ههستی خوه و ژ بوچوونین خوه دکهن، ئەڤه نه بتنی د شعری ژی دا
دهیته دیتن، بەلکو د ههمی ژانرین دی یین ئەدهبی دا و تا د هونهری ژی
دا ئەڤی چهندا ههنی رهنگ ڤه دانا خوه ههیه و ههردهم ژنان خوه ل
هه مبه ر گه ڤین کومه لگه هی لاواز دیتی یه، کو میران هندهک یاسا و
ریسا بو ڤی کومه لگه هی دروستکرینه و ژن ژی ئیکه مین بو ملکه چوون
ب وان یاسا و ریسیان ڤه و یین بوینه پیروزی و دڤیت ژلایی و یڤه، نه هینه
هنگافتن.

پینه ڤیت ئەڤرو جوداتر ژ بهری چهند سالان، ڤهله مین می د بیافه کی
بهرفره هتر دا پهیدا بوینه و بزمانی خوه دشین دهربرینی بکهن و ئەو تشتی
ئەو دبیژن و دنقیسن، ئەو تشتنه کو بهرگری ژ مافین وان دکهت کو فان
یاسا و ریسیان بشکینن، ئەڤ شعرا دی کهینه د خزمهتا بابهتی خوه ژی
دا، ئیک ژ نمونین ڤهله می می یه و ههستی مینانه و دهربرین مینانه تیدا
سه راف دبن، دا بزاین ژن تا چ رادده دشیت بهرامبه ر پیروزی زهلامی

راوهستیت و زمانی نه‌خپړ بهرامبهر وی بکاربښت، دی شعرا په‌نابهر یا هوزانغانا کچ (شیلان عه‌بدولمه‌ناف) وەرگرین، کو دکو‌فارا چا‌ق‌دیر ژماره ۱۲۰ دا هاتی‌ه بلا‌فکرن.

شعر بخوه ب شیوی مه‌سجه‌کی هاتی‌ه نفیسین و یا ناراسته‌کری یه بو که‌سه‌کی کو نه‌و که‌س زی زه‌لامه. هوزانغان دفی مه‌سجا ناراسته‌کری دا، به‌ری بزمانی خوه با‌خفیت بزمانی هه‌می کچان دفتیت په‌یامه‌کی رابگه‌هینیت کو نه‌و نه یا دا‌فانه و کچ نه نیچیره‌کا ناسان کو ههر ده‌ما زه‌لامی فیا دی‌تورا خوه هافیتیت و نه‌و دی‌بده‌ست فه‌چن. ههر وه‌کو دفی وینه‌ی دا، دی‌بیت (نه‌و نه‌و نه‌زم یا دگه‌ل کاروانی پایزا ته‌ده‌ته ری)، ههر چه‌نده شیلان خانی لقی‌ره‌زمانی (نه‌ز) دشعرا خوه دا بکار ئینایه، لی ژبو ته‌کنیکه‌کا جوانتر په‌نا بریه به‌ر زمانی تاکی بو‌فی‌ده‌برینی. هوزانغان وینین جوان ب سعه‌تکاریه‌کا جوانتر ته‌وزیف دکه‌ت و د وینه‌کی دا دی‌بیت:

**نه‌گه‌ر روژ و هه‌یف و ستیر و بارانی
عه‌سمانه‌کم و هه‌میان هه‌مبیر دکه‌م!**

نه‌فه‌ زی ههر لای‌دنه‌که ژوی مه‌سجی کو نه‌و باوه‌رییا لده‌ف وی هه‌ی به‌س بیت کو بشیت خوه د‌سه‌ر هه‌می ناز و هه‌ستان دا زال بکه‌ت. ل دو‌ماهییا فی شعری، هوزانغانی به‌روکی شعرا خوه به‌رفره‌ه‌تر لی‌کریه و فی مه‌سجی دکه‌ته د‌خزمه‌تا هه‌فکی‌شه‌یه‌کی دا، نه‌و زی نیر و می، ده‌ما دی‌بیت:

دلیٰ من ژى نه وه لاتی ته په
 نه گهر نیف چه رخی دژی ب بوریت
 تو ههر تیدا په نابهری

یانکو هوزانغان بر اشکاوانه یا دبیزیت من ژى ههست هه نه و راسته
 چه زین من فشاری دئیخنه سهر من کو لدویف وان ههستان و خواهشیان
 بچم، بدلئ نه رمان ژى نه وه ههر که سی بیت و نه و که سی هه نی یی چاوا
 بیت و ته مه نی وی چند بیت و ناستی وی چند بیت و تا دو ماهی، ژ
 بهر هندى ژى دبیزیت، تو په نابهری، یانکو ته نه و ماف نینه تو تیدا بمینی
 و لی تا کنجی بمینی، چ نه ؤ دلیٰ هه نی عه شقه ک تیدا هه بیت و دلین ژنان
 ژى نه وه ک یین زه لمانه کو گه له ک ژوور تیغه هه بن و ههر که س دشیت
 گل دین خواه لی برا نیخیت و جهی خواه لی خواهش بکه ت.

ههر چه نده ژ خاندنا نیکی ژفی ده قی شعری، دبیت خاندنه فا بتنی ل
 سهر هنده ک وینه یین جوان راوه ستیت، لی ده ق بخوه گه له ک جوان هاتیه
 نافراندن و نه ؤ سنعه تکاری و هوستا کاریا تیدا هاتیه بکار نینان، خاندنه فای
 گه له ک دویتر دبه ت و تام و چیژه کا خواهش دده تی ژ نه و ژ هنده ک
 وینان بتنی دبیت، نه گهر زیده تر هه ولبدت خواه راده ستی شعری بکه ت
 و نه و سحرا ژ موزیکه یا شعری و ژ هه ستین میه کی، کو ههر دهم زه لام
 خواه ل بهر ژنان لاواز دبیت، نه گهر خاندنه فا نه و بیت یی بزایت دی
 چاوان چیژی ژ شعری وه رگریت.

خه ریبی

د شعره کا (قیان حه مید) دا

ناؤ و نیشان کلیلا چورونه ژورورا ناؤ جیهانا هەر دهقه کی یه، ههلبهستفانی زیرهك ژى فئى په یوه ندى دناقهرا دهقى خوه و ناؤ و نیشانی دا دروست دكهت و ئهفه یه ژى ئه و شهره نیخا بناقى گه هاندنى دهیته ناسکرن، کو ههر كهسهك حهز دكهت پترترین كهس ل دهقى وى یى نفیسی فه گهرن. گىروبوونهك، ناقى شعره کا (قیان حه مید) ههلبهستفانا كچا باژیرى دهوکی یه و نوکه ژ دهرفه ی وهلاتى ژيانى دبهته سهر، کو ئهؤ شعره د كوڤارا چافدیژ ژماره ۱۲۰ دا هاتیه بلاڤکرن و دى ههولدهین، ل وان کلیلان بگهرین، یین کودین فئى شعرى فه کرى دهیلن. پینهفیت ژيانا ههر ئیک ژ مه، چهندين پیگه و راوهستیانین خوه یین تاییهت ههنه، هند ژى د خوشن و هند ژى فه گیرانا بیرهاتین نه خوشن. كهسین بهرهره مهند، کو شاعر ژى ئیک ژ وانن، ههولدهن، هندهك ژ وان راوهستیانان، ل بهر سینگى خه لکی بدانن، شاعر سنعه تکاریا خوه تیدا دکن و کراسدکن و د قالسی تیکسته کی دا، هه می دهسته لی و رهوشه نیریهت و معریفه ییا خوه و ئه و پاشماوی د سه ری خوه دا

خوځه کړين، دا دريژني. نه ؤ چۀندا هۀني ژي نه بنتي بو نارامکړنا خو و
 دهوروني خوۀ، بهلکو هدر کهسانه کي وهک وي، کو هه مي مروغان ژي
 بارهک ب بهر دکۀفيت و هدر مروغه کي ژ وان، بهشداري د هندهک وان
 راوهستيانان دا هه يه. لقيړه شاعر دهقي خوۀ بو دکۀته زمان و گوۀ و
 چا؁، نه ؤه ژي نه بنتي وهک شاعر، گهلهک هزرمنه ند و فهيله سوفان ژي
 بو گه هاندنا بوچوونين خوۀ، په نا بو نه ده بي بريۀ بو قي دهربريني، نيک ژ
 وان فهيله سوف هزرمنه ندان ژي، (ژان پول سارتر) بويه.

ژي هليبا جاددا هۀني

بيست و ههفت سالا،

من شهرمزار دکۀت..

نه گەر ل سهر قي وينه يي شعري راوهستين، نفيسينا شعري زيده تر
 شاعري د بهته سهر کيشانا وان وينان، يين کو بهشه کي ژ کهساتيا وي
 مژويل دکۀن! مهرج نينه ژي نه و وين هۀني، دهربريني ژ کهساتيا
 شاعري بخوۀ بکۀن، ژ بهرکو نه و فهرهنگ و مهعريفه يا لدهف خوديي
 خوداني دهقي هه ي، بهسه کو ويني خوۀ بکۀته وينه يه کي زيندي و
 ههولبدۀت، پترترين کهس بهشداري وي بابۀتي بکۀت، يي وينه ژ بهر
 هاتينه کيشان. نه ؤه ژي بو زهنگيني و رهوشه نبريۀت و دهسته هليبا
 شاعري فه دگهريت د نفيسيني دا، ژ بهر هندی ژي، نه و دهق دميين و
 زيندي دبن، يين پتريا خه لکي خوۀ دنا؁ را دبين، يان ههست دکۀن نه وين
 خاندۀفا ژي بهشه کن ژفي وينه يي شعري و يي بهشه کي ژ چيروکا وان

ديڙيت. ڙيٺهليا جاددي و ديار کرنا تهمهني، زفرينه بو گلهك پيگه و راوهستيانا، کو ههلبهستفانا مه، بو هدر هنگافته کي، هدر خه مه کي، خه ريبه کي، ٺاهنگ و سه ر ساله کي بير لي کر بيت و بو خوه ب دهست پيک زانبيست، لقيره زي کي ڙ مه يي خانده ٺا هديه و مه پيگه يه ک نه بيت، روڙهک، جههک، بيرهاتنهک، کو ٺم لي بزفرين و دهروني خوه تيڊا ٺارام دکهين.

ل سه ر پهريڻ دهريا پيڻ روڙ ٺا ٺا ي، کهين و ددان
تيروڙه کا نيڦرو يي کو شلقا ٺا ي ٺا فيل دکهت و
هاتنا ته و

هاتنا ته ڙ ٺي ري ويڻه

پيراتي شهمين دکهت...

بيست و حدفت سال نه گهله کن کو مروڙ ههست ب پيراتي بکهت، لي مروڙ ل وهلاتي نه بيت، ل جهي باب و باپيران، جهي ياريکان، ٺهو کهسي مروڙي خهون ل سه ر ٺا ٺا کرين و دووري چاڦين مروڙي، مروڙ ههست ب ههنا سه پيڻ وي نه کهت، عهشق بيت، هه ٺاليني، دا يک، باب، خوشک و برا!! ٺه ٺه هه مي بهسن کو ڙياني ل بهر مروڙي ته حل دکن، لي هه بوونا چريسکه کي کو چاڦين ههردووکان ب ٺيک بکهفن بهسه، کو نيشانين پيراتي نه مينن و مروڙ ل سه ر هه مي خه مان زال بيت.
ٺه گهر هندهک ٺونين دي ييڻ خه ريبه يي ڙنا ٺا ٺا ي شعري هلکيش بکهين،
بو ٺونه:

(مه چيرۆكئين مهزنا نه دزانين... مه خوۆ ب پرچا ئيك و دوو فه مژويل
دكر)، (سيقاندىك د باوهشا مه دا و.... په لاتينك د دويف مه دا،.... ل
بيهنه بهارى دگهران)، (ل بارانا، ل گزلكى... ل تهحرا، ل نيغه شهفا...
ل قه دهغه بوئى!... مه خو ل گيروبوونى نه دكره خو دان).

ئەوتشتىن

(عارف حىتۆ)ى مژۈيل دكەن؟

كەساتيا مروقى و ئەو ژىنگەھا مروۋ دناۋ دا مەزن بوى و پەروەردە دىيت، رەنگفەدانا خوە ل سەر شاكارىن داھىنانى ھەنە و ئەۋ رەنگفەدانا ھەنى ژى چ كىم و چ زىدە، كارىگەرىي دكەتە سەر ھەلبىراتن و دەست نىشانكرنا بابەتىن ھوزانقانى و ژىدەرى دەستەواژەين ھوزانقانى ژى ھەمى ژ ژىنگەھ و سروسىتى وى ژىنگەھى دەينە وەرگرتن، چ دەستەواژەين سىياسى بن يان كومەلابەتى يان ژى ئابورى و پىشەسازى و بتايەت گرىدانا ھزرا ھوزانقانى ب ئاخى و زمان و سەرورەيا وى ژىنگەھى ۋە. (گاتسون باشىلا) دقى دەربارەى دا دىيژىت: (جھ كارىگەرىيە كا مەزن دكەتە سەر ئەدىيى و دىيتە ئىلھام و ژىدەرهكى سەرەكى بو بەرھەمىن وان).

ژقى روانگەى ژى دى ھەولدهين چەند نمونىن گرىدای بابەتى خو د شعرىن ھوزانقان عارف حىتۆى دا، (ستزائىن پەلا) بەرگى دوى ژ پەرتوكا وى يا كوبەرھەمىن وى يىن شعرى، بو قى نقيسنا خوە يا كورت وەربگرين. بزائىن ھوزانقان چاوان كارلىكرنى دگەل دەوروبەرىن خوە

نه گهر ښی پارچه یی ژ شعرا (نه ز د ته دا.. ژ ته خه ریم) وه رگرین.
 هه ژ تایتلی شعری دیاره، کو تایتل کلیلا فه کرنا نهییین هه دهقه کی
 شعری یه، هوزانغان یی مه بهره ؤ کیشهیه کا نالوز فه دبهت، نهو ژ ی
 وه لاته کی بن دهست و پارچه کری یه، هوزانغان یی عه شقا خو برهنگی
 ره خنی نیشاندهت و یی دیاردکته کو نه ؤ نازادیا نوکه نه م تیدا دژین
 خهونا مه یا جاران بو کو نه م ب نازادانه ههست ب عهردی خو بهکین،
 بو ښی نازادکرنی ژ ی خوین هاتیه ریتن و خهبات هاتیه کرن و وهک
 شاعرهک یی گازی دکته کو دهست ژ حهف حهفی و بدویف که تنه
 پاره ی و کرینا عهردی و گهندهلیی بهردهن، ژ بهر کو خهونین مهزن ل
 سهه ښی عهردی هاتینه سهه ژیکرن و نه هرو نازادیا نه م تیدا، مهزنترین
 تاپویه بو مه.

یان د پارچهیه کا دی دا ژ شعرا (بو پیشمه رگه هی ههردهم ساخ) دا
 دیبژیت:

هه ژ وی روژا

ته کوینی گرنژینا خوه دانایه دنا ؤ ههرا مندا

من دهری ههزان یی گرتی

دا کهسی دی جهی کوینی ته تنگ نه کهت

هه چهنده زمانی ره خنی دنا ؤ شعرین حیتری دا گه لهک یی دیاره، لی
 ره خنه بنیاته کی دروست دکته کو چ دی مرو ؤ پینگافان بو پاش نه
 هافیت! هه چهنده عهقلی مرو ؤی کورد هیشتا عهقلی ته فه بولکرنا
 ره خنه یی ل دهف پهیدا نه بویه، لی ژ بهر کو شعر نهو بیافهیه کو هوزانغان

دشیٔ هه‌ناسه‌ییڤن خوه تیدا ب ئازادانه هه‌لکیشیت و هه‌می تشت وهک
وی بقین و وهک ئه‌و هه‌ز بکه‌ت بینته زمان و ژبه‌ر کو شعر بڤو زیده‌تر
پروسه‌یه‌کا مروفی یه‌ دگه‌ل مروفی بڤوه، لقیڤره شعر دشیٔ نه‌ بتی
هوزانقانی بڤو فه‌ مژویل بکه‌ت، به‌لکو کارتیکرنی ل وی ژینگه‌هی ژی
بکه‌ت، یی شاعر دناؤ خوه دامه‌زن کری و ئینتیما بو هه‌ی.

غاندي کوله وار و زیندیکرنا دهقی

ره شنفیسسه ل گورستانی، ناڤی شعره کا هوزانغان (غاندي کوله وار) ه
د روژناما وار ژماره (۶۹۱) دا بلاؤ بویه، د خاندنا من یا ئیکی و دوی
ژی دا بو فی شعری، بيرا من ل (وینه گران) دئینیت، ئەڤین بیهنا وان ب
کیشانا وینه کی و دوا و سیا نه هیئت، بتاییه تی ئە گەر هلکه فتهک بو ریڤک
بکه فیت یان بهر پرسهک یان هونه رمه ندهک بکه فیت بهر چاڤکی کامیرا وان
و نه بتنی ل ئینانا کوژیی دروستی وینه ی دگهرن، به لی سنعه تکارییا وان
دگرتنا وینه یان دا ئەوه کو ل کیشانا وی رهنگی وینه ی بگهرن کو
زیندیوون تیدا هه بیت، ژ هه می وان وینه یین وی کیشاین، بتنی دی وان
لدهف خوه بهر چاڤ کهت یین زیده تر زیندیوون پیڤه دیار و وینه گرتن و
داهینانا وینه گری، بهروڤاژی یا شاعری یه، شاعر داهینانی دکهت و
سنعه تکاریی د وی داهینانی دا دکهت یان کو شاعر خولقبته ری وینه یین
خوه یه و حهز دکهت رحی پی ب به خشیت و وینه گر حهز دکهت ئەوه
ویتی ئەوه دکیشیت، رح بخوه تیدا هه بیت و ئەوه سنعه تکاریی تیدا نه کهت.
ئەڤا من دڤیت دهر باره ی فی شیعری بیژم زی، ئەوه مشتیا وینه یانه کو
هوزانغانی کیشاینه د فی شعری دا و کهر نه ڤالهک زی دروست کری، ئەز

نابېژم وینه شعری لاواز دکهت، ژبه رکو بدیتنا من وینه یی شعری هیژه کا
 دی و تام و چیژه کا دی د دته شعری بخوه، نه گهر هات و جه ژیکره کی
 شعری نهو دهق خاند. راکیشانا گلهک وینه یان دئیک شعر دا کاری
 هوزانغانی گلهک مهزنتر و ب زهجه تتر د ئیخیت، بتاییهت نه گهر
 هوزانغان خودان پاشماوه کی هزری و مهعریفی نه بیت و نه زانیت رحی ب
 وینه یین خوه ب بهخشیت، هینگی ژی رهنگه جوداهیا وی دگهل
 وینه گره کی نه بیت. ژفی روانگهی ژی بههره مندی بتنی بهس نینه نه گهر
 کهسه کی بقیّت شعره کا جوان بنقیسیت، ژبه رکو نه م همی و خهلکی
 همی جوره بههره یهک لدهف ههیه، لی ئایا همی کهس دینه بههره مند،
 نه خیر ژبه رکو هندهک سنعه تکاری د کاری خوه دا دکهن و هندهک ژی
 خوه پیقه مندی ناکهن.

نه گهر لقی شعری فه گهرین و وهک نمونه بزاین چاوان هوزانغان رحی
 ددهته وینه یین خوه دبیت بابه تی نقیسینا مه گلهک چهقان ژ خوه بدهت،
 ژبه رکو نهو شعرا تری وینه و دریز ل سهر راوه ستیان بو دقیت،
 ههلسه نگاندن، شلوفه کرن و دئیک گه هشتن بو دقیت و نه فه ژی مه
 بهره نقیسینه کا گلهک دریز فه بدهت. لقی ره بتنی دی ب نمونه کا
 کورت ژ فی شعری، وینه یه کی دیار کهین و بزاین تا چ رادده
 سنعه تکاری و داهینان ژ لای هوزانغانی فه ب وینه یین شعری فه هاتیه
 پهخشین، هوزانغان دبیزیت:

باران

یا ژ شوشتنا تونین دهنگی ته
 دنافا گو هین مندا بی هیقیووی

دڦى ڪوڀلهييَ شعري دا، هوزانڦاني دڦيٽ جهڙيڪرنا خواه بههمي
 رهنگه ڪي ديار بڪهت، هوزانڦاني پهنا بريه بهر ههستا گوهلييونيَ و ڦيايه
 دوپات بڪهت ڪو نه بتييَ دليَ وي، بهلڪو همي ههستيَن وي دڦيَ
 جهڙيڪرنيَ دا د بهشدارن. هوزانڦان ويئهييَ بارانيَ دڦيٽ و هيٺا بارانيَ
 ڪو دڦيٽ همي تشته ڪي بشوت و خو بلنداها چيان ڙي ڪيم بڪهت، يا
 هم ڙ بارانيَ فيربوين نهوه ڪو دڦيٽ لافاوان دروست بڪهت، هريانين
 عهدي، ليَ نهڦيٽ تونين دهنگيَ ويَ ڙ گوهين وي بشوت. دڦي ويئهي
 ڙي دا زينديبون ب بهرچاڦين مروڦي دڪهڦيت، دهستهلي و سنعهتڪاريا
 شاعري دگرتنا ڦي ويئهي دا بهسه ڪو هم بيڙين ويئهي ڪي نه مره. ليَ ٽايا
 نهڦ جورِي سنعهتڪاري و دهستهلييَ د همي ويئهييَن دي دا هاتيه
 بڪارئينان، نهڦه يه نهو خالا من دڦيا ٽاماڙي بو بدهم، ڪو فوره د نقيسيئا
 ههه دهڦه ڪي دا مروڦييَ ٽاگهه بيت و بزانيت ديَ چاوان روجهتيَ دهته
 ويئهييَن خواه بين شعري.

ڦه گيران

د شعره کا (قادر حه سهن) دا

مهره ما من ژ ته کنیکا ڦه گيرانی د شعری دا، نیشاندا نا تابلویه کی شعری یه کو نهو تابلو ژلابی هوزانقانی ڦه هاتیبه دروستکرن. دپتیا شعران ژی دا نه م ژ هوزانقانی دڦیرین ل بهرانبر تابلویه کی شعری راوهستین و گهلهک جاران ژی، دئیک شعر دا نه م کهرنه قاله کی تابلویان دبیین! نه ڦ تابلویین هه نی ژی نه وهک تابلویین هونه رمنه ندین شیوه کاری نه ب رهنگ و فرچه ی هاتبنه کیشان، لی رولی هوزانقانی لڦیره دبته رولی شیوه کاری و دهه مان ده مدا، رولی وینه گره کی ژی دگیریت و هوزانقانی زیرهک و دهسته ل ژی نه وه یی بزایت فان هه ردوو هونه ران تیکه لی نه زمونا خوه یا مه عریفی بکه ت و بهوستا کاریا خوه یا شاعیرانه و سنعه تکاریا خوه، وینه دیه کی شعری، تابلویه کی شعری و ده ڦه کی شعری ببینته زمان.

نه گهر گوتنه کا (بورخیس) وه ربگرین ده ما دبیریت: (شعر ژبلی تامی و سوزان چ تشتی دی نینه) و ڦی گوتنی ل سهر (شه ڦه کا رومانسی)، ئیک ژ شعرین هوزانقان (قادر حه سهن عیدو) کو د روژناما وار ژماره

(۷۷۳) ى دا بلاڧ بوى بدهينه خاندنى و ڦى شهڦى وهك تابلويهك
 وهرگرين. هوزانڦان ژ دهسټپيكا شعرا خوه چهند كليان رادهسټى مهين
 خاندنهڦا دكەت، (شهڦهكا رومانسى)، هوزانڦان يى خاندنهڦايى خوه ل ڦى
 تابلوى بژاره دكەت، كو پيشانگهها شعرى بو كه سين عاشق و نهڦين
 ريژى ل رومانسيهټى دگرن يا ڦه كريبه، يى خاندنهڦايى خوه چارچوڦه
 دكەت و لپيش وهخت دزانيت شعرا خوه بو چ جوړه كى خاندنهڦاى نڦيسى
 يه، دا شعرا وى بشيت تام و سوزداريا خوب وى كهسى ب به خشيت.
 نهڦا ههنى ژى پولينكرنه كا جوانه كو چهندين بابەتان تيكهلى ئيك بكهين.
 (رونشټن بهرامبهرى ته)، لڦيره دڦيت هوزانڦان دڦى ڦه گيرانى دا وى
 باوهرى بو مه پيدا بكهت كو هندهك سالوخهت لدهف وى ههنه يا ل
 بهرامبهرى وى روشټتى، كو بيژين بهلى هوزانڦان يى شيابى ڦى شهڦى ساخ
 بكهت، بهلى ئابا نهو كهسا ههنى راسته نهو سالوخهت لدهف ههنه كو
 هوزانڦان ڦى وهسڦى بدهتى؟ نهڦا ههنى ژى دى بيته بابەتى مه يى
 ليگهريانى ل ڦه گيرانا ڦى چيروكى، د خودى ڦى دهڦى شعرى دا. نه گهر
 چهند وينهيه كان ژڦى شعرى داڦ كيش بكهين:

(ليڦين ته گولنارن، دلان بو خوږ اداكيشن)، (چاڦين ته دوو
 سه رگه رين نيچيرفانن)، (گه ردهنا به فرين... سينگى ته يى نوورانى)، (ليڦين
 ته يين پرى راز... دوو زارو كين سافانه... ب نوز و نازى دلڦلشن).

نهڦ و يين مه ريژكرين هه مى سالوخه تين كچه كى نه كو هوزانڦانى
 ڦيابى بكه ته چيروكا ڦى شهڦى بو مه ڦيگريت و دا نه م بزانبين كو رونشټنا

وی یا بیبه رهم نه بویه، دهه مان دم ژى دا، دځیت هوزانغانى چه كهك بو
 خاندۀ فایى خوه هه بیټ و هندهك دهسته واژه ځى هه بن كو خاندۀ فایى خوه
 رازى بكهت و هندهك وه سف و سالوخه تین جوان به چاڅ بكهت، دا
 خاندۀ فا ژ شعرا وی ځه نه قه تیت.

ئه څ ویتین ل سه ری ئه گهر ئاماژه بن بو جوانیا کچه کی، لی ئه څه بتنى
 بهس نینه بو ځى ځه گيرانى، ژبه ر هندى ژى هوزانغان په نایى دبه ته هندهك
 تښتین بالکیش تر كو راست بیته شه څه كا رومانسى، ده ما دیږتیت:

دهستین ته وهك به لاینکا

ل دور موما پرووی ته دزځون

دگهل زولفین ته سه مایى دکهن

وهك دوو كه فوکین تیهنی و برسی

د هیلینکا خردا ناهه درن

شاعر لځیره کليلة کی ژځى ځه گيرانى دکه ته ددهستى خاندۀ فایى خوه
 دا، كو دگهل سالوخه تین جوانیى یین لدهف ځى کچا هه نی، فیرانا
 عه شقى ژى یا لدهف هه ی، ئه څه ژى تام و خوشیه کی ل سه ر ځى شه ځى
 زنده دکهت و ئه گهر ویندیه کی بقی رهنگى دناؤ ځى ده قى شعری دا نه بایه،
 دبیت شاعر نه شیا با ناځى رومانسیه تی لی بدایت و دا بزاین ههستین
 هوزانغانى بو ځى کچى چنه و دا تابلو ته مام بیت، دقان وینه یان دا هاتیه:

لیهنین من وهك دوو كهوین

پهیت و سرت و سفك

ل بهرزی و نزمیا دیی ته دگهړن
وهك دوو مامزین برسی
ل پوانی سینگی ته دچهرن
چاڅ پرهنگی ژبانی دبینن
گوه ئاواژین فیانی دبهبزن

ئهڅ وینه ههمی ژی ئاماژنه کو هوزانغان ژی دفی شهفی دا یی
بهشداره و دهمی دهمان ژی دا، هوزانغان جوداتر ژ کهسین دی،
هزدکته ژ خه یالا خوه ژ زمانی خوه یی شعری، تابلویه کی ژ ههست و
سوزداریی دروست بکته و پیش کیشی خانده فیای خوه دکته، ههر
وه کو ئه مین خانده فا بریکا فی شهفا رومانسی دناڅ فی شه گیرانی دا،
بهرزه بوین.

بوچی نهم شعران دنقیسین و (قه هرمان سهرگه لی) وهك نمونه

ئیک ژوان پساریئن نالوزیی لدهف ههر هوزانفانه کی دروست دکهت،
دهما کدهسک دبیزتی تو بو شعری دنقیسی؟ براستی پساره کا د جهی خوه
دایه، نه گهر مروژ ژ ههر خودان کاره کی یان خودان ناره زویه کی بکته
کا نه گهر چبوونه دهست ب وی کاری بوی! لی نالوزی نه وه دهما چ
به رسقیئ گونجای ب فی کهسی یان فی هوزانفانی نه بن و خوه ب
به رسقیئ لاهه کی فه ب شه پلینیت. نه گهر شعری وه بگرین کو
هه ولدانه که بو گوهورینا تشتین نه گوهور یان نه رکی وی نه وه تشتین
جیگیر و نه لفق ب له قینیت! نه گهر هوزانفانی وه بگرین کا نایا نه رکی
وی نه وه تشتین نه جوان جوان بکته یان بین نه جوان تشته کی جوان ژی
به رهم بینیت. (ژانین دوهمی) نافی شعره کا قه هرمان سهرگه لی و نافی
په رتوکا وی ژی هه مان نافه، دی هه ولدهین ل وان تشتان بگرین بین
به رسقا فی پساری بو مه روهم دکهن. دوینه کی دا دبیزیت:

خوه زین من گو هیئ خوه فه چین

نهؤ وینده ژ سهرقه سهرقه نه هاتیه و نه فه ژی وی رامانی ددهت کو
خودی هوزانفانی دناؤ کوراتیا خوه دا، فه زایه کی بو خو دروست دکهت،

فہزایہ کی وینہ دکھت ہر وہ کو نہو ہزر دکھت و دبیت۔ فہچینا گوهان، وینہ کی گہلہك جوانہ و ب ہوستایانہ ہاتیہ داریتن، ژبہر کو نہم چ جار فیرنہ بوینہ کو خوزیان ژی گوہین ہین، لی دہما خوزی گوہین خوہ فہدچن، نہفہ ناماژہیہ کہ بو لفاندنا تشتہ کی جیگیر و مہرج نینہ ژی نہو لفاندنا ہنی ہر دہم بو تشتہ کی (رہق) بہیت، ژبہر کو دہستہ واژہیین ہوزافانی ہر دہم دنازک و دگل وان تشتان کارلیکی دکن، بین ہستیار و تژی ہست و سوزداری۔

نہز بی بویمہ داویا بہرمایکین خوہ ل لاشی خہوین مری دگہرم

دہما نہم دبیزین وینہ دناخفت، نہم راستیہ کی دبیزین کو وینہ ی شعری ژ تشتین نہبوی دہیتہ دروستکرن، نہو نہبوونا ہنی ژی ژ چ فالاتیا نادرکہفت و نہم دی د شاش بین نہگہر نہم بتنی خوہ ب ئیلہاما شعری فہ بہیلین، ژبہر کو شعر بخوہ تہخہبوونا ہزرانہ، لیگہریانہ و سہربورن و دکہفہ سہر ئیک، نہنجام ژی تشتہ کی نوی پیدادبیت، شعرا نوی ژی زیدہتر ل سہر وینہی دہیتہ نفاکرن و ہوزانفانی زیرہک ژی بی بفت بزایت نہو بوچی شعری دنقیسیت، دفت ل کویراتیا خوہ، شعری سہراؤ بکہت! ل وان تشتان بگہریت بین خہلک جیگیر و نہ لف دبیت۔ دہما ہوزانفان دفی وینہی دا دبیزت (نہز بی بویمہ داویا بہرمایکین خوہ)، دخو بخو دا نہفہ وینہ کی جوان و نویہ، نہگہر نہم ہمی بزاین بہرمایک چنہ و بہرمایکین مروقی چنہ، لی داویا وان بہرمایکان، یانکو دوماہیا

دوماهیا خهون و خوزیښ مروفی. دوینهیی دوی دا دهمی دبیریت (ل لاشی
 خهونین خوه دگهرم)، ههم وینه ته مامکرنا وینی پیش خویه و دیسان یی
 هیقیه کی ژی رادگه هینیت کو خوه رازی بکهت، بهلی هیشتا هیقیهک یا
 ههی و یی ههولدانئ دکهت کو خاله کی ببینیت و بهرده و امی ل سهر
 وی خالی بکهت. دگهل فی ژی شیا رحی و جوانی ب تشه کی ب
 بهخشیت کو پیش وهخت مه بو دوماهیا ههر تشته کی دزانی، بهرمایک
 یانکو بشافتنا تشته کی باش، چ خیر و بیرات تیدا نه ما بیت.
 نه گهر هندهک وینان، نه فین نامانج ژ نفیسینا بابه تی، ژفی دهقی دا
 کیش بکهین:

(هه ناسین خوه / د وه لاتی هه زین من دا ناکنجی بکه) یان (په لاتی نکا
 هیقیین من / دناؤ لهیا مرار بوونا خهونین خوه دا نه نفینه) یان (نه ز پز ژ
 ته / دناؤ نازرینا میاتیا ته دا دگه فرم) یان (داؤ داؤ پرچا ژیانی بغه هینه).

نه گهر ل ههردوو ریژین دوماهی ژفی دهقی ژی سه بکهین:

پوتین که قالی روویساتیا خوه لیک بده
 دا بن گو هین نه فرویا ته بشیم ب نالیسم

یانکو ههمی بیرهاتنن هه ژیکرنا من و خوه بینه بیرا خوه فه و دگهل
 وان ههمی روژین من و ته عهشق تیدا کری، دا نه م بشین د نه فرو دا وهک
 نه م ههین، وان ههمی تشتین بوینه بهر بهست و نه نجامی لیک نه گه هشتنی و
 دویر که تنی، یین نه م ل ناقارین جودا راوه ستان دین، نیژیکی نیک بکهین، دا

حهژيكرنا خوه ريښه بيخينه ښه. نه گهر نه ښه شروفه كرنهك بيت و خهلكي
دهسته واژه يين خوي يين تاييهت بو دهربريني هه بن لي هوزانقاني جوداتر،
وينه يه كي شاعيرانه و وه سفه كا جوان و وينه كي زيندي ئينايه، ده ما
ديريت (بن گوهيڼ نه فرويا ته بشيم ب ناليسم).

گولشه‌نگ و مه‌سجا فه‌شارتيا شعری

كه‌فوك، ناقي شعره‌كا هوزانقانا گه‌نج (گولشه‌نگ)ه و نه‌ف شعره د
روژناما وار ژماره ۶۸۳ ی ۱۵ هاتيه بلافكرن. هوزانقانی وهك هه‌ر كچه‌كا
دی هه‌ستين خوه به‌رامبه‌ر جه‌ژيكرنا خوه ده‌برينه و ل هه‌بوونا خوه يا
دروست دگه‌ريت، هه‌بوونا هه‌ر كه‌سه‌كي ژي ته‌مام دبیت ده‌ما هه‌ست
بنيقا خوه يا دوی دكه‌ت. لی زمانی شعری و زمانی نفیسنی جوداهیا خوه
هه‌به ده‌برینی دا، داهینان زیده‌تر سنعه‌تکاریه ددروستكرنا وان هه‌می
چيروك و سه‌ره‌هاتين روژانه دهینه به‌رچاڤين مروفي.
دهندهك وينه‌يان دا نه‌ف ديمه‌نه هاتينه كي‌شان:

دنا‌ف په‌فیشكين چاڤين ته‌ دا، ل حازريا خوه دگه‌رم
چاره‌نفیسی خوه دگه‌ل خه‌ونين ته‌ ئا‌فا دكه‌م
دنا‌ف هه‌مبیرا ده‌ستين ته‌ دا دخه‌و دچم
نه‌ز كه‌فوكيا خوه ل هندافي دلوفانيا ته‌ دبينم)

دقان وينه‌يان دا، هوزانقان وهك كچه‌كا گه‌نج و ئوميد بو ژيانی هه‌ين،
وهك نه‌و دنيايی دبينيت و دخوينيت و شروفه دكه‌ت، وهك هه‌ر كه‌سه‌كا

دکاملانا گه نجاتیا خوه دا هزری ل وان تشتان دکهت یین هه فالین ته مه نی
 وی تیدا دبورن، نه فیه وهک خاندنه کا دهستیکی نه بو فی شعری، لی
 هوزانغان لقییه بتنی نه راوه ستایه و خاندنه کا دی ل پشت فان دیمه نان
 هه یه، یا مه دقت لیبگه رین، نهو شیایه چ مهسج بگه هیته مه یین خاندنه فا
 و په یاما وی یا فه شارتی چویه!

نه گهر ل کومه لگه هه کی وهک یی مه سهح بکهین، زیده تر ژن خوه
 دین سیبه را زه لامی فه نارام دبیت و بو وی خوشه نهو زه لامی ژیا نا
 هاوسه رگری دگهل دا دبه ته سهر، زه لامهک بهیز بیت و نه گهر خو ژن یا
 نازاد بیت و په روه رده یا وی یا نازاد بیت و باوه ری بخوه هه بیت ژی، لی
 فشارا جفاکین روژه هلات دخازته وی چهندی کو زه لامهک هه بیت و
 نارامی لده ف په یدا بکهت. بهلکو دجفاکین پیاو سالاری دا ههر دهم ژن
 خوه کیم دبین، نه ف راستیا هه نی ژی دوان هه می دیمه نین مه ل سهری
 ریژکین دا دیار دبیت. لی په یاما فی دهقی شعری بمن وهره ههر دفان
 دیمه نان دا دیار دبیت کو هوزانغان واقعه کی بهرچاؤ دکهت و هه ژیکرنا
 خوه و نارامیونا خوه بو ره گهزی دی دکه ته نمونه.

نه گهر نه فال سهری مهسجا فه شارتی یا فی دهقی شعری بیت، لی
 داهینان و سنعه تکاری دشعری دا و بتایهت دهما شعر یا په نگیای بیت ژ
 خاندنان، هندهک دیمه نین دی و پیناسه یین دی و سهروچاقین دی هه نه،
 شعرا سهرکه تی ژی زیده تر نهوه یا چهن دین رامن و مهسجان بخو فه
 دهه لگریت، نه گهر نه، هینگی چ جوداهیا خوه دگهل نفیسینا چیروکه کی
 یان په خشانه کی نابیت و روی دی یی فی شعری ژی دهما نه م چیروکا
 عشقه کی و هه ژیکرنا وی دبین و کا چهند شیایه داهینانی دکوپله یین

شعرا خوه دا بکدت، دیسان ئەفا هەنی ژى دگەل تەمەنە کى گەنج و سەرپور و مەعریفە دیا هوزانقانا مە و دەستەواژە یین وى یین شعری دراوستیت و کا ئەف دەستەواژە یین وى یین شعری تا چ رادده د زەنگین.

ئەگەر ل هندهك دیمەن دى ژ فى شعری سەح بکەین:

تو دبیە سپەهیتین ئەز

پەرمیچکین خوه ل بیابانا نەستا من نم دبارنی

ئەف دیمەن هەنى خواندنه کا دى ددنه فى دەقى شعری جوداتر ژ مەسجا وى فیاى بگەهینیت، ئەو ژى عەشق و حەژیکرنا وى یە، هەر گاڤا کچ ژى شیا باوهریا کەسە کى بدەست خوه فە بینیت و باوهرى پى هەبیت، نەبتنى ژيانا وى خوهش دبیت بەلکو ژيانا وى ژى خوش دکەت و دڤى دەر باره ی ژى دا هوزانقانى گەلەك جوان ئەف وینە تراشى یە، دەما گوتى (تو دبیە سپەهیتین ئەز)، یان دەما دڤى وینە دا خوه ب بیابانهك دەهژمیریت، مەرەما وى ئەو دبهرزە بوونە کى دا دژیت، هەلبژارتنا بیابانى ژى وینە کى زور جوانه بو بەرزە بوونى، ژبەرکول بیابانى هیچ کوژیه کى دنیاى ژ ئیک ناهیتە جوداکرن و بتایبەت ژى ئەگەر چ نەخشە نەبن و توزا بیابانى عەسمانى و چاڤى روژى بەرزە کەت.

لدوماهیا فى شعری ژى، هوزانقانى مەسجا خوه یا شعری و حەژیکرنا خوه بو ره گەزى دى تیکەلى ئیک وینە کرینه، دەما دبیریت:

ئەز کەڤوکیا خوه ل هندافى دلوانیا تە دبیم

ئەفە ژى پەيامە کا جوانه بو ئەفا مە ل سەرى ئاماژە بو دای کو دجفاکین پیاوسالارى مافین ژنان دەهیتە خارن و زەلام نە دادی و توندوتیژی بکار دئینیت.

لوقمان ناسیھی و

لیگه ریانان ل (خو)!

گه ریان ل خو، ئەو گه ریانە یا مە بەرەف باگرە وەندی کەساتیا مە فە دبهت، مە بەرەف خوەشی و نازار و ئەو تشتین دشتین تاما دەفی مروفی بگهورن، گهورین ژى مهرج نینه هەردەم یا پوزەتشف بیت. رابوری مروفی، هەردەم گوشاره کا بی ئەندازەى و بەرەللایى پەیدا دکەت و خەيالى بەرەف دوخەکی نە ریک دا دبهت، بەرەف وان هەمی مەملانە و حەز و خواستە کین چ بریکەفت یان بەرەف ژى دناؤ نارەزویین جەستەبی مروفی دا، پەیدا دبن. هەر چەندە بەشەکی گرنگی فان حەز و خواستە کان بو وی مەملانەبی فەدگەرن، ئەوین ژ زیندا کرنا جەستەبی (کەسى) دزفرن، ئەوین، ژ وان هەمی بیدەنگی و سەرکو تکرین بەرامبەر عەقلی هەر کەسى دا دەینە کرن. لقیڕە ژى هیژا خەيالى وەك قولکانەکی دپەقیت، هەمی هیژەکی ددەتە کاری، بو نەهیلان و لادانا ریره و ئیفلیجیوونا پەیدا بو، کو ئەو ئیفلیجیوونا هەنی بو وان هەمی پسیارین ل رەخ و دوورین وی فەدگەرن، ئەوی دهنرا خوە دا، ئەو نەشیایی بو بەرسفان

بینیت یان هەر چنه‌بیت، نه‌شیابیت ئەفین ل ره‌خ و دوورین خوه ب
به‌رسقیڤن خوه رازی بکه‌ت.

دشعره‌کا هوزانقان لوقمان ئاسیھی دا بناقی (ل ویدهری) کو دروژناما
وار ژماره ( ) دا بلاڤ بوی، ته‌کنیکا (لیگه‌ریانا ل‌خوه) تیدا دیاره. شاعری
چهند وینه‌یه‌ک ئی‌خستینه دن‌اقه‌را خوه و (خوه) دا، خوه ژی کو ئەو بن‌قیا
خوه یا دوی دن‌یاسیت. (عشق و عه‌ز)، ئەو ئال‌اقه‌نه برییا فی شعری، شاعر
دخه‌یالا خوه‌دا دگه‌ل خوه داینه ئاخفتنی. ئەو خوه ل جاده‌یه‌کی دینیت و
ژ بلی بیره‌اتنن وی، که‌س پیاسان دگه‌ل دا ناکه‌ت و بتنی عه‌شقا وی
نه‌بیت کو ده‌ما (پادشاه) دن‌قیت، ئەڤ عه‌شقا هه‌ خوه ژبن نقینا که‌سه‌کی
دی فه‌دزیت و ده‌یه‌ته ده‌ف وی، لی بیه‌نا هه‌ز و خواسته‌کین شاعری ل‌قی
خه‌یالی بتنی نا راوه‌ستن، ژ به‌ر کو د‌قی‌ت هه‌ست ب هه‌بوونا وی بکه‌ت،
هه‌ست ب بیه‌نا ع‌زا وی بکه‌ت.

ل ویدهری تو

شه‌فی

جادی

داره‌کاژین وه‌ک من مه‌لوول

گلوپین شیار

تو ب ع‌زا خوه بو‌یاغدکی

ژ ته‌ خه‌ریین ...

و نهز ژى ل ښځه د پيال په كې مشقې باران ب سهر هه ناسه پين شه ځي
و خو به روساتييا جاده يې ودر دكم

د ځي پارچه شعري دا، شاعري څيا به ل هنده ك راستيان څه كوليت، نه و
راستي ژى نه و ن يين حهز و خواسته كين وي ب ناشكه را يي نه شي پينه ژى
تير بن و هه ولدانا كرى، نه څه فولكانا لده ف هدى داقوتيه هزرين خو به و
وينه يه كې شاعيرانه ژى دروست بكه ت، نه څه وهك شاعره ك و هوسان
شيوه كار، سترانبيژ، موزيكترون، سياسي و ههمي كه سان نالافين خو به يين
جودا يين دهر برينې هه نه و ههمي كه سان ژى به شهك ژ خو به به رزه كرينه و
د ليگه ريانې دانه.

نه څه ليگه ريانا ل خو، دبته ده ستيپكه ك دنافه را گوماني و بينيني دا،
بينين ژى برامانا هزر كرن و بير كرن و دهر نه نجام ژى نه څه ههمي دبنه
هيژه كه بو عه قلى، عه قل ژى ههر دم دپنكولى دايه كو نه و گوشارا ل سهر
هه و پهنگيا يي ژ خو به دهر بينيت و دهر يژ بكه ت، نه څه دهر يژ كرنه ژى ژ
كه سه كي بو كه سين دى و ههر هوسان ژ ره گه زه كي بو ييدى جودا هيا
خو به هديه. ههر ژ بهر هه بو نانا ځي هه څكيشه يي و ځي جودا هيا، مروځ
دكه څينه به رامبه رى (نه وى دى) يان تا (خو) بخوه و لڅيره ژى (خو) نه و
كه سه يه كو مروځ رامانه كا دى بو دده ت و وينه كې دى دخه يالا خو به دا
بو دروست دكه ت، هه ولدده ت مروځين هه ستيار ژ مروځين گه مژه و گيل
جودا بكه ت. نه څه ليگه ريانا ل كه سي خو به ژى، نه و فاكته رن كو ههر دم
مروځ د ليگه ريانې دا بيت و هوسا و مروځ خو به دگه ريت، مده ما من ل
(خو به) ژى، نه هه مان كه سه نه ځي مروځ سهر و چافين وي پي د خويدكا
رونا هيا دا دبني ت ده ما مروځ بتني ل بهر وي خويدكي بيت و ههر دم
بريا عه قلى ليگه ريانا مروځي، به ره څه دبته كا جوانتر و زمانه كې خو به شتر و
هزره كا جوانتره.

لیگه ریان

د شعره کا (مه سعود خه له ف) ی دا

نهم ههمی دنفیسین و نهو که سین دنفیسن ژ ی گه له کن و نهم دشین ژ
فیره بابه تی خوه دوست پیبکهین، نهو چ تشتن مه مژوولی نفیسینی دکهن؟
رهنگه نفیسین بخو تشته کی ب ساناهی بیت، لی نهو تشتین مه پالقه ددهن
بو نفیسینی ههر نهو تشتن یین سهنگی ددهنه نفیسینا ههر نیک ژ مه.
نفیسین بخو تیکه له که ژ ناخی نفیسهری و ژ هزرو بیر کر نه فه یا نفیسهری و
لقیره ژ ی تا نهو کارلیکه دناقهرا هردوویان دا روینه ددهت، نفیسین
نه شیت قلبی خوه بی دروست بگریت. نه گهر نه فه بو نفیسینی ب
رهنگه کی گشتی بیت و خنده فا خوه دناقرا ب بینیت، دگهل شعری
گه له ک جودا تر و زیق تر نهو چندا هه نی رهنگ ددهته فه و نهو نیکگر تن
هه نی، گه له ک ب هیتر دیار دکهت.

په یقین داخدا ی، ناقی شعره کا هوزانقان (مه سعود خه له ف) ه دکو قارا
نوبوون دا بلاه بویه، دی هه ولدهین فی کارلیکی دناقهرا نفیسینا وی و
وی بخوه دا ناشکهرا بکهین و نایا نهو نیکگر تن هه نی، دناقهرا هردوویان
دا، چندا یا خورته؟

د فې کيلی ده من کس نه دیت ژ بلی ته،
و من خوه ده خیلی روونشتین بهر ئیقارین ته دکر

هوزانغان ب راشکاوانه و ژ ناخی خوه یی دگهل تشته کی د ئاخذیت،
پیش وهخت ژی دزانیث دفی ساتی دا ئهو دگهل خوه یه و بو کهسی
نانفیسیت، چنکو ئهو تشتی دگهل د ئاخذیت، کهسه کی دوبره دهسته و نه
دهنگی وی دگهتی و نه هه ناسه یین ئیک گوھ لیدبن. هوزانغان یی دیار
دکته، کو ئهو جهی پیقه گریدای، چ ئهو جهه بیت یی لی ژ دایک بوی
یان یاریکین زارو کینی لیکن یان ژی ئه فیندارا خوه لی هیلای یان ژی
حه زکرنا وی بو وی ئاخی بیت، ئهو جهه یی دناخی وی دا و چ تشته ک
جهی وی ناگرن و نه شین هه زین وی تی بکن.

هه موو خاچه ریک، د بهر پیلین شه فستاین ئه رزان ره دبورن،
و نیژیکی سه د ساله کی ئه م دهرین،
دا کۆ ده ستین دیروکی یین شکهستی،
د بیهنقه دانین مشه ختیا فی هه لبهستی ده ببین.

دفی پارچی دا، هوزانغان مه رادکی شته وان هه می تشتین وی مژوول
دکن، وان ئه گهرین بوینه سه ده ما دوور کهتنا وی ژ جهی ژ دایکیبونا
وی. هوزانغان یی دوزا پارچه بوونا وه لاتی خوه بهر چاڤ دکته، هوزانغان
یی خاندن قایی خوه بریکا هه ستین خوه و خه ربیبا خوه مه دکیشه
بابه ته کی کو د روزانه کی دا و د سال وهخته کی دا، دیروکی غه دره کال

وی و وهلاتی وی کری. ئەفرو دوورکەتەنا وی و خەریبیا وی ژ کێلەکا ئەو لی ژ دایکبوی و ژ کێلەکا یاریین وی یین زاروکیینی لی ماین، بی خەموکی و نە نارام کری! ئەو خەریبیا هەنی نە بتنی کارتیکن ل تەندروستیا وی کریه و نازارین جەستەیی گەهانیدی، بەلکو دەرونی وی هەمی نە نارام کریه و چەند خوە بتنی دینیت، ئیکسەر خوە دگەل دا ژبیر دکەت. هوزانقان برییا فی وینە ی کودی فی خەریبی و بەرزەبوونی بو مە یین خانەهفا ناشکەرا دکەت، ئەو ژ ی دەما دیبژیت (نژیکی سەد سالیەکی ئەم دەزرین)، ئەگەر ل میژیی ژ ی بزفرین هەر ل نژیکی فی دەمی یە کو وهلاتی وی تیدا هاتیە پارچە کرنی. لی شاعر لقیهە بتنی ناراوہستیت و تەئکید ی دکەت، کو ئەو پارچەبوونا هەنی، د دەمەکی دا بریار ل سەر هاتیە دان، کو بەزرا وی گەلەکی بی بی بها و ئەرزان بو، دەما دیبژیت (هەموو خاچەرێک، د بەر پیلین شەفستانین ئەرزان رە دبوورن)، یان کو نە بتنی دیروکی مافین وی و ناخا وی و سەروریا وی بن پیکرینە، بەلکو ژ ئەگەری تشتەکی بی بها ئەف چەندا هەنی رویدایە و ژ بەر هندی ژ ی دیبژیت (دەستین دیروکی یین شکەستی)، کو بەزرا وی دیروک گەلەک تیشان دناف پیلین خوە را بەرزە دکەت و راستیان فەدشیریت و بی دادی دکەت.

ئەگەر لفی گریدانا دناقبەرا شعری و هوزانقانی دا فەگەرین و بزاین کا ئەف کارلیکە چەند یا بەیژە و تا چ رادە راستگویی تیدا دیارە، دەما دیبژیت (د هشی هەلبەستی دە پیرەمێرەک ژ دایک بو)، یانکو ئەگەر ئەو وهک هوزانقان خوە ب گەنج ژ ی بزائیت، لی فی خەریبی ئەو ب هەمی هەستین وی فە بەرەف پیراتی فە بریە.

هاجانی و شعرا ستراڻکی!

شعرا (پیرسه) یا چیروک نفیس (ئیسماعیل سلیمان هاجانی) یه دکوڦارا پدیڦ ژماره ۶۲ دا بلاڦ بویه، تشتی ژ خاندنا ڦی شعری مروڦی مژوول دکهت، بیهڦیوونا شاعری یه ژ ههژیکرنه کی کو نهو چاڦه ری بو بهرامبدری دلسوزی و وهفاداری و ههژیکرنا خواه یا راست بو وی، پاداشته کی وهربگریت! نه گهر وه کلهتور و ناین ژی سهحکینه ڦی بیروکه یی، ههر ژ نه زهل دا نه مل سهر وی چهندی راهاتینه، بهرامبهر سوز و وهفاداری و پاڦزیین خواه بهیینه پاداشت کرن. چ نهڦه وه ک ناین بیت یان کلهتور و ژبه رکو نهو کومه لگه هی (هاجانی) ژی دناڦ پهرین خواه دا مهزن کری، ههر دوو دهسته واژه ل سهر دزالن، نهڦ چهنده ژی لایه نی لاوازی شاعری نیشاندهت، کو دڦی سهرده می ته کنه لوژیایی و پیشکته نی دا، نه شیا به په یامه کا سهرده میانه بگه هینیت، کو ئیک ژ تاییه تمه ندیین شعری نه وه، لیگه ریان و ڦه دیتن و دهر برنین نوی، هه می ژی دچار چوڦه یی په یداکرنا یان بهرجه سته کرنا تشته کی نوی دا، نه بتنی بو وی دخوش و تشته کی نوی و سهرنج راکیش بن، بهلکو ههر خاندنه ڦایی دگه هتی، تشته کی دناخی وی دا ب نازرینیت و هشیار بکهت.

هوزانفانی چندن جاران ئەڤ رستهیه دوباره کریه (ما کی ته مهت من ژ ته هه ز دکر)، ئەڤ وینهیه ژێ زیده تر بو وان کهسان دهین یین مروڤی بقیت بریکا قهنجین خوه چکه کی بده ته ناڤ چافان، لی یا هوزانفانی قهنجی کرن نینه. ئەگەر هندهك وینان ژڤی شعری داڤ کیش بکهین، دهما دبیزیت (بهرسه ژ دافین پرچا خوه) یان (ژ تارستانین شهفان بهرسه) یان (ژ سهقهما زڤستانان بهرسه) یان (ژ خهون و خهیلان بهرسه)، ئەڤ وینهیه ههمی ئاماژه نه کو ئەو یی هه ژیکر نه کی دکهت و ئەڤ تشتین ئەو دبیزیت، ههر کهسی هه ژیکر نه کا دروست بکهت دڤیت ئەڤ ساخله تین هه نی ههمی لدهف هه بن و دوباره کرنا فان وینهیان و چه ندين وینه یین دژی هه نه کو مه ههمی ریز نه کرین. ئەگەر ڤی ته ئکید کرنی وهك لاواز کرنا شعری ل سهر هوزانفانی حساب نه کهین، یی بو وی دوپات دکهت کو من گه لهك یا هه ژته کری و من ههمی تشتین خوه ل سهر حسابا خوشیا ژيانا خوه یین گوری ڤی هه ژیکر نی کرین.

هوزانفان لڤیره بتی ناراو هستیت، به لکو دهیت و دچهند وینه یه کین دی دا دبیزیت (ئاسویه کی بهردریایی بوم ئەز) یان (دارهك بوم چاوان ههز بکی بهر بگرت) یان (ئوقیانوسهك بوم چاوان ههز بکی پیلان ب هه لاڤیت)، ئەڤ وینین هه نی ههمی ئاماژه نه کو ههر تشتی هه با ئەز یی بهر هه ڤبوم د راستا هه ژیکرنا ته دا بو ته بکهم و دوینه کی دی دا ل سهر زاری وی دبیزیت (ل داویا هه موو پیلان بهستی بوونه)! ئەڤ وینه یه ژێ دوماهیا فلمی نیشان ددهت یانکو تو دڤی هه ژیکر نی دا سهر که ڤنی نه بویه! ئەگەر ڤی دهڤی شعری وهك فلمه کی وینه دار وهر بگرین کو چه ندين وینین د ئیک ئالاندی هاتینه کیشان و ههمی ژێ دگرت هه ڤیدویان

دا دهینه نیشان دان و ههمی ژى چه ژیکرنا وی دیار دکهن و بی دالهیی ل وی دکت، لی نه گهر چن نهو تشته کی که ساتیه و بابه تی نفیسینا مه نینه.

نه گهر فی دهقی وهک شروفه کرنهک ژى وهک بگرین، به شهک ژ سایکولوجیه تا شاعری دناؤ دا خویا دبیت کو من مهرم پیو نهز بینمه زمان، نهو ژى فوجوینا تشتانه ژبو ته نکید کرنی، نهفه هدر وهکو کومله گههی و که تواری نه م فی کرینه فان هدر دوو دهسته واژه یین ته نکید و بنه جهوونی (مهرم ژ دهسته واژه یان ژى ژبو پاراستنا نهو تشتی مروؤ ههست ب مهترسیا ژ دهستدانا وی دکت)، هدر گاڤا نهؤ نالیسه نگیه ژى بلایه کی دا چوو، ب تاییه تی د چه مکی داهینانی دا کو نابیت مروؤ بکه فیه بن گوشارا ههستان و عاتیفی، هینگی نه م دی د نیک بازنه بتی دا زفرین و نهو داهینان و پیشکه تنه نه م دکهن ژى، یا به ره مدار نابیت و بیده نگیبونا مروقی ل به رامبر نیفلیجی بونا فی عهقلیه تی نهوا فشاری دئیخته سهر بیرکرنه فهیا مروقی و خه یالا هزر کرنی، مروقی نه چار دکت دگه ریانین خوه ژى دال دویف (نهوی دی)، بزمانی وی ب ناخفیت و نهفه یه ژى نهو ته کنیکا نهؤ دهقی شعری پیهاتیه نفیسین، کو شعر بخوه زیده تر شعره کا سترانکی یه و شعرا سترانکی ژى زیده تر کارلیکرنی دگه ههست و سوزین خه لکی دکت و دخازینه بکارینانا ته کنیکا ته نکید کرنی، هدر وهکو کومله گه ه دخازیت.

زمانی دەربرینی د شعره‌کا (هه‌فال فندی) دا

نقیژه‌کا بارانی، ئیک ژ شعرین هوزانغان (هه‌فال فندی) نه، ئەو شعره دکوفارا راماڤ ژماره ( ) دا هاتیه بلافکرن. زیده‌تر ژ جاره‌کی و دوان ئەز ژ سه‌ری شعری هاتمه دوماهییا وی و یا راست من تام ژی دیت، تام ژ چ؟ ئەفه ئەگه‌ری خواندنا من یا زیده‌تر ژ جاره‌کی بو و من فیایی ئەز بگه‌مه وی راستیی یا هوزانغانی شعرا خوه پی تام دای. هه‌ر چه‌نده وینه‌یین بی ئومیدی ل سه‌ر فی شعری دزال بوون و هه‌ر وه‌کو هوزانغانی فیایی که‌تواری ئەفرو هه‌قه‌ری سالیڤ نه‌خوشیڤ هه‌شتیان بکه‌ت، هه‌قه‌ری شوره‌شیڤ کوردی و به‌رخودان و میژوا به‌دبه‌خت یا کوردی و هه‌می وان پلان و په‌یمان و ریکه‌فتننامیڤ دژی فی ملله‌تی هاتینه کرن. هوزانغانی فیایه بقی گرته‌یی، گه‌له‌ک تشتان نیشان بده‌ت و به‌حس بکه‌ت، فیایه ببته به‌شه‌ک ژ چاره‌سه‌رکرنی، چاره‌سه‌رکرنه‌ک کو ژ هه‌ژی قه‌له‌می خوه ببینی و دی چاوان وه‌سفه‌کا شاعیرانه ده‌ته وی کیشی.

هوزانغان دفی ده‌قی شعری دا چه‌ندین وینه‌یین بی ئومیدی و ره‌شینی پیغه، دئینته زمان، دیژیت:

(ساده‌یی له‌عنه‌تا واری مه‌یه) یان د وینه‌یه‌کی دی دا، دیبژیت:

(به‌رزهبون کناری واری مه‌یه)

یان ژی دفی وینه‌ی ده‌ما دیبژیت:

(وینه‌یی په‌یکه‌ری مرنی/ ده‌رازیکی‌ن باژیری مه‌دخه‌ملینیت).

ل ئەفان وینن مه ژفی شعری پەر کیش کرین، هوزانغان یی هاتی و
وه‌سەك یا دایه وی ژیواری ئەو تیدا دژیت، ئەف ژیواره ژی ب گەلەك
سالوخەتان دایه ناسکرن، (ساده‌یی، به‌رزهبون، په‌یکه‌ری مرنی)، هەر
کەسی لغان گرتە وینه‌یان ژی راوه‌ستیت، ئەگەر وه‌ك کەفان
دپیشانگه‌هه‌کی دا بهینه‌نمایشکرن. تو بیژی هزرا وی و دیتنا وی بو فان
کەفالان چ بیت! پینه‌فیت دی خەلکەکی نەزان و به‌رزهبوی و بی ئومید و
نە ره‌وشەنبیر و تا دوماهیی ژفان ده‌سته‌واژه‌یان بینیت. براستی ژی ئەف
وینه‌یین هەنی ژی ئەفین هوزانغانی ریژکرین و خەلکی باژیری خو پی
شبان‌دین، وینه‌و دیتنا پتریا خەلکی باژیری مه‌یه، ئەم هەمی ل تشته‌کی
دفی‌رین، ئەم ره‌خنی دگرین، ئەم شاشیان دبیین، ئەم کەمته‌رخه‌می و
گەندەلیی دبیین، لی ئایا دیتنا مه‌ بو فان هەمی تشتان به‌سه‌؟ نه‌خیر و
بتایه‌تی ئەفین خوه‌ ب ره‌وشەنبیر دزانن کو هوزانغان ژی ئیک ژوانن.

ئەگەر لفی ده‌قی شعری فه‌گه‌رین فه‌ و پشتی هوزانغانی وه‌ك هەمی
خەلکی کیشه‌ به‌رچا‌فکرین و بزانی، چاره‌سه‌ریی وی بو فان کیشه‌یان و
گوهوریان چنه‌، ئەوی چ دده‌ست دا یه‌ کو فی خەلکی بگه‌هینته‌ کناری
نارام و ریکی‌ن پیگه‌هاندنی نشان بده‌ت یان بیته‌ به‌شه‌ك ژ چاره‌سه‌ریی.

هوزانغانی هەر ژ نافی شعری (نقیظه کا بارانی)، په نا بریه بهر زمانه کی کو ههمی تیگههن، نهو زمان ژی ل سهر دوو جهمسهران کار دکهت، نیک لایه نی دینداری کو ههمی کهسان باوهری پیهه، نقیظا بارانی بو قورتال بوونی یه ژ تنگافیه کی، کو باران خیر و خیراتان و شینکاتی و ژیانی دگهل خوه دئیت. هوزانغانی ژی بهمان زمان، فیایه بیژیت نه م پیدفی نقیظه کا بارانی نه، کو خه لک پی بهیته گهورین، هزرا وی، بیرکنا وی، رهوشه نبیری و زانین و رابوون و رونشتنین وی، هوزانغانه کی ژ بارودوخی خه لکی وی تیدا دژیت نه رازی، دفی پارچه شعری دا دبیزیت:

.. هوسا

دناخی نقیظه کا شکهستی دا و

لسهر تیکی نهی یه کا

ویران

.. ههست

بوونا ته دکهم

دفی گرتیهی دا، هوزانغانی پیرین ددهستین خوه دا بهرچا فکرینه، کو هوزانغان بی دهسته لاتیا خوه دیار دکهت، ل بهرامبهر فی ته کنه لوژیایی و پیشکهفتنا جیهان گه هشتیی، براستی ژی وهک وی یه! دهما خه لک نه شیت مفای ژ ههر پیشکه تنه کی وه ربگریت و ب عه قلبیه تا کلاسیک هزر بکهت و داهینانی بکهت، دفتیت بهمان عه قلبیه ت سهره دهری دگهل دا بهیته کرن. دویتیه کی دی دا دبیزیت:

دی توو وەرە
ل سەر رویی شینەوارین واری مه
ئازادیی ب خەملینە
دا کو بو ته ب رویسی
نقیژە کا بارانی
هەمیژ بکەم.

هەر چەندە ئەو وینەییە چە کە کۆ لاوازه ل بەرامبەر شورەشا نوی یا
تەکنەلوژیایی یا جیهان گەهشتیی، ددەستی هوزانقانی دا. بەلی هوزانقانی
یا هەولدا ی ب زمانی خەلکی دگەل خەلکی باخقییت و هەمی گاقان زی
زمان بتنی ئامانجا خوه ناهنگیقت، ژبەر کو دسیستەمی تەکنەلوژیا نوی دا
گەلەك تشت پیدفی فورماتکونی نه، لی هوزانقانی پەنا بریە بەر نقیژا
بارانی و بەلکی ئەو نقیژە میشکی خەلکی بگهوریت و بارانا
رەوشەنیری و زانی و پیگەهاندنی بیت.

هزرشان

چاوان یاریان ب زمانی دکهت!

هەر چه‌نده مروقی بخو زمان بی خولقاندی، لی ئەڤه نه رامانا وی ئەوه کو زمانی سحر و (تەلسم) ین خوه بین تایبەت نه‌بن. پیشکەفتنا زمانی ژى هەر هوسان بو یه و سنعه‌تکاری بو هاتیه کرن و زمانه مروڤ ژ جیهانا گیانه‌وه‌ران جوداکری، کو بتنی برییا رهنگی و قه‌باره‌ی و بیه‌نی و تامکرنی، ئەڤ هەردوو جیهانه دگه‌هنه نیک. داهینانا مروقی نه بتنی د ناخفتنی دا یه و ئەگەر ناخفتن بتنی بو مەبه‌سته‌کا یان هزره‌کا راسته‌وخو دناقبه‌را مروقی و وه‌رگری دا بیت، لی زمانی هه‌مان هه‌سه‌ت و هه‌مان ئەرک نین کو بتنی فی پهبه‌ندی د‌روست بکه‌ت و لقی‌ره ژى ئەز دهیمه‌ سه‌ر کاکلکا بابه‌تی خوه بی من مەبه‌سته‌ بی، ئەو ژى زمانی داهینانی یه و ئەڤ زمانه د شی‌ت چ تشتی ب خولقینیت، کو پیشتر مروڤ لی د‌هایدار نه‌بوون و ئەو چ سحر و تەلسمن، زمان گریکین وان ڤه‌دکه‌ت.

دی نشتمانا خوه نازینم، شعرا هوزانقان (هزرشان) ی یه د کوڤارا چاڤدیر ژماره ۱۲۳ ی دا بلاڤ بویه، ئەگەر وینه‌یه‌کی ژ فی شعری وه‌ربگرین، ژبلی یاریکرن ب په‌یقان، هوزانقان وینه‌یه‌کی ب زمان

دئىخيت و هەر كەسى پىچەك گوهى شعرى هەى و پىچەك ژ حەژىكەرپن
خاندانا شعرى بيت، ژ فى وئەى نابوريت. دبیت ژى ب چەند جار كى
دگەل فى وئەى دا بژيت، هوزانقان دبىژيت:

سزانه كى ب چافەزەرپن مامزە كى دگۆن بەند

وى ئاوازى ب خوەرا برم

بى ھای ل چەرخا سەمايى سەرخۆش كرم

سەرخۆش د لاندكا شەفى دا بى دابران

د وئى ئىكى دا، دەما ستران (بەندا)ن ب چافىن مامزى دبىژيت،
پىدقى ناكەت خاندەفا پسىار بکەت يان لهيقيى بمينيت كا ستران بىژ كى يە
و چ رەگەزە، دبیت سروشت بيت و دبیت بىدەنگى بيت و خەيالا
هوزانقانى بخوہ بيت و دبیت ژى داھىنانا هوزانقانى بيت، كو برىيا وى
ئاوازى، سترانى، بەندى، خوہ پاڤىژيتنە بەروكە كى دى و سنعەتكارى د
وئەبە كى ئاسايى دا بکەت و ئەو تىشى وى بقىت بينتە زمان، ئەو ژى
حەژىكرنا خوہ و سەرسام بوونا خوہ و شەيدايى بوونا خوہ بو سروشتى
نشىمانى خوہ ديار بکەت، كو چافىن مامزى وەك ئالافە كى جوانى بو فى
مەبەستى بكار ئىنايە. هوزانقان دبىژيت (وى ئاوازى ب خوہ را برم)،
لقيرە خەيالا هوزانقانى نە وەك خەيالين كەسىن دى يە، ژبەر كو ليگەريان
و مژويلاھيىن هوزانقانان جوداتر ليگەريانن ل تىشتين نوى، هوزانقان حەز
دكەن، ئەو وئەبى دئىخنە د خەيالا خوہ دا، لقينە كا دى بدەنى و كەنگى
هوزانقان شيا دگەل وى لقينى رحە كى ب وئى خوہ ب بەخشيت،

هينگی دى شيت شعره کا جوان بهرهم نينيت و بهرهم نينان ژى ب
رامانا خولقاندانا تشتين نوى، ژ بهرکو هوزانغان وينديان دينيت و ب
سنعتکاري و نه زمونا خوه يا شعري و مه عريفى، گياني پى د به خشيت.

نه گهر ل سهنگ و هيژا في وينه پى شعري سهح بکهين و بزاین کا
هوزانغانى دفي شعري دا چ ياريکرن د زمانى دا کره، دى دفي وينه پى دا
بينين کو هوزانغانى چافين مامزى بتنى بو راکيشانا خاندۀفاى وهرگرته،
نه گهر نه نهو سترانا هوزانغان ب گوهداريا وي سهرخوش بوى، ل سهر
خاترا چافين مامزى بتنى نه هاتيه بهر گوھين وي، بهلکو نهو سهرخوشيا
ههني ژ سروشتى و سحرا سروشتى بو يه، هوزانغانى دفيته حه ژيکرن
خوه بو في سهروشتى د دهرزه کا شعري را ديار بکهت، کو دگهل
نشيمانى خوه بژيت و وهسف بکهت، هوزانغان برپيا في وينه پى حه ژيکرن
خوه ديار دکهت، پهنا نه برپه وينه پى کى راسته وخو و سالوخه تدانى،
بهلکو نالافين وي و په يقين وي و زمانى وي ههر دهم ژ که سين دى
دفيته جوداتر بيت، کهنگى هوزانغان شيان في زمانى جوداتر بکهن و
سنعتکاري تيدا بکهن، شعرا وان ژى هند دى رهواجا خوه زيده تر
وهرگريت و دى يا مه قبول تر بيت ژ لايى خاندۀفاى فه.

تايتملى هوزانى ياريکرنه کا دى يه هوزانغانى بکار نيناي، کو خاندۀفا
ب في شعري فه بهيته گريدان و خوه ژ خاندنا وي بي بار نه کهت کو
ههمى خه لک ب جوره کى و دوا ب نشيمانى خوه فه دگردياينه و حهز
دکهن في نازاندنى بدنه پى، لى ناي دى شين خوه دگهل زمانى هوزانغان
هه فبه بکهن.

ناشتی گرمافی و هونه ریّ فه گِیرانیّ

(بیابان)

گهلهك كریت ل سهر پین

ژیانیّ خوه چپلاق کر بوو

مریا دگوت..

ئیدی ئەم بوّ فیّ تیقه لیقا بیابانیّ

نقیژین بارانیّ ناکهین..

ئەو پارچه شعره، کۆپلهیه که ژ شعره کا هوزانغان ناشتی گهرمافی ل
روژا ۲۰۱۱/۸/۱۴ ی د روژناما وار دا بنافیّ (چهند پوسته ره شعره)،
هاتیه به لاقرون. د خاندنه کا دهستیکی دا بو فیّ شعری، گوتنه کا میشیل
فوکوی دهیته بیرا مروفی، دهما دبیتیت: (شههره زاد تا چپروکه کا خوه
فه دگیریت، مه به رهو نهینین مه عریفی فه دبهت). دفی کۆپلهیی شعری
ژی دا زیده تر ئالافیّ فه گِیرانیّ یی خورته و دا بزانین ئەو چ مه عریفه به
هوزانغانی دفی کۆپلیّ شعری دا بکار ئینای، دقیت ل به راهیی بزانین

فه گيړان بخو چپه و فه گيړانا شعری چي په و نه گهر فه گيړانا ههر
 چپروکه کي هونه ر بیت، نه فه فه گيړان د شعری دا ژبلی هونه ری بخوه ژي
 مه بهره ه هونه ره کي دی فه د بهت نه و ژي زمان، شهنگستی زماني ژي
 گريډای بهر فره هیا ناستي معریفی لدهف ههر نیک ژ مه و دهر برین و هزر
 و بیر کر نه فه یا مه بو تشتان، بیر کر نه فه یا مه بو وان هه می تشتان یین
 ههستین مروثی و خه یال و دهر برینین مروثی مژول دکهن، ههر چه نده
 هونه ری فه گيړانی بهویر بینانه تر د شعری دا دهیته ته ووزیفکرن، نه گهر
 رومانی یان کورته چپروکی وهر بگرین.

نه گهر هنده ک نالیین کور تین فی شعری وهر بگرین وه ک شلوفه کر نه ک
 سه ری، هوزانقانی بیابان وه ک نمونه بو فه گيړانا خوه یا شعری ته ووزیفکریه،
 بیابان دثی وینه یی شعری دا جهی قاره مانی وهر دگریت و چه ندین
 نه کته رین دی خزمه تا فی چپروکی دکهن، ژوانه (پین ژیانی، چبلاق،
 مری، تیقه لیق و نقیژین بارانی). نه ه نه کته رین هدی ژي زیده تر خه یالی نه
 و نه و تشتن یین سنعه تکاریا هوزانقانی پیقه دیار و هه ول دای ژ خه یالا
 خوه گیانه کی بده ته فی تابلوی وی دروست کری. نه گهر زیده تر وه ک
 تشتی بهر چا ه و دویر ژ خاندنا دوی فی تابلوی بیخینه بن قه له می خوه،
 دی بینین هوزانقانی بیابان وه ک نمونه کا زیندی ئینایه کا چه ند که سان خوه
 قوربانی وی کریه، کو شوینکاتی لی په یدا بیبت و نیشانیین ژیانی لی هه بن.
 هوزانقان ژ عه قلبیه تا کومه لگه هی خوه دویر نه که فتی په و چ ب مهرم
 یان ژ باندورا وی عه قلبیه تی بخوه ههر بزمانی کومه لگه هی خوه و
 بیروباوهرین وی هاتیه ناخفتن، دهما هنده ک فه گيړانان بهر چا ه دکت، نه و
 ژي دهما (چبلاق)، زیده تر ژي نه م فی سالوخته تی بو جفاکی روژنافا

بکار دئینین و ئەم خوە ب رهوشت و تیتالین کوردهواری فه گریڤدەدین و
 ترس ژ خودی، کو ژ مه دخازیت ئەم ب ستاره بین و هەر وهك مهزن
 دبیژن (د سەر پین خوە دا نهچین)، تیقهلیقا بیابانی ژى هەر دوپاتکرنه بو
 سەرداچوونی و بی منتهیی بەرامبەر وان عرف و عەدەتین مروڤ دناڤ دا
 دژیت. مریا چ گوت؟ ئەفه دی ئەو نهی بیست یا شاعری هیزا فی
 فه گیرانی دایه پال تشته کی کو د ژیانی دا نه ماین و بتنی چافی وان ل
 ناخرهتا وان و خیرو گونههین وان. (ئیدی ئەم بو تیقهلیقا فی بیابانی..
 نغیژین بارانی ناکهین)، ئەگەر ئەفه گوتنا مریان بیست دەر باره ی تشته کی
 کو هیش بی زیندی یه و ژیانی دبهته سەر، ئەگەر ئەفه په یامهك بیست ل
 سەر زاری مریان هوزانغانی فیا براگههینیت، گهلو هین بیژن ئەو چ
 په یامه ئەف که سین وهغەرا داوی کرى ب مه زیندییا رابگههینن، ئەو چ
 دان پیدانه کو خه لکهك هه بیت و زانست بی پیقه سەرقال بیت کو
 گه لهك پاره ژى بو بهینه مه زاختن بتنی بو ماوی پینج خوله کان ژى بیت
 مری بشین ب زمان بکهفن و دان پیدانی بکهن، دفی وینه ی ژى دا،
 هوزانغان شیایه ب ژیرانه و ب سنعه تکاری و ب ههروه، دان پیدانا مری
 بریکا فه گیرانی ئاشکرا بکهت کو ئاگه هیان بدهنه مه ئەفین زیندی و ئەفه
 یه ژى ئەو په یاما ب سنعه تکارانه و وینه کی تژی رمان (ئاشتی گهرمافی)
 برییا فی شعری فیایی بگههینیت.

کراسکرنا وینہیی شعری و (نواز نہیلی) وہک نمونہ

پتیا ئەف کەسین شعری دنقیسن یان بەحسیّ خوہ دکەن دەما شعریّ دنقیسن، دبیژن شعر ئیلھامە و نقیسینا ویّ چ گریدان ب دەمی فە نینە و مەرج نینە کەنگی ئەو ئیلھام دەھیت و بو فئیّ چەندی ژى ہندەك دبیژن، ئەم قەلەم و کاغەزین خوہ ددانینە بەر دوشە کا خوہ یا نقستنیّ و ہەر گاڤا ئەو ئیلھامە ہات، ئەم وینہییّ خوہ ییّ شعری دنقیسن و ہندەك ژى دبیژن، ئەز د ترومیبیلیّ دا بوم و من کاغەز یا ژ بەریکا خوہ ئینایە دەر و من شعر یا نقیسی! ہەر چەندە بابەتیّ من ئەو نینە ئەز فان کەسان رەت بکەم یان ژى پەسەندا وان بکەم، لیّ بەزرا من ہەمی کەسان جورە ئیلھامەك بو دەھیت و ہەمی کەسان تا راددەبەکی ئیلھاما شعری لدەف ہەبە و بەھرەمەندی لدەف ہەبە، لیّ ہەر ئیکى لدویف گرنگیپیدانا وی، کا مژولاہیین وی چنە و گرنگیی ب چ ددەت، بو نمونە، ئەگەر ہوزانقان بیت، دیّ ہەمی ہەستین خوہ ل سەر پەیدا کرنا وینہیەکیّ شعری کومفەکەت و ہوسا بو چیرۆک نقیسی، شیۆہ کارەکی، سینارستەکی و ہەر کارەکیّ ہزرکرن و بیرکرن تیدا ہەبیت. ہەر کەسەك ژى دیّ

ههولدهت، ئەو تشتی هاتیه دهزرا وی دا یان ب پیش چاقین وی کهتی
 یان گوھ لیوی، وینه کی یان بیروکهیه کی ژئی دروست بکهت.
 دا بزاین ئەو سنعهتکاریا پشتی ئیلهامی دهیت چهند یا گرنکه، دی
 ههولدهین، چهند نمونهیه کین شعری وهر بگرین. دشعرا (خهونا دپهنجهری
 دا)، یا هوزانقانا کچ (ئاواز نهیلی)، چهندین وینه دکهفته بهر چاقین مه و
 دهه میان ژی دا مروو دزانیت هوزانقانی زیدهتر ژ ههر تشته کی سه ربور
 دنقیسینا شعری دا ههنه و شعر وی ئالوز و مژویل دکهت، ئەو ژی وهک
 وان کهسان بین قهلهم و دهفتهرین وی دبهریکی دا و لهیقیا فی ئیلهامی کا
 دی ژ کیش نشکی فه نهجین شعری بو ده رکهفن. هوزانقان ل سه ری
 شعرا خوه ب سی وینه یان دهست پیدکهت و نه گهر ل سه ر وینی ئیکی
 راوهستین:

خوناف یا چاقین داربهریا دشووت

نه گهر وهک ئیلهاما شعری لقی وینه ی ته ماشه بکهین، دی بینین کو
 هوزانقانی شیایه مفای ژ ئیلهاما شعری وهر بگریت، لی ئایا ئیلهام بتنی
 بهسه کو وینه ی وی بی شعری کراسه کی جوانی ژی بچته بهر! نه ز
 باوه ردکهم، چ ژ فهرهنگا وی و چ ژی ژ کیم ل سه ر راوهستیان،
 هوزانقانی یا خوه د سه ر فی وینه ی را بازدا ی. نه گهر وهک جوانی ته ماشه
 بکهین، ژ بهر کو بهلگی بهری ژ بهلگین هسکه و دارابهری ژ وان دارانه
 بین خوه ل بهر گهرمی و سه رمای دگرن و ب سالان ل سه ر بنی خوه
 دمینن، بهلگی وی ژی تا وی راده ی بی هسکه، دهما مروو دداته سه ر

دهستیّ خوه و پف دکه تی، دیّ بینیت تژی توز ل سهر رادبیت. یانکو هوزانقان، دشیا بو ویتیّ خوه ییّ شعری، ل بهلگه کیّ نازکتر بگهریت ژبهر فان خالان، نیک دارین بهرییّ زیده تر ل دهرقه ی گوندی دهینه دیتن یان ل چیایی هه نه و جهیّ ژ هه میان نریکتر ژی، نه گهر ل ناڤ گورستانه کیّ هه بن، دفی حاله تی ژی دا، وینه دیّ ییّ مری بیت، دقیابا بهلگه کیّ گوله کیّ، شینکاتیه کیّ ئینابا، دا گهله ک جوانتر بیت، بهزرا من نه گهر هوزانقانیّ خوه بقی وینه ی ڤه ماندیتز کربا، دا شیّت کراسه کیّ جوان که ته بهر و خانده ڤای ل سهر راوه ستنیت.

دوینیّ دویّ دا، (کهسک و سوری یا خو دنزاریّ بهروژی ئالاندی)، دیّ بینین، ئیلهاما شعری ژی تیدایه و ژ لایهک ديقه سنعه تکاری ژی بو هاتیه کون و بقی سالوخه تدانیّ، هوزانقانیّ شیايه ب داهینانه کا جوان، وینه کی بکیشیت کو خانده ڤاییّ ویّ ژینه بوریت.

دویندیّ سییّ ژی دا، (چافیّ روژیّ دل نادهت په لاتینکین رهنگین ژ خه و راکهت)، ئەڤ وینه یه ژی گهله کیّ جوانه و هوزانقان، شیايه بریکا به لاتینکان و چافیّ روژیّ، وینه کی دروست بکهت، بو تشته کیّ گهله ک بهیژ و دبه رامبه ر دا، تشته کیّ گهله ک لاواز و بیّ هیژ و لڤیره یا شیايه جوانی و نازکییّ بگه هینته نیک، کو ژیان هونه ره و جوانیه و هه ژیکرنه، نه گهر مروڤی زانی ویّ ژیانیّ کراسه کیّ جوان بکه ته بهر و وهک بویکه کیّ ب خه ملینیت.

دهنگه دانا پيراتی^۶

د شعره کا (نه همه د بالایی) دا

تمه نئی مروقی دبوریت و روزانین مروقی ژی دگهل دبورن و ناهینه فیه،
مه همیان دهر فته ژ دهست داینه و نه م خوزیین دهلیقا رادهیلین بتاییدت
دهما پیراتی ب مروقی را دگه هیت! پیراتی ژی سالوخته ته که و ههر کهس
نه شیت بهایی وی بزانیته تا تمه دن وی نه هیلیت. (پیراتی و هیقیین
شکهستی) ناقی شعره کا هوزانغان - نه همه د بالایی - یه د پهرتوکا وی یا
بناقی (باخچی نه فینی) دا هاتیه بلا فکرن، دا بزانی هوزانغان چاوان پیراتی
ل قه له م ددهت، دی چهند وینه یه کان ژفی شعری پهر کیش کهین:

باوهر بکه ن من نه دزانی سال و زه مان و سان

زوو ل سهر مروقی دهر باز دهن.....

نه گهر ل سهر فی وینه ی راوه ستین، هوزانغان ب نینانا وینه یه کی ساده
دهست پیدکته، وینه ک ساده ب رامانا خوه، ساده ب زمان و داریتنا
خوه، ساده ب زمانی خوه بی شعری، بی به حسی دبارده یه کا سروشتی

دكته كو قوناغه كه نه گهر تهنډروستيا ههر ئيك ژ مه ب باشي پريښه
 بچيت، نهم ههمي دى گههينى، پيراتي ژى قوناغه كه مروڤ گهلهك تشنين
 خوه ژ دهست ددهت، نهو تشنين بو مروڤى ددروست دتمه نه كى گونجايي
 دا مروڤى كريان، دپيراتيى دا ريگري ل بهرامبر پيدا دبیت. نه گهر نه فا
 چووى ههڤكيشهيا ژيانى بيت و ههڤكيشهيه كا نه گوهور بيت، دا بزاني
 هوزانغانى دڤيت مه دڤى كهڤالى شعري دا بهره ډ چ ڤه بيهت، نهو چ
 تشتن هزرين هوزانغانى بو دهمه كى دهست نيشانكرى بزفرين ژ تمه نه دى
 وى، نه گهر سهككينه هندهك وينهيان كا شاعري چ ديمه و چ وهسف
 بو پيراتيى داهيتاينه:

كانيين هيفى و نوميدان
 د سينگى مروڤى دا هسك و زوها دبن
 پيراتي وسان بى وژدانه بهارا ژبى مروڤى
 ب پهنجين خوه بين هار ڤه دچرينيت ...

دڤان وينهيان دا، هوزانغان پيراتيى ب نه خوشيه كى ناڤ دبهت و دگهل
 دا ههمي هيفى و خهونين مروڤى ب بهرناڤ دا دچن، تا وى راددهى
 بهحسى وى ب خرابى دكته، كو مروڤى ژى ب ڤه جنقنيت، دهما
 دببزييت (بى وژدان، پهنجين هار، زوها بوونا كانيان ... هتد)، تا ڤيره
 دبیت ههمي كهس ڤى وهسفى بدهنه پيراتيى، بتايهت نهڤين ههست دكهن
 گهلهك تشتن بين ژ دهستان چووين و دشيان بكهن يان خوزيا رادهيلن بو
 دوباره زفرينا تمه نه دى. نهڤ كهسيين ههست ب پيراتيى ژى دكهن زيدهتر

ئەون (يېن دىل تەر، يېن حەزا ژيانى ھەي، يېن گەشېين، خودان خەون....
 ھند)، ھوزانقان ژى ھەر ژ سەرى شعرا خوە تا دوماھىي و يئەيىن شعرى
 دكېشېتە بەر چافكى كامېرا خوە و ھەولددەت فى ئاليسەنگىي دناقېھەرا
 دوو قوناغېن تەمەنى دا ديار بکەت، ئېك پىراتى و يا دوى ژى قوناغا
 گەنجاتىي.

تا فېرە ئەڧ وەسفىن ھەنى ھەمى كەس دشىن بەحس بکەن و گازندان ژ
 پىراتىي دكەن، لى يا مە دقېت ئەم ژ ئەزمونا فى ھوزانقانى بەحس بکەين،
 زمانى وى يى شعرى يە، ئەو چ تىشتە فى شعرى و فى وەسفىرنى ژ
 دەربرېنا كەسېن سادە جودا دكەت. يى فى شعرى بخونىت دى زانىت چ
 ئەزمون و چ سال و چ سەربور دفى شعرى دا ھاتېنە دارېت و بەحس
 كرن، ئەڧ و يئەيىنە ژى ھەمى ئەون يېن ھوزانقانى ددرېژاھيا تەمەنى خوە دا
 كېشايىن و ەك ئەلبومەكى د ناخى خوە دا ھەلگرتىن و ھەر ەو كو دزانى
 ەك لىبىن ئاھى دى چاوان ئېك دوو گرن. ئەز باوەرناكەم ھوزانقانى
 دفى شعرى دا ھند سەنگيا شعرا خوە دا بېتە سەر پىراتىي ھندى ئەو
 سەنگى بو وان وىتان تەرخانكرى، ئەفېن د پاشخانا ناخى خوە دا
 ھەلگرتىن.

دقلا فى شعرى ژى دا كو گەلەك ژ خواندەفا و ھەژىكەرېن شعرى
 ھەز دكەن، ھوزانقان وان نەھىلىتە پرىفە و تام و چىژى ژ شعرا وان
 بېين، قفلەك پەسەندە بو خواندەفاى، كو ئەو تام و چىژا ھەنى بو بىنت و
 ژ سەنگا شعرى نە ئىنتە خارى، دەما دفى كوپلەيى دوماھىي دا دىبېرېت:

وہرزېن ژيانا مە وەريان
 تاكېن ئومېدان ۋە قراندىن

روژ و هه‌یف ژ واری مه سل بوون
ئیدی ل سهر چیاپین مه نا هه‌لین
ستیر و هه‌یف ژ ئه‌سمانی مه غه‌یدین
ئیدی که‌وین نیچیری
لبهر ئافا وان ناچهریتن
له‌وما دلی من زی ژ ئشقی مریه
ئیدی ژبو هیلینا به‌ری نازفریتن...

نه حمهد ياسين چاوان كه رب گرتي دبیت!

ژ كه ريښ ته دا، ئيك ژ ههلبهستيښ هوزانغان (نه حمهد ياسين) ه دكوفارا پديف ژماره ۵۸ دا بلاؤ بويه، ههر ژ ناؤ و نيشاني ههلبهستي، مروؤ دزانيت هوزانغاني دقيت تشته كي نه ناسايي ب نازرينيت، نهو تشتي هدي ژي رهنكفه دانهك بيت و نه دویره نهو رهنكفه دانا ههني بهروفاؤي ل سهر وي بخوه ژي بزفريت، كا چاوان هندهك كهس تشتيښ خوه پيچ دكهن يان تا بهرهؤ خوه كوژيي ژي دچن. لي نهؤ كه ربا هوزانغاني بتي ل نفرينان دراوهستيت و نهفه ژي ب ساناهيترين چه كه ددهستي كهسه كي بي دهستهلات دا، كو ههست كريت بي لاوازه و بي بهرامبهر دري خوه بي داوه شاندي.

تشتي في دهقي بالكيش دكته، هوزانغان هيژا خوه ددهته سهر زماني نفريني و چاوان داهيتاني دفي بواري دا بكهت، ههولدايه گهلهك ژوان تشتيښ ل بهر وي دكههي و لي ناشنا يان برامانه كا دي، ههولدايه وان ههمي تشتيښ كهساتيا وي ب (وي) فه گريدهن، ب پرچينيت، قبايه كه ربا خوه ژي بقان نفرينان به لافه بكهت. تا فيره نهفه نهو نافهروكه يا

ئەھمەد یاسین شاعرییا خوە داریتی و سنعه تکاری و فەرھه نگا وی یا
 بەرفرھه ژ گوندی، کومەلگەھی، فلکلوری و بیروباوهران، زانستی
 کەشن و بی نووی و ھەر تشتی ب بەرچاڤین وی کەفتی خواندی یا
 ھەولداي دقئ شعری دا تەوزیفبکەت. ئەگەر دوینە کی دا، بلندی و
 نرمی ھەبیت ژی، ھوزانقان بی شیاپی ب موزیکەیا شعری، خاندەڤای ب
 شعرا خوڤە، سەر راست کەتە ڤە و نەھیلیت ڤەقەتیاں بکەڤیتە دناڤبەرا
 ھەردوان دا و ئەڤە ئیک ژ وان خالیئ سەرکەتی یە کو ھەر ھوزانقانەک
 ھەولددەت ھەمی خاندەڤا دوو جار و سی جارن، دەڤی وی بخوینن.
 ئەگەر سەحکەینە ڤان ویندیاں ژ ھەمان شعر:

چاڤین خوە ڤەشپۆرە، چاڤین من و ھستیان، ھەز دکان روندکین تە
 بیینن) یان (ھەزدکەم تا تە بگریت، ل شوونا بازنکان، بەندکی ڤەبری
 سەیدی بکەیه دەستی خو) یان (پیرەژنەکا جەحیل، دەڤکا ل پشتا تە
 بدەت، خوینی ژ گەھین تە بینتە ڤەر) یان (من دڤیت وینە کی ل بەر کڤانی
 ھەڤی بو تە بکیشم، دناڤ کوچکە کی تژی پەل دا، ب ناگر بیخەم، بسوژم،
 بکەمە رەژی).....

ئەگەر وەك شعر لڤان ویندیاں ڤەگەرین، ھوزانقانی ھەولدايه بکیمترین
 پەدیف پترترین راماں بینتە بەرھەم، ئەڤە ژی بو دوو ئەگەران دزڤریت،
 ئیک دەڤی شعری بگەلەك شروڤە کرنی نە شرین دبیت و یا دووی ژی،
 ئەڤرو لەزاتی دەھمی تشتە کی دا یا ڤەرە و بو کەسی دەم نەیی روخسیایە
 کو دەق بی دریز و ڤەجوی بیت.

ٺه گهر ل سهر ويټه پيټن دو ماهيې ژفي شعري راوه ستين و نه پيټيا
 په ديوه نديا عه شقي دنا فبه را هوزانقاني و ٺهو كه سا كه ربا خوه ب ناؤ چا فين
 وي و هردكته، دي زانين كو هوزانقان وهك ههر عاشقه كي، ريكيټن خوه
 بين تاييهت بين دهر برينا هه ژيكرني هه نه و هه ز دكته بغي شيوه ي
 دهر بريني ژ هه ستين خوه بكته، ههر وه كو هوزانقان د پارچه يا دو ماهيې
 ژفي شعري دا ديټيټ:

(من دټيټ، كه رپين ته فه كه م، ته بكه مه به فر و لبر حد تافي، ته
 ٺه شكه نه بده م، ته بجه ليم..... كا راوه ستې... ٺه ز هه ژ ته دكه م....)

دهر برينا هه ژيكرني ژي چه ندين شيوازين خوه بين تاييهت هه نه و شاعر
 ژي ٺيڪ ژوان كه سانه بين هه ز دكه ن، ههر دهم ل نوياتيان بگهرن و
 تشتي نه بوي، گياني بده ني و لبر خه لكي ٺاشنا بكه ن.
 خاندنا في شعري ههر ژ سهر ي وي و تا دو ماهي ويټه، راستگوييا
 هه ژيكرنه كي يه و هوزانقان هه ز ناكته ٺه فينه كا نورمال هه بيت و هه مي
 تشته كه وهك خوه و ٺاسوده ي پريقه بچن. به لكو هه ز دكته، كه ربا خوه
 هه مي دارټيټ و دلي خوه ژ هه مي تشته كي قالا بكته و بتني جهي بو
 كه فر كيټن وي، ٺه وا وي ناؤ نه ئيناي، ټيډا ٺاكنجي بكته.

ژفي شعري ژي، هوزانقاني يا هه ولدای خاندنه فاي خوه ژ ويټه پيټن
 به رجه سته به ره ؤ ويټه پيټن نه به رجه سته فه بيهت و بتاييهت وان هه مي
 ويټه پيټن دخه ونان دا دهر جه سته و بتني زماني شعري دشيت ده قي و
 خاندنه فاي ل ٺيڪ پيگه هه كوم فه بكته، كو سهر كه تن و نه سهر كه تن
 هوزانقاني پيغه بده نه.

ژيانا نقيسهري

- عبدالرحمن گيب احمد (بامهرنی).
- ل سالو ۱۹۷۰ ى ل بامهرنی هاتيه سهر دنيايى.
- ل سالو ۱۹۷۰ ى ئيکهم بدرهه مى خوه دروژناما هاو کارى دا بلاڤکريه.
- نه ندامى ئيکته تيا نقيسه ريڻ کورده.
- نه ندامى سه نديکا روژنامه نقيسه ريڻ کوردستانى يه.
- سهر نقيسه ريى کوفارا چاڤديره.

په رتو کيڻ چاڤکري ييڻ نقيسه ري

۱. بارانا دينا، هه ليه ست، سالو ۲۰۰۰ ى، دهوك - چاپخانا هاوار.
۲. هوزانڤانى مللى حوسنى بامهرنى، به رهه فکرن، ۲۰۰۲ ى، دهوك - چاپخانا خانى.
۳. دومينه، هه ليه ست، ۲۰۰۴ ى، دهوك - چاپخانا زانا.
۴. دهفترا بى گونده يى، هه ليه ست، ۲۰۰۵ ى، ئيکته تيا نقيسه ريڻ کورد، دهوك - چاپخانا هاوار.
۵. ژ بهر په ريڻ کهڻ - سهرهاتيڻ کوردي، ۲۰۰۷ ى، نه نستيتويا کهله پورى کوردي.
۶. هوزانڤانى مللى مهلا حده سنى سهردهر گه يى، به رهه فکرن، ۲۰۰۹ ى، راگه هاندنا مه ليه ندى ناميدي، دهوك - چاپخانا هاوار.
۷. نقيسينا هه والى روژنامه قانى، ۲۰۰۹ ى، وه شانين چاڤدير، دهوك - چاپخانا هاوار.

۸. هەناسەیین شعری، ھەلبەست، ۲۰۱۰ ى، ئىكەتيا نڧيسەرىن كورد، دھوك چاپخانا ھاوار.
۹. شاعرین بامەرنى... ژ نالبەندى مەزن بو نالبەندى بچويك، ۲۰۱۱ ى، سەنتەرى ڧەكولینین كوردى و پاراستنا بەلگەنامەیان، دھوك - چاپخانا زانكویى.
۱۰. شەڧین چلەیی، چىروك و چىڧانوكین كوردى، ۲۰۱۱ ى، ئەنستىتویا كەلەپورى كوردى، سلیمانى.
۱۱. دەستەھلاتا چارى (گومانانا دنأقبەرا روژنامە گەرى و ەرگرى دا - پارىژگەھا دھوكى ەك نمونە)، ۲۰۱۲ ى، ەشانین چاڧدیر، دھوك - چاپخانا ھاوار.
۱۲. تىكست و شروڧە كرنین رەخنەیی، ۲۰۱۴ ى، رىڧەبەریا چاپ و بلاڧكرنى، دھوك - چاپخانا .

وهشائين وهزارهتا رهوشه نېرى و لاوان
 رېښه بهر يا گشتى يا راگه هاندن و چاپ و به لافكرنى
 رېښه بهر يا چاپ و به لافكرنى - دهوك

نقيسه ر

نافى په رتووكى

ژ

۲۰۱۱

۱- بایولوزیا گهردى و خانەى	و. ديان جميل
۲- مايكروبيالوژى	و. ديان جميل
۳- رومان خوديكا ژيانتيه - ج ۱	د. عارف حيتو
۴- شورشين جه ماوهري ئه رب	د. فاضل عمر
۵- رولى دهقى دثافاكرنا درامايا كورديدا	شفان قاسم
۶- تطور الاعلام الكردى	حسين صديق
۷- الرواية التاريخية	د. جمال خضير
۸- تاڭگه لنگه بيان ل روناھيا پرا جينوتى	ته حسين نافشكى
۹- هن تالين جفاكى كوردى دكولتورى گه لبرى دا	نزار محمد سعيد
۱۰- هينرى ماتيس	فهه مى بالايى
۱۱- شونوارين ده فهرا دهوكى	عزته فندى
۱۲- ستارئين عه مهري عه فدى ژ كانيا چراقى	هزرقان عبد الله
۱۳- فن وعمارة الكورد	رنا فتحى الأومري
۱۴- فه رهنگا زمانى په رتيا / كوردى - په رتى	د. فاضل عمر
۱۵- بزافا شانويي (ل ئاكرى، ئامديي، زاخو)	رفعهت رجب جه مال

۲۰۱۲

۱۶- Gotinên li ber mirinê	ديا جوان
۱۷- سالين په نابهريي ژ ژيانا ئيحيان نوري پاشا	موسه دهق توقي
۱۸- ئالايي كوردستاني - فه كولينهك دبروكى	يوسف صبرى
۱۹- جارهك ژ جارا (كورته چيروكين فلكلورى)	ديا جوان
۲۰- زمانقانيا تيگستى	شورشقان عادل احمد
۲۱- جوداكرنا كارى ليكداي ژ كارى خودان ته واوكره و بهركار	دلبرين عبدالله على
۲۲- داداييزم دهوزانا نويخوازا كورديدا	ارشاد حيتو
۲۳- نچيرا كولان (شانويا ب هه فت ويته يان)	و. شاليكويي بيگهس
۲۴- ژ بو ته (هه ليهست)	ديا جوان
۲۵- اللغة الكردية في منطقة بهدينان	ت. كريم فندى
۲۶- تيگه ههكي ياسايي بو روژنامه قانيي	ههكار عبد الكريم فندى
۲۷- دهوك في اواسط القرن الماضي	جميل محمد مصطفى
۲۸- بههائى (شينخ تاها عبدالرحمن مايى)	د. عبدالرحمن مزوري
۲۹- بنه مايين دراماياي د حيكايه تين مه لا مه حمودى بازديددا	ئارام يوسف ابراهيم
۳۰- ميژوويا ئيگه تيا قوتابيين كوردستاني	فرست طيب عبدالله
۳۱- دى چهوا ژ بو زاړوكان نقيسى	و. هزرقان
۳۲- جه گهر، چه ند شيره تين دهروونى	حاجى رهمه زان بييسكى

۲۲-	بابه تێن سینه ماپی و فوتوگرافی	رمزی ئاکری
۳۴-	خیزانا به خته وهر	صبریه صالح حسن
۳۵-	ژیان ل نای کوردان دا (میژویا ئیزدیان)	و. داود خدیده
۳۶-	سه رهاتیی شه شارتی و ئاشوویی	و. کافین نه جیب
۳۷-	جونیکرنا گنیه زمانی کوردی	صديق حجي ولی
۳۸-	په یوه ندى و گه هاندن دراکه هاندنی دا	حسین سه ديق
۳۹-	ستوکهوولمی ته چ دیتیه بیژه ؟	باقی نازی
۴۰-	ئامیدی (العمادیة) دراسة في التاريخ السياسي	رجب جميل حبيب
۴۱-	القصة الكردية القصيرة (قراءة مقارنة)	عبد الكريم يحيى
۴۲-	زهنگینی هیژا	و. ماجد محمد ویسی
۴۳-	زانستی جوانکاری دهوژانا کوردیدا	مسعود یاسین چه لکی
۴۴-	سمکویی شکاک	فاخر حه سه ن گولی
۴۵-	هیومانیزم د هۆژانا نو یا کوردی دا	ریژان شقان ئیسف
۴۶-	علماء قدموا الى الموصل من الكرد ومن كردستان	جاسم عبد شلال
۴۷-	میژوویا کوردستانی یا که فن	محمد صالح طیب - ریبهر جعفر
۴۸-	گه نجینه	مسعود خالد گولی
۴۹-	فرههنگا ترمین و بیژه پی	باقی نازی
۵۰-	نهینیی دیارده و رهفتاری جفاکی	عبدالجبار عبدالرحمن
۵۱-	ریژمانا زمانی کوردی	باقی نازی
۵۲-	نه مانا هنده که په یقین زمانی کوردی	محمد ابراهيم ئامیدی
۵۳-	دور المهارات الريادية للمديرين	دلشاد طه میرو علی
۵۴-	ریبهری رۆژنامه فانییا سه ربخوه	برهان يحيى حمو حاجی
۵۵-	المعوقات الاجتماعية والسياسية للتسامح في المجتمع الكردي	د. محمد سعيد حسين
۵۶-	سه رهلدان و هه رارا جورین نوو بیین ئه ده بی	دریاس مصطفی سلیمان
۵۷-	علماء الكورد وكوردستان	صالح شیخو الهستانی

۲۰۱۳

۵۸-	دیروکا دنفه گری - یورگن ئۆسته ره هامل - نیلس بی	و. ئه بدولحه مید بامهرنی
۵۹-	نووجه ژ کاغزین بو ئه نته رینی	ئازاد نسری
۶۰-	التدخل الانساني من قبل الامم المتحده	خدر شنگالی
۶۱-	اخلاقيات الاعلام الجديد	د. رحيم مزید علی
۶۲-	فصول من تاريخ يهود كردستان	د. فرست مرعی اسماعیل
۶۳-	مدرسه قبهان	د. محمد سعید أحمد
۶۴-	ریبهری نفیسینا فه کۆلینین زانکویی	أمین عبدالقادر
۶۵-	شاکارین هه له به ستا جیهانی	آسماعیل تاهر جانگیر
۶۶-	پۆندکین ژ خوینی بۆ واری و ئه قینی	ئوسامه محمود هه سنی
۶۷-	میژوویا یاسایی	م. محمد حسن الخياط
۶۸-	Ji Stêrên Welatê Qedexe	Konê Reş
۶۹-	فالاکرنا ده رده سه رییا	نزار محمد سعید
۷۰-	ناستامه بیین کوژه ک - ئه مین مه علوف	و. ره شاد بیجرمانی
۷۱-	هه واره (رومان)	محمد سلیم سواری
۷۲-	جمال عبد الناصر والقضية الكردية في العراق ۱۹۵۲-	عبد الجليل صالح موسى

	۱۹۷۰
جاسم عبد شلال	الشیخ احمد محمد طیب السلیفانی (حیاته واسرته وشبوخه وآثاره)
و. رهشاد بیجرمانی	مالباتا شه مدینان - حبی رهمه زان بیسکی
شه مال ناگره بی	گولپژیره ک ژه له به ستا ئینگلیزی
زناری عه دانای مه له بی	له یلا بووکا کورد
سعید دیره شی	فئیسئوئیکیت کوردی
خالد حسین	بومه گوئن
خه لیل عه بدولغه فور	خه می
صبریة جرجیس عبدالرحمن	جریده التآخی؛ دراسة تأریخیه فی موقفها من التطورات السیاسیه ۱۹۶۷-۱۹۷۴
هندرین اشرف عزت	القانون الدولي الانساني والتلوث البيئي - فی العراق بشكل عام وفي كوردستان بشكل خاص-
و. مسعود خالد گولی	شۆرشا شیخ عوبه بدوللایی نه هری د به لگه نامین
ژارۆ دهوکی	قاجاری دا (افتتاح ناصری) - علی اکبرخان سرهنگ - جانئ
و. د. عه بدی حاجی - م. مسعود جه میل	ل دور پیتیمی - حول الايقاع
صالح یوسف صوکی	کروئولوژی کوردستان و جیهانی
د. شیرزاد سه بری عه لی	پزیکرن د گوئارا پامیاریدا
کاروان عبدالعزیز دوسکی	الکرد المهرانیة، دورم السياسي والحضاري خلال القرنین (۶-۷هـ/۱۲-۱۳م)
جوان محمد امین	ژیانه کا ساخه لم
و. نه بدولحه مید بامه رنی	دقغه گری - هیلومت شمی -
سلیم اسماعیل شه باز	Medicinal plants of kurdistan/ Iraq
بیکه س صالح حسین	کیاده ر مایین کوردستانی / عراق به ردانا مه رجدار
علی زیباری	که سایه تیا بارزانی و سروشتی وی یی خه باتی
حسن ابراهیم	سیگوشه یا تاوانی
گلنار علی	لنوارس تنوح قصائدی
فرهاد محمد احمد	من وثائق الحزب الديمقراطي الكوردستاني ۱۹۵۹-۱۹۶۱
د. فاضل عمر	دیموکراس ل روژ هلاتا نافین ئاسته نگا ژیر خانئ
علی احمد عبدالرزاق	که نداف ده له گه نامین دیروکی و نه خشیین جوگرافی دا
ئومه ر ده وران	سیتافا تاریی
به ده ل گابیرکی	گه هشتنه کا وه کی مرنی
صاریه بدل محمود	یاسایا سزا ژماره (۱۱۱) یا سالا ۱۹۶۹
تحسین ابراهیم دوسکی	شیخ موشه بره فی خونوکی و شاعرین مالباتا وی
ماهر عبد الرحمن صدیق برورای	ئهمه دی موخلص (ناله بند)

۲۰۱۴

علی صالح میرانی	الأحزاب السياسية في كوردستان - سوريا
عبدالعزیز رشید کوریمه ی	زیندان و هه له به ست
حازم محمود هاجانی	صفحات من تاریخ الكرد وکوردستان
ئاوازمسته فا به رورای	ژفانه ک بۆ دیمه یکا شه فی

- ١٠٧- به‌ره‌نگاری ل دژی گه‌نده‌لی ل چارچۆفئین یاسایی دا وه‌رگێزان: ناسر محیه‌دین ئەمین
(وه‌رگێزان)
- ١٠٨- دوو مزارین دیروکی احمد بالایی
- ١٠٩- جیولوجی و ئاخ و رووه‌ک و سه‌قایی پارێزگه‌ها ده‌وکی- وه‌رگێزان: د. عزت فندی
هه‌رێما کوردستانا ئیراقی
- ١١٠- دیوانا شیخی مه‌جزوب تحسین دوسکی
- ١١١- الجواد الاغر بکر عبد الکریم کوفلی
- ١١٢- تصورات تدریسی جامعات إقليم كردستان لمفهوم د. إسماعیل احمد سمو
التدریس الفعال
- ١١٣- جیولوجی و ئاخ و رووه‌ک و سه‌قایی پارێزگه‌ها وه‌رگێزان: د. عزت فندی
ده‌وکی- هه‌رێما کوردستانا ئیراقی
- ١١٤- أغنیات الطريق إلى حلبجة (رواية) عبد الکریم یحیی الزیباری
- ١١٥- دلۆپه‌ک ژ خه‌باتا پێشمه‌رگه‌ی سوبجی عوبه‌یدوللا ره‌شاقایی
- ١١٦- ئێش و ئازارین کوردان و رایا گه‌شتی یا جیهانی محمد عامر (محمود فندی)
- ١١٧- مینوساید نیاز گولی
- ١١٨- تیکست و شروقه‌کرئین ره‌خنه‌ی عبد الرحمن بامه‌رنی

وهشانين پروژين ههڻشك و هاريكاري بين
 رېقه بهريا گشتي يا راگه هاندن و چاپ و به لافكرنى
 رېقه بهريا چاپ و به لافكرنى - دهوك

ژ	لايهن	نقيسه	ناهي په رتوكي
٢٠١٢			
١ -	كوريه ندا سه رده م يا قوتايبيان	به لافوكا سالانه	زمانى دايكى
٢ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	ئهمين عه بدولقادر	تيور و ته كنپكين شروفه كرنا رؤمانى
٣ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	يونس احمد	رائحة الورد (قصص قصيرة)
٤ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	حسب الله يحيى	الكتابة بالحبر الأبيض
٥ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	تدريس على ديريگزينيكى	ئو ستيرا ته قباي (هه ليه ست)
٦ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	محهمه د على ياسين	هه قوه غه رى باي
٧ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	ده مهات ديريكى	Hest diaxivin (هه ليه ست)
٨ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	سه لمان شينخ مەمى	د عه شقا ته دا (هوزان)
٩ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	قه هيل محسن	دى رويباره كى كه مه كليل.....
١٠ -	ئيكه تيا نقيسه رين كورد/دهوك	خالد حسين	روژه كى هو گوټ
١١ -	كومه لا هه ليه ستفانين گنج	كۆمه لا هه ليه ستفانين گنج	داستانه كا هه ليه سارتى
١٢ -	ريكخراوا سيما	پروفيسور د. سابر عه بدوللا	سيما ٢
٢٠١٣			
١٣ -	زانكو يا زاخو	د. محمد لطيف (باقى نازى)	ديروكا نه دها بياني (٢)
١٤ -	زانكو يا زاخو	د. محمد لطيف (باقى نازى)	ديروكا نه دها بياني (٣)
١٥ -	زانكو يا زاخو	د. محمد لطيف (باقى نازى)	ديروكا نه دها بياني (٤)
١٦ -	زانكو يا زاخو	د. محمد لطيف (باقى نازى)	ديروكا نه دها بياني (٥)
٢٠١٤			
١٧ -	زانكو يا زاخو	دلين اديب محمد صالح ميرو	رولى روزنامه قانين كورد ل عيراقى ل سالا ١٩١٨-١٩٣٩
١٨ -	زانكو يا زاخو	وصفيه محمد حسن	زاخو بالعهده الملكى ١٩٥٨-١٩٢١

عبدالرحمن بامهرنى

تېكست

و شروقه كرنين رهځنه يى

رښه به رڼا چاپ و به لافكرن - دهوك

زمارا سپاردين 2093 118 2014

